

**TARİHSEL JAPON BAHÇELERİ VE ÜLKEMİZDEKİ
UYGULANABİLİRLİĞİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ**

66839

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Şehir Plancısı Filiz DEMİRBAŞ

Tezin Enstitüye Verildiği Tarih : 20 Ocak 1997

Tezin Savunulduğu Tarih : 4 Şubat 1997

Tez Danışmanı : Doç. Dr. Lale BERKÖZ AKKAL *L. Berköz 4.3.1997*

Diğer Jüri Üyeleri : Prof. Dr. Ahmet Cengiz YILDIZCI *A. Yıldız 4.3.1997*

: Doç. Dr. Nilgün ERGUN *N. Ergun 4.3.1997*

ŞUBAT 1997

T.C. YÜKSEKÖĞRETİM KURULU
DOKÜMANTASYON MERKEZİ

ÖNSÖZ

Bu konuda bana araştırma yapma olanağı sağlayan ve çalışmam boyunca desteğini benden esirgemeyen değerli hocam Doç. Dr. Lale BERKÖZ AKKAL başta olmak üzere çalışmam süresince desteğini gördüğüm Prof. Ahmet Cengiz YILDIZCI'ya, bilgilerinden yararlandığım Prof. Yüksel ÖZTAN ve Doç. Dr. Yalçın ÖZGEN'e, tezin araştırma safhasında büyük yardımını gördüğüm Japonya Ortadoğu Kültür Vakfı Kazı Başkanı Dr. Sachihro OMURA ve başta Mustafa ÇAKIR olmak üzere diğer çalışanlarına, Mikasanomiya Anı Bahçesi Mimarı Tomoo ITOH'e teşekkür ederim. En büyük desteğim sevgili aileme sonsuz şükranlarımı sunarım.

20 / 1 / 1997
Filiz DEMİRBAŞ

İÇİNDEKİLER

	<u>Sayfa No</u>
ÖNSÖZ	ii
ŞEKİL LİSTESİ	vi
TABLO LİSTESİ	xiii
ÖZET	xvii
SUMMARY	xviii
BÖLÜM 1 GİRİŞ	1
1.1 Projenin Amacı	1
1.2 Projenin Kapsamı	2
BÖLÜM 2 JAPONYA, JAPON BAHÇE SANATI VE TARİHSEL GELİŞİMİ	4
2.1 Japonya ve Japon Bahçe Sanatı	4
2.1.1 Japonya	4
2.1.2 Japon Bahçe Sanatına Giriş	6
2.2 Japon Bahçe Sanatının Tarihi Gelişimi	7
2.2.1 Kofun Dönemi	7
2.2.2 Asuka Dönemi	8
2.2.3 Nara Dönemi	10
2.2.4 Heian Dönemi	10
2.2.5 Kamakura Dönemi	13
2.2.6 Muromachi Dönemi	16
2.2.7 Momoyama Dönemi	18
2.2.8 Edo Dönemi	18
2.2.9 Yeni Dönem	19
BÖLÜM 3 JAPON BAHÇE TİPLERİ	21
3.1 Biçimlerine Göre Bahçeler	21
3.1.1 Kuru Taş Bahçesi	24
3.1.1.1 Kuru Taş Bahçesi Örnekleri	25
3.1.2 Çay Bahçesi	28
3.1.3 Gezinti Bahçeleri	34
3.1.3.1 Gezinti Bahçe Örnekleri	35
3.1.4 Minyatür Bahçeler	38
3.2 İfade Tarzlarına Göre Bahçeler	38

BÖLÜM 4	JAPON BAHÇELERİNDE KULLANILAN TASARIM ELEMANLARI	43
4.1	Cansız Tasarım Elemanları	43
4.1.1	Su	43
4.1.1.1	Gölet Ve Havuzlar	43
4.1.1.2	Çağlayanlar	45
4.1.1.3	Nehirler	46
4.1.2	Taşlar	46
4.1.3	Bahçe Fenerleri	55
4.1.4	Bahçe Sınırlayıcıları	57
4.1.5	Pagodalar (Taş Kuleler)	61
4.1.6	Su Çanakları	62
4.1.7	Çardaklar	62
4.1.8	Köprüler	65
4.1.9	Kuyular	65
4.2	Canlı Tasarım Elemanları	65
4.2.1	Herdem Yeşil Ağaçlar	69
4.2.2	Yaprağını Döken Ağaçlar	69
4.2.3	Çalılar	70
4.2.4	Çiçekler	71
4.2.5	Bambular	71
4.2.6	Yosunlar	72
BÖLÜM 5	JAPON BAHÇELERİNDE UYGULANAN TASARIM PRENSİPLERİ VE TEKNİKLERİ	74
5.1	Tasarım Prensipleri	74
5.2	Tasarım Teknikleri	78
5.2.1	Ödünç Alınan Manzara (Shakkei)	78
5.2.2	Vista	79
5.2.3	Organik Duyumlar	80
5.2.4	Perspektif Kontrolü	81
5.2.5	Çerçeveleme	82
5.2.6	Diğer Teknikler	82
BÖLÜM 6	DÜNYADAN VE ÜLKEMİZDEN JAPON BAHÇESİ ÖRNEKLERİ	84
6.1	Dünyadan Örnekler	84
6.1.1	Compton Acres-İngiltere	84
6.1.2	Heale House-İngiltere	86
6.1.3	Bay Ve Bayan Roger Holt-İngiltere	86
6.1.4	John P. Humes'in Japon Gezinti Bahçeleri	87
6.1.5	Missouri Botanik Bahçesi	88
6.1.6	Brooklin Botanik Bahçesi	89
6.1.7	Dawes Arboretum'daki Japon Bahçesi	90
6.1.8	Üç Adaların Bahçesi	91
6.1.9	Fairmount Parkında Pine Breeze villa bahçesi	92

6.2 Ülkemizden örnekler	93
6.2.1 Kaman Mikasanomiya Anı Bahçesi	93
6.2.2 İstanbul Bahçeşehir Japon Bahçesi	101
BÖLÜM 7 KAMAN JAPON BAHÇESİ ÖRNEKLEM ALANINDA YAPILAN ARAŞTIRMA	103
7.1 Araştırmanın Yöntemi	103
7.1.1 Anket Formlarının Hazırlanması	103
7.1.2 Örneklem Modeli	104
7.2 Kaman İlçesi	104
7.2.1 Çağırkan Kasabası	106
7.3 Verilerin Analizi	108
7.3.1 Deneğe Ait Bilgiler	108
7.3.2 Deneğin Kaman Japon Bahçesi Hakkındaki İzlenimleri	123
7.3.3 Çapraz Değerlendirmeler	153
SONUÇLAR VE ÖNERİLER	173
KAYNAKLAR	179
EKLER	182
ÖZGEÇMİŞ	190

ŞEKİL LİSTESİ

	<u>Sayfa No</u>
Şekil 2.1 Japonya'nın haritası	5
Şekil 2.2 Kofun, bir imparator mezarı planı	8
Şekil 2.3 19. yüzyılda Kaoku Zakko'nun kitabında bulunan bir shinden kompozisyonu	13
Şekil 2.4 Saiho-ji'nin 14.yüzyıldaki durumunu gösteren plan	14
Şekil 2.5 Saiho-ji'nin bugünkü planı	15
Şekil 2.6 Edo dönemine ait bir kitaptan Ginkaku-ji'nin görünüşü	17
Şekil 3.1 Bir tepe bahçe örneği	22
Şekil 3.2 Bir düz bahçe örneği	23
Şekil 3.3 Ryoan-ji kuru taş bahçesi planı	26
Şekil 3.4 Edo dönemine ait bir kitaptan Ryoan-ji'nin görünüşü	26
Şekil 3.5 Daisen-in'in planı	27
Şekil 3.6 Daitoku-ji'de bulunan Daisen-in'den bir görünüş	28
Şekil 3.7 Meiji dönemindeki bir kaynaktan çay töreninin hazırlanışı	29
Şekil 3.8 Bir çay odasının alçak girişi	29
Şekil 3.9 Bir çay bahçesi planı	30
Şekil 3.10 Bir çay bahçesindeki bekleme bankı	31
Şekil 3.11 El ve ağız yıkamak için kullanılan taş çanak	32
Şekil 3.12 Çay odasına gitmek için kullanılan adım taşlarından oluşmuş bir patika yol	32
Şekil 3.13 Bir çay bahçesi örneği	33
Şekil 3.14 Omote Senke'ye ait çay evleri	34

Şekil 3.15	Bir gezinti bahçesi örneği	35
Şekil 3.16	Katsura İmparatorluk Villası planı	36
Şekil 3.17	Katsura İmparatorluk Bahçesinden görünüş	36
Şekil 3.18	Kyoto’da bulunan Murin-an gezinti bahçesi	37
Şekil 3.19	Çin ortografisinde bulunan Shin ve so stili el yazısı örnekleri	39
Şekil 3.20	Daitoku-ji Manastırının girişi	40
Şekil 3.21	Katsura Villa, formal düzen gösteren adım taşları	41
Şekil 3.22	Katsura Villa, yarıformal yol düzeni	42
Şekil 4.1	Bir tepe bahçesinde suyun kullanımı	44
Şekil 4.2	Gölet tasarımında kullanılan formlar	44
Şekil 4.3	4 adası bulunan Jizo-in bahçesinden görünüş	45
Şekil 4.4	Bahçelerde kullanılan 5 temel kaya şekli	48
Şekil 4.5	Temel kayaların gruplar halinde kullanımı	49
Şekil 4.6	Bir taşın bölümleri	50
Şekil 4.7	Kutsunugi-ishi	50
Şekil 4.8	Dekoratif taşların yerleşimi	51
Şekil 4.9	Adım taşlarının birleştirilmesi	53
Şekil 4.10	Adım taşlarının kullanım şekilleri	53
Şekil 4.11	Çakıl modelleri	54
Şekil 4.12	Standart taş kandiller	56
Şekil 4.13	Ayaklı kandiller	57
Şekil 4.14	Paravan (kol çitleri)	58
Şekil 4.15	Bambu çitler	59
Şekil 4.16	Bitkilendirmeye oluşturulmuş çit örneği	59
Şekil 4.17	Bahçe kapı örnekleri	60

Şekil 4.18	Pagodalar	61
Şekil 4.19	Su çanakları	63
Şekil 4.20	Çardaklar	64
Şekil 4.21	Taş köprüler	66
Şekil 4.22	Ahşap köprüler	67
Şekil 4.23	Kuyular	68
Şekil 5.1	Tekrarlanan benzer şekiller ve açılarla kompozisyonda bir denge yaratılması	75
Şekil 5.2	Birbirini tamamlayan bir kompozisyon örneği	75
Şekil 5.3	Bir taşın bitki meteryaliyle birlikte kullanımı	75
Şekil 5.4	Asimetrik denge taş gruplamalarındaki üçgen kompozisyon	76
Şekil 5.5	Daisen-in’de bulunan asimetrik taş kompozisyonu	76
Şekil 5.6	Japon bahçesi öğelerinin tek sayılı kullanımı	77
Şekil 5.7	Kyoto, Daitoku-ji’de bulunan shakkei tekniğiyle yapılmış Hojo bahçesi	79
Şekil 5.8	Küçük vita birimlerinin ardışık dizisi	80
Şekil 5.9	Perspektif kontrolü	81
Şekil 5.10	Dikey çerçeveleme	82
Şekil 6.1	Compton Acres’deki Japon bahçesi	85
Şekil 6.2	Heale house’daki Japon bahçesi	87
Şekil 6.3	Mikasanomiya Anı bahçesi	94
Şekil 6.4	Mikasanomiya Anı bahçesinde kullanılan 13 katlı taş kule	95
Şekil 6.5	Mikasanomiya Anı bahçesinde bulunan çardak	96
Şekil 6.6	Mikasanomiya Anı bahçesinde kullanılan standart kandil ‘oribe’ tipi	96

Şekil 6.7	Mikasanomiya Anı bahçesinde kullanılan ayaklı kandil ‘Yukimo-doro’	97
Şekil 6.8	Mikasanomiya Anı bahçesinde bulunan şelale ve göletten bir görünüş	98
Şekil 6.9	Bahçede görünen sonbahar renklenmesi	98
Şekil 6.10	Bahçede oluşturulan suni tepeler	100
Şekil 7.1	Bozkır kaplı Kaman ilçesinden bir görünüş	105
Şekil 7.2	Kalehöyüğün hava fotoğrafı	106
Şekil 7.3	Mikasanomiya Anı bahçesi	107
Şekil 7.4	Cinsiyet durumu	108
Şekil 7.5	Yaş durumu	109
Şekil 7.6	Medeni durumu	110
Şekil 7.7	Çocuk sahipliliği	110
Şekil 7.8	Öğrenim durumu	111
Şekil 7.9	Meslek durumu	112
Şekil 7.10	Gelir durumu	113
Şekil 7.11	Ev sahipliliği	114
Şekil 7.12	İkamet yeri	115
Şekil 7.13	Bulunduğu ilde oturma süresi	116
Şekil 7.14	Daha önce yaşadığı yerleşim şekli	117
Şekil 7.15	I. derecede hafta sonunu değerlendirme şekli	118
Şekil 7.16	2. derecede hafta sonunu değerlendirme şekli	119
Şekil 7.17	3. derecede hafta sonunu değerlendirme şekli	120
Şekil 7.18	Yıllık iznini değerlendirme şekli	121
Şekil 7.19	Yeşil alanlara gidiş zamanı	122
Şekil 7.20	Ziyaretçilerin Kaman’a geliş amacı	123

Şekil 7.21	Kaman'da kalış süresi	124
Şekil 7.22	Kaman'da kaldığı yer	125
Şekil 7.23	Alışveriş yapma durumu	126
Şekil 7.24	Ziyaretçilerin parka daha önce gelme durumu	127
Şekil 7.25	Parka geliş sıklığı	128
Şekil 7.26	Bu parktan haberdar olma durumu	129
Şekil 7.27	Parka geliş biçimi	130
Şekil 7.28	Parkın ulaşılabilirlik durumu	131
Şekil 7.29	Deneğin daha önce bir japon parkı görüp görmediği	131
Şekil 7.30	Japon parkının görüldüğü yer	132
Şekil 7.31	Parka geliş nedeni	133
Şekil 7.32	Bu mevsimde geliş sebebinin olup olmadığı	134
Şekil 7.33	Bu mevsimde geliş sebebi	135
Şekil 7.34	Parkta kalış süresi	136
Şekil 7.35	Parkta en çok beğenilen öğeler	137
Şekil 7.36	Parkın ziyaretçide uyandırdığı duygular	138
Şekil 7.37	Parkın özellikleri	139
Şekil 7.38	Parkın dışarıdan saklı olmasının uyandırdığı duygular	140
Şekil 7.39	Parkta ilk dikkati çeken şey	141
Şekil 7.40	Parkın en beğenilen yönü	142
Şekil 7.41	Parka ilk girildiğinde ve dolaştıktan sonraki düşünceler	143
Şekil 7.42	Parka ilk girildiğinde ve dolaştıktan sonraki düşüncelerin farkı	143
Şekil 7.43	Parkta en çok eksikliği duyulan şey	144
Şekil 7.44	Parkın beğenilme durumu	145

Şekil 7.45	Parka tekrar gelme durumu	146
Şekil 7.46	Ziyaretçilerin gördüğü yeşil alan tipleri	147
Şekil 7.47	Bir Japon bahçesinin diğer parklardan farklı olup olmadığı	148
Şekil 7.48	Bir Japon bahçesinin diğer parklardan farkı	149
Şekil 7.49	Ziyaretçilerin daha önce Japon kültürü hakkında bir fikri olup olmadığı	150
Şekil 7.50	Bu parkın japon kültürü hakkında yeni bir fikir verip vermediği	150
Şekil 7.51	Bu tip parkların gerekliliği hakkındaki düşünceler	151
Şekil 7.52	Ziyaretçilerin Japon kültürü hakkında daha fazla bilgi edinmek isteyip istememesi	152
Şekil 7.53	Ziyaretçilerin park için önerileri	152
Şekil 7.54	Cinsiyete bağlı olarak parkta ilk dikkati çeken şey	154
Şekil 7.55	Cinsiyete göre parkın en beğenilen yönü	155
Şekil 7.56	Yaş gruplarına göre parkta ilk dikkati çeken şey	156
Şekil 7.57	Yaş gruplarına göre parkın en beğenilen yönü	157
Şekil 7.58	Kaman'a park için gelenlerin Kaman'da kalış süresi	158
Şekil 7.59	Kaman'a park için gelenlerin Kaman'da kaldığı yer	159
Şekil 7.60	Kaman'a park için gelenlerin alışveriş yapma durumu	160
Şekil 7.61	Kaman'a park için gelenlerin ikamet yeri	161
Şekil 7.62	Kaman'a park için gelenlerin parkı öğrenme şekli	162
Şekil 7.63	Parka ilk defa gelenlerin parkı öğrenme şekli	163
Şekil 7.64	Deneğin ikamet yerine göre parka geliş sıklığı	164
Şekil 7.65	Deneğin öğrenim durumuna bağlı olarak Japon kültürü hakkında bir fikri olup olmadığı	165

Şekil 7.66	Deneğin ikamet ettiği yere bağlı olarak bu parka tekrar gelmek isteyip istemediği	166
Şekil 7.67	Deneğin, parkın ulaşılabilirlik durumuna göre bir daha gelmek isteyip istememesi	167
Şekil 7.68	Deneğin parkı beğenme durumuna bağlı olarak tekrar gelmek isteyip istememesi	168
Şekil 7.69	Deneğin parkı beğenme durumuna bağlı olarak, bu tip parkların gerekliliği hakkındaki düşüncesi	169
Şekil 7.70	Deneğin bulunduğu ilde oturma süresine bağlı olarak yıllık iznini değerlendirme şekli	170
Şekil 7.71	Deneğin gördüğü yeşil alan tiplerine bağlı olarak Japon bahçesini diğer parklardan farklı bulup bulmaması	171

TABLO LİSTESİ

	<u>Sayfa No</u>
Tablo 6.1 Mikasanomiya Anı bahçesinde kullanılan bitkilerin 1996'daki durumunu gösteren tablo	99
Tablo 6.2 Bahçeşehir Japon bahçesinde kullanılan bitki çeşitleri	102
Tablo 7.1 Parkın açılışından itibaren gelen ziyaretçileri gösteren tablo	107
Tablo 7.2 Cinsiyet durumu	108
Tablo 7.3 Yaş durumu	109
Tablo 7.4 Medeni durum	109
Tablo 7.5 Çocuk sahipliliği oranı	110
Tablo 7.6 Öğrenim durumu	111
Tablo 7.7 Meslek durumu	112
Tablo 7.8 Gelir durumu	113
Tablo 7.9 Ev sahipliliği oranı	114
Tablo 7.10 İkamet yerleri	115
Tablo 7.11 Bulunduğu ilde oturma süresi	116
Tablo 7.12 Daha önce yaşadığı yerleşim şekli	117
Tablo 7.13 I. derecede hafta sonunu değerlendirme şekli	118
Tablo 7.14 2. derecede hafta sonunu değerlendirme şekli	119
Tablo 7.15 3. derecede hafta sonunu değerlendirme şekli	120
Tablo 7.16 Yıllık iznini değerlendirme şekli	121
Tablo 7.17 Yeşil alanlara gidiş zamanı	122
Tablo 7.18 Ziyaretçilerin Kaman'a geliş amacı	123

Tablo 7.19	Kaman’da kalış süresi	124
Tablo 7.20	Kaman’da kaldığı yer	125
Tablo 7.21	Alışveriş yapma durumu	126
Tablo 7.22	Ziyaretçilerin parka daha önce gelme durumu	126
Tablo 7.23	Parka geliş sıklığı	127
Tablo 7.24	Bu parktan haberdar olma durumu	128
Tablo 7.25	Parka geliş biçimi	129
Tablo 7.26	Parkın ulaşılabilirlik durumu	130
Tablo 7.27	Ziyaretçilerin daha önce bir japon parkı görüp görmediği	131
Tablo 7.28	Japon parkının görüldüğü yer	132
Tablo 7.29	Parka geliş nedeni	133
Tablo 7.30	Bu mevsimde geliş sebebinin olup olmadığı	133
Tablo 7.31	Bu mevsimde geliş sebebi	134
Tablo 7.32	Parkta kalış süresi	135
Tablo 7.33	Parkta en çok beğenilen öğeler	136
Tablo 7.34	Parkın ziyaretçide uyandırdığı duygular	137
Tablo 7.35	Parkın özellikleri	138
Tablo 7.36	Parkın dışarıdan saklı olmasının uyandırdığı duygular	139
Tablo 7.37	Parkta ilk dikkati çeken şey	140
Tablo 7.38	Parkın en beğenilen yönü	141
Tablo 7.39	Parka ilk girildiğinde ve dolaştıktan sonraki düşünceler	142
Tablo 7.40	Parka ilk girildiğinde ve dolaştıktan sonraki düşüncelerin farkı	143
Tablo 7.41	Parkta en çok eksikliği duyulan şey	144
Tablo 7.42	Parkın beğenilme durumu	145

Tablo 7.43	Parka tekrar gelme durumu	146
Tablo 7.44	Ziyaretçilerin gördüğü yeşil alan tipleri	146
Tablo 7.45	Bir Japon bahçesinin diğer parklardan farklı olup olmadığı	147
Tablo 7.46	Bir Japon bahçesinin diğer parklardan farkı	148
Tablo 7.47	Ziyaretçilerin daha önce Japon kültürü hakkında bir fikri olup olmadığı	149
Tablo 7.48	Bu parkın japon kültürü hakkında yeni bir fikir verip vermediği	150
Tablo 7.49	Bu tip parkların gerekliliği hakkındaki düşünceler	151
Tablo 7.50	Ziyaretçilerin Japon kültürü hakkında daha fazla bilgi edinmek isteyip istememesi	151
Tablo 7.51	Ziyaretçilerin park için önerileri	152
Tablo 7.52	Cinsiyete bağlı olarak parkta ilk dikkati çeken şey	153
Tablo 7.53	Cinsiyete göre parkın en beğenilen yönü	154
Tablo 7.54	Yaş gruplarına göre parkta ilk dikkati çeken şey	155
Tablo 7.55	Yaş gruplarına göre parkın en beğenilen yönü	156
Tablo 7.56	Kaman'a park için gelenlerin Kaman'da kalış süresi	157
Tablo 7.57	Kaman'a park için gelenlerin Kaman'da kaldığı yer	158
Tablo 7.58	Kaman'a park için gelenlerin alışveriş yapma durumu	159
Tablo 7.59	Kaman'a park için gelenlerin ikamet yeri	160
Tablo 7.60	Kaman'a park için gelenlerin parkı öğrenme şekli	161
Tablo 7.61	Parka ilk defa gelenlerin parkı öğrenme şekli	162
Tablo 7.62	Deneğin ikamet yerine göre parka geliş sıklığı	163
Tablo 7.63	Deneğin öğrenim durumuna bağlı olarak Japon kültürü hakkında bir fikri olup olmadığı	164

Tablo 7.64	Deneğin ikamet ettiği yere bağlı olarak bu parka tekrar gelmek isteyip istememesi	166
Tablo 7.65	Deneğin, parkın ulaşılabilirlik durumuna göre bir daha gelmek isteyip istemediğini gösteren tablo	167
Tablo 7.66	Deneğin parkı beğenme durumuna bağlı olarak tekrar gelmek isteyip istememesi	168
Tablo 7.67	Deneğin parkı beğenme durumuna bağlı olarak, bu tip parkların gerekliliği hakkındaki düşüncesi	169
Tablo 7.68	Deneğin bulunduğu ilde oturma süresine bağlı olarak yıllık iznini değerlendirme şekli	170
Tablo 7.69	Deneğin gördüğü yeşil alan tiplerine bağlı olarak Japon bahçesini diğer parklardan farklı bulup bulmaması	171

ÖZET

Bu çalışma, kültür parkları kapsamına giren Japon bahçeleri'nin tarihi gelişim, tasarım, içerik yönünden araştırılmasını ve ülkemizdeki uygulanabilirliğinin irdelenmesini içeren bir yüksek lisans tezidir. Kültür tarihçileri, her büyük uygarlığın sonsuzlukla boy ölçüşen bir incelik içinde bahçe siyasetleri geliştirdiğini göstermişlerdir. Japon bahçeciliği için de bunu söylemek mümkündür.

Çin'in etkisinde kalarak gelişen Japon bahçeleri, Uzakdoğu bahçelerini tanımlayan, günümüze kadar ulaşmış örnek bahçelerdendir. Japon bahçesi, efsanevi felsefesi, zarif stili ile geleneklerine bağlı japonlar tarafından orijinaline sadık kalınarak yüzyıllar öncesinden günümüze kadar gelebilmişlerdir.

Tarihi Japon bahçeleri, 1500 yıllık bir sanat geleneğinin ürünüdür. Müze demek yanlış olur, yaşayan tarihtir. Yaşar, yaşlanır, değişir. Bahçede doğal görüntüler, doğal manzaralar vardır. Japon bahçeleri birçok insan yapısı elemana rağmen doğanın ta kendisidir. Japon bahçelerinin tasarımındaki ana faktörler arazi, iklim, insanların inançları ve bahçelerin algılanılmasındaki sosyal ve ekonomik temeldir. Bütün bunların doğrudan ilişkisiyle bir Japon bahçesi ortaya çıkmaktadır.

Tarihi Japon bahçelerinde barış ve güçlülük duyguları hakimdir. Japonların gelenekler ve dinin etkisi altında düzenledikleri bu bahçeler için, çok yoğun çaba gösterdikleri açıktır. Gerek mimaride gerekse peyzaj mimarlığında, estetik ana amaç değildir. Mevcut alanlara daha geniş bir görüntü vermek, su, kum ve çim gibi düz alanlar oluşturmak, kompleks görüntüleri ortadan kaldırmak, ayrıca bahçe elemanları arasında tipik bir denge hissi yaratmak esastır.

Bu tez kapsamında ilk olarak birçok peyzaj mimarına esin kaynağı olan, buna karşın ülkemizde fazla bilinmeyen Japon bahçeleri'nin tarihsel gelişimi, felsefesi, çeşitleri ve tasarım ilkelerinden söz edilmiştir.

Bu tez kapsamında; Japonya dışında dünyanın en büyük Japon bahçesi olarak bilinen Kırşehir Kaman Japon bahçesi'nde yapılan anketlerin sonuçları, bu tip bahçelerin ülkemizde uygulanmasını, kullanıcıların olumlu bir şekilde karşıladığını ortaya koymaktadır.

Sonuç olarak dünyanın pekçok yerinde uygulanan buna karşın ülkemizde daha yeni yeni tanınmaya başlayan, Japon bahçelerinin tanıtılması ve uygulanması kentin yoğunluğu içinde daralmaya başlamış yeşil alanların tasarımı için oldukça önemlidir. Yapılan araştırmanın sonuçlarından da görüldüğü gibi bu tip uygulamaların ülkemizde başarılı sonuçlar vereceği şüphesizdir.

SUMMARY

HISTORICAL JAPANESE GARDENS AND EVALUATING THE AVAILABILITY OF THEIR APPLICATIONS IN OUR COUNTRY

This project includes a post graduate thesis on; the research of historical development, design, philosophy of Japanese gardens and the research of evaluating the availability of their applications in our country.

Japan is mild in climate and her landscape is beautiful. Together they give them a sweet and warm feeling of closeness to the land. Their ancestors were nature-lovers even in primitive age and never forgot the benevolence of the beautiful country or resisted nature, but always knew the joy of peaceful living reconciled to and identified with nature herself.

Japanese people, with this heritage and with the influence of the Asian Continent, marked a great advancement in the Asuka-Nara period in garden designing.

The story of Japanese gardens begins with the establishment of a Japanese state in the YAMATO area (now Nara Prefecture) during the 6th and 7th centuries AD and the establishment of the capital at Nara in the 8th century. One theory holds that when the ancestors of the Japanese passed through the Inland Sea area on their way to settle the Yamato area they were impressed by the seascape studded with islands. It was perhaps for this reason that when they first made gardens amidst the mountains of Yamato they imitated ocean scenes by making large ponds with wild 'sea shores' and islands. During this period Buddhism was transmitted to Japan and immigrants from PAEKCHE on the Korean peninsula contributed continental influences to the Japanese garden, incorporating the theme of Shumisen (Skt : Sumeru), one of the Buddhist paradises, and adding stone fountains and bridges of Chinese origin. It was at this time that there arrived from China and Korea a court recreation enjoyed by emperors and courtiers, in which poems were composed and the participants floated cups of rice wine to one another along a winding garden stream.

In 794 the capital was moved to Kyoto. This period is known as Heian Era. Here there was much marshland and it became necessary to engineer the control of water flow, reinforce riverbanks, and solidify the rims of ponds. In order to provide a sense of relief from the heat summer, waterfalls, ponds, and narrow streams (*yarimizu*) were made, which, passing between the buildings of the SHINDEN-ZUKURI mansions, also flowed through the gardens. The ponds were of simple shape yet large enough for boating, and at their edges, jutting out over the water, were erected fishing pavilions (*tsuri dono*) connected by roofed corridors the other structures of the mansion. The large area between the main buildings and the pond was covered with white sand and used for formal ceremonies. This type of garden, called the *shinden* style, was modeled after the Buddhist paradise described in the scriptures as the Pure Land (*Jōdo*) of Amida Buddha. A good example of this is the garden of the BYŌDŌIN, a temple at Uji.

Chinese Taoist belief in the importance of the attainment of immortality, expressed in Japan through the symbolism of the crane and the tortoise (*tsuru* and *kame*) merged with the Buddhist JŌDO SECT tradition and subsequently this combined theme became the central motif of Japanese gardens.

By the Kamakura (1185 - 1392) period temples had gradually been moved from cities to the mountains. Their restricted views, enhanced by construction on sloping ground, were designed to provide an environment more appropriate to the practice of various Buddhist disciplines. During this period priestly garden designers were called ' rock-placing monks ', the placement of rocks implying the creation of a garden. The greatest of these ' rock-placing monks ' was MUSŌ SOSEKI (1275 - 1351). At the temple SAIHŌJI he constructed a garden with ten views based upon the Chinese compositional method known as *shijing* or ' ten realms '.

The Muromachi period (1392 - 1573) has been called the golden age of Japanese gardens. Skilled groups of craftsmen known as *senzui kawaramono* ('mountain, stream, and riverbed people') were active, and there appeared the new *kare sansui* ('dry mountain stream') style of garden. The warrior class had replaced the aristocracy and was securely entrenched in government administration. The concepts of ZEN Buddhism which had earlier been introduced from China were also well established. It is customary to speak of the origin of waterless rock and sand gardens (*kare sansui*) as deriving from a combination of such traditions as Zen doctrine, *shoin*-style architecture (SHŌIN-ZUKURI), Chinese ink painting, potted dwarf trees (BONSAI), and tray landscapes, the basic idea being the symbolic expression of a whole universe within a limited space. Though *kare sansui* is a garden form found nowhere else in the world, its development was probably influenced by the methods and perspective employed in the Chinese ink paintings known as *canshan shengshui*, landscapes of barren mountains and dry riverbeds. *Shoin*-style structures were small and faced onto gardens whose view was designed to be seen from within. In this way was developed a garden possessing an almost pictorial delicacy of composition which could endure long and studied observation.

The confidence of the parvenu *samurai* who had managed to remain unscathed during the Sengoku period (Age of Warring States; 1467 - 1568) was expressed in their gardens. They composed groupings of boulders of unique shape and striking color and used exotic foreign plants such as the *sotetsu*, a variety of sago palm, in the gardens. Standing in opposition to such superficial splendor was the TEA CEREMONY or Way of tea (*sadō*) as taught by SEN NO RIKYŪ, who emphasized a quiescent spirituality. The tea spirit represented an attempt to achieve inner peace, harmonious intercourse among men, and self-forgetfulness through the drinking of tea. The approach to a teahouse was through a tea garden (*roji niwa*) the ideal of which Rikyū sought in the desolate tranquility of a mountain trail. Among the contributions of the tea garden to the contemporary Japanese garden are stepping-stones, stone lanterns, groves of trees, as well as stone washbasins and simply constructed gazebos for guests being served tea.

During the Edo period (1615 - 1868) a synthesis of preceding forms took place. The garden of the KATSURA DETACHED PALACE is made up of a number of tea gardens. This is an example of the *kaiyū*, or 'many pleasure' style, which became fully established midway in the Edo period, succeeding the *kare sansui* and *shoin* garden styles. The Katsura garden was built by an aristocrat but the majority of *kaiyū* gardens belonged to *daimyō* (feudal lords). In the Edo period, an age of synthesis in all cultural spheres, compositional details developed in the gardens of

previous eras were used to create a synthetic whole. Around a large pond there might be scattered miniature scenes from the 53 stages of the TÔKAIDÔ highway, views of Mt. Fuji (Fujisan), the three famous views of Japan, or the many places sung of in classical Japanese WAKA poetry; there might be a winding stream (*kyokusui*), a pond in the shape of the Chinese character for heart (*kokoro*) accented by the extreme convolution of its shoreline, a representation of the island of Hôrai (a fantastic island in Chinese mythology inhabited by immortal ascetics), sanzonseki (groupings of stones symbolizing three Buddhas, usually Yakushi, Amida, and Shaka, each accompanied by two attendants), Chinese- style embankments and bridges, Confucian-style towers, representations of ancient Chinese-style rice paddies, teahouses, and gardens where daimyô and their advisers entertained themselves, practice grounds for archery and horse riding, and 'yin and yang stones,' symbolizing the male and female. All such elements were merged in harmonious unity with natural scenes -reduced in scale- of mountains, rivers, and valleys. The use of a large number of motifs was a natural development of the application of garden planning to the large grounds upon which daimyô built their mansions. As the grounds were customarily on low-lying flat land marked by little topographical variation, the builders dug ponds, raised hills, employed the technique known as 'borrowed views', in which distant hills in the background were integrated into the perspective of the garden, and introduced numerous other motifs into the design. In an age when the art of printing flourished, many noted garden texts were widely distributed, effecting a general popularization of the garden. A representative garden designer of this period was KOBORI ENSHÛ, whose work included the gardens of the Sentô Palace in Kyoto.

The 2 main garden types are described. It's differentiated between the landscape garden with hills (*tsuki-yama*) and the level ground (*hira-niwa*). In addition, various stages of design were delineated. *Shin* is the elaborate construction, *gyo* indicates an intermediate stage and so is the abbreviated form.

Japanese gardens possess a unique beauty derived from the combination and synthesis of various elements. There are no sculptured fountains, dynamic watercourses, or profusion of flowers in bloom. Rather, together with the functional beauty of the garden's purpose, there is a compositional beauty derived from a blending of various manifestations of material beauty provided by natural plantings, sand, water, and rock. This compositional beauty is made unique by the natural beauty of Japan's landscape, which undergoes considerable seasonal change, and a symbolic beauty arising from the expression of SHINTÔ beliefs and Buddhist intellectual conventions. Factors in the creation of the Japanese gardens are the land and the climate, the beliefs and the spirit of the people, and the social and economic basis upon which the gardens are realized. The interrelationship of these elements establishes the form of the garden. For this reason Japanese garden styles are referred to by the names of ancient provinces, historical periods, and the men for whom or by whom they were designed.

It has been said that the use of groupings of rocks is a distinguishing feature of the Japanese garden and provides its basic framework. Rock groupings are well balanced and are made up of a few stones whose natural form has been retained. The ancestors of the modern Japanese referred to places surrounded by natural rock as *amatsu iwasaka* ('heavenly barrier') or *amatsu iwakura* ('heavenly seat'), believing that gods dwelled there. Dense clusters of trees were also thought to be the dwelling places of gods called *himorogi* ('divine hedge'). Moats or streams which enclosed

sacred ground were called *mizugaki* ('water fences'). The creative origin of the Japanese garden can be seen in the ancient people's use of stone, water, trees and in the beliefs that supported such use. Other ancient practices that may have contributed structural elements to the Japanese garden include the planting of windbreaks to the rear of dwellings and the digging of moats for protection from enemies and wild beasts.

Technique and Composition of the Japanese Garden - It has been said that the soul of the Japanese garden lies in its symbolic significance. However, this is true only when the original function of topiary composition has been fulfilled. In order for a garden to be usable as a garden certain elements of its design must be purely functional; at the same time, in order to impress viewers with its beauty, certain elements must be designed for effect. These conditions are of course not unique to Japanese gardens. What is particularly Japanese about Japanese gardens is that design elements of both types of detail are essentially independent units which, for the most part, adhere to traditional Japanese forms. These units are made up of natural rock, trees, and bamboo. Garden planning consists of selecting, according to terrain, a number of compositional units and placing them so that they form an organic whole. Skill in the making of a Japanese garden is based on an understanding of conventions concerning form, type, and implementation of compositional units. These units of compositional detail have been given names taken from the gardens in which they were originally employed.

Methods of Scenic Composition - There are three basic principles of scenic composition : reduced scale, symbolization, and 'borrowed views'. Reduction in scale refers particularly to the *kaiyū* style garden, which brings together in a confined area adaptations of famous scenes and places of historical interest through miniaturization of natural views of mountains and rivers, and as in tea gardens, the creation, even within a city, of idealized scenes from a mountain village. Themes of Buddhist paradise such as Shumisen or Jōdo (the Pure Land), which derive from the Buddhist cosmology and are in-appropriate for expression by means of scenic reduction, are represented through symbolization. Methods of symbolization are abstraction, as in the use of white sand to suggest the ocean, and inference, as in a grouping of stones or an island signifying the felicitous crane and tortoise. Use of a portion of a mountain or river to suggest the whole is a powerful symbolic device employed in Chinese paintings. The term 'borrowed view' (*shakkei*) describes the use of background views outside and beyond the garden, such as a beautiful mountain, a broad plain, or the sea. These are used in such a way that they become part of the interior scenic composition. It is for this reason that the surrounding view is an important factor in the selection of a garden site.

The techniques of borrowed landscape and miniaturization are very important in the design and application of Japanese gardens. These techniques could be described the handling of distance. This technique unifies people and natural landscape physically and psychologically. At the management of vista, the structure creates continuous sequences of small units.

In this thesis, Kaman is chosen as a survey area where The Mikasanomiya Memorial Garden has been found. And in this area 400 inquiries had been made to get a correct conclusion.

On may 31, 1986, a Japanese archaeological expedition team under the auspices of the Middle Eastern Culture Center started the first Japanese excavation in Turkey. During the ground-breaking ceremony for the excavition, it was planned to construct

a Japanese garden in Çağırkan, outside of Kaman in the Kırşehir Province, where the mound lies.

The Mikasanomiya Memorial Garden was constructed in honor of H.I.H. Prince Takahito Mikasa's visit to Turkey, in memory of his starting the Kaman Kalehöyük excavations and to establish a recreation area for the people living nearby.

The plan of the garden was developed in 1988-1989; construction continued from 1990 to 1993, and in september 1993 it was opened to visitors. This garden is one of the largest Japanese style gardens outside of Japan. The Mikasanomiya Memorial Garden was designed to combine the *kaiyu* and *Shakkei* styles.

The construction of this garden was carried out with Turkish and Japanese cooperation. Previous Japanese gardens constructed outside of Japan, were built over a very short period of time by Japanese designers and workers with materials shipped from Japan. The Mikasanomiya Memorial Garden was constructed by Turkish workers, with Turkish materials, intentionally over a long period of time. Only certain materials particular to Japanese culture were brought from Japan. The planning and supervision of the garden construction was executed by Japanese designers.

It was during the 1860's that Japan's ports were opened again, having been closed to travellers for several centuries. As a result, there exploded throughout Europe a vogue for everything Japanese, including gardens. The most authentic ones were built by workforces brought over Japan for expressly that purpose. Japanese ideas about gardens have been enormously influential in the west, for instance in the ingenious design of small urban gardens to make them seem larger.

Japan is a crowded island about 333 per/km². For 1000 years, gardens in Japan have served as a buffer against congested living conditions. Too little space has impelled the Japanese to find repose in trees and shrubs, stones and sand, water and earth, artfully combined. Such concentration seem unfamiliar to our average density as it's 72 per/km² statistically. But as most of us are well aware, the great concentration of our population is in metropolitan centers. The fact is, our urban areas are becoming jammed with people, and remaining suburban green space is fast disappearing.

All of this suggests we would do well to borrow some of the innate philosophy of Japanese gardens, particularly as we grow more aware of our environmental problems. Nor is it unseemly to adapt, to draw from Japanese gardens what is best suited to our own, as we aren't Japanese.

According to the results of survey, it is seen that most of the visitors have learned the park from their family or friends, only %2.3 of the visitors have learned it from the Middle Eastern Culture Center.

According to the other results of the survey, %97.7 of the visitors liked this garden, %85.7 of the visitors determined that they got new ideas about Japanese culture after they had visited the park and %98.3 of the visitors thought that these kinds of parks are necessary to be found in our country.

Although many landscape architectes in the world, have been inspired by Japanese gardens, they are not properly known in our country. But according to the results of the survey I can say that, constructing the Japanese gardens in our country will give successful results.

BÖLÜM 1

GİRİŞ

1.1 PROJENİN AMACI

Çağlar boyunca bahçeler, insanların günlük yaşamlarının sıradan sıkıntılarından kurtulup, doğaya ait varlıklarla birarada olabilecekleri bir tür sığınak olmuştur. Diğer taraftan kutsal kitaplarda ve dinsel öğretilerde genellikle insanların ödüllendirileceği ikinci yaşamlarının geçeceği ‘ cennet mekanı ’ son derece çekici bir bahçe olarak tanımlanmaktadır. Bu bağlamda insanların dünyadaki yaşamlarında birer küçük cennet mekanına sahip olma idealleri bahçe sanatını her dönemde önemli kılmıştır.

Büyük veya küçük, çevreye açık veya içe dönük, avlu veya bahçeler olsun, hepsi, tarihin belli bir döneminde toplumun yaşama koşullarını, kültürel ve ekonomik düzeyini yansıtan, ülkenin iklim ve arazi özelliklerinin biçimlendirdiği mekanlardır. Bu bakımdan toplumların yapılarındaki değişkenlik ve çeşitlilikler, bahçe sanatına ruhsal ve biçimsel yönden pek çok farklılıklar kazandırmıştır.

Kültür; etnik grubun veya bir ulusun maddi, ideolojik olgularının bütünüdür. Aynı zamanda iki farklı ulusun bilgi aktarımı temeli ile bütünleşmesi esasına dayanır. Burada bir etkileşim söz konusudur ve bu belli bir süreç içerisinde gerçekleşir. Bütün sanat dallarında olduğu gibi bahçe sanatında da tarih boyunca uygarlıklar birbirinden etkilenmiştir.

Bir ulusun kültürünü tanımak için görsel sanatlar, mimarlık, folklor, edebiyat, tiyatro gibi faaliyetlerden yola çıkmak gerekir. Bu çalışmada; mimarlığın içinde yer alan bahçe sanatından yararlanılarak, birçok peyzaj mimarına esin kaynağı olan, buna karşın ülkemizde bilinmeyen Japon bahçelerinden söz edilmiştir.

Kültür tarihçileri, her büyük uygarlığın sonsuzlukla boy ölçüşen bir incelik içinde bahçe siyasetleri geliştirdiğini göstermişlerdir. Japon bahçeciliği için de bunu söylemek mümkündür.

İnsan eliyle oluşturulan ve mimari yapıya bir dış mekan ögesi olarak katkıda bulunmak üzere düzenlenen bahçe olgusu; Doğu ve Batı kültürlerinde, birbirinden farklı doğa felsefelerinin ve dünya görüşlerinin ürünü olarak biçimlenmişlerdir. Peyzaj sanatının batıda seyredilmek, doğu kültürlerinde ise yaşanmak için üretilmesinden doğan asli farklılaşma 20. asrın başından beri bilinmektedir.

Uzakdoğu'da bahçeler, halkın doğa sevgisini ve özlemini yansıtmaktadır. Çin'in etkisinde kalarak gelişen Japon bahçeleri, Uzakdoğu bahçelerini tanımlayan, günümüze kadar ulaşmış örnek bahçelerdendir. Japon bahçesi efsanevi felsefesi, zarif stili ile geleneklerine bağlı Japonlar tarafından orijinaline sadık kalınarak yüzyıllar öncesinden günümüze kadar gelebilmişlerdir.

Tarihi Japon bahçeleri, 1500 yıllık bir sanat geleneğinin ürünüdür. Görünüşü ile sınırlı olarak Japon bahçesinin bir tanımını yapmak gerekirse kısaca ' basit, doğal bir peyzaj ' olduğu söylenebilir. (Schaarschmidt- Richter)

Peyzaj sanatı tarihinde önemli bir yer tutan Japon bahçesi, ülkesinin bir süredir yürütmekte olduğu dışa açılma siyasetine koşut olarak daha fazla ilgi uyandırmaya, tanınmaya ve dolayısıyla Japonya'nın sınırlarını aşarak dünyanın birçok yerinde uygulanmaya başlamıştır. Buna karşın ülkemizde Japon bahçe sanatı pek tanınmamaktadır.

Bu çalışmada amaç, Japon kültürünün sergilendiği canlı birer kütüphane olarak tanımlayabileceğimiz Japon bahçelerini tanıtmak ve ülkemizdeki uygulanabilirliğini irdelemektir. Bunun için Japonya dışında dünyanın en büyük Japon bahçesi olarak bilinen, Kırşehir il sınırları içinde bulunan, Japonya Ortadoğu Kültür Vakfı tarafından inşa edilen, Kaman Japon Bahçesi çalışma alanı olarak seçilmiştir.

Bu çalışmada; kullanıcıların bahçeyle ilgili düşünceleri, beğenileri gözönüne alınarak ülkemizdeki uygulanabilirliğine cevap aranmıştır. Ayrıca Japon bahçelerinin özellikleri gözönüne alınarak ülkemizde yapılacak uygulamalarda karşımıza çıkabilecek olumlu ve olumsuz gelişmeler değerlendirilmiştir.

1.2 PROJENİN KAPSAMI

Bu tez çalışması 7 bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde; araştırmanın amacı ve içeriğinden söz edilmiştir.

İkinci bölümde; Japonya, Japon bahçe sanatı ve Japon bahçelerinin ortaya çıkışı, tarihsel gelişimi dönem dönem ele alınarak incelenmiş ve Japon bahçelerinin felsefesinden söz edilmiştir.

Üçüncü bölümde; Japon bahçe tipleri çeşitli örneklerle incelenmiştir.

Dördüncü bölümde; Japon bahçelerinde kullanılan tasarım elemanları ve bunların kullanım ilkelerinden bahsedilmiştir.

Beşinci bölümde; Japon bahçe tasarımında uygulanan prensiplerden ve tekniklerden bahsedilmiştir.

Altıncı bölümde; dünyadan ve ülkemizden Japon bahçesi örneklerine yer verilmiştir.

Yedinci bölümde; Kaman Japon Bahçesi örneklem alanı olarak seçilerek, yapılan anket çalışmaları ile kullanıcıların bu alandan memnuniyet dereceleri ve Japon bahçelerinin ülkemizde uygulanabilirliği hakkındaki düşünceleri değerlendirilmiştir.

Son olarak tezin sonuçları ve öneriler verilmiştir.

BÖLÜM 2

JAPONYA, JAPON BAHÇE SANATI VE TARİHSEL GELİŞİMİ

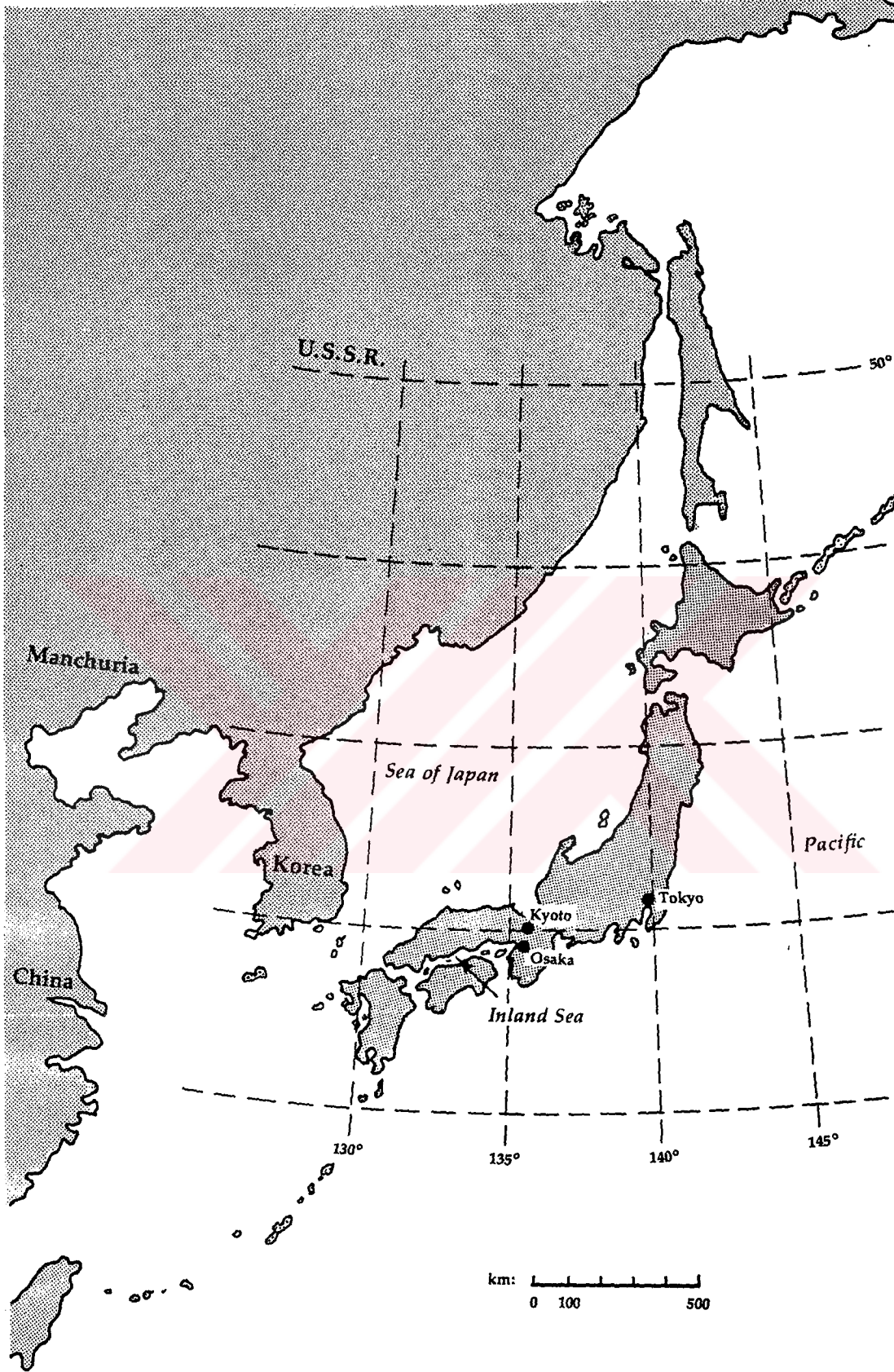
2.1 JAPONYA VE JAPON BAHÇE SANATI

2.1.1 JAPONYA

Japonya Asya kıtasının güney doğusunda 30°-40° kuzey boylamlar arasında, kuzey güney doğrultusunda uzanan, uzunluğu 1500 km., genişliği 225 km. olan üçü büyük, çok sayıda adalar üzerine yerleşmiştir. Doğusunda adayı Kore'den ayıran sığ Japon Denizi, batısında ise Pasifik Okyanusu bulunur, (Şekil 2.1). 372.623 km² ; 124.000.000 (1991) nüfus, başkenti Tokyo'dur [1].

Japonya'nın 3/4'ü önemli yüksekliklere ulaşan sırtlarıyla eğri büğrü, birbirlerine az çok koşut uzanan ve aralarında derin vadiler kazılmış sıradağlarla örtülüdür; Bu sıradağlar bazı yerlerde kesişerek birbiri içine girmiş kütleler oluştururlar. Yamaçları değişik boyda birikinti maddeleriyle kaplanmıştır; her yandan, bir sis perdesinin arasında sivri doruklar göze çarpar. En yüksek doruklar Chubu Bölgesindedir. Fuji Dağı (3775m.) Japonya'nın en yüksek dağıdır. Honshu adasını baştan sona aşarak Japon denizinden Büyük Okyanus'a uzanan bir yanardağ dizisinde yer alır [2,s 2523].

Japon adaları (3888 adet) kuzey yarıküresinin ılımlı iklim kuşağı üzerindedir. Yedi denizin sekiz yönünden esen rüzgarlar, çok güzel ve ilginç bitki ve hayvan türlerini, balıkları ve böcekleri bu adalarda biraraya getirmiştir. Hokkai-do adasının kutupaltı soğuk iklim sınırından, Amami-oşima adalarının tropik üstü sıcak iklim sınırına kadar her türlü iklim koşulları vardır. Her mevsim önce erken sonra geç olmak üzere ikiye bölünür. Japonya'nın 8 mevsimi buradan kaynaklanmaktadır ; takvime göre ortalama 30'ar günlük 12 ay, 14'er günlük 24 mevsim diye ayrılır. Yılın dört mevsimi ve 24 mevsimciği, düzenli olaylar ve mutluluk veren değişimlerle doludur [3].

Şekil 2.1
Japonya [5,s 4].

Japonya'nın iklim özellikleri mevsimler arasında sıcaklık farklarının büyük, yağış oranlarının da başka ılıman iklim bölgelerine göre çok yüksek olmasıdır. Bol yağışlar (yılda 1000-2500 mm), gür bitki örtüsünün gelişmesine en elverişli koşulları sağlar, tarım ürünlerinin yetiştirilmesine yardımcı olur ve yer yer hidroelektrik santrallerini beslerler.

Japonya'da kuraklığa kesinlikle rastlanmaz. Yaz mevsiminde yaz musonu güneyden bol yağış getirir ; kışınsa Sibirya'dan gelen soğuk doğu rüzgarları, Japon denizinden geçerken nem toplar ve özellikle ülkenin kuzey kesiminde bol kar yağışına neden olur.

Doğal çevreye egemen öğelerden biri sudur. Bol yağışlar, akarsular, göller ve deniz, ülkeye özgün bir görünüm kazandırır. Ülke topraklarının genellikle dağlık olmasından dolayı akarsular kısa, yatakları engebeli, rejimleriye düzensizdir. Takımadaların her yanına serpili olan çok sayıda gölün en büyüğü, Kyota ve Osaka kentlerine su sağlayan Biwa gölüdür (674 km²), [2,s 2523-2524].

Maddi ve düşünsel yaşam tekniklerinin çoğu Kore aracılığıyla Çin'den gelmiştir. 1868'den bu yana takımadanın batı cephesi kültürü yönlendirmede Çin'in yerini almıştır: böylece Japonya modernleşme yolunda ilerlerken başka Asya uluslarının kaderini paylaşmaktan kurtuldu [4,s 6056].

Shinto ve Budizm'in Zen mezhebini din olarak seçmişler ve bu dinlerin doğayı ve varlıklarını kutsal saymaları nedeniyle japonlar çiçeğe, ağaca, taş, suya, güneşe saygı duymuşlardır. Budizm Japonya'ya 6. yüzyılın ortalarında Çin ve Kore yoluyla Hindistan'dan sokulmuştur. İmparatorluk himayesini kazandıktan sonra Budizm, yetkililer tarafından bütün ülkede hızla yayılmıştır. Bahçe sanatının Japonya'da önemli bir gelişme göstermesinde dinin etkisi büyük olmuştur [1].

2.1.2 JAPON BAHÇE SANATINA GİRİŞ

Günümüzde Japon bahçesi gibi dünyaca ünlü ve yaygın sanat olayının kökleri, çok eski geleneklerin karanlıkları içinde kaybolur. Fakat, genellikle Budizm'in kabul edilmesiyle birlikte tasarım ilkelerine dayalı, bilinçli bir bahçe sanatının üzerinde durulmaya başlandığı inancı yaygındır ve ortalama 1500 yıllık bir Japon bahçe sanatı söz konusudur. Japon bahçeleri, içinde insan yapısı birçok peyzaj elemanlarının yer

almasına karşın, doğayı tüm özellikleriyle simgeleyen ve onun gizemini felsefi bir anlatımla betimleyen tasarımı içerir. Bununla birlikte, Japon bahçe sanatı mutlak bir realizmi ve naturalizmi benimseyen anlayıştaır [3].

Japon felsefesinin en güçlü ve en belirgin özelliklerinden biri, doğa ve insanoğlu arasındaki ilişkiye getirdiği yorumdur. Doğa, insanla eşit öneme sahip ayrı bir eleman olarak alınır [6,s 11].

Japonya ılıman bir iklime ve harika bir peyzaja sahiptir. Bütün bunlar Japon milletin doğaya yakınlaşmasını sağlamıştır. Belkide bu yüzden ilkçağlardan itibaren japonlar doğa aşığıdır. Barış içinde yaşamının koşulunun, doğaya karşı gelmek ya da ülkelerinin onlara bağıştığı bu güzellikleri küçümsemek değil, doğayı özümsemek olduğuna inanırlar [7,s 1].

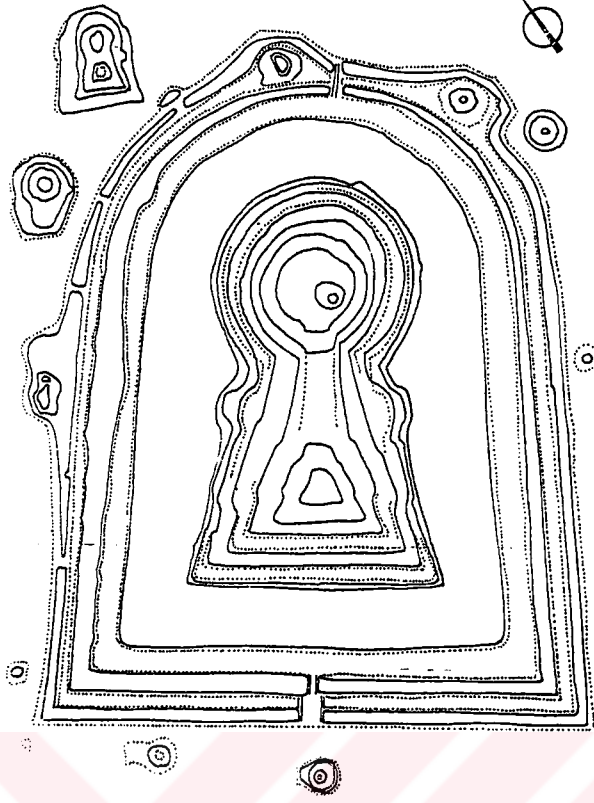
Resim ve şiir gibi her türlü esin kaynağını doğadan alan Japon bahçe sanatının üç ortak ögesi vardır. Kaya, su ve bitki. Japon bahçesi tasarımında doğal peyzaj sentezinin soyut olarak biçimlendiğini görüyoruz. Bu anlayış içinde, bahçe sanatının amacı doğal peyzajdan algılanan güzelliklerin insan emeğiyle yaratılmasıdır. Japonlar bu konudaki yaratıcılıklarını ulusal parklardan tek bir saksıda yetiştirilen minyatür bir ormana değin tüm değişik ölçek ve türlerde denemişlerdir [3].

2.2 JAPON BAHÇE SANATININ TARİHİ GELİŞİMİ

Japon sanatı, kökleri bütün Asya kıtası üzerine yayılmış, dev bir ağaç olan Doğu kültürünün dalındaki mükemmel bir çiçek olarak kabul edilir. Japon tarihine bir dönüş yaparsak Japonya'nın Asya kıtasındaki birçok uygarlıktan etkilendiğini görürüz. Bu etkiler, japonların güzellik karşısındaki duyarlılık ve bağlılıklarıyla yoğrulmuş ve kendilerine özgü formla gelişmişlerdir [8,s 1].

2.2.1 KOFUN DÖNEMİ

M.S. 3. veya 4. yüzyıldan 6. yüzyıla kadar olan dönem Kofun dönemi olarak bilinmektedir. Bu devirde bir devlet teşkilatı oluşmuş ve hükümdarlar büyük güç sahibi olmuşlardı. Onların vefatında muhteşem törenler düzenlenir ve hükümdarları gömmek için büyük bir kabir olan kofun inşa edilirdi, (Şekil 2.2) [9].

Şekil 2.2

Kofun, bir imparator mezarı planı [6,s 25].

Tarihi kaynaklar, Japon bahçe ve peyzaj sanatının ilk örneklerini, prenslere ait mezarlıklar olarak göstermektedir. Mezar olarak kullanılan, etrafı su hendekleri ile çevrili çok büyük toprak parçaları ağaçlandırılmıştır. Kazılan hendeklerden çıkan toprağın bir bölümü bu hendeklerin ortasında bulunan alanın yükseltilmesinde kullanılmıştır. Daha sonra ya bu alanlar ağaçlandırılmış ya da bu alanların kutsal sayılması nedeniyle insanların buralara girmeleri yasaklandığından çevreden uçuşan tohumlarla alan, insanın yardımı olmadan bitkilendirilmiştir [1]. Böylece Japon bahçelerinin ilkel bir şekli olarak kabul edilen ilk bahçeler ortaya çıkmıştır.

2.2.2 ASUKA DÖNEMİ (542-645)

M.S. 542-645 yılları arasında geçen dönemdir. Hindistan'da başlayıp Çin'de gelişmiş olan Budizm'in 6. yüzyılın ortasında Kore'den Japonya'ya geçmesi Japon kültürünü etkilemiş ve aydınlığa çıkartmıştı [9].

Çin'in Etkileri:

6. yüzyılın başlarında Çinli öğreticiler Japonya'ya ulaştıklarında çinliler zaten evren hakkında geniş bir bilgiye sahiptiler. Çinliler peyzaj sanatında büyük evrensel kuvvetlerin ve kuralların işlediğini gördüler. Çin'de insanın doğayla ilişkisi hem felsefi hem de fiziksel olarak bahçede buluşmuştur. Çin'de bahçelerin tasarımı, öncelikle felsefe ve dinin yoğrulmasıyla ortaya çıkmış bir sanattır.

Çin peyzaj sanatı felsefesinde bazı önemli düşünceler yer almaktadır. Evrende sabit bir değişim olduğuna dair merkezi bir tahmin vardır. Sürekli devam eden bir büyüme ve yok olma, yaratma ve yok etme, yaşam ve ölüm bu sürecin parçalarıdır. Buna göre evrende hiçbirşey statik olarak kalmaz. Aynı rüzgarla yön değiştiren bulutlar ve gökyüzünde hareket eden yıldızlar gibi. Bu sabit süreç içinde 2 büyük karşıt kuvvet açığa çıkmıştır. Yin ve Yang kuvvetleri;

Yin dişidir, anne, negatif, karanlık, çöküntü, derin ve yıkıcıdır. Yang erkektir, baba, pozitif, parlak, zor, yüksek, anlayışlı, ve yapıcıdır. Bu zıt kutuplar arasında evrenin büyük gidip gelmeleri yer alır. Hiçbiri bağımsız olarak varlığını sürdürmez, bütün herşeyde yang yingin küçük bir elemanını içerir aynı şekilde yin yangın. Birinin varlığında diğerrinin yaratıldığı görülmektedir.

Sanatta olduğu gibi bir çoğu için hayattaki amaç, uyumu başarmaktır. Peyzajda her eleman yin ve yangın şekline ve niteliğine dayanarak sınıflandırılabilir. Peyzaj sanatında en çok kullanılan dağ; yang ve su; yin olarak geçmektedir. Çin kültürünün temel düşüncesi evrenin 3 bölüme ayrıldığına dairdir ; Gökyüzü, yeryüzü ve insan [5,s 152-159].

Çin peyzaj sanatını oluşturan bu temel anlayış, Japon peyzaj sanatının da temelini oluşturmaktadır. Japonlar her ne kadar bahçe yapma fikirlerini Çinli'lerden miras edindiyselerde, en kısa zamanda formunu ve detaylarını kendi iklim, yaradılış ve bütçelerine göre adapte etmişlerdir [9].

Tarihi kaynaklara göre en eski Japon bahçesi M.S. 620 dolaylarında inşa edilen Sogona Umako'nun bahçesidir. Asuka nehri kenarında inşa edilmiş olup, ortasında küçük bir ada olan havuzdan ibarettir [7,s 200].

2.2.3 NARA DÖNEMİ (710- 794)

M.S. 710 senesinde başkent Asuka'dan Nara'ya nakledilir. Bu tarihten itibaren 84 sene devam eden döneme Nara dönemi denilmektedir. Önceki devirden başlayan Japonya ve Çin arasındaki ilişkiler, bu dönemde bir evvelki döneme nazaran daha düzenli bir şekilde yapılmaya başlanmıştır. Bu dönemde Japon mimarisi güçlü bir şekilde Çin'in etkisi altında kalmıştır [9].

Nara döneminde, Asya kıtasıyla etkileşim eskiye nazaran daha kuvvetliydi, çünkü deniz ulaşımı gelişmişti ve birçok kişi Hint denizini aşp Japonya'nın batı kesimlerine ulaşabiliyordu [7,s 200].

Nara döneminde, deniz kıyısı manzaralarını yansıtan bahçeler gelişmiştir. Bir teoriye göre Yamato'ya (Nara) yerleşmek için Hint denizini aşan japonlar gördükleri manzaralardan çok etkilenmişlerdir. Deniz kıyısı, beyaz kum ve yeşil çam ormanlarından oluşan bu güzelliği, kendi evlerinde Yamota'da yaşatmak için bahçelerine taşımışlardır [10,s 8]. Bu dönemde beyaz kum ve taşlarla çevrili havuzlarla deniz kıyısı taklit edilmiştir. Moroe Tachibana (752), Kiyamaro Nakatomi (758), bu dönemin en güzel örneklerinden sayılır [7,s 201].

İlk olarak Asuka döneminde Japonya'yı etkisi altına alan Budizm düşüncesi bu dönemde Japon bahçelerine 'shumisen ya da kyuzanhakkai' denilen taş düzenlemelerini getirmiştir. Bu dönemde, bahçelerde Çin orijinli taş fiskiyeler ve köprüler kendini göstermiştir. Nara döneminin saray bahçesi örneklerinin hepsinde, ortasında bir adası bulunan havuz ve köprüler ortak elemanlardır [10,s 8].

2.2.4 HEIAN DÖNEMİ (794-1185)

M.S. 794 senesinde başkent, Nara'dan Kyoto'ya nakledildikten sonra 400 sene devam eden Heian dönemi, yabancı kültürlerin, kendilerine ait geleneksel kültür boyutları içinde sindirilerek, kendilerine özgü bir Japon kültürünün geliştirildiği bir dönemdir [9].

Bu dönemde 'shumisen' bahçelerde daha etkin bir rol oynamıştır. Jodo bahçeleri diye tanımlanan tapınak bahçelerinde bu etki görülmektedir. Jodo bahçeleri, Budizm'in Jodo mezhebinden etkilenerek gelişmiştir. Basit bir tanıımı yapılacak olursa

Jodo, Budizm'in cennetine gitmek için barış içinde ölüm demektir. Bu fikir her ne kadar Nara döneminde geldiyse de Heian döneminde yaygınlaşmıştır. Bu dönemde Tendai ve shingon mezhepleri Budizm'in 8 mezhebinin en etkin olanlarıydı. Süslü geçen merasimlerle oldukça aristokrat olan bu mezheplerin öğretileri sıradan insanlar için anlaşılabilir bir hal almıştı. Aristokratlar kendi rahat yaşamlarını sürdürürken, insanlar hem sosyal hem de ekonomik açıdan acı çekiyor ve ölümün arkasındaki güzel dünya için bu dünyayı terketmek istiyorlardı.

Budizm'i herkesin anlayacağı bir dile getirmeye çalışan bir grup öncü rahip, Gokuraku-Jodo'nun doktrinlerini anlaşılır bir dilde halka öğretiler. Öyle ki sıradan insanlar için bile oldukça anlaşılır bir hale geldi ve öğretim sosyal hayata girdi.

Aristokratik güçlerin gerilemesi ve askeri liderler sınıfının yükselmesiyle insanların günlük hayatları huzursuz bir ortama dönüşmüştü. Politik ve sosyal gruplar arasında birçok çatışma ve sürtüşmeler bulunuyordu, insanlar bir günü bile barış içinde geçiremez duruma gelmişti. Hogan ve Heiji devrimlerinden sonra ülkenin liderleri konumunda olan İmparator ailesi, Fujiwara, Heike yada Genji ailelerinin liderleri birbiriyle kanlı savaflara devam ettiler. Heike ve Genji'ler arasındaki çatışmalar açıkça bugünün liderinin yarının lideri olmayacağını gösteriyordu. Kişisel yaşamın bugün için bile bir güvencesi yoktu. Oldukça karışmış olan bu toplumda, insanların hayatlarının sürekli bir tehdit altında olduğunu hissetmeleri oldukça doğaldı. Bu huzursuzluk, onları huzuru dinde aramaya yöneltmiştir. Bu yüzden Jodo'nun öğretileri gittikçe yayılmaya başlamıştı.

Jodo doktrinlerinin gelişmesiyle birlikte Jodo resimleri de yapıldı ve dini merasimlerde kullanılmaya başlandı. Mandala diye bilinen bu resimler tapınakların yapımını ve bahçe tasarımını etkilemiştir. Rahipler arasından bir grup, insanların güvenini, dış mekandaki ihtişam ve tapınakların çevresinde yaratılan ciddi atmosferle etkilemeye çalışıyordu. Dış mekan, Gokuraku-Jodo yani cenneti sembolize ediyordu, böylece Jodo bahçeleri ortaya çıkmıştır.

Önceleri Jodo bahçeleri oldukça sadeydi. Kyota'da bulunan Byodo-in'de gördüğümüz gibi asıl bina önünde tek bir havuzdan oluşuyordu. Zamanla tapınaklarda daha detaylı tasarımlar kullanılmaya başlanmıştır. Bu dönemde binalar, tapınak bahçelerinin tasarımı ve Mandala yakınlaşmıştır. Motsu-ji tipik bir jodo bahçesi örneğidir. Bu bahçenin kalıntılarından onun nasıl bir şeye benzediğini

kafamızda canlandırmamız mümkündür. Bazen jodo bahçe stili sıradan ev bahçelerinde de kullanılmıştır. Bu stil etkilerini Edo döneminde de sürdürmüştür ve Japon bahçelerine birçok karakteristik özelliklerini bırakmışlardır.

Japon bahçelerini etkileyen, tanrılar ve perilerle ilgili Çin hikayelerinden en önemlisi 3 adayla ilgili olan efsanedir. Horai, hojo ve eishu olarak bilinen bu adalarda uzun yaşam ve ebediyet ilacının bulunduğu farz edilir. Eski çinliler bu düşünceyi bahçelerine taşımışlardır. Bu efsane Japonya'ya Nara döneminde gelmiştir ve Heian döneminde kendini Japon bahçelerinde göstermiştir. Daha sonraki Momoyama ve Edo dönemlerinde bu fikir popüler olmuştur.

Bahçelere 3 adayı getiren anlatım, bahçelere sonsuzluk sembolünü getirme umudundan kaynaklanmaktadır. Geleneksel Japon sonsuzluk sembolleri Tsura ve Kame (turna ve kaplumbağa)'dır. Sonuç olarak, Çin efsanelerinden gelen 3 ada fikri ile geleneksel Japon sembollerinin birbiriyle kaynaştığı söylenebilir. 3 adadan biri olan Horai bazen kaplumbağa şeklinde yapıldı. Aynı şekilde ebedi yaşamın geleneksel simgelerinden biri olan çam ağaçları genellikle Horai adalarında yetiştirilirdi.

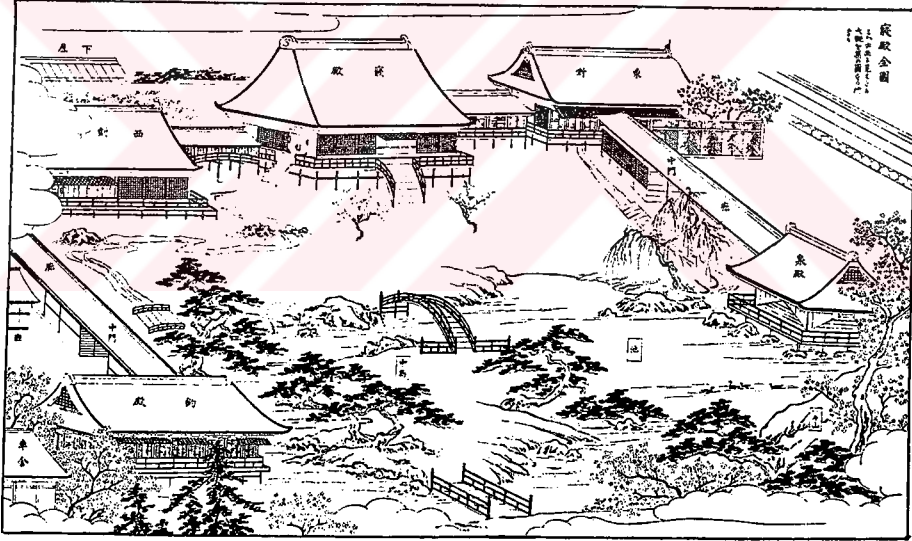
Başkent Kyoto muhteşem bir peyzaj güzelliğine sahip bir şehirdir. Çevresindeki dağlarda suyun bol miktarda bulunması, şehri su manzaraları bakımından zengin kılmıştır. Bu sebeple Asuka ve Nara dönemlerinde de kullanılan su ögesi Heian döneminde doruğa çıkmıştır [7,s 201-205]. Tarihi kaynaklarda, bu dönemde ilk kez Japon bahçelerinde, çağlayanlarla beslenen göllerden ve çam ağaçlarının gölgelediği kayalıklardan suların aktığı anlatılmaktadır.

Bu dönemde ayrıca shinden stili olarak bilinen bir bahçe çeşidi ortaya çıkmıştır, (Şekil 2.3). Shinden-Zukuri tapınaklarının çevresinde bulunan bu tip bahçeler, içindeki göletler ve çevresindeki peyzaj planlamasıyla ayırt edilebilirler. Bu mimariyi ayıran diğer bir özellik ise çeşitli binaları birbirlerine bağlayan koridorlarıdır. Ayrıca bu stil ile bahçelere geniş bir hareket etme alanı sağlanmıştır. Heian döneminde Japon stilinin geliştiğini söyleyebiliriz. Fakat yine de bahçelerde Çin etkilerinin izlerini görmek mümkün olmaktadır [11,s 1-2].

2.2.5 KAMAKURA DÖNEMİ (M.S. 1185-1392)

1185 yılında başkentin Kyoto'dan Japonya'nın doğu kısmında bulunan Kamakura'ya nakledilmesiyle başlar, 150 sene sürer. Bu dönem kargaşalar ve sivil halkın mücadelesine sahne olmuştur.

Kamakura döneminde bahçe sanatını etkileyen en önemli olay Zen tarikatının Çin'den Japonya'ya gelmesidir. Çin'de Budizm'i okumuş çok sayıda rahip, bu devirde Zen tarikatını ve Zen kültürünü Japonya'ya getirdi [9]. Zen düşüncesi, savaşçılar ve aristokratlar arasında popüler oldu. Zen rahipleri akademik kontrolü aldılar ve kültürel aktivitelerin liderliğini yaptılar. 'Zen', herşeyi ve her düşüncüyü Buda düşüncesine giriş olarak algılar. Çam ağaçları arasından gelen rüzgarın sesi ya da çağlayanların ve derelerin sesi, rahiplere dini kanunların şarkıları gibi geliyordu. Kayalar ve dağlar onlar için Buda heykelleriydi, bu yüzden heykelleri taş yada tahtadan yontmaya hiç gerek yoktu [7,s 205].

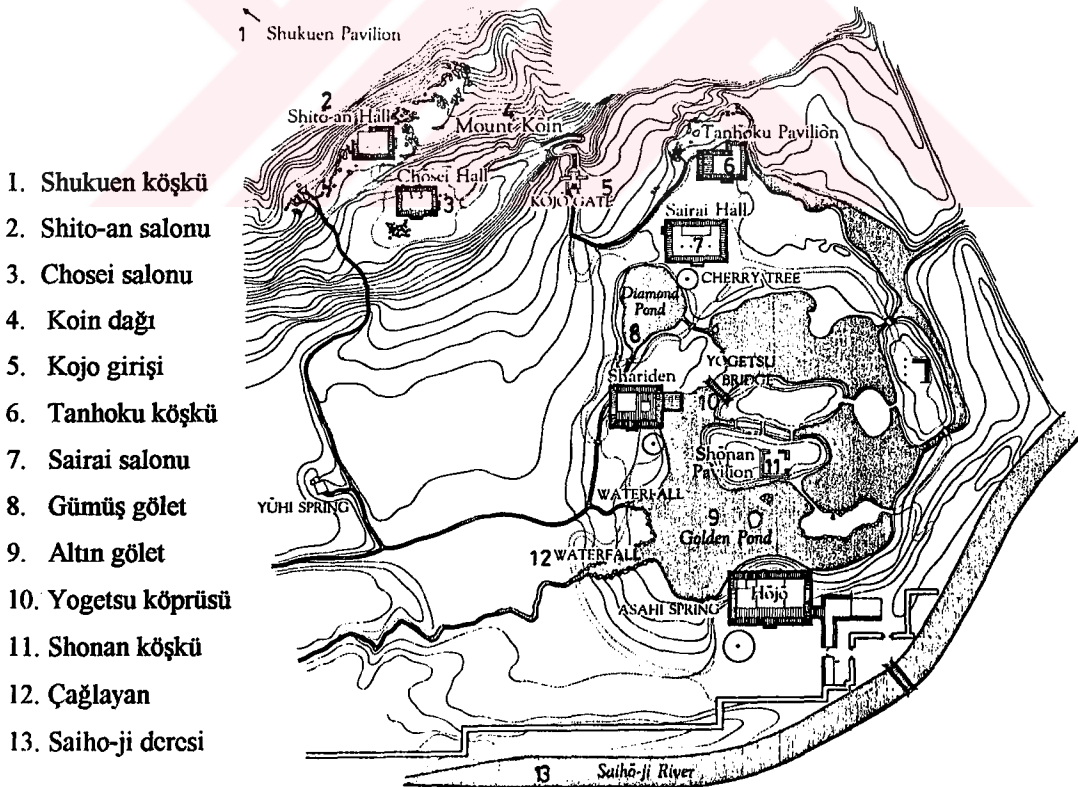
Şekil 2.3

19. yüzyılda Kaoku zakko'nun kitabında bulunan bir Shinden kompozisyonu [5,s 165].

Bu dönemde, bahçede kullanılan farklı özellikteki kayalara Budist isimleri verilmeye başlandı ve bahçe düzenleme ilkelerinde dini bazı düşünce ve inanışlar rol oynadı. Din, bahçede estetik kuralları zorlayan bir unsur olmaya başlamıştır. Nitekim, dini doktrin ve sembollerle ifade edilen felsefi prensipler ve hemen hemen onun kadar güçlü olan batıl inanışlar, bahçenin şekillenmesinde rol oynamıştır. Yön, ahenk, beş

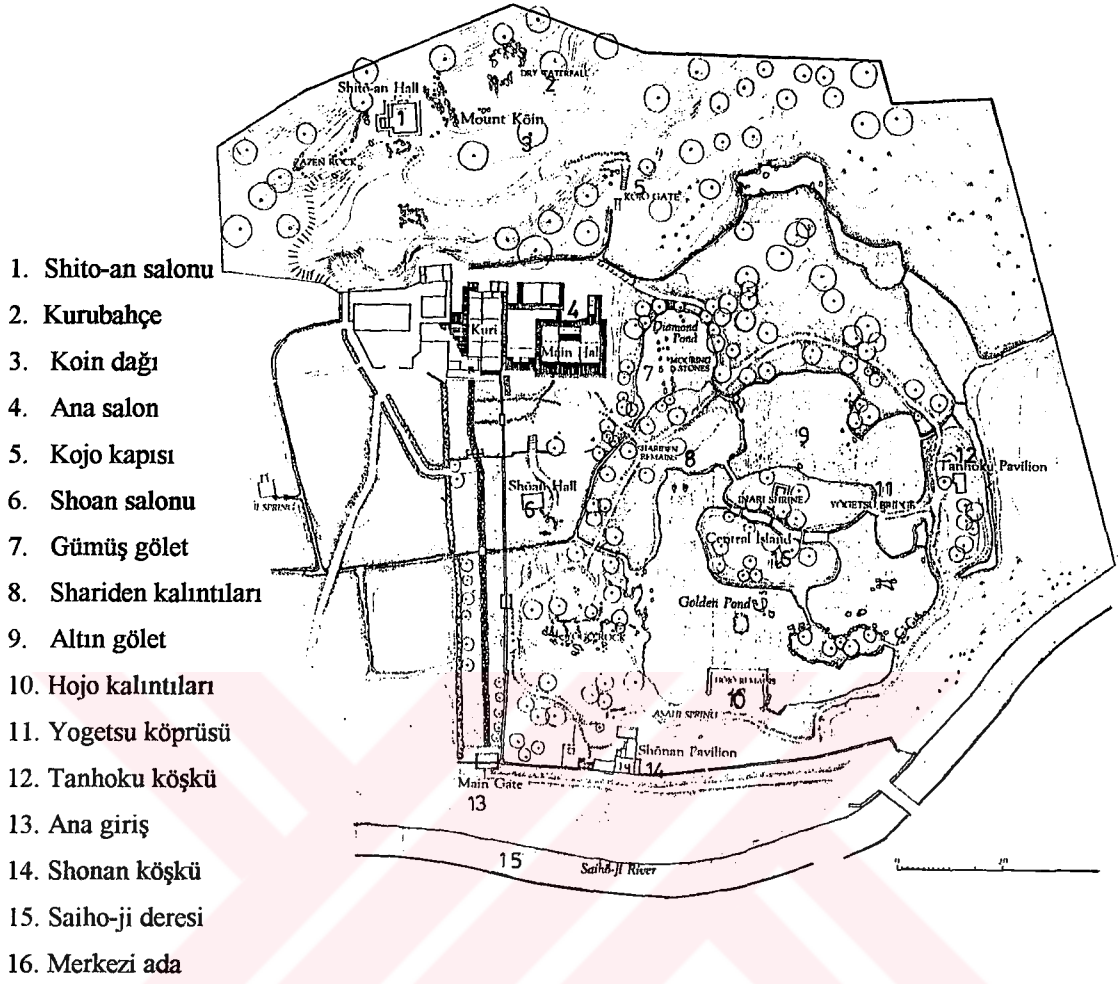
eleman kanunları, neden ve etki, aktif ve pasif, ışık ve gölge, dişi ve erkek veya Budist Mabedin 9 ruhu, bahçenin genel planının belirlenmesinde veya kayaların gruplandırılmasında esas olmuştur [12,s 60-70].

Saiho-ji, bu dönemde ortaya çıkmış önemli bir bahçedir. 1339 yılında Zen rahibi Muso Soseki (1275-1351) tarafından tasarlanmıştır. Japonya'da eskiden günümüze kadar gelebilen nadir eserlerdir. Bahçenin içindeki tapınakların bazılarının orjinal yapımı 8. yüzyıla dayanmaktadır. Bahçe içinde bulunan tapınaklar shinden stili ile inşa edilmiştir. Saiho-ji Bahçesi içinde bulunan Shoriden Mabedinin, daha sonra Kinkaku-ji'de bulunan Altın Mabede ve Ginkaku-ji'de bulunan Gümüş Mabede model oluşturduğu bilinmektedir. Bütün bu orjinal yapılar 1469 yılında Onin Devrimi sonucu hasar görmüştür ve 17. yüzyılda tekrar yapılmıştır. Bahçe ve havuz periyodik olan kaymalarla eskiye nazaran oldukça değişmiştir. Bahçenin en önemli özelliği su ögesi ve bütün bahçeyi kaplayan yosundur. Bahçeye bu özelliğinden dolayı yosun bahçesi (koke-dera) de denilmektedir. Bahçenin şu anki planı orjinalinden oldukça farklıdır, (Şekil 2.4, Şekil 2.5) [5,s 11-15].

Şekil 2.4

Saiho-ji'nin 14. yüzyıldaki durumunu gösteren plan [13,s 104].

Sekil 2.5
Saiho-ji'nin bugünkü planı [13,s 105].

Japon standartlarına göre oldukça büyük bir bahçedir. Yaklaşık olarak 18.211 m²'lik bir alan kaplamaktadır. Bahçede herdem yeşil bitkiler ağırlıklı olarak kullanılmıştır. Diğer japon bahçelerinde olduğu gibi ağaçların çeşitli fomlarda budanması yerine doğal gelişimine izin verilmiştir [5,s 13].

Bu dönemde ortaya çıkmış eserlerden biri de Kinkakuji (Rokuan-ji), Altın Mabet'tir. İki üst katının altınla kaplı olması nedeniyle bu şekilde anılır ve bir gölet üzerinde olması nedeniyle yüzer gibi görünür. Önce villa olarak inşa edilmiş sonra mabete çevrilmiştir [1]. Zen kültürünün bir ürünüdür.

2.2.6 MUROMACHİ DÖNEMİ (1392-1573)

Bu dönem, Japon bahçelerinin altın çağını yaşadığı bir dönemdir. Sürekli tekrarlanan iç savaşlar sanatın gelişimini engelleyememiştir. Muromachi döneminin ortalarında ortaya çıkan Onin Devrimi Kyoto'nun tamamıyla yanmasına sebep olmuştur. Bu iç savaşla Kyoto'nun kültürel zenginliği tamamıyla yok olmuştur. Yangından geri kalanlar yeni bir anlayışla inşa edilmiş, bunda da Zen rahipleri önemli bir rol oynamıştır. Japon mimarisinin önemli bir gelişme göstermesine sebep olan Onin Devrimi, Japon kültürünün dönüm noktası olarak kabul edilir [14,s 138-139].

Görünüşte birbiriyle çelişen 2 zıt görüşün, savaş ve sanatın aslında birbirleriyle çok yakından ilişkileri vardır. Savaş insanlara sınırsız bir tehlike duygusu verirken aynı zamanda insanları, huzuru ve rahatı sanatta aramaya itmiştir. Fakat yüzeysel olarak sanatla ilgilenilmesi, hayatlarının sürekli bir şekilde tehdit altında oluşuna bir çözüm getirmeyecekti. Bu yüzden huzuru dinden derin bir şekilde etkilenmiş sanatta buldular.

Muromachi döneminin sahip olduğu ruhun ve Zen Budizm'in etkileriyle bu dönemde, Japon bahçelerinin en güzel örnekleri ortaya çıkmıştır. Muromachi bahçelerinde birçok tarz ortaya çıkmıştır bunlardan en tipik olanları Koniwa (minyatür bahçeler), Ishinawa (taş bahçeler) ve Karasansui (kuru bahçeler)'dir. Bu üç tekniğin birleşmesiyle ortaya muhteşem bahçeler çıkmıştır.

Asuka ve Nara dönemlerinde de görülen minyatür bahçeler, Muromachi döneminde sadece boyutlarının küçük olmasıyla değil, ihtişamlı, büyük Heian bahçelerine tepki olarak tasarlanmasıyla da önem kazanmıştır. Bu dönemin en önemli gelişmelerinden biri de Karasansui (kuru bahçeler)'in ortaya çıkışıdır. Bu tip bahçelerde su ögesi kullanmadan, bahçede su varmış görünümü sağlanır. Bu görüntüyü sağlamak için kayalardan, çakıllardan ve beyaz kumdan yararlanır. Bu bahçelerde amaç, Zen düşüncesinin temelini oluşturan hiçlik içindeki güzelliği yansıtmaktır. 1499 yılında inşa edilen Ryoan-ji, 1513 yılında inşa edilen Daisen-in kuru bahçelerin en güzel örneklerinden sayılmaktadır [7,s 206-209].

Bu dönemde çay merasimleri ortaya çıkmıştır. Kamakura döneminde ilaç olarak Japonya'ya giren çay, Muromachi döneminde, düzenlenen merasimlerle son derece artistik bir anlam kazanmıştır. Bu merasimler için yapılan bahçeler, Japon sanatında

adeta bir devrim yaratmıştır. Çay merasimi Zen kültürünün getirdiği yeni bir terbiyedir. Çayizm denilen ‘Çay felsefesi’ sadece bir estetizm olmayıp, ahlak ve din ortaklığı yoluyla insanlık ve doğa hakkındaki görüşleri ifade eder. Çayizm, Taoizm’in çehre değiştirmiş şeklidir [15,s 1-4].

Çay odasının bulunduğu bahçe kısmının tanzimi, çay felsefesinin derin etkisi altında kalmıştır. Çay odasına girecek kimselerin geçecekleri bahçe yolu ve bekleme yeri, çay bahçesinin önemli kısımları olarak kabul edilmiş, titizlik ve inceliklerle planlanmışlardır.

Bu devrin ünlü bahçe mimarları, Zen Budist rahipleridir. Bunlardan en önemlisi Muso Kokushi (1351) Kyoto’daki Ginkakuji bahçesinin tanzimini yapmıştır (Şekil 2.6), [12,s 67].

Şekil 2.6

Edo Dönemine ait bir kitaptan Ginkaku-ji'nin görünüşü [13,s 171].

2.2.7 MOMOYAMA DÖNEMİ (1573-1615)

Savaşın dolaylı faaliyeti kısıtlanmış olan sanat olayları bu devirde tekrar canlandırılmıştır ve böylece yakın çağ sanatının altın devri başlamış oldu. Bu dönem, Japon bahçe sanatının yabancı etkilerden hemen hemen tamamen ayıklandığı bir dönemdir [9].

16. yüzyılın sonunda, çini mürekkebi tekniğini benimsemiş peyzaj ressamlarının etkileri ortaya çıkmıştır. Bu dönemde, bahçeciler yabancı etkilerden sıyrılmaya ve kendi değerli kişiliklerinin bilincine varmaya başlamışlardır. Böylece shin (formal), Gyo (yarı formal) ve so (informal) stillerinde 3 bahçe türü ortaya çıkmıştır [16].

Bu dönemde, Kyoto ve çevresinde birçok bahçe tesis edilmiştir. Bazıları Budist manastırlarına bitişik, bir kısmı da saray ve şatolara ait olarak gelişmişlerdir. Kyoto'nun güney doğusundaki Daigoji Mabet'inin Sambon bahçesi bunlardan en tipik olanıdır [12,s 67-70].

Bu devrin estetiği, büyüklüğe, zenginliğe ve gösterişe merak duymakla beraber, bu tür özelliklere tam ters düşen, sadeliğe dayanan güzelliğe de önemli bir yer vermiştir. Çay merasiminin ustası Sen no Rikyu'nun hedef aldığı güzellik bunlardan ibarettir [9].

2.2.8 EDO DÖNEMİ (1615-1868)

Bahçeler en fazla bu dönemde doğal manzaralardan etkilenmiştir. Muromachi döneminin soyut, sembolik bahçelerinin yerini tamamiyle doğa taklidi bahçeler almıştır.

Fuji Dağı Japonya'nın en önemli manzara öğesidir ve bahçeleri özellikle Edo döneminde etkilemiştir. Dönemin başkenti olan Edo şehri geniş bir ova üzerine kurulmuştur. Kyoto'daki dağların ve nehirlerin doğal güzelliği burada yoktur. Bu yüzden Fuji Dağı'nın insanlar üzerindeki etkisi büyük olmuştur. Ve bunun doğal bir sonucu olarak bahçe tasarımları bundan çok etkilenmiştir. Bu dönemde Fuji Dağı bahçelerin merkezi öğesini oluşturuyordu [7,s 209].

Edo döneminde bahçelere Shin ji ike denilen bir havuz şekli gelmiştir. Shin kalp anlamına gelen bir Çin karakteridir. Kalp şeklinde yapılan bu göletlerin üzerinde ölümsüzlüğü simgeleyen adalar bulunmaktaydı [7,s 203].

Artık bu dönemde bahçeler yavaş yavaş halka intikal etmeye başlamıştır. Bahçe planları ve uygulanmasının yapılması da din adamları ve çay üstadlarından Nivashi denilen bahçe sanatkarlarına geçmiştir. Bunun sonucu olarak, Zen Budist bahçelerinin derin felsefi manası anlaşılmadan sadece form özellikleri kopye edilmeye ve ilk bahçe öğelerine taş fenerler, taş el yıkama leğenleri eklenmek suretiyle yeni bahçeler oluşturulmaya başlanmıştır. İşte bu dejenerasyona bir tepki olarak ortaya çıkan Gezinti bahçeleri, bu asrın bir bahçe formu olarak ortaya çıkmıştır [12,s 65-70].

Nijo-jo 1601'de yapıp 1629 yılında bahçesi, Kobori Enshu tarafından değiştirilmiş bir şato bahçesidir. Bahçe içindeki gölet ve ada kaya düzenlemesi açısından ilginçtir. Ada eğri büğrü tepecikten, çevresi yuvarlak biçimli taşlardan oluşur. Çağlayan adanın gerisinde bulunur. Kayaların çok kullanıldığı bu bahçenin kuru peyzaj bahçeye benzediği ve büyük olasılıkla orjinalinden kompozisyonun o şekilde tasarlandığı sanılmaktadır. Bahçe alanı içinde farklı bir tip bahçe bulunmaktadır. Bahçe Shogun Tokugawa'nın askeri gücünü göstermektedir [1].

2.2.9 YENİ DÖNEM (1868-)

19. yüzyılın ikinci yarısında dış ülkelerden Japonya'ya ulaşmış olan yabancı kültürler, kapalı toplumda kalmış japonlar'da yeni bilgilere karşı ilgi uyandırdı. Japonların bu tür yeniliğe karşı olan şiddetli istekleri hükümetin dışa kapalı siyasetini sona erdirdi ve Japonya dış ülkelere kapıyı açınca yabancı kültürler sel gibi akarak Japonya'ya gelmiştir. Böylece Japon kültürü çağdaş devre girmiş oldu [9].

1868 yılında Tokyo'nun başkent oluşu ve feodal sistemin yıkılması sosyal yaşamda etkilerini göstermiştir. Bunun sonucu olarak en ünlü bahçelerin bir bölümü ya ihmalden ya da özellikle yok edilmek suretiyle ortadan kalkmıştır. Onların yerine askeri okul, denizcilik okulu, cephanelik, üniversite v.b. yapıldı. Refah seviyesinin yükselmesiyle birçok bahçe yeniden tasarlandı ve 1873'te alınan bir kararla parkların yapılması özendirildi [16,s 117].

Bu son dönemde dini olmayan bahçelerde estetiğe daha özen gösterilmeye başlanmıştır. Ödünç manzara tekniği uygulaması artmıştır. Bitkilere karikomi tekniği ile budanarak kaya biçimi ve soyut biçimler verilmiştir. Dönemin en önemli özelliği ise yer darlığı nedeniyle bahçelerin giderek küçülmesidir.

Bu dönemde inşa edilen Heian-jingu Mabedi ve bahçesi 1895-1914 yıllarında Jihei ogawa tarafından düzenlenmiştir. Kyoto'nun başkent oluşunun 1100. yıl anısına yapılan bahçe Çin etkisinde kalmıştır. Bahçede çevresi düzenlenmiş bir göl bulunur. Çok sayıda süs ağacı bahçeye renk katmaktadır. Bu ağaçlar kiraz ve kayısı ağaçlarıdır. Gölet içindeki ada küçük olup geçiş, atlama taşları ile sağlanmıştır [1].

Yeni dönemde, batı modasından bir tek şey alınmıştır: çim. Çim, Japon bahçelerinin geleneksel biçimini bozmayacak şekilde, incelikle devreye girmiştir [16,s 107].

1923 depremi ve II. Dünya savaşı sonrası birçok park ve bahçe tahrip olmuştur. Fakat Japon milleti atalarından kalan bu eşsiz bahçe mimarisini yaşatmak için büyük çabalar sarf ederek günümüze kadar getirmişlerdir. Böylece insanlarla doğa arasında kurulan köprü günümüze kadar ulaşmıştır.

Klasik Zen bahçelerinin nefis bir örneği, Kamakura'daki Engaku-ji Tapınağının ibadet salonunun arkasında saklıdır. Bahçe uzun yıllar önce yaşamış Budist rahiplerin ellerinden çıkmış gibi görünse de sadece 10 yaşında ve yaratıcısı, Shoza Arai'dir. 356 m² 'lik bir alanda Arai, büyülu biçimde, içinde 2 adayı kucaklayan dingin bir göl ve bir orman olan engin bir dağ vadisi yaratmıştır. Bu minyatür doğa; fundalıklar, ağaçlar, her yanı saran beyaz kum ve dikkatle yerleştirilmiş taşlarla donatılmıştır [17,s 130].

Son 15-20 yıldır Japon bahçe mimarları bir taraftan geleneksel bahçelerini devam ettirirken diğer taraftan eskiden esinlenerek yeni bahçe ve park düzenlemeleri yapmakta ve bahçe sanatının evrimine yardımcı olmaktadır. Çağdaş görünüşlü ve daha işlevsel pek çok Japon bahçesi bugün yalnızca Japonya'yı değil başka birçok ülkeyi süslemektedir [1].

BÖLÜM 3

JAPON BAHÇE TİPLERİ

3.1 BİÇİMLERİNE GÖRE BAHÇELER

Japon bahçelerinin yüzyıllardır geçirdiği evrim sonucu, birçok bahçe tipi ortaya çıkmıştır.

Japon bahçeleri, iki genel tipe ayrılır [18,s 203].

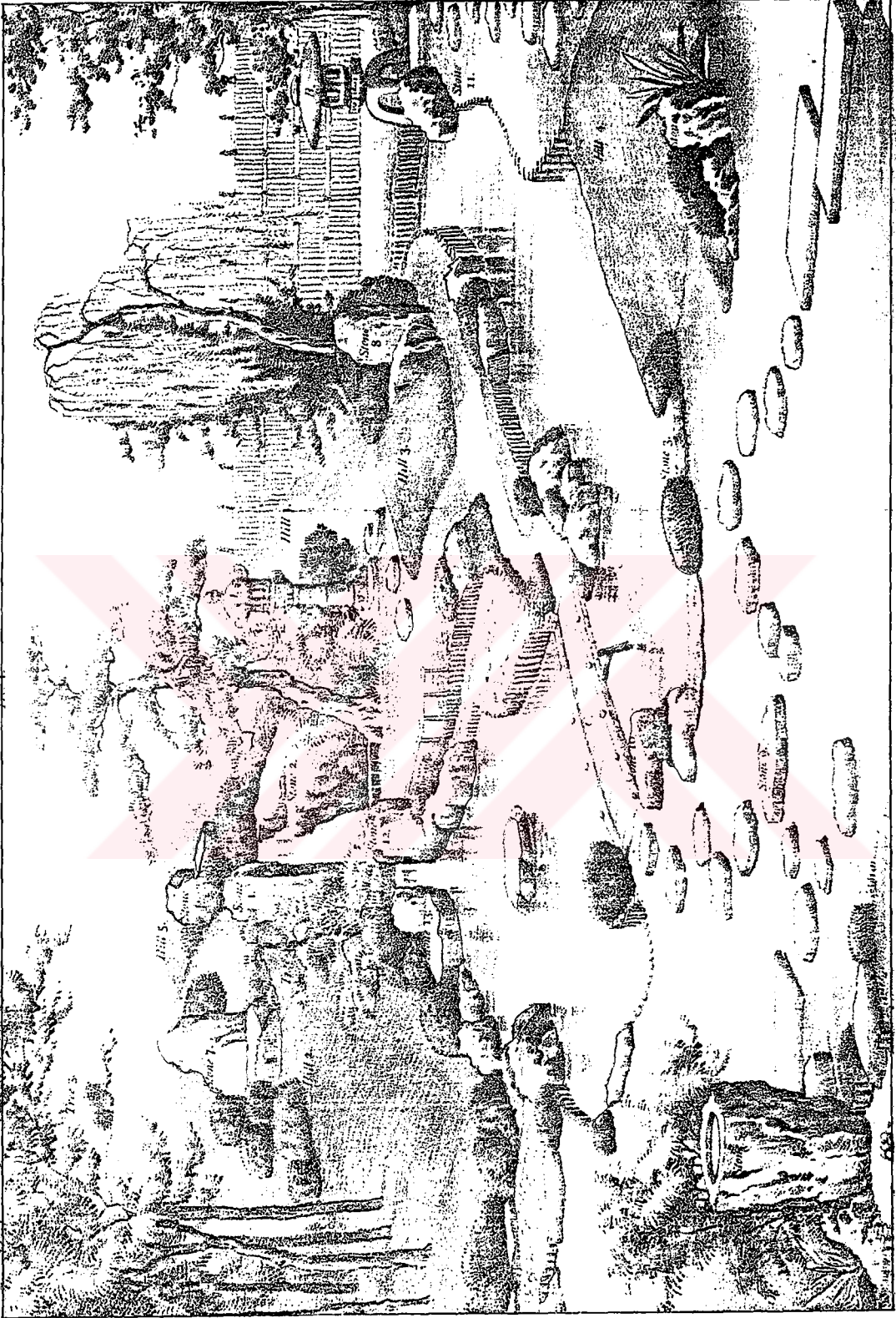
- Tepe bahçeleri (Tsukiyama)
- Düz bahçeler (Hira-niwa)

Tepe Bahçeleri : Tepelerden ve göllerden meydana gelir. Asırlarca asillere ait bahçelerin esasını bu bahçeler teşkil etmiştir. Su bahçenin en önemli ögesidir ve bahçede çeşitli formlarda bulunur. Göl, dere ve çağlayanlar formunda bulunabilir. Bahçede su manzarasını destekleyen tepeler, taşlar ve bitkiler bulunmaktadır. Bütün bunlar belli bir ahenk ve denge içinde akılcıca tasarlanmıştır. Tepe bahçeleri asıl binanın ön tarafına geniş bir alanı kaplayacak şekilde yerleştirilirler. İdeal bir Japon peyzajı, tepe bahçelerinde olduğu gibi dağ ve su ögesinin birleşiminden oluşmaktadır. Tepe bahçelerinde suyun akış yönü önemlidir. Eğer mümkünse suyun akış yönü doğu-batı istikametinde olmalıdır, (Şekil 3.1).

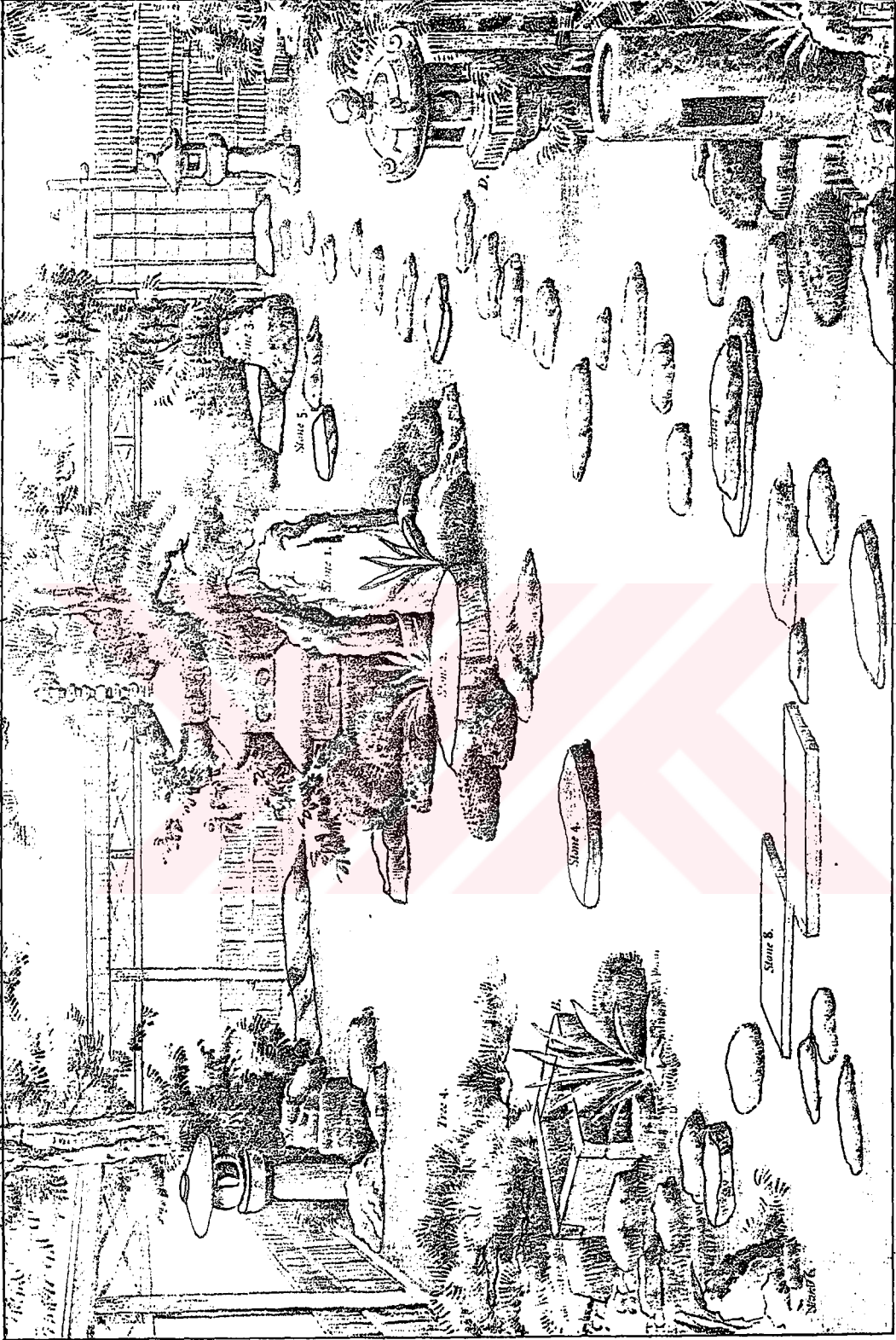
Tepe bahçeleri kendi aralarında 5 stile ayrılırlar. Bunlar; okyanus, dere, vadi, bataklık ve saz manzaralarıdır. Bütün bu stiller istenen manzarayı sağlamak için taşların çeşitli şekillerde kullanılmasıyla ortaya çıkar [19,s 95-133].

Düz Bahçeler : Daha çok çeşitli binalar arasındaki düz alanların planlanmasında kullanılan bir stildir, (Şekil 3.2).

Uzun bir süre her iki bahçe tipi beraberce gelişmiş, arazinin durumuna göre seçim yapılmıştır. Özellikle çay seremonisinin gelenek haline geldiği devirlerde, düz bahçe tipinden başka bir çeşit ortaya çıkmıştır, buna *chaniwa* denir [19,s 140-141].

Şekil 3.1. Tepe bahçesi örneği [19]

Şekil 3.2. Düz bahçe örneği [19]

İki ana bahçe tipi olarak adlandırılan tepe ve düz bahçelerden dört ana bahçe stili ortaya çıkmıştır.

- Kuru Taş Bahçesi (Kare-sansui)
- Çay Bahçesi (Chaniwa)
- Gezinti Bahçesi (Kaiyu-teien)
- Minyatür Bahçe (Hako-niwa)

3.1.1 KURU TAŞ BAHÇESİ (KARE-SANSUI)

Japon bahçe tarihindeki en büyük gelişmelerden biri kuru taş bahçelerinin gelişimidir. Muromachi Dönemi'nin sonunda gelişmiştir. Zen bahçelerinin klasik formu olarak bilinir [14,s 23].

Bu bahçelerde esas elemanlar kayalar ve taşlardır. Bu bahçe stilinde hiç su kullanılmadan, kaya, çakıl ve tırmıklanmış kum ile güçlü bir su ifadesi yaratılmaktadır. Kuru Taş Bahçelerinde amaç, küçük alanlarda geniş bir mekan yaratmak düşüncesidir [20,s 57]. Bu tip bahçelerin bahçe sanatı tarihinde eşsiz sayılmasının en büyük nedeni; kullanılabilecek en az elemanla, maksimum etkiyi vermesinden kaynaklanmaktadır. Kuru Taş Bahçeleri görünüş açısından fakir olmasına karşın içerik bakımından oldukça zengindir.

Kuru bahçelerin gelişiminde birçok faktör etkili olmuştur.

1. *Ekonomik Faktörler* - Onin Devrimi'nden sonra tapınakların restorasyonuna çok miktarda para gitmiştir. Bu yüzden 15. yüzyılın büyük su bahçelerinin yapılması zorlaşmıştır ve *kare-sansui* tipi bahçeler tercih edilmiştir.

2. *Su Kaynakları* - Su bahçelerinin yapımında çok önemli bir yeri olan su kaynaklarının, bulunmasındaki zorluk, tasarımcıları su ögesinin kullanılmadığı bahçeler yapmaya itmiştir.

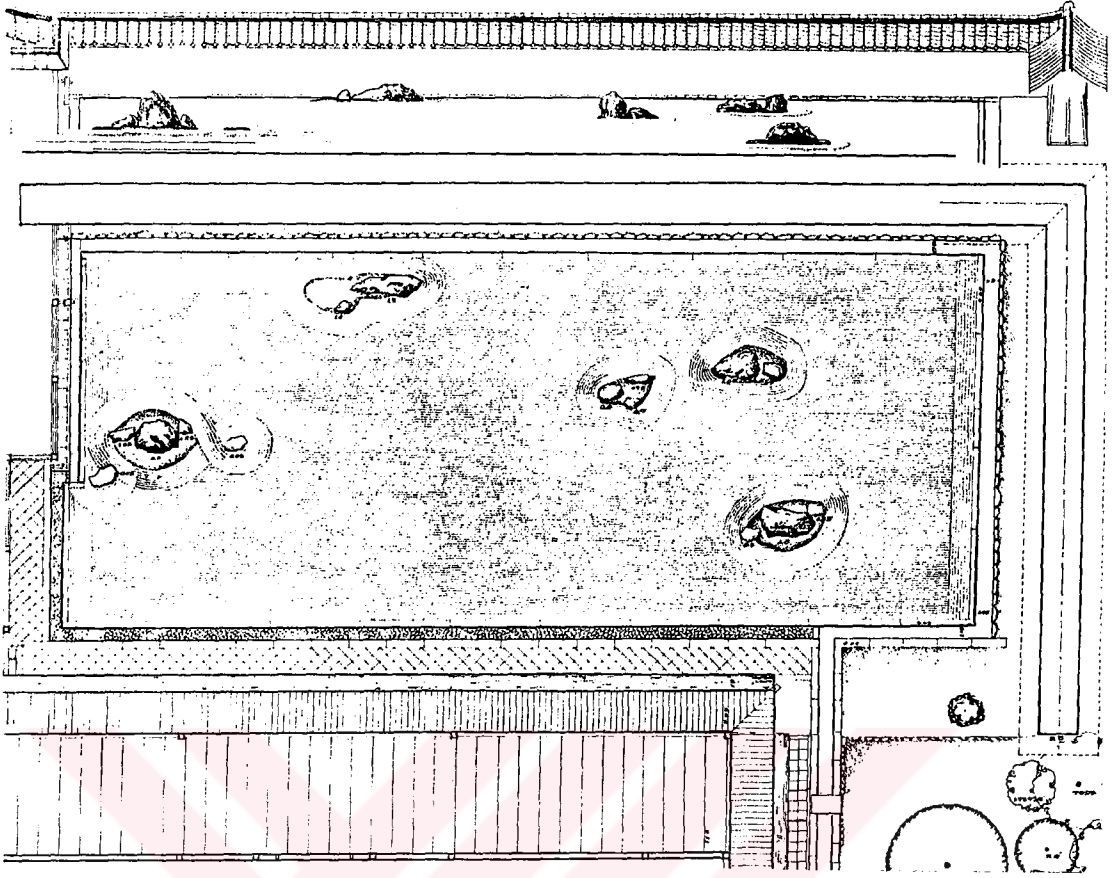
3. *Ruhani İhtiyaçlar ve Zen Rahiplerinin Estetik Tercihleri* - Sembolizmdeki Zen düşünceleri kuru bahçeleri ortaya çıkarmıştır. Zen rahipleri, basitlik içindeki derin anlatımları tercih ediyorlardı. Bu yüzden beyaz kumun içindeki suyun sesini algılamak Zen ruhuna hitap eden mistik bir anlam taşımaktaydı ve bu da kuru taş bahçelerin en önemli özelliği idi.

4. *Zen Mimarisi ve Shoin oda Mimarisindeki Yakınlık* - Bu dönemde baş rahiplerin geçici meskenleri (hojo) shoin stilinde inşa ediliyordu. Bütün yüzey ve veranda tatamiyle kaplanıyordu. Sonuç olarak binaya yakın, meskenin içinden görebilecekleri bir peyzaj manzarasına ihtiyaçları vardı. Bu yüzden fazla yer kaplamayan ve sahip olduğu küçük alanda dereleri ve dağları yaşatan *Karesansui* bahçeleri tercih edilmiştir [14,s 140].

3.1.1.1 Kuru Taş Bahçe Örnekleri

Ryoanji : Kyoto’da bulunan *Ryoanji* mabedinin taş bahçesi bu tipin en güzel ve nadir örneklerinden birini teşkil eder, (Şekil 3.3), (Şekil 3.4). *Ryoanji* tapınak bahçesi ressam ve bahçıvan olan Saomi tarafından 1499 yılında yapılmıştır. Japon bahçelerinin içinde dünyaca en tanınmış olanıdır. Eni 10m., boyu 30m. olup bir kenarı mabedin verandası, diğer 3 kenarı ise üstü kiremit çatılı toprak duvarla çevrilidir. İri taneli beyaz kum serili, düz zemin üzerine yerleştirilmiş irili ufaklı 15 kayadan oluşmuştur. Kaya grupları 5, 2, 3, 2, 3’er kayadan oluşmuştur. Bahçede zamanla oluşan yosunlardan başka bir bitki yoktur. Asimetrik bir denge kurulmuş, kaya grupları kendi içlerinde ve diğer gruplarla birlikte belirli bir dinamizm oluşturmuşlardır. Bahçenin basit güzelliği felsefi düşünceyi çağrıştırmaktadır [1,s 92]. İnce beyaz kumun suyun yerini aldığı bu düzenleme, rastlanabilecek en zarif aranjmanlardan birini oluşturur. Çünkü farklı yönlerde akan suyun hareketlerini çağrıştırır. Burada, üstüste koyulmuş taşlarla tamamlanan manzara nehrin üstünde yüzerek suyun tehlikesinden kaçmaya çalışan bir dişi kaplanla yavrusunu temsil eder [16,s 116].

Ryoanji Bahçesi’nin tasarım açısından, diğer bütün Japon bahçelerinin üstünde bir yeri vardır. Bahçeye eğitilmiş bahçıvandan başka hiç kimse giremez. Bahçe çevresinde dolaşmak bile yasaktır, sadece durup düşünceye daldırılabilir. 16.yüzyılda yaşamış olan Zen rahiplerinden “Shinzu” bu bahçedeki felsefeyi ‘30.000 mili tek bir adımda katetme’ olarak belirtmiştir. Dönemin başka bir Zen rahibi de “Bu tip bir bahçeyi seyretmek hiç kimseye bıkkınlık veremez, kişi burada geçen zamanın farkına varmadan kendini düşünceler aleminde bulmaktadır” sözleriyle bahçeyi tanımlamıştır [21,s 71-72].

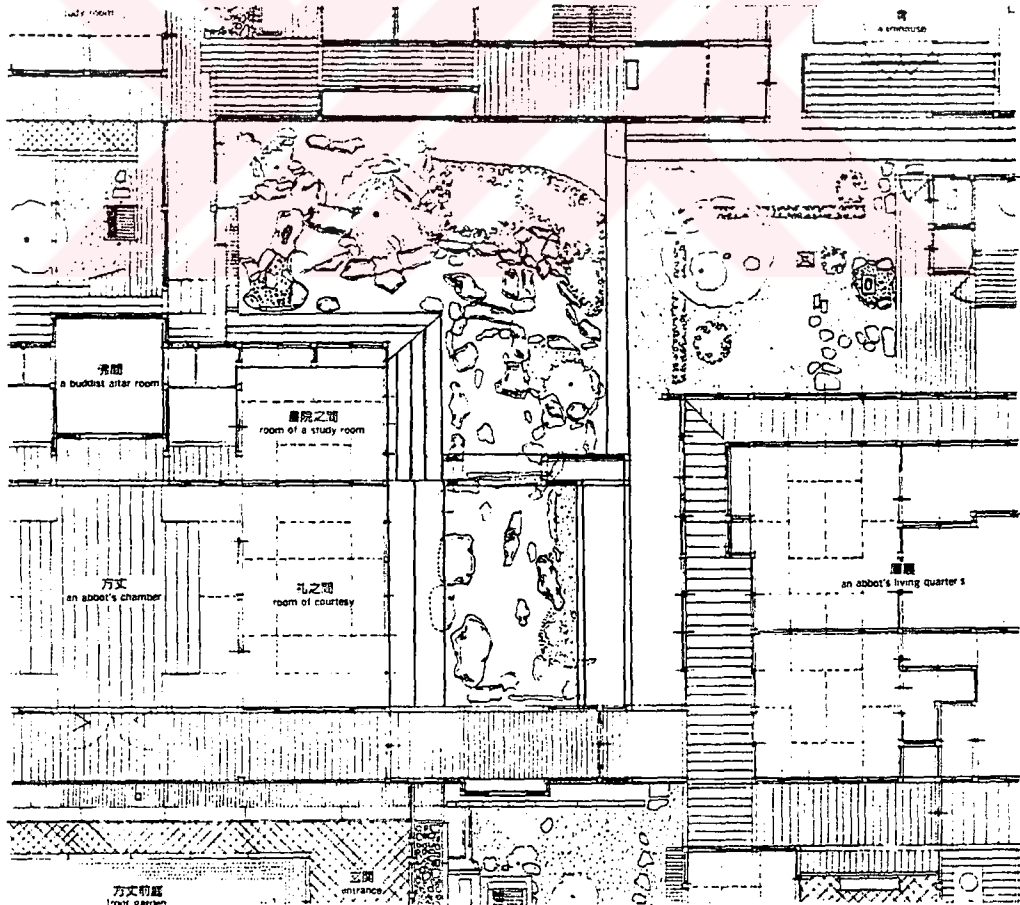

Şekil 3.3
Ryoan-ji kuru taş bahçesi planı [13,s 172].

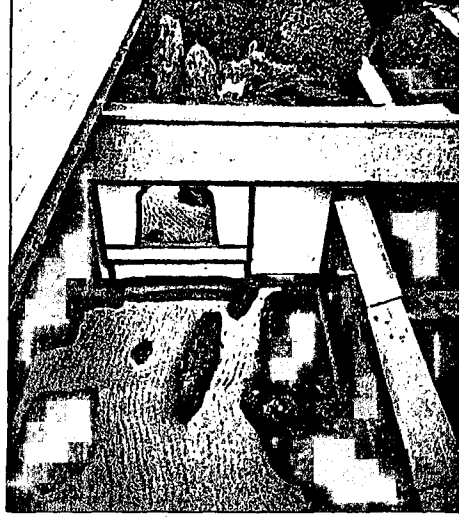

Şekil 3.4
Edo dönemindeki bir kitaptan Ryoan-ji'nin görünüşü [13,s 81].

Daisen-in: Rahip Soho ve ressam Soami tarafından 1513 yılında Kyoto'da yapılmış tipik bir *Kare-sansui* örneğidir. Bir bölüm 30 m² diğeri 70 m²'lik L şeklinde seyirlik bir bahçedir. Düzenleme sembollerle oluşturulmuştur. Toprağı kuraktır ve seçkin taşlarla yaratılan su izlenimi, bir kum yatağı ve yosunlardan oluşan bitki örtüsüyle çelişir. Pek ustaca tasarlanmış olan bu bahçe, içine adım atılmsın diye değil, verandadan seyredilsin diye yapılmıştır. Yanılsama (illusion) bahçesinin, yani 'görsel' bahçenin en mükemmel türüdür [16,s 116]. Geri planda budanmış çalılardan oluşan bir dağ vardır. Bu görüntü dik duran iki kaya ile vurgulanmıştır. Hemen sağda bir çağlayan bulunur. Solda kayalardan oluşan kaplumbağa adası ile sağda turna kuşu adası yer alır. Çağlayandan dökülen sular beyaz dişli kum ile sembolize edilmiştir. Bu sembolizm, Zen'in hiçliğe ulaşma felsefesinden kaynaklanır [1] (şekil 3.5), (şekil 3.6). Japonya'nın en ünlü taşlarından biri burada görülmektedir. Çin'deki yelkenli gemilere benzemektedir ve insan hayatının geçişinin bir sembolü olarak 1500'lerden beri kuru bir peyzaj ırmağında yüzmektedir.

Şekil 3.5
Daisen-in'in planı [22].

Şekil 3.6
Daitoku-ji'de bulunan Daisen-in'den bir görünüş [13,s 209].

Muromachi devrinin sonuna doğru gelişen *karesansui* bahçeleri tamamiyle yeni bir stildir. Daitokuji ve Myoshinji'den Gozan Manastırları'na, oradan da taşradaki tapınaklara yayılmıştır. Etkisi Kyoto'daki diğer mezheplerin Zen tipinde inşa edilmiş manastırlarında da görülmüştür [14, s141].

3.1.2 ÇAY BAHÇESİ

İlk kez Muromachi Dönemi'nde ortaya çıkan bu stil, Momoyama ve Edo dönemlerinde doruğa ulaşmıştır. Özellikle Edo Dönemi'nde çay bahçeleri, bahçe stili olarak benimsenmiştir [20,s 59-60].

Çayizm denilen Çay felsefesi, sadece bir estetizm olmayıp ahlak ve din ortaklığı yoluyla insanlık ve doğa hakkındaki görüşleri ifade etmektedir. *Çayizm*, temizliği gerektirdiği için sağlıktır, karmaşık ve pahalılıktan ziyade basitlikteki huzuru gösterdiği için ekonomidir, evrene göre oranlama hissini tarif ettiği için ahlaki geometridir. Kısacası Doğu Demokrasisi'nin gerçek ruhunu temsil eder. Gariptir ama, insanlık şimdiye kadar ancak çay fincanında buluşmuştur. Çay töreni evrensel saygıyı öngören tek Asya seremonisidir, (Şekil 3.7).

Şekil 3.7

Meiji dönemindeki bir kaynaktan çay töreninin hazırlanışı [13,s 148].

İlk bağımsız çay odası, daha çok Rikyu ismiyle bilinen çay ustalarının en büyüğü Sen no Soeki'nin eseri idi. 16.yüzyılda Çay Töreni'nin formalitelerini belirledi ve yüksek bir mükemmellik seviyesine getirdi. Çay odası görünüm olarak oldukça sadedir. En küçük Japon evinden daha küçüktür ve yapımında kullanılan malzemeler özellikle rafine bir yoksulluğu çağırır, (Şekil 3.8).

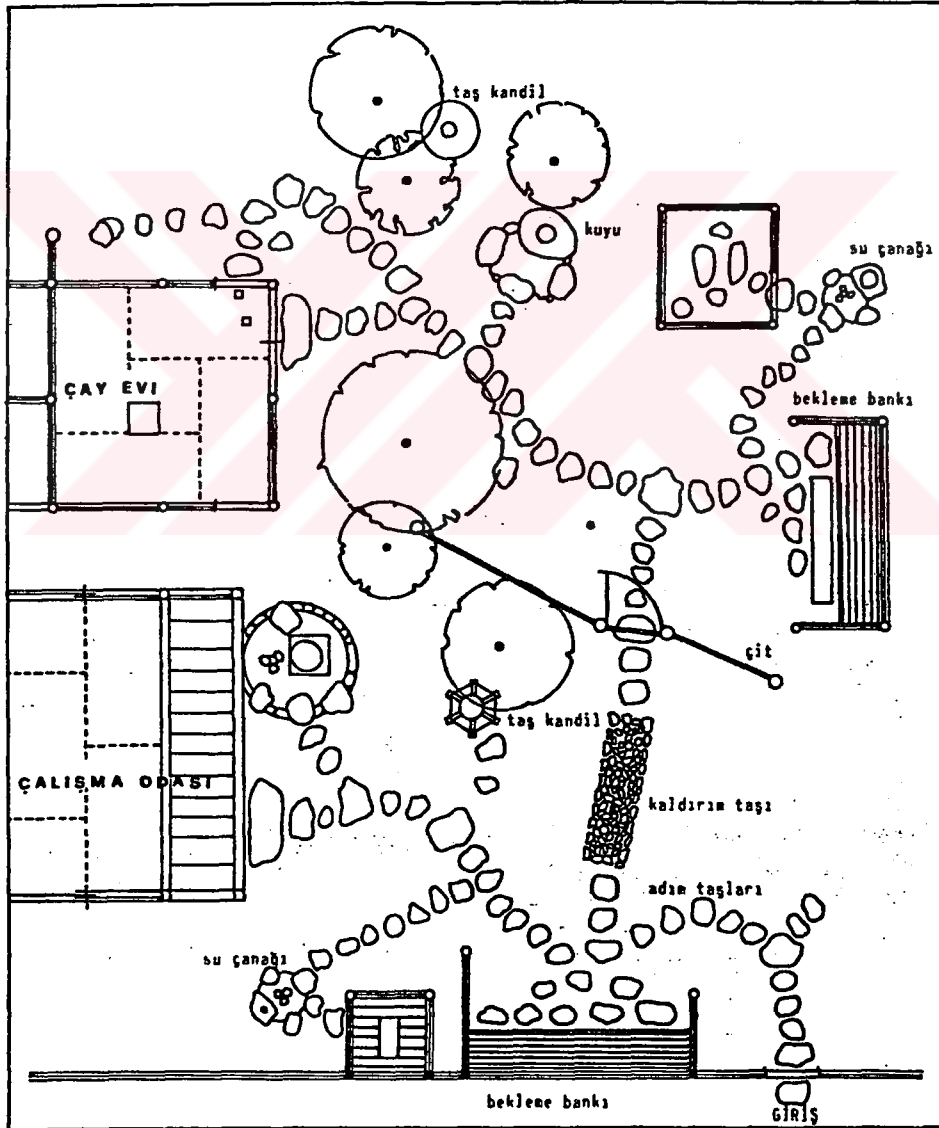

Şekil 3.8

Bir çay odasının alçak girişi [13,s 148].

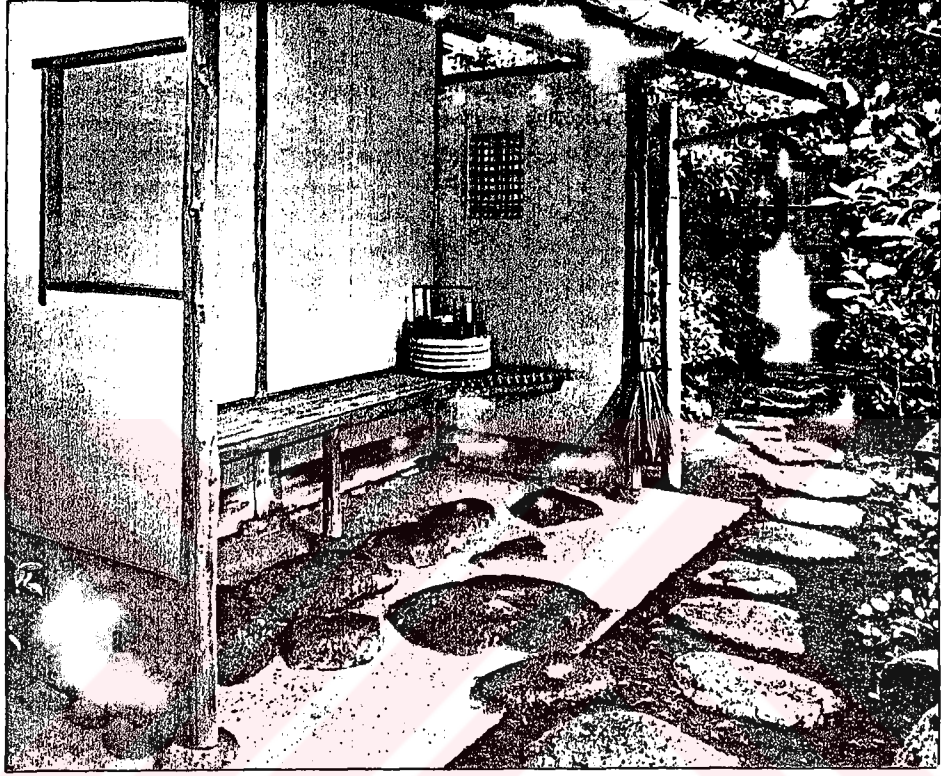
Buna rağmen unutulmamalıdır ki, tüm bunlar derin bir artistik ön düşüncenin sonucu olup, tüm detaylar üzerine, en zengin saray ve tapınakların yapımına harcanan dikkatten daha fazlası harcanmıştır. İyi bir çay odası normal bir konaktan daha fazlaya malolur. Çünkü, işçiliği ve seçilen malzemeler müthiş bir dikkat ve titizliği gerektirir. Çay odasının basitlik ve saflığı Zen Manastırı'nı örnek almanın bir sonucudur [15,s 1-14].

Çay odasının yer aldığı bahçe kısmının tanzimi de çay felsefesinin derin etkisi altındadır. *Chaniwa* denilen çay bahçeleri, Japon bahçeleri içinde yer alan, çay törenlerinin yapıldığı küçük bir mekandır, (Şekil 3.9).

Şekil 3.9
Bir Çay Bahçesi Planı [20,s 59].

Çay içmek amacıyla toplanılan bu bahçede genellikle çay evi, çalışma odası ve üzeri örtülü bir bekleme bölümü ile su çanağı, taş kandil, adım taşları gibi Japon bahçe öğelerine rastlamak mümkündür. Bahçeye girildiğinde konuklar adım taşları ile bekleme bankına yönlendirilirler. Su çanaklarında el ve ağız yıkandıktan sonra konuklar çay odasına giderler, (Şekil 3.10, Şekil 3.11, Şekil 3.12).

Şekil 3.10

Bir çay bahçesindeki bekleme bankı [13,s 149].

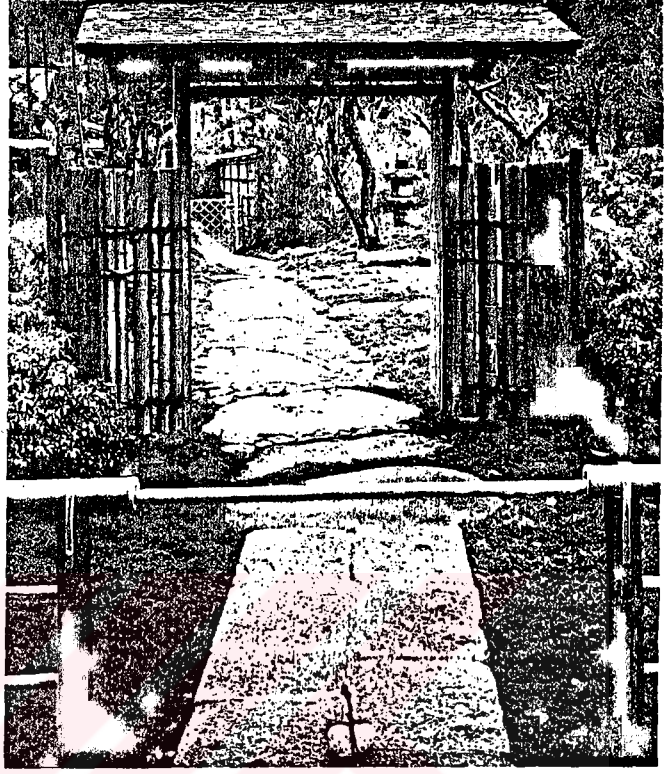
Bu bahçe patikasını adımlamış her kişi, patika taşlarının düzgün düzensizliği üzerinden, kurumuş çam iğneleri yatan daimi yeşillerin yarattığı şafağın içinden ve küf kaplı granit fenerlerin yanından geçerken ruhunun nasıl da hafifleyip, günlük düşüncelerin üzerine yükseldiğini düşünmekten kendini alamaz. Bu saflık ve huzur etkilerini yaratan çay ustalarının marifetleri gerçekten de büyüktür, (şekil 3.13), [15,s 14].

Çay bahçeleri, Japon tarihinde ilk kez geçit bahçeleri (roji) olarak karşımıza çıkmaktadır. Binalar arasındaki dar alanlarda inşa edilmişlerdir. Burada önemli olan bu alandan geçerken hissedilenlerdir. Misafirler bahçeye ilk adım attıkları andan itibaren çay törenine katılmış olurlar. Çay bahçeleri, misafirin bütün dikkatini yürüme

eylemine verebileceği şekilde tasarlanmıştır. Bu yüzden bahçede kullanılan adım taşları çok önemlidir [13,s 84-86].

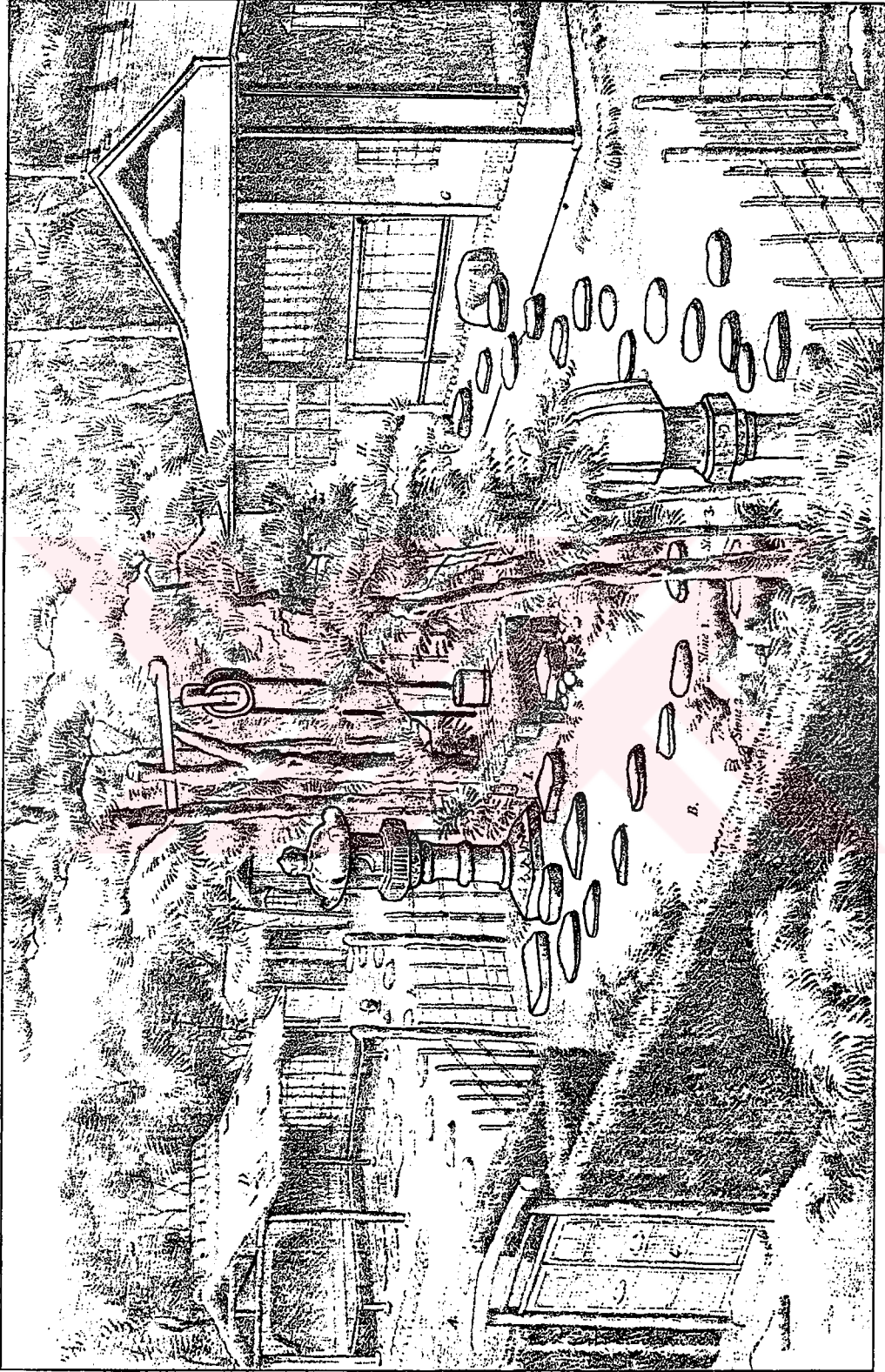
Şekil 3.11
El ve ağız yıkamak için
kullanılan taş çanak [23,s 119]

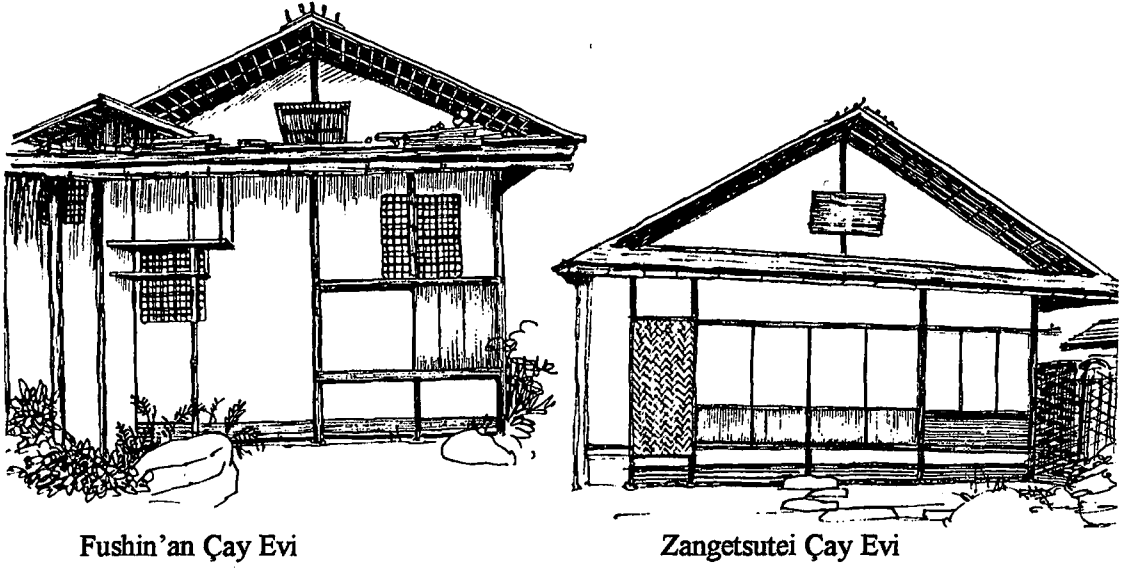
Şekil 3.12
Çay odasına gitmek için kullanılan adım
taşlarından oluşmuş bir patika yol [13,s 150]

Muromachi Dönemi'nden başlayarak birçok çay bahçesi yapılmıştır. Sen no Rikyu'nun en büyük oğlu Sotan'ın emekliliğinden sonra aile gelenekleri 3 okula ayrılmıştır ve herbirinin başına Sotan'ın bir oğlu geçmiştir. Bunlar Ura Senke, Mushanokoji Senke ve Omote Senke Çay Okullarıdır. Kyoto'da bulunan Zangetsutei ve Fushin'an Omote Senke'ye ait çay evleridir ve dönemlerinin en iyi örnekleri olarak bilinirler, (Şekil 3.14).

Zangetsutei Shoin tipi bir binadır, içinde oturma odası stilinde çay odaları bulunur, *Fushin'an*, *Zangetsutei*'ye ahşap zeminli bir koridorla doğu kanadından bağlanır. Çay seremonisindeki konuklar bu eve arkadan açılan kare şeklindeki tahta kepenk aracılığıyla girerler. İçerisi, yalnızca 3 tatami hasırın bulunduğu bir odadır. Pürüzlü, yarıklı direkler ve balçık duvarlar, bu çağın zenginliği ve güçlülüğü tarafından belirlenen belirgin kırsal simgelerdir [23,s 118-119].

Şekil 3.13. Bir çay bahçesinden görünüş [19]

Fushin'an Çay Evi

Zangetsutei Çay Evi

Şekil 3.14

Omote Senke'ye ait çay evleri [23,s 18].

3.1.3 GEZİNTİ BAHÇELERİ

Kariyushiki diye tanımlanan gezinti bahçelerinin ortaya çıkışı 17.yüzyıla dayanmaktadır. Çay bahçesinin kırsal doğası ve eski cennet bahçelerinin görsel güzelliklerinin birleştirilmesiyle ortaya çıkmıştır. *Kariyushiki*, hemen hemen bütün geleneksel tasarım elemanlarını içerir. Havuzlar, dağlar, adalar, dereler, köprüler, fenerler ve zıplama taşları bu tip bahçelerde kullanılan tasarım elemanlarıdır. Amaç ziyaretçilere bütün bahçeyi dolaştırarak hoşça vakit geçirmelerini sağlamaktır, (Şekil 3.15).

Bu tip bahçelerde ana öge, adaları ile birlikte havuzlardır. Havuzun çevresini dolaşan patika bir yol bulunur. Bu yol ziyaretçilere bütün parkı gezdirir, gerektiğinde zıplama taşlar ya da köprü kullanılarak ziyaretçinin yavaşlaması ve dikkat etmesi istenen manzaraları algılaması sağlanır [24, s17].

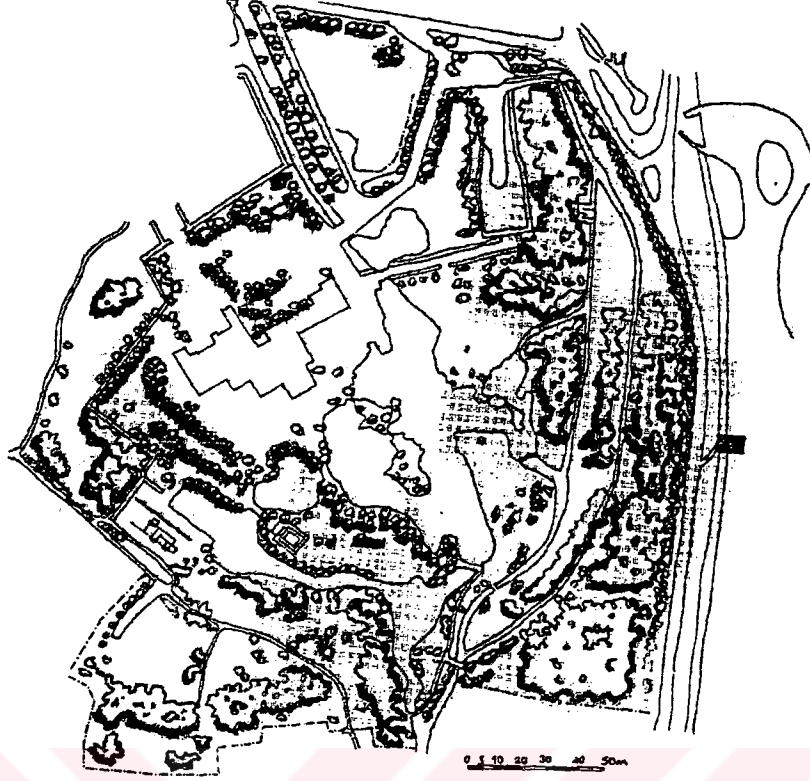
Resimler, önceki bahçe tasarımlarının kaynağı olmuştur bu yüzden önceki bahçe stilleri resim sanatına yatkındırlar oysa bunu gezinti bahçeleri için söyleyemeyiz. Çünkü bu tip bahçelerdeki eğilim musikidir. Bunda da bahçenin, çay bahçelerinde olduğu gibi hareket etme eylemini içermesi etkilidir. Tabii ki tasarımcılar bahçede kullanılan elemanlara önem vermişlerdir ama bunun yanında, alanın en iyi bir şekilde kullanılmasına da eşit önemi vermişlerdir [13,s 89].

Şekil 3.15
Bir Gezinti Bahçesi örneği [20,s 60].

3.1.3.1 Gezinti Bahçesi Örnekleri

Edo Dönemi'nin ikinci yarısından itibaren bu tip bahçelere birçok örnek yapılmıştır. Şu ana kadar gelebilen en eski gezinti bahçe örneği *Katsura İmparator Villası*'dır, (Şekil 3.16). Yapımına 1620 yılında başlanmış 1659 yılında tamamlanmıştır. Büyük çay ustası Kobori Enshu tarafından yapılmıştır. Manzara bakımından inanılmaz bir güzelliğe sahiptir. Bahçe içinde bulunan gölet, yakınındaki Katsura deresinden beslenmektedir. Göletin çevresi patika yollarla kaplanmıştır. Bunlardan bazıları zıplama taşlarla, bazı taş döşemelerle, bazıları ise çakıl taşlarla kaplanmıştır. Gölet içindeki 3 adaya ahşap, toprak ve taş köprülerle geçiş sağlanmıştır. Manzara ve döşemede kullanılan malzeme çeşitliliğine özen gösterilmiştir. Sürpriz etkisi yaratmak için bahçede yürüdükçe manzaralar gözden kaybolup yeniden ortaya çıkacak biçimde yerleştirilmişlerdir, (Şekil 3.17).

Şekil 3.16
Katsura İmparatorluk Villası Planı [1,s 94].

Şekil 3.17
Katsura İmparatorluk Bahçesinden Görünüş [13,s 206].

Katsura bahçesi içinde 7 çay evi bulunmaktadır. Bu bahçe birçok ihtiyaca cevap verebilecek nitelikte tasarlanmıştır. Estetik, ruhi ve rekreasyonel ihtiyaçlar gibi. İçinde Onrin-do denilen küçük bir tapınak, spor için çeşitli alanlar; kemari denilen bir

çeşit futbol ve ata binmek için bir alan bulunmaktadır. Gölet, içinde kayık partileri yapılacak kadar büyüktür.

Sarayın önünde ayın seyredilebileceği bir platform bulunur. Saray 3 Shoin binasından oluşmuştur. 42.900m²'lik bir alanda bulunur. Katsura bahçesi daha sonra birçok bahçenin yapımına örnek teşkil etmiştir [18, s205-206].

Murin-an : Meiji Dönemi'nde inşa edilmiş bir gezinti bahçesi örneğidir. Murin-an içinde geleneksel bitkilere yer verilmemesinden dolayı Kyoto'da bulunan gezinti bahçelerinin tarihinde dönüm noktası olarak kabul edilmektedir. 1893 yılında Ogawa Jihei tarafından inşasına başlanmış, 1896 yılında tamamlanmıştır. Bahçe göze çarpan detayları ile kendini kanıtlamıştır. Bahçenin içinde 3 katmanlı bir şelale vardır. Bu şelale geniş, sığ bir dereye dökülür. Ağaçların arasından doğudaki dağlar görülmektedir, (şekil 3.18) [13,s 214].

Şekil 3.18

Kyoto'da bulunan Murin-an gezinti bahçesi [13,s 90].

3.1.4 MİNYATÜR BAHÇELER

Japon bahçesi dinsel amaçlarla yaratılmış bir dünya oluşturduğundan, o dünyayla, o kozmozla bütünleşme gereksinimi bu bahçelerin imgesinin gündelik yaşama dahil edilmesini gerektiriyordu. Böylece japonlar yaşamlarının her tür koşuluna uyarlanan bazı küçültmelerle, bir bahçe sanatı geliştirdiler.

Bir antreye ya da bir dükkana koyulmak üzere yapılan, içinde minyatür bir peyzajın olduğu kutuya *Haka-Niva* adını verdiler. Küçük bir kırmızı balığı bulunan küçük göl bu kompozisyonun temel unsuruydu. Ban-kei adı ise yuvarlak, oval ya da dikdörtgen olan, boyutları 0.90m. ile 1.20m. arasında yer alan porselen, bronz hatta çimento tepsilere verildi; bunların içinde, ıslatılmış ve biçim verilerek boyanmış eski gazetelerden, çamurdan ve kumdan oluşan bir fonun üzerine cüce ağaçlar ve minnacık köprüler oturtularak gerçek birer peyzaj yaratılıyordu. *Haka-Niva* (minyatür bahçe) Japon bahçesinin küçük bir tepsi ölçeğindeki minyatür modelidir [16,s 118].

3.2 İFADE TARZLARINA GÖRE BAHÇELER

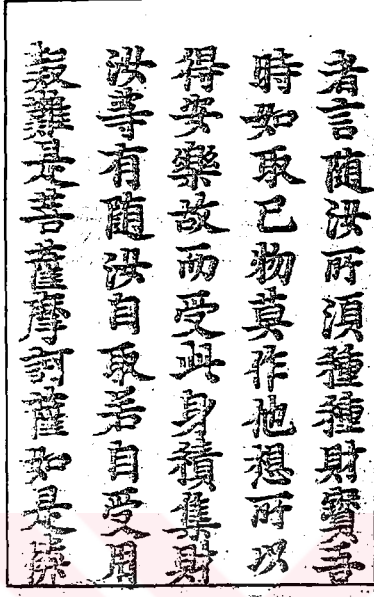
Bahçeler ifade tarzlarına göre 3 bölümde incelenmektedir. Bunlar :

- Shin; çok ince işlenmiş ‘formal tip’
- Gyo; orta derecede detaylı ‘yarı formal tip’
- So; çok sade olan ‘informal tip’

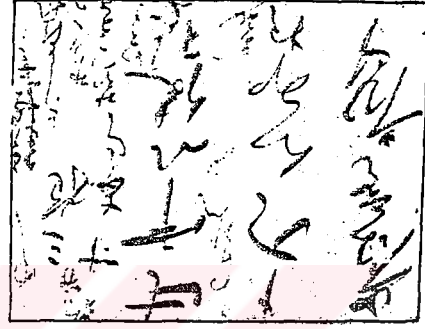
Teknik olarak *shin*, *gyo* ve *so* terimleri tasarımın karışık parçalarından çok onun özüne dayanmaktadır. Bu terimler ilk olarak Çin’de hattat sanatındaki stilleri karakterize etmek için kullanılmıştır. Formal bir tip olan *shin* stili, Çin ortografisinde, abidei yazıtlarda, formal dökümanlarda ve isim mühürlerinde kullanılmıştır. *Shin* yazı formları asalet duygusunu çağrıştırdığı için imparatorluk bildirilerinde kullanılırdı. *Gyo* formu yarı el yazısı formundadır ve 3 stil içinde tarif edilmesi en zor olanıdır. Kısaca *gyo*; ne *shin* ne de *so* olandır. *So* akıcı bir el yazısıdır. Estetik hattat sanatında *so* tipinin, *shin* formlarını soyut ve süslü olarak içerdiği kabul edilir, (Şekil 3.19).

Hattat sanatında görülen bu detaylar Japon peyzaj sanatında da görülmektedir. Gerçekte *shin*, *gyo* ve *so* estetik felsefe içinde ele alınır ve tamamlanmış bir işi analiz eder. En eski Japon eserlerinde Shitenno-ji’de olduğu gibi katı bir simetri ekseni

görmekteyiz. Çin ve Kore'den gelen etkiler sonucu japonlar tasarımlarında tam bir simetridense asimetriyi tercih etmişlerdir. Zen tasarımlarında bir eksen ve merkeze göre bir simetri vardır. Tasarımın ana öğeleri bu aksa göre yerleştirilmişlerdir. İşte bu, *shin* planının özelliklerini yansıtmaktadır.

Formal (shin) tipi el yazısı

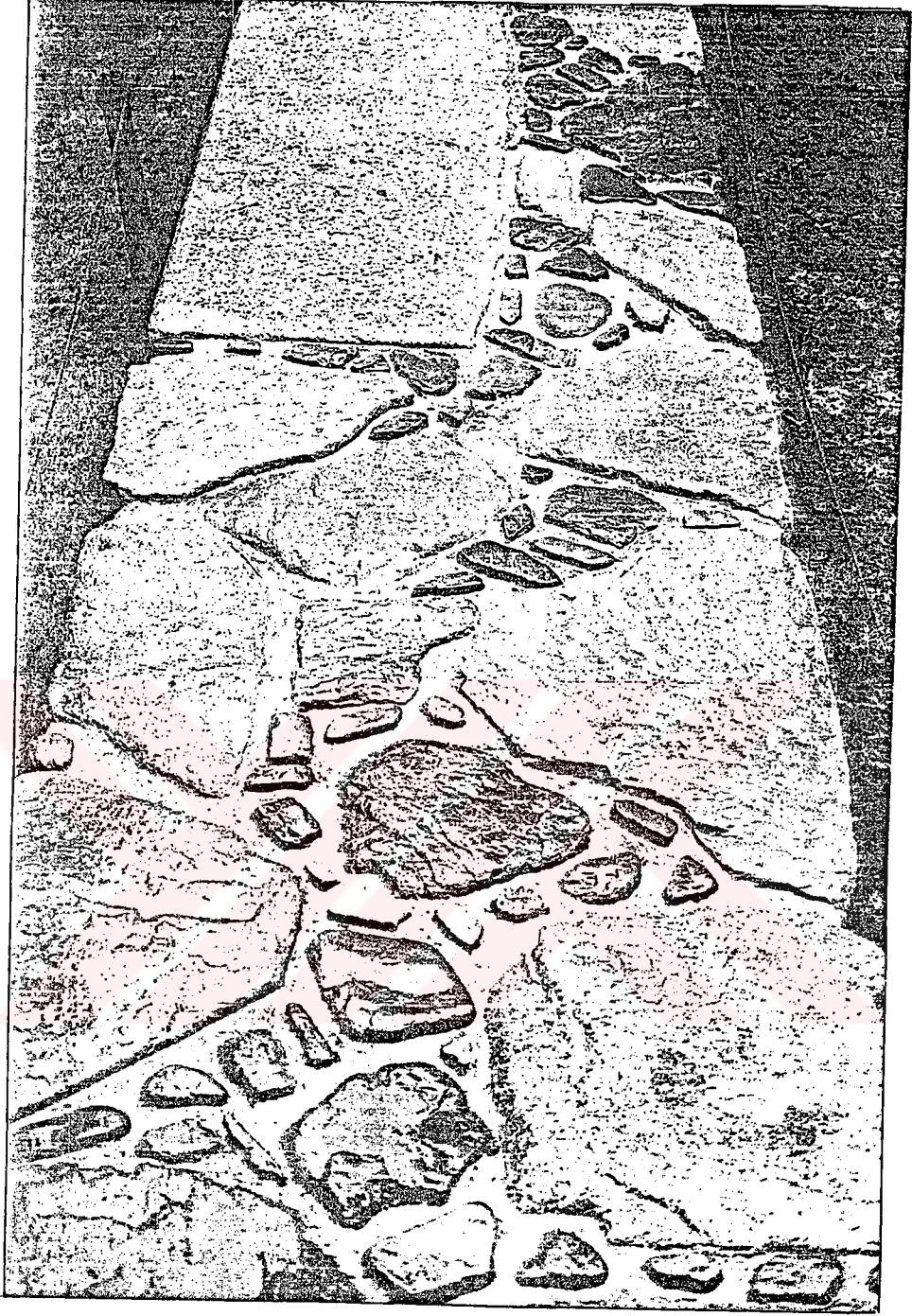
Informal (so) tipi el yazısı

Şekil 3.19

Çin ortografisinde bulunan shin ve so stili el yazısı örnekleri [25].

Topoğrafyanın düz olduğu alanlarda shin stiline uygulanması daha kolaydır. Ama yine de bu stil gerektiğinde doğa zorlanarak da olsa kullanılmıştır. Daha sonraları bu fikir anlamını kaybetmiştir. Kyoto gibi düz bir alana sahip olan bir şehirde bile ana aks kullanılmamıştır. Tasarımlara asimetri hakim olmuştur. Informal tip tamamiyle ayrı bir özellik değildir. Ancak kompozisyon içindeki daha formal tiplerle karşılaştırıldığında ayrı olarak algılanabilir. Formal alanlarda doğal taşlar gibi düzensiz elemanlar ve aynı şekilde informal bir alanda bulunan formal elemanlar kompozisyon içindeki en belirgin öğeleri teşkil ederler, (Şekil 3.20).

Herhalde Katsura Villa'daki gibi hiçbir Japon eseri shin, gyo, so stillerinin tamamını sergileyemez. Sarayın kendisi yarı formal "gyo" stiline tasarlanmıştır. Kaishyu tarzında planlanan bahçe doğal karakteriyle informal bir tasarım gösterir. Yarı formal sarayın içindeki odalar ise formaldır. Katsura bahçesinin içindeki patika yollarda bu üç stili tek başına görebiliriz, (Şekil 3.21, Şekil 3.22), [25].

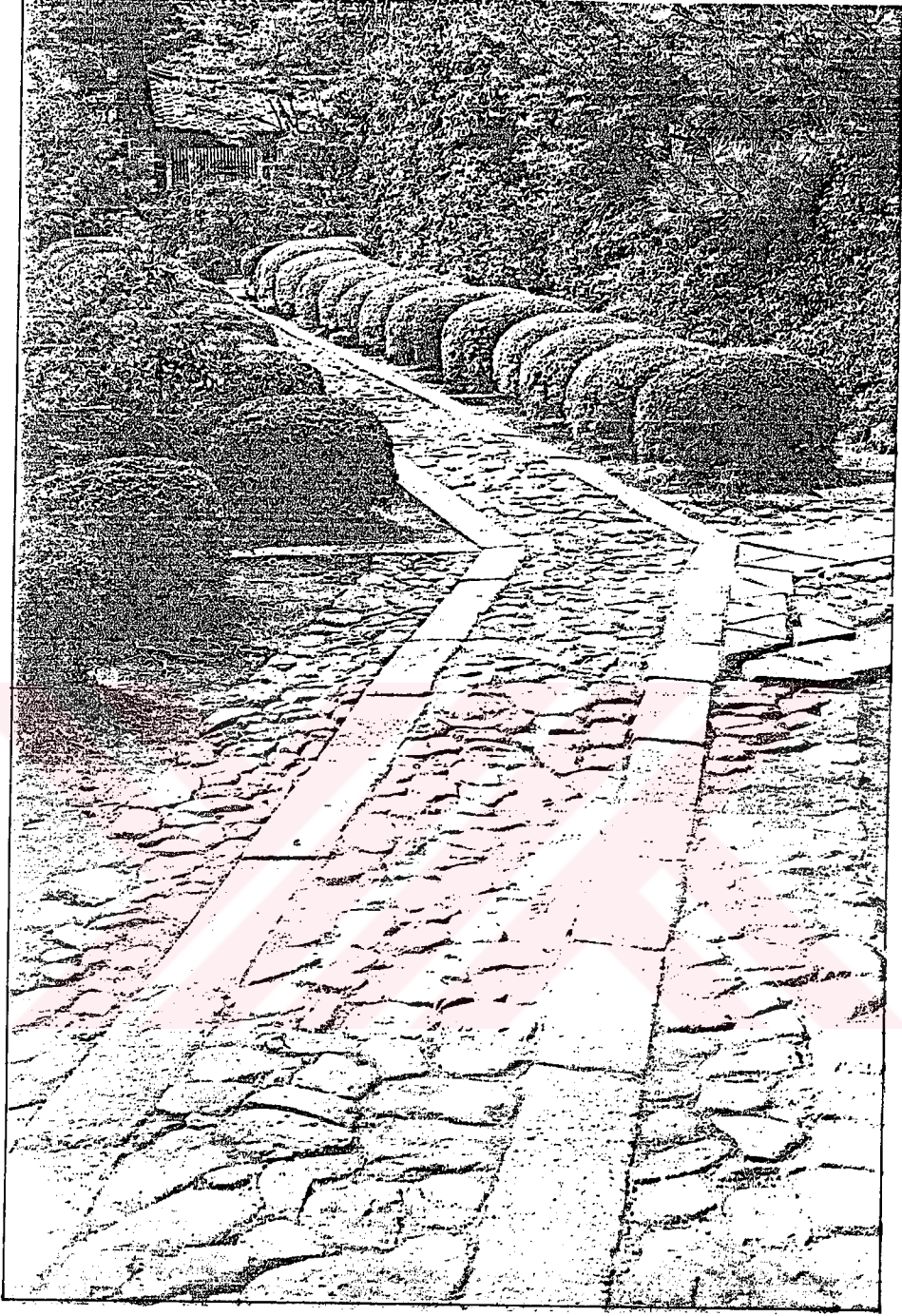

Şekil 3.20

Daitoku-ji Manastırının girişi; çevresindeki bitkilendirme formalken yolda doğal taşlar kullanılarak yarı formal bir görünüm elde edilmiş [25].

Şekil 3.21
Katsura Villa; formal düzen gösteren adım taşları [25].

Şekil 3.22
Katsura villa; yol düzeni geometrik görünürken kullanılan doğal taşlarla bu katı geometri bozulmuştur, yariformal (gyo) [25].

BÖLÜM 4

JAPON BAHÇELERİNDE KULLANILAN TASARIM ELEMANLARI

4.1 CANSIZ TASARIM ELEMANLARI

Japon bahçelerinde yer alan kayalar, taşlar, su, köprüler, fenerler, pagodalar, kuşatma elemanları, çardaklar gibi aksesuarlar, Japon bahçelerinin ayrılmaz bir parçası olarak düşünülür. Düzenlemeleri hiçbir zaman gelişigüzel değildir, bahçede herbirinin ayrı bir anlamı vardır [20,s 54].

4.1.1 SU

Japon bahçelerinde su, kullanım bakımından çeşitlilik gösterir. Su kullanımında amaç, ortama huzur, serinlik ve canlılık kazandırmaktır. Su, Japon bahçelerinin vazgeçilmez bir öğesidir. Bahçelerde su manzarası tepeler, taşlar ve bitki kompozisyonları ile desteklenir. Bahçede kullanılan su öğesi, havuz, gölet, dere ya da şelale şeklinde olmaktadır.

Japon bahçelerinde, su en çok tepe bahçelerinde önem kazanmıştır, (Şekil 4.1). Bu tip bahçelerde kayalar, tepeler ve su büyük bir denge ve incelikle işlenmiş ve eşsiz manzaralar ortaya çıkarmıştır.

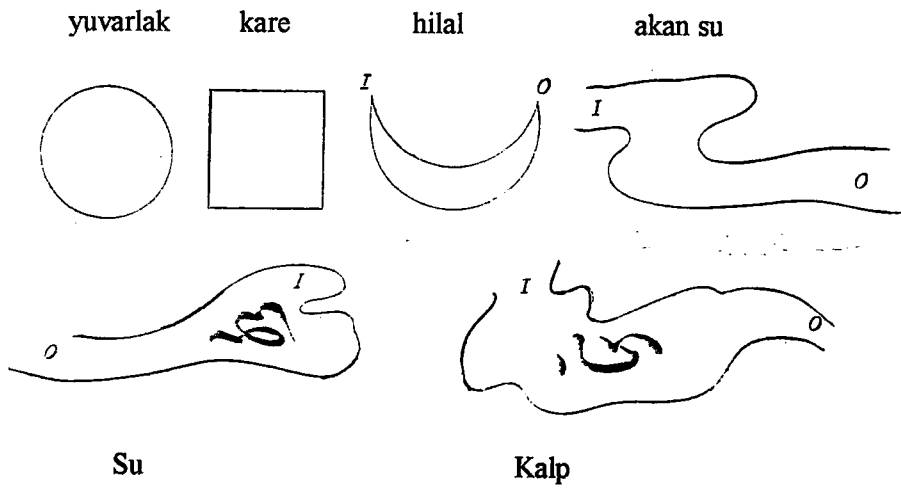
4.1.1.1 Gölet ve Havuzlar

Göller ve havuzlar önemli su formlarıdır. Daha ilk zamanlardan itibaren Japon bahçelerinde kullanılmaya başlanmıştır. Bu geniş su alanlarının kıyıları bazen kayalar, bazen de ahşapla sağlamlaştırılırdı. Göletler şekillerine göre sınıflandırılırlar, (Şekil 4.2). Bu sınıflandırma içinde bulunan yuvarlak, kare ve hilal formlara Japon bahçelerinde nadir olarak ya balık göletlerinde ya da çok küçük bahçelerde

rastlanmaktadır. Japon bahçelerinde tercih edilen, geometrik şekillerden ziyade, doğal, doğayla uyumlu formlardır.

Şekil 4.1
Bir tepe bahçesinde suyun kullanımı [19,s 96].

Şekil 4.2
Gölet tasarımında kullanılan formlar [19,s 104].

Edo döneminde bahçelere Shin-ji-ike denilen bir havuz şekli gelmiştir. Shin kalp anlamına gelen bir Çin karakteridir ve bu dönemden sonra Japon bahçelerinde oldukça sık kullanılmıştır.

Göllerin ortalarında genellikle küçük adalara yer verilir. Bunlar form ve özellik bakımından farklıdır. Bazıları ormanla kaplı adaları temsil ederken bazıları sudan yükselen dağ formasyonları şeklinde tasarlanmışlardır. Japonya'ya Nara döneminde gelen 3 ada efsanesi Heian döneminden itibaren kendini Japon bahçelerinde göstermiştir. Bu efsanede yer alan ölümsüzlüğü simgeleyen kaplumbağa dört ayağı ve başı ile bir adacık teşkil etmektedir. Bu adacıkların okyanusun ortasında oldukları düşünüldüğünden, hiçbir zaman kıyı ile ilgi kuracak köprü v.b.'ine yer verilmemiştir, (Şekil 4.3).

Şekil 4.3

4 adası bulunan Jizo-in Bahçesinden görünüş [19,s 102].

4.1.1.2 Çağlayanlar

Hemen her geniş tabii formlu bahçede çağlayanlar, bahçenin en hakim elemanlarıdır. Genellikle bir göletin gücü çağlayanlarla belirtilir.

Kaskatlardan oluşan çağlayanların tasarımında bazı ilkeler vardır. Buna göre ana kaskat yüksek ve genişlik açısından dardır. Yardımcı kaskat ise daha alçak ama geniştir. Bu iki kaskat birlikte bir çift oluştururlar. Ana kaskat yang (erkek), yardımcı kaskat yin (dişi) olarak bilinir. Çağlayanın yüksekliğinin belirsiz olarak kalması için suyun çıkış yeri bir ağacın dallarıyla gizlenir. Bahçedeki manzaranın kasvetli ve derin bir görünüş vermesi için çağlayanın çevresi yoğun bir şekilde bitkilendirilmektedir.

4.1.1.3 Nehirler

Su, bazen düz bahçelerde yosun kaplı küçük bir taştan fişkirir ve bir küçük akarsuyun başlangıcını oluşturur. Bu şekilde ortaya çıkan bir akarsu, evvela doğudan güneye ve sonra da batıya yönelerek akar. Hiçbir zaman doğudan çıkıp, bahçeyi ikiye bölerek doğrudan batıya akmaz. Suyun bu şekilde akışı "saadet"i temsil etmektedir. Büyük bir akarsu anlatılmak istendiğinde, büyük bir grup kaya suyun kıvrım yaptığı yere yerleştirilir. Çağlayıp akan bir su anlatımı için ise, nehir belli bir yerinden darlaştırılır.

Japon bahçe sanatında kuru dere manzaraları da kullanılmaktadır. Bu stilde, bir kanal olarak açılan dere yatağı çakıl ve kumla kaplanır. Kanalin belirli yerlerine geçiş taşları ve köprüler yerleştirilerek gerçekte su varmış izlenimi verilmektedir [19,s 95-105].

4.1.2 TAŞLAR

Japon bahçe düzenlemelerinin en önemli özelliklerinden biri de taş, kaya, çakıl ve kumun kullanımına verilen önemdir. Taşlar Japon bahçelerinin iskeletini oluşturmaktadır. Dağlar, tepeler, göller gibi doğal manzarayı anımsatacak biçimde düzenlenen bu taşlar, aralarına yerleştirilen bitkilerle tamamlanmaktadır [20,s 56].

Japon bahçeleri, çiçekler, çimler, havuzlar, dereler, tepeler, yollar hatta ağaçlar ve çalılar olmaksızın yapılabilir. Fakat bir Japon bahçesi kayalar (taşlar) olmaksızın varolamaz [26,s 58].

Bütün Japon bahçe stillerinde, öncelikle taşların şekillerine ve boyutlarına önem verilir. Bahçede kullanılan temel kayaların boyutları, bahçede bulunan diğer

elemanlarla bir bütünlük sağlayacak şekilde olmaktadır. Bu durumda seçilen taşlarla bahçenin boyutu arasında doğrudan bir orantı olduğu söylenebilir. Küçük bir bahçede büyük taşlar ve aynı şekilde büyük bir bahçede küçük taşlar uygunsuz olmaktadır. Geniş, detaylı bir peyzaj projesinde özel isimleri ve fonksiyonları olan 138 taş kullanılmaktadır. Buna ilaveten ikinci derece önemli sayısız taşlar da bulunmaktadır. Fakat daha küçük ya da fazla detaylı olmayan bahçelerde sade 5 taşın kullanılması yeterli olabilmektedir. Bu 5 taş içinde "koruyucu taş", "ibadet taşı" ve "iki tanrının taşı"nın bulunması zorunludur.

Bahçede kullanılan ana kaya parçaları dağları, tepeleri ve doğal manzaranın kayalarını temsil etmektedir. Bu yüzden bahçede kullanılan kayaların yükseklikleri, doğal formlarındaki yüksekliklerine bağlı olarak ortaya çıkmaktadır. Taş formları yüksekliklerinin yanı sıra cinsiyetlerine göre de ayrılmaktadır. Böylece kompozisyonlarda iki zıt cinsiyet kullanılarak estetik açıdan önemli formlar oluşturulur. Kayalar ve taşlar zıtlığı vurgulamak için gruplar halinde kullanılırlar.

Taş düzenlemelerindeki sır, taşların suni peyzaj içinde, insan eliyle değil de doğal güçler tarafından yerleştirildiği izlenimini vermesinde yatmaktadır. Genel bir kuralda; alttaki taş üstündekinden daha küçük olamaz. Burada taşın statüğü düşünülmüştür [19,s 41-44].

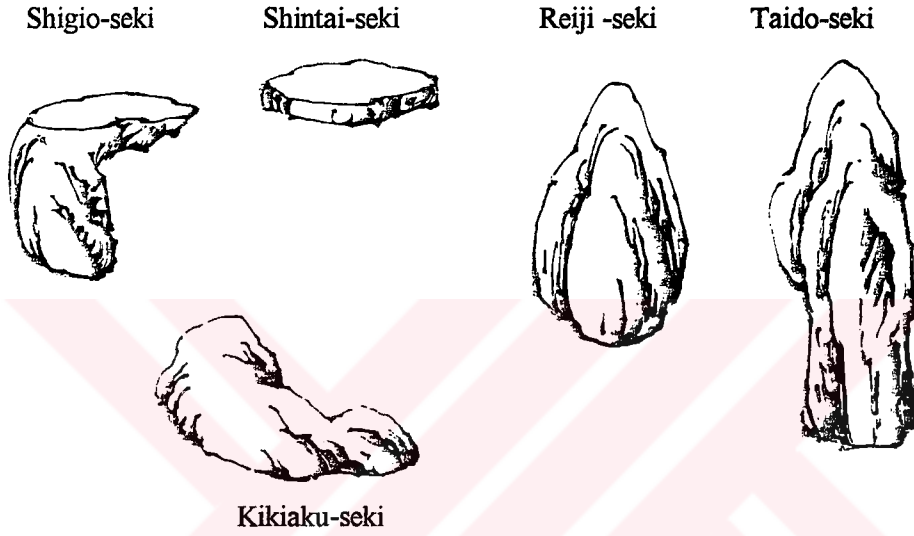
Çok eski zamanlardan beri tapınak ve manastır bahçelerindeki taşlara Buda isimleri verilerek dini bir anlam kazanmaları sağlanmıştır. Japonya 'da kayalar sadece taş değildir. Onlar çok özel ve kutsal objelerdir. Japonlar taşları incelerken, onlar hakkında saygıyla konuşurlar ve onlara bir sanat koleksiyoncusunun gösterdiği özeni gösterirler. Japonların kayalara karşı besledikleri bu büyük hayranlık çok köklü olup, kaynağını Japon mitolojisinden ve sahip oldukları doğal peyzajdan almaktadır.

Topografik olarak Japonya 2/3 'ü dağlardan oluşan volkanik bir adalar grubudur. Kıyıları girintili ve çıkıntılıdır ve sayısız adalar etrafa yayılmıştır. Bu sebeple dağlar, adalar ve kayalar görünüşte bir süreklilik arz etmektedir. Kayalık kıyılar sadece Japonya 'ya özgü değildir ama, Japonların kayalara karşı duyarlılığı çok özeldir, bunda da Japon mitolojisinin önemi büyüktür [26,s 5-8].

Bahçelerde kullanılan 5 temel kaya şekli vardır. Bunlar:

- Taido-seki, uzun dik kaya
- Reiji-seki, alçak dik kaya
- Shintai-seki, yatay, normal bir basamak taşından daha yüksek olan taşlar
- Shigio-seki, orta yükseklikte, tepesi düz, eēimli kayalar
- Kikiaku-seki, uzun, kavisli, dik kayalar

(şekil 4.4)

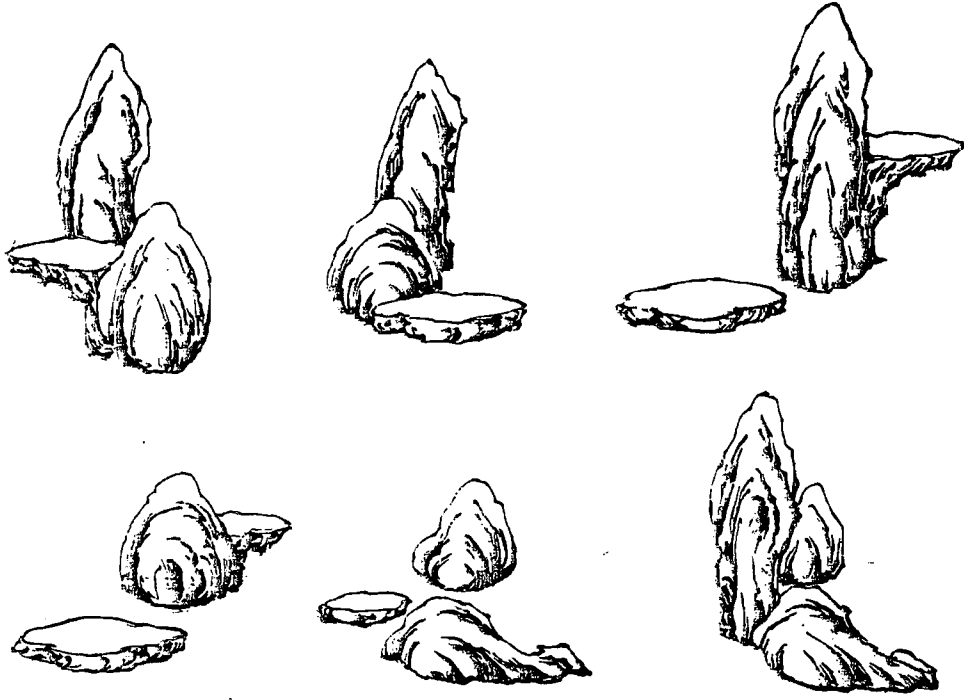

şekil 4.4

Bahçelerde kullanılan 5 temel kaya şekli [19].

Bu kayalar 2 'li, 3 'l, 5 'li gruplar halinde aēalar, çalılar su çanakları ve diēer süsleyici elemanlarla birlikte kullanılır, (şekil 4.5), [17,s 44-46].

Doēadaki taşlardan farklı olarak, bahçede kullanılan taşların bir bölümü topraēa gömülür. Gmlen kısma shiki, taşın yüzeyden kaybolduēu çizgiye ne denir. Açıkça taşın gömülen kısmının derinliēi ne'nin formunu oluşturur. Bahçivanlar en büyük dikkati, taşın gzelliēini ve dayanıklılıēını ortaya çıkaran shiki ve ne'ye vermiştir, (şekil 4.6).

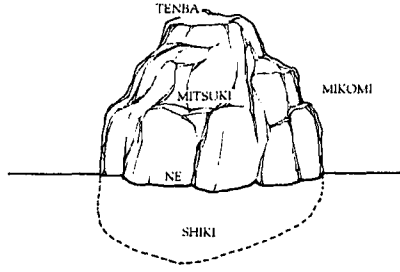

3'lü kombinasyonlar

Şekil 4.5

Temel kayaların çeşitli gruplar halinde kullanımı [19].

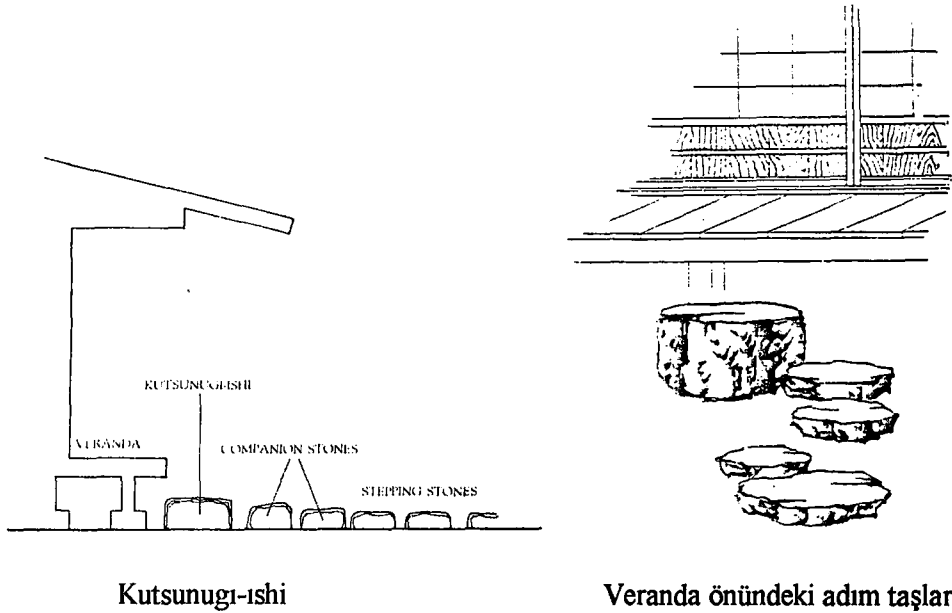
Şekil 4.6
Bir taşın bölümleri [13].

Japon bahçelerinde taşların kullanıldıkları yerleri şu şekilde sınıflandırabiliriz.

1. *Kutsunuai-Ishi*: Ziyaretçilerin üzerinde ayakkabılarını çıkarttıkları taş.

Bu taş verandanın kenarına yerleştirilir. Hizmet edeceği fonksiyondan dolayı üst kısmının düz olması gerekir. Bazen mükemmel biçimde düz, doğal taşlar bulmak mümkündür. Bazen de taşlar kesilerek dikdörtgen haline getirilir.

Geleneksel evlerin çatı kenarları uzundur. Bu sayede, Kutsunuai-ishi bunların altına yerleştirilebilir. Yağmur yağdığında kişinin ayakkabılarını şemsiye olmaksızın kuru bir şekilde çıkartması mümkün olur. Hemen bitişikteki iki taş, ayakkabı taşıyla birlikte binadan bahçe içine giden yol üzerindeki basamak taşlarından ayrı bir grup olarak değerlendirilir. Bu iki taşın yükseklikleri, büyük ayakkabı taşından daha alçak olan basamak taşlarına bir geçiş sağlayacak şekilde derecelendirilir. Grubun üç elemanının birbiriyle uyumu çok önemlidir, (Şekil 4.7).

Kutsunuai-ishi

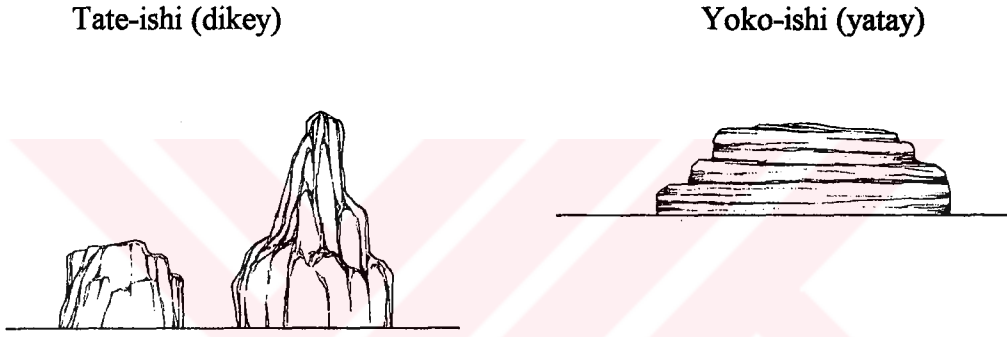
Veranda önündeki adım taşları

Şekil 4.7 [13, 19].

2. Keiseki: Dekoratif taşlar.

Bunlar genellikle çimin veya yer bitkilerinin, ya da bahçeye yaklaşım yerinin tamamlayıcı bölgelerine tek tek yerleştirilirler. Bu amaca tek başına hizmet edebilecek yeterlilikte uygun bir taş olmadığı zaman, iki taş birleştirilebilir. Bu da ihtiyaca cevap vermezse, kısa bitkiler eklenebilir. Bu taşları en uygun şekilde yerleştirebilmek için üç nokta gözönüne alınmalıdır:

a. Bazı taşlar dik olarak yerleştirildiklerinde daha uyumlu ve çekici gözükürken (Tate-ishi), diğerleri horizontal konumda daha uyumludurlar (Yoko-ishi). Rölatif olarak ince ve büyük bir üst yüzeye sahip olan taşlar (Hira-ishi), horizontal bir yerleşmeye kolayca uyum sağlarlar. (Şekil 4.8)

Şekil 4.8
Dekoratif taşların yerleşimi [13].

b. Taşlar öyle bir şekilde yerleştirilmelidir ki, izleyicinin gözlerine ve hayal gücüne mümkün olduğu kadar büyük görünebilsinler. Bunu sağlamak için en iyi yöntemin, taşları mümkün olduğu kadar geniş göstermek olduğu düşünülebilir. Fakat bu, her zaman böyle olmak zorunda değildir. Bir taşı tümüyle teşhir etmek, çoğunlukla bir hafiflik ya da küçüklük etkisi yapmaktadır. Oysa taşın büyük bir kısmını gömmek, yerküreden çıkan haşmetli bir kaya ilizyonu sağlamaktadır. Kyoto bahçelerinde, bazı taşların %90 'ının yeraltında gömülü olduğu söylenmektedir. Fakat bu oran, genelde %50-70 arasındadır.

c. Son olarak dekoratif taşın bahçenin diğer bölümlerine göre pozisyonuna dikkat edilir. Bazen bir taş rastgele yerleştirilmiş gibi gelebilir. Fakat tüm kompozisyon içinde hayati bir eleman ya da odaksal bir ilgi noktası olacak şekilde de yerleştirilebilir.

3. *Ishi-Gumi*: Taş kümeleri.

Tam bir estetik yapı içinde birleştirilmiş üç ya da daha fazla taştan oluşan grup, *ishi-gumi* adını alır (bazen *iwa-gumi*). İlkel dinsel inanışlara göre, taşlar tanrıların çocuklarının yaşadığı yerlerdir. Taş kümeleri, Shinto tapınaklarının bazı bölümlerinde halen görülmektedir. Fakat bu inanış yok oldukça, dikkatler taş gruplarının kendilerine ve estetik görünümüne (dağları, vadileri veya nehir yataklarını temsil etmesi gibi) çevrilmiştir.

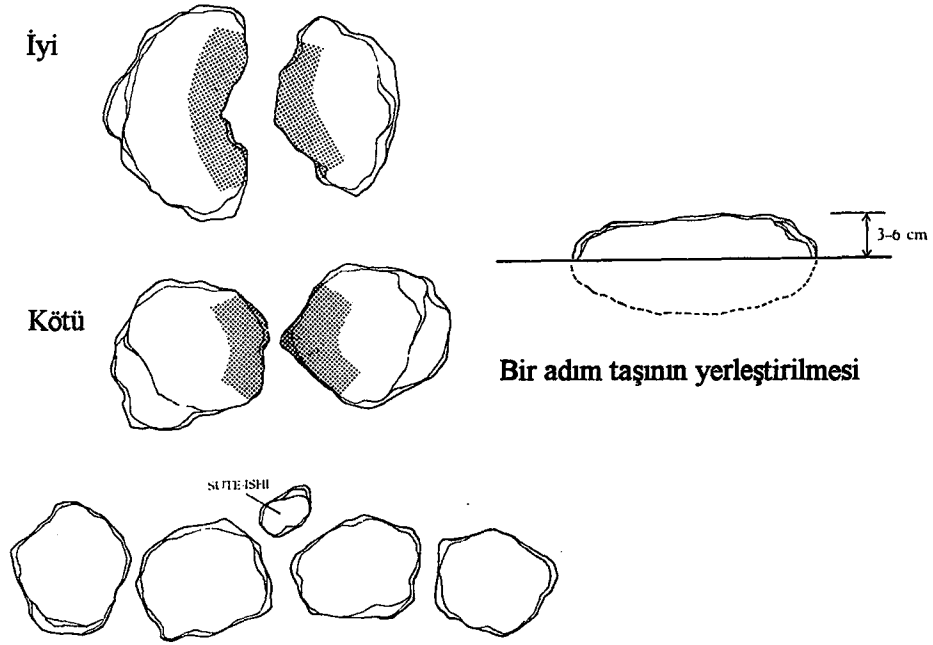
Taş kümeleri, çoğunlukla bir bahçenin temel çerçeve elemanlarıdır. Çünkü, uzun bir süre kalması beklenen tek elemanlar bunlardır. Bu nedenle, bu taşlardan biri bahçeye getirildiği zaman, müşteri ile bahçıvan arasında bir seremoni yapılır.

Günümüzde güçlü kamyonlar ve diğer taşıma araçları büyük bahçe taşlarının bile taşınmasını ve yerleştirilmesini kolaylaştırmıştır. Fakat yaklaşık 50 yıl öncesine kadar, Kyoto 'da bu böyle değildi. O günlerde bir taşı kuzeydeki dağlardan vadi yoluyla şehre getirmek için, üç öküz tarafından çekilen bir araç kullanılıyordu. Taşı orijinal yerinden yola kadar getirmek ve bu aracın üstüne yerleştirmek, bazen bütün bir günü hatta 2-3 günü alabiliyordu.

4. *Adım taşları*:

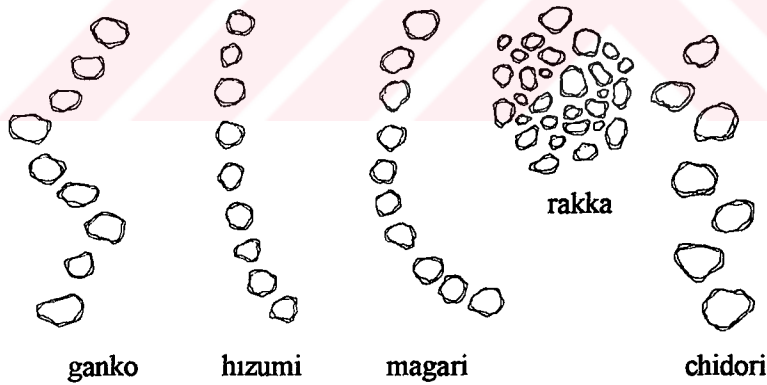
17. yüzyılın başından beri, adım taşlarından oluşan yürüme yolları Japon bahçelerinin en önemli öğelerinden birini oluşturmaktadır. Özellikle çay bahçelerinin vazgeçilmez öğeleridir. Adım taşları genellikle 30-40 cm çaplarında 2 boyuttadır. Bir tanesi yaklaşık olarak bir insan adımını içerecek şekilde, diğeri ise bir kerede rahat olarak iki ayağı kapsayacak büyüklüktedir.

Standartlara göre iki metrelik bir alana 4-5 adım taşı yerleştirilebilir. Doğal taşlardan oluşan adım taşları çeşitli şekillerde olabilir. Yolda belli bir sürekliliğin ve uyumun sağlanması tamamiyle bahçıvanın becerisine bağlıdır. Taşları dizerken dikkat edilmesi gereken konu taşların birbirini tamamlayacak şekilde olmasıdır. Fakat her zaman bu tip taşları bulmak mümkün olmamaktadır. Böyle durumlarda *sute-ishi* denilen küçük taşlar kullanılarak adım taşları arasındaki süreklilik sağlanabilir, (Şekil 4.9). Bu küçük taşlar yürümek için kullanılmaz. Kişisel deneyimlere göre, toprak yüzeyi ile taş yüzeyi arasında 3-6 cm. mesafe olması uygundur.

Şekil 4.9
Adım taşlarının birleştirilmesi [13,s 180]

Adım taşları hiçbir zaman düz hatlar oluşturmazlar, bunun yerine geniş açılı (magari), dar açılı (hizumi), zigzag (ganko), chidori, rakka gibi şekillerle bahçede kullanılırlar, (Şekil 4.10).

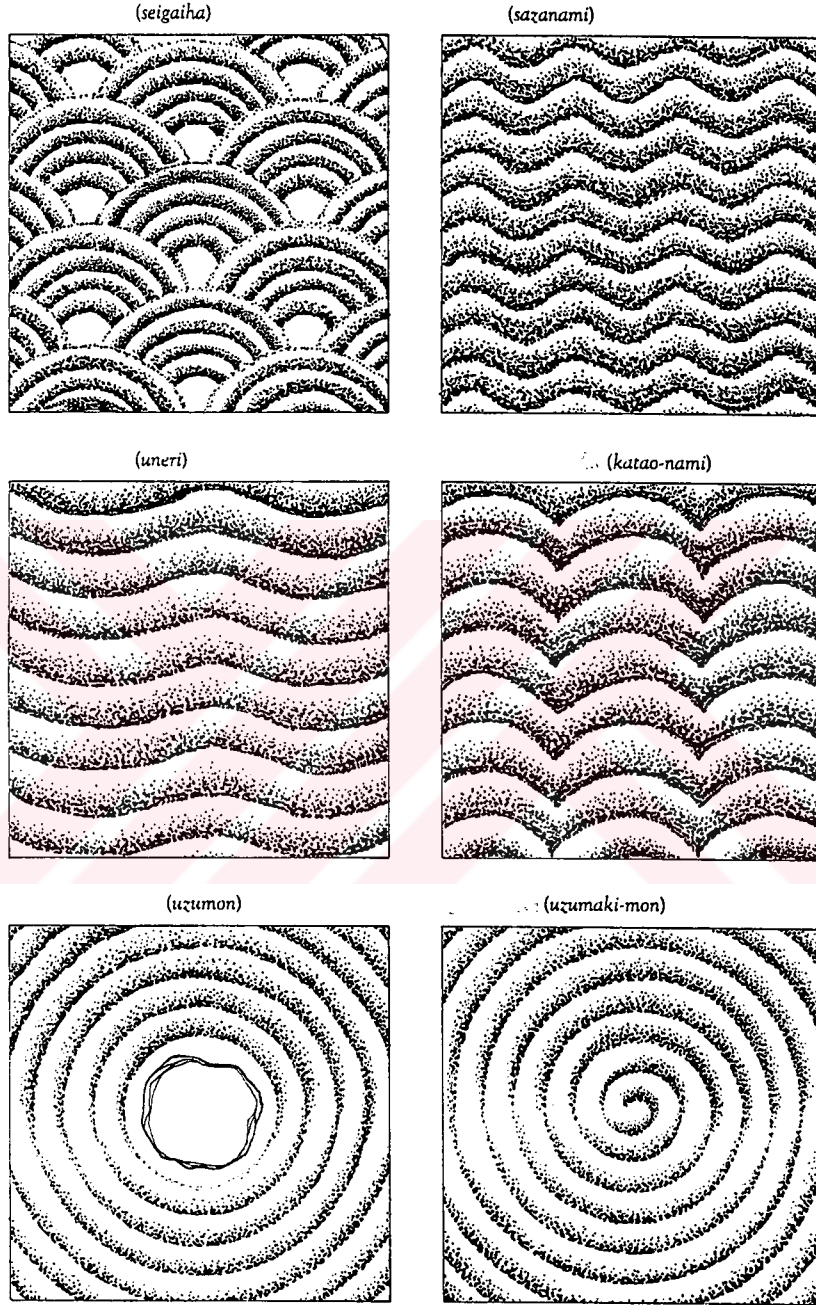

Şekil 4.10
Adım taşlarının kullanım şekilleri [13,s 181].

5. Çakıl modelleri:

Eski zamanlarda çakıl dindeki saflığı simgelemek amacıyla çevreye yayılırdı. Muromachi döneminde, kare-sansui denilen kuru taş bahçelerinde suyu sembolize etmek amacıyla kullanılmaya başlanmıştır. Tapınak bahçelerine birçok kuru taş bahçesi yapılmıştır ve çakılla döşenmiş alanları, oluşturdıkları dekoratif modellerle

ruhi disiplini anlatmaktadırlar. Genelde kullanılan modeller sazanomi, uneri, katao-nami, ajironami, seigaiha, uzumaki-man olarak adlandırılır, (Şekil 4.11) [13,s 177-182].

Şekil 4.11
Çakıl modelleri [13,s 182].

4.1.3 BAHÇE FENERLERİ

Fenerler, Japon bahçelerinin önemli öğeleridir. Tarihi kaynaklara göre ilk taş fener 7. yüzyılın başında İmparator Suiko'nun oğlu Prens Iruhiko tarafından Kawachi eyaletinde yapılmıştır. Taş fenerler tamamiyle Japon orijinlidir. Bahçe tasarımıyla ilgili birçok fikrin kaynağı olan Çin'de bu tip bahçe süslemelerine rastlanmamıştır.

Bahçe fenerleri kayalar, çalılar, ağaçlar, çitler ve su çanaklarıyla birlikte kompozisyon oluşturarak kullanılabilirler. Önemli olan bahçenin ve mevcut binaların karakteri ve ölçeğiyle uyumlu olmasıdır. Fenerler genellikle bir tepenin altına, bir adanın üzerine, kuyunun kenarına ve su çanağının yanına yerleştirilirler [19,s 59].

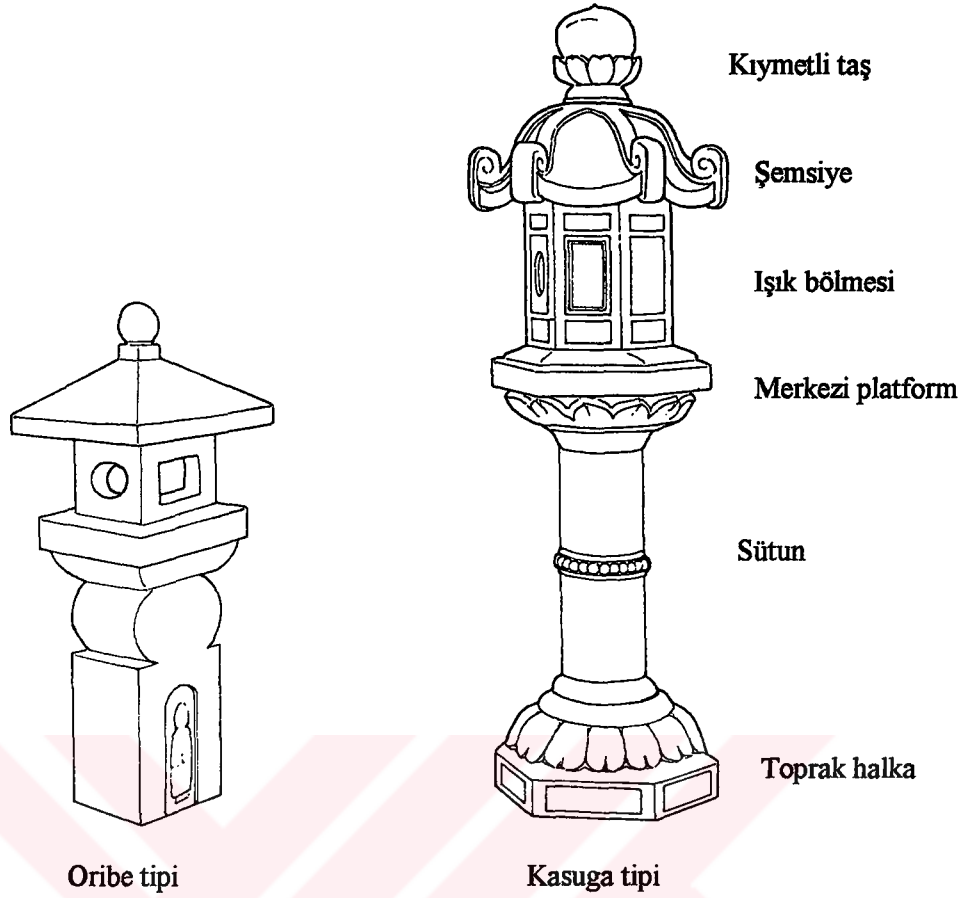
Fenerlerin, bahçelerde kullanım amacı Budist tapınaklarının hollerinin ön kısmında, dinsel lambalar şeklindeydi. Yaklaşık olarak 13. yüzyılda da Shinto tapınaklarında benzer bir görevi yerine getirmek amacıyla kullanılmışlardır. Daha sonra 16. yüzyılda çay uzmanları, fenerleri bahçelerinde kullanmaya başlamışlardır. Bu tarihten itibaren, taş fenerlerin orjinal formundan başka birçok çeşidi ortaya çıkmıştır. Dinden bağımsız olarak estetik açıdan göze hitap etmeye ve gerektiğinde aydınlatma elemanı olarak kullanılmaya başlamışlardır.

Fenerler ahşap ya da metalden yapılabilirdiği gibi genelde taştan yapılmaktadırlar. Bunların çoğu ciddiyetin, saflığın ve gelişmişliğin beğenilen görünümünü yansıtmak amacıyla hafifçe kurutulmuş granitten yapılırlar. Granitin tercih edilmesinin bir nedeni de işlenmesinin kolay olmasıdır [13,s 182].

Kandiller (fenerler), standart kandiller ve ayaklı kandiller olmak üzere 2 tiptir.

1. Standart Kandiller

Standart kandillerin kullanımı Asuka dönemine rastlamaktadır, *Kasuga şekli* olarak geçmektedir, (Şekil 4.12). Bu kandiller yaklaşık olarak 2.2 m. uzunluğunda olup 6 bölümden oluşmaktadır. Bu bölümler; toprak halka, sütun, merkezi platform, ışık bölmesi, şemsiye ve kıymetli taştan ibarettir. Nara dönemindeki birçok fener bu şekilde yapılmıştır. Ayrıca standart kandiller içinde *kasuga* şeklinden farklı birçok çeşit daha gelişmiştir. Bunlardan biri *oribe* diye bilinen tiptir. Bir filazof olan Furuta Oribe'nin ismini almıştır.

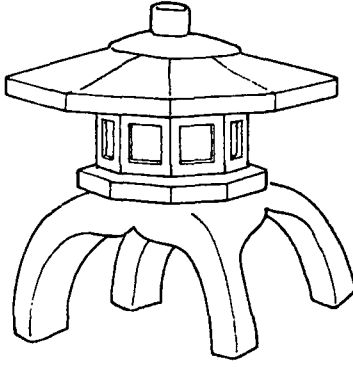

Şekil 4.12
Standart taş kandiller [13].

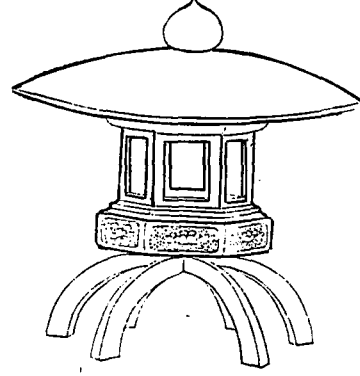
2. Ayaklı kandiller

Yukimo-doro diye bilinen ayaklı kandiller, genişlikleri yüksekliklerine göre daha fazla olan kandillerdir. Bu kandillerin tepelerinde büyük şemsiye şeklinde bir çatı bulunmaktadır. Çatıların geniş olması, karı bu alanda bir süre alı koymalarına sebep olmaktadır, bu yüzden bu tip kandillere kar manzaralı kandiller de denilmektedir, (Şekil 4.13).

Belli bir standartları yoktur ama küresel, kare ya da sekizgen olan başlıkları köşeli ayaklarla desteklenmiştir. Bu tip içinde birçok farklı şekil bulunmaktadır [19,s 62-64].

Dört ayaklı kandil

Altı ayaklı kandil

Şekil 4.13
Ayaklı Kandiller [13, 19].

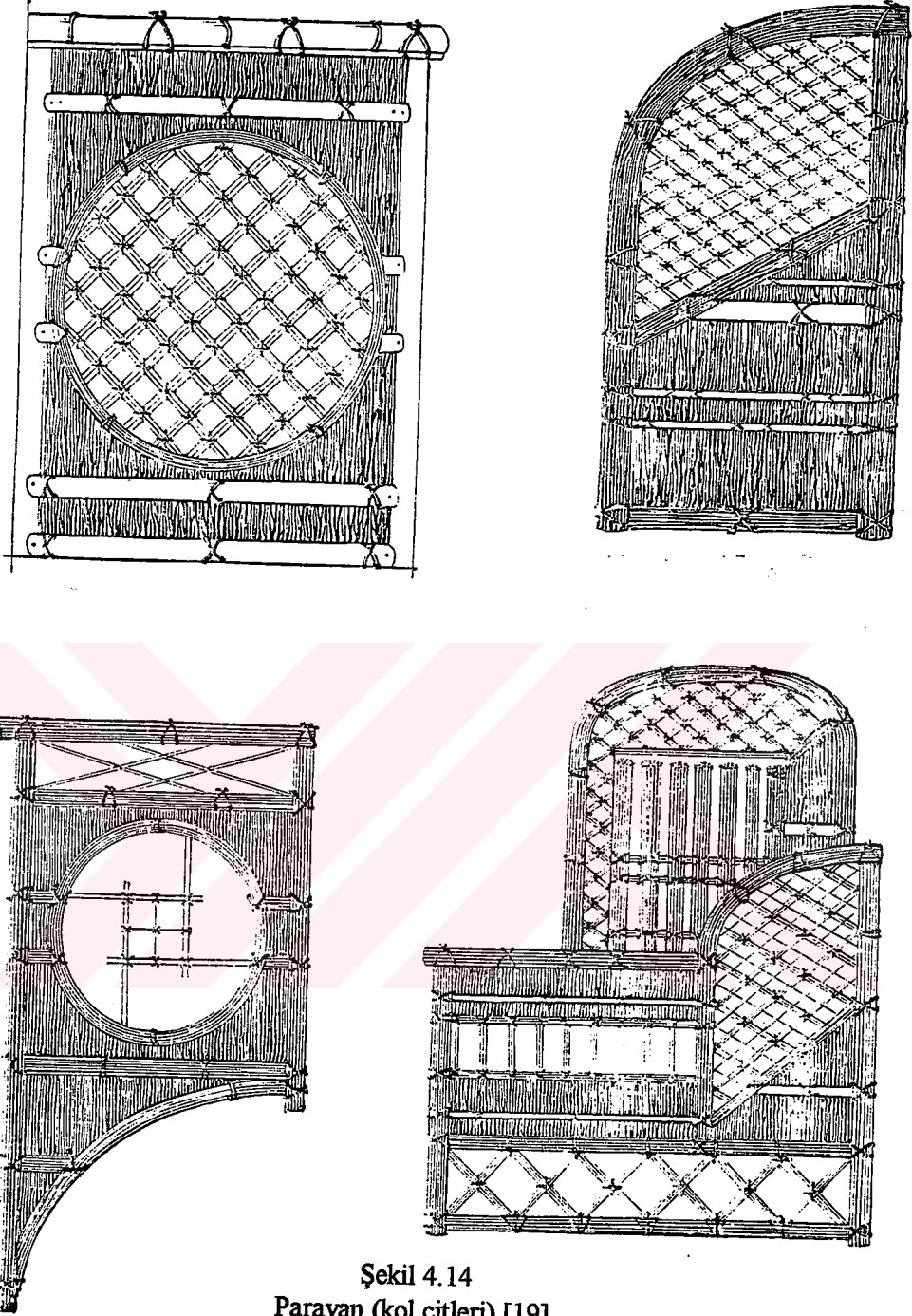
4.1.4 BAHÇE SINIRLAYICILARI

Japon bahçeleri sürekli bir duvarla çevrilmezler. Kuşatma elemanı olarak duvarın yanısıra ahşap ve özellikle de bambu çitlere ve bitkilere yer verilmektedir [20,s 56].

Japon bahçelerinde sınırlama elemanları büyük çeşitlilik gösterir. Bahçe girişi genellikle üstü örtülü bir geçiş şeklindedir. İçeri ve dışarı doğru açılabilen bir kapısı bulunur. Çitler bahçenin bütün çevresini veya bir kısmını sınırlandırmaktadır. Eğer bahçenin bir kısmı sınırlandırılıyorsa buna *sode-gaki*; paravan yada kol çitleri denilmektedir. Bunlar bahçenin bir kısmını, diğerinden gizleyen bir perde vazifesi görürler, (Şekil 4.14).

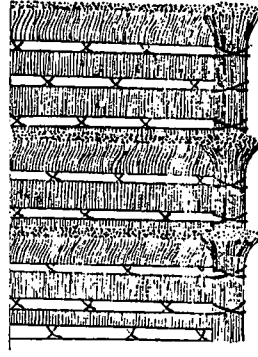
Geleneksel Japon bahçelerinde kuşatma elemanları hiçbir zaman duvar değildir. Kullanılan sınırlayıcıların görüntü ve sesi geçirmesine ve diğer taraftaki görüntüyü tamamiyle kesmemesine özen gösterilir.

Bahçelerde kullanılan çitler ahşap, bambu ve bitkilerden yapılabilirler. En basit ahşap çit, düz kazıkların üstüne iki yatay kazığın yerleştirilmesiyle oluşturulmaktadır. Bambu çitlere Japon bahçelerinde oldukça sık rastlanmaktadır ve bunlara *Kenminji* denilmektedir, (Şekil 4.15). Bitkilerle oluşturulan çitler fazla kalın olmamaktadır. *Photinia glabra*, *cryptomeria japonica*, *podocarpus macrophylla*, *buxus japonica* ya da *quercus lavigata* türündeki bitkilerin sık aralıklarla dikilmesiyle elde edilirler. Kısa budanmış çitler çay bahçeleri için idealdir, (Şekil 4.16).

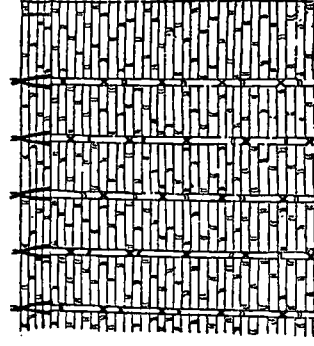

Şekil 4.14
Paravan (kol çitleri) [19].

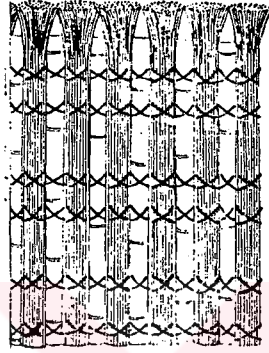
Bahçe sınırlayıcıları çeşitli şekillerdeki girişlerle desteklenirler. En küçük bir bahçenin bile iki kapısının olması gerektiği düşünülmektedir. Kapılardan biri ana girişi diğeri *soji-guchi* denilen arka girişi oluşturmaktadır. Arka giriş, genellikle en basit şekilde ahşap yada bambudan yapılmaktadır. Bahçe kapıları bahçenin basit yada detaylı bir bahçe olmasına göre değişmektedir, (Şekil 4.17) [19,s 73-85].

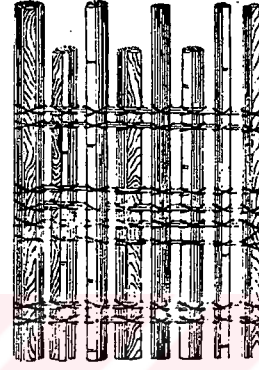
Kasane

Kenninji

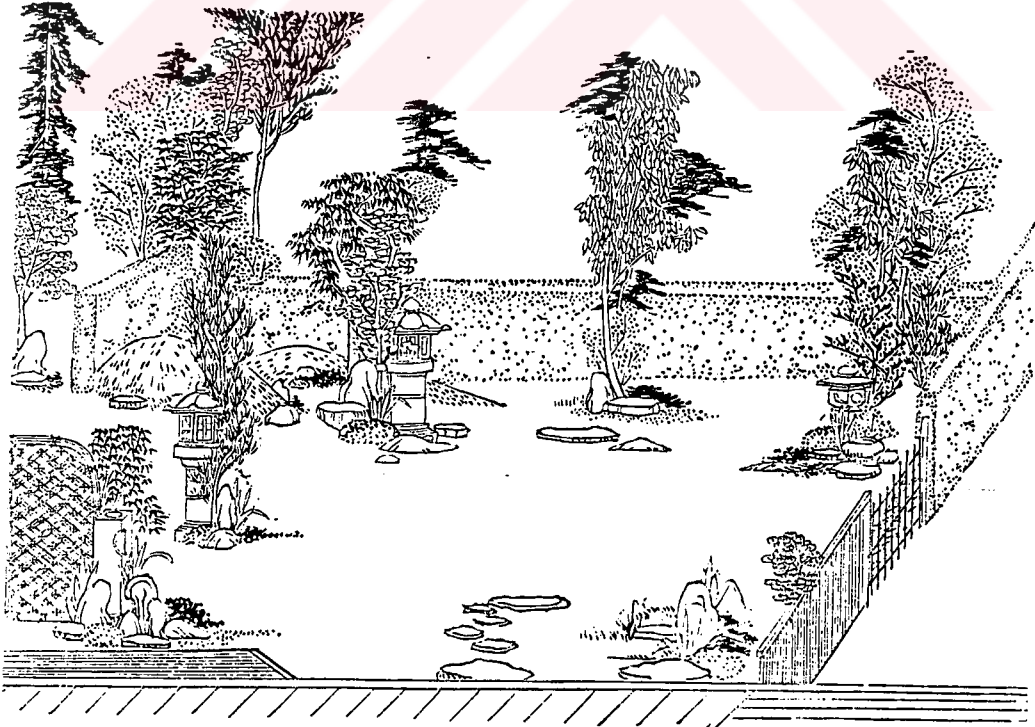

Rank

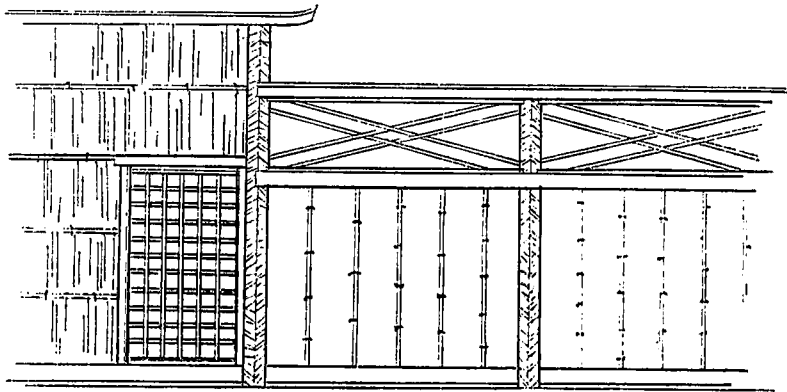
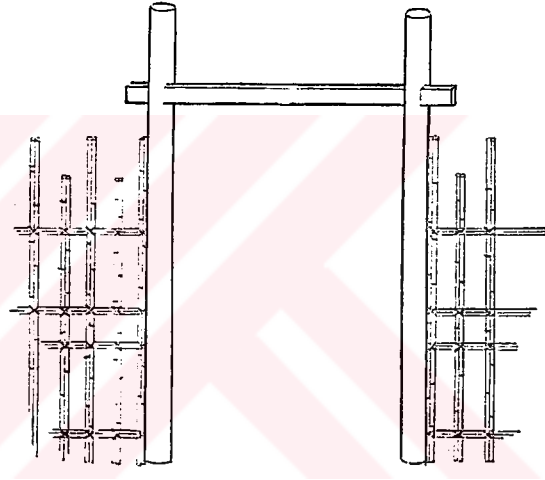
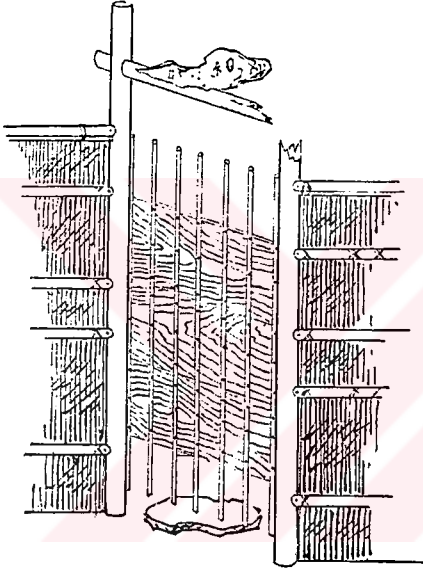
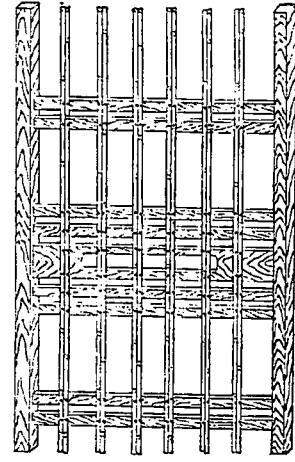
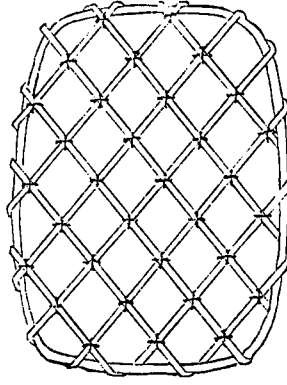
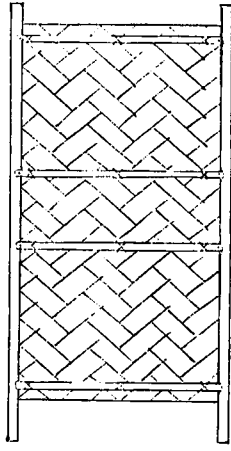

Teppo

Şekil 4.15. Bambu çitler [13,s 187].

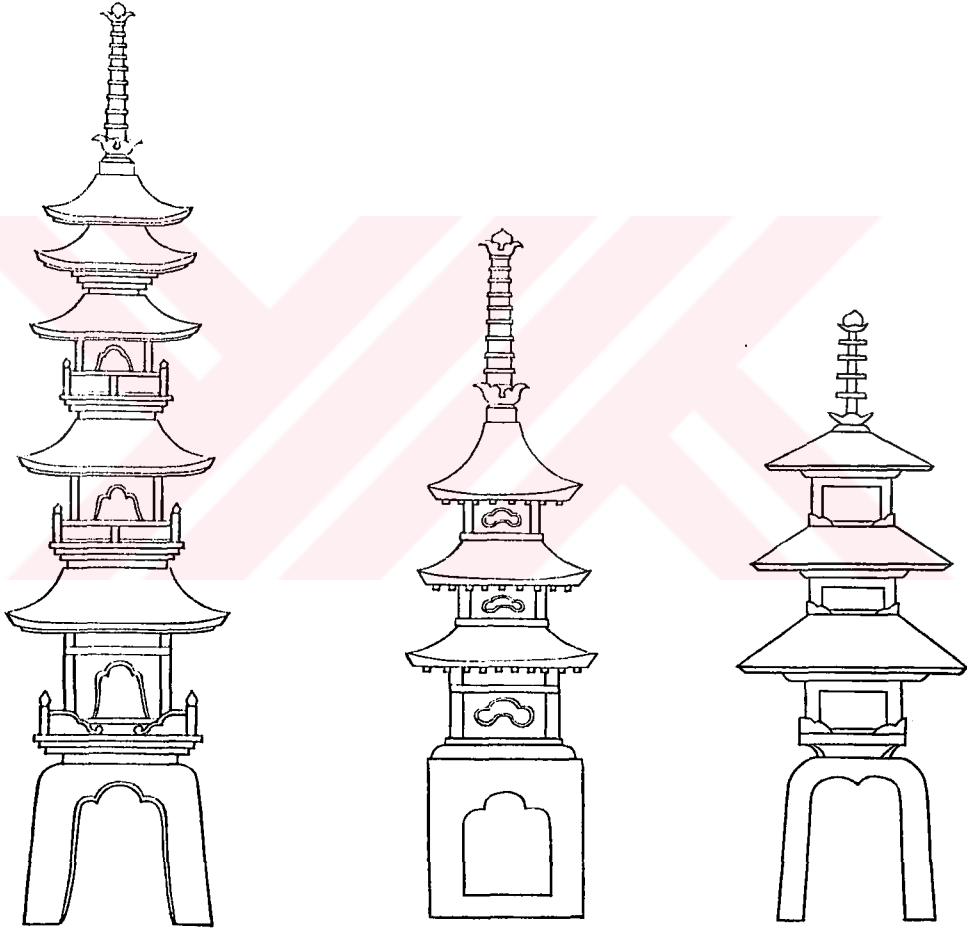
Şekil 4.16. Bitkilendirmeye oluşturulmuş çit örneği [19,s 79].

Şekil 4.17
Bahçe kapıları [19].

4.1.5 PAGODALAR (TAŞ KULELER)

Japon bahçelerinin en sevilen süsü taş kuleler olarak da bilinen pagodalarır. İki, üç, beş yada daha fazla çatılı bölümden oluşmaktadır. Bahçe pagodaları açılı ayaklar üzerinde dururlar. Çin pagodalarından farklı olarak daha kaba oranlara sahiptirler. Japon bahçelerinin tamamıyla dekoratif olan elemanlarıdır. Pagodalar Japonlar tarafından koraito olarak adlandırılır, (Şekil 4.18) [19,s 66-68].

5 katlı pagoda örneği

3 katlı pagoda örnekleri

Şekil 4.18
Pagodalar (taş kuleler) [19].

4.1.6 SU ÇANAKLARI

Su çanakları, Japon bahçelerinde binaya yakın bir yerde bulunurlar. Özellikle çay bahçelerinde kullanılan su çanakları, el ve ağız yıkamak amacıyla yerleştirilen bir bahçe ögesidir [20,s 56].

Su çanaklarının boyutları binanın karakterine ve oranlarına uygun olmalıdır. Su çanakları, evin dışında, verandadan adım taşları ile ulaşılabilir bir yerde bulunmaktadır. Çay bahçeleri dışındaki Japon bahçelerinde de kullanılan bu öğeler, binayla herhangi bir bağlantısı olmadan bahar suyunu toplamak amacıyla kullanılmaktadır.

Su çanaklarının birçok çeşidi vardır. Bunlardan bazıları;

Kazari-chozubachi: Tepesi düz olan büyük bir doğal taşı içerir. Tepesindeki düz alan çanak olarak kullanılmak üzere çukurlaştırılmıştır

Natsume-gata: Granitten yapılmış basit oval bir formdur. Tepesinde suyu tutacak sığ bir çukur vardır.

Sekisui-gata: Düz, oval vazo şeklinde su çanaklarıdır. Yüzeyi bazen el yazısı ile kaplanmaktadır.

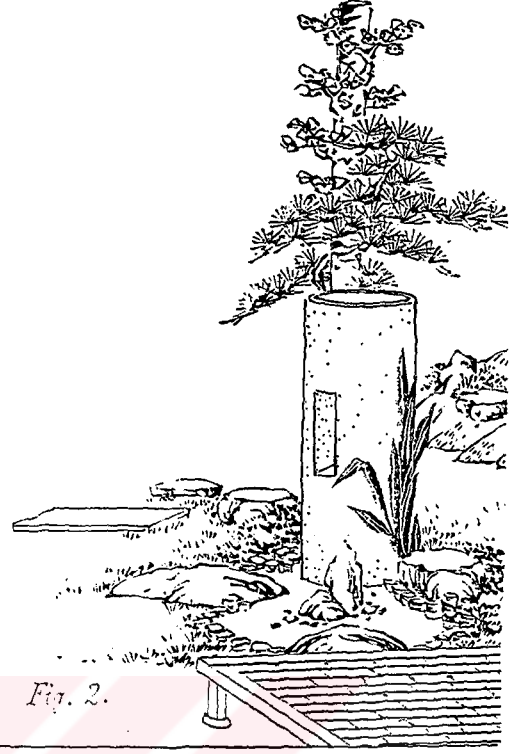
Bütün bu su çanaklarına bitişik *hishaku* denilen ahşap kepçeler bulunmaktadır. Suyun alınıp ellere dökülmesini sağlarlar, (Şekil 4.19) [19,s 69-72].

4.1.7 ÇARDAKLAR

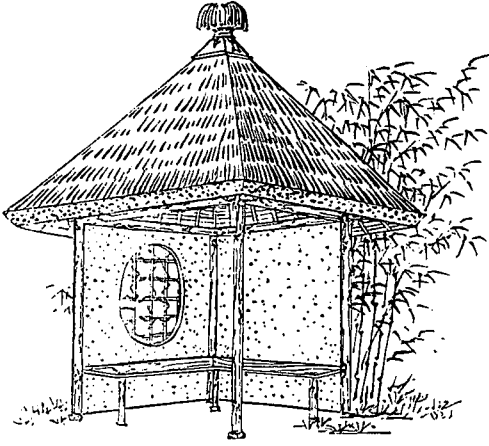
Büyük Japon bahçelerinde çardaklar, yüksek noktalarda yer alarak manzaranın gözler önüne serilmesini sağlarlar. Çardakların, çok basit açık barakadan, süslü minyatür evlere kadar birçok çeşidi bulunmaktadır.

Çardaklar, hasır yada ince çitalarla örülmüş şemsiye şeklinde bir çatı ile onu taşıyan merkezi ahşap bir direkten oluşmaktadır. Altan görünüşte ise çatı, çatı girişlerinin, ahşap kaplamaların ve desteklerin zarif biçimini göstermektedir, (Şekil 4.20).

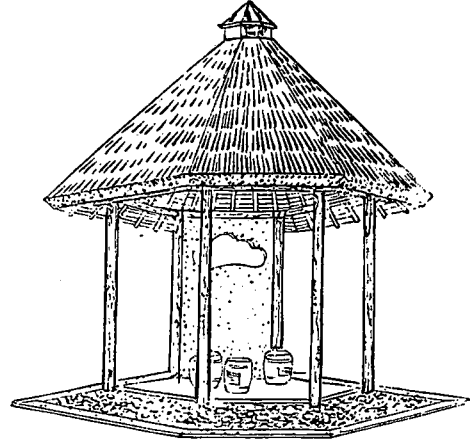
Çardakların içinde yer alan oturma elemanları, sabit yada hareketli olabilmektedir. Sabit olan oturma elemanları genellikle düzensiz bir şekilde simetriden kaçınılarak yerleştirilirler [19,s 93-94].

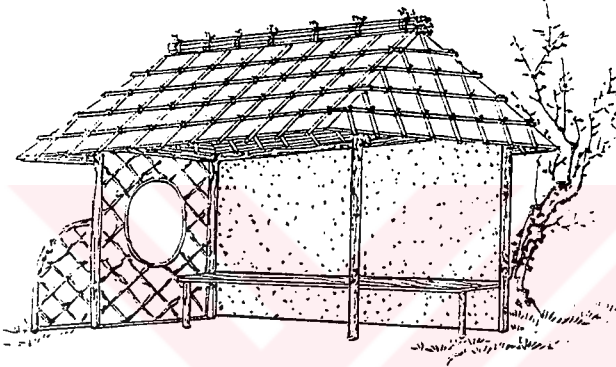
Şekil 4.19
Japon bahçelerinde kullanılan su çanağı örnekleri [19].

Yazlık ev

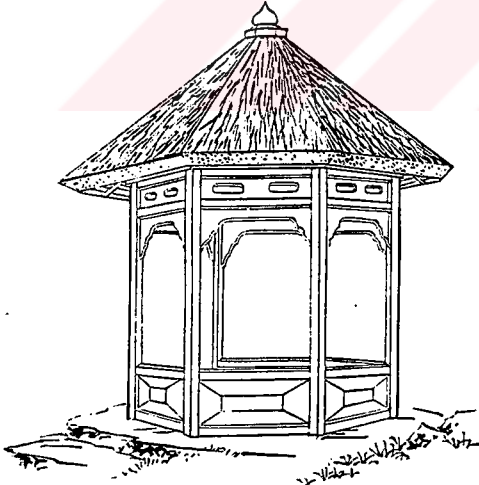
Altıgen çardak

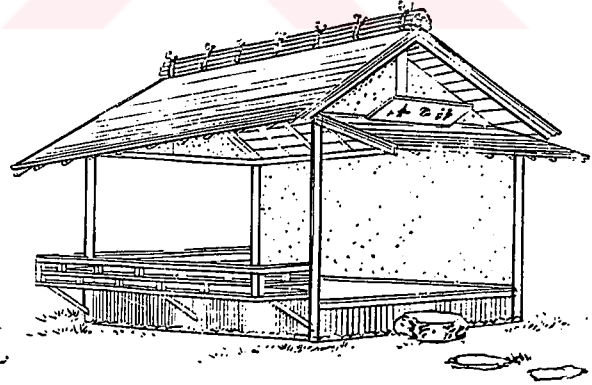
Dinlenme alanı

Şemsiye şeklinde çardak

Yazlık ev

Hasır kaplı çardak

Şekil 3.20
Japon bahçelerinde kullanılan çardak örnekleri [19].

4.1.8 KÖPRÜLER

Köprüler, Japon bahçelerinde hem su üzerinden geçişe hem de manzaraların seyrine olanak sağlayan elemanlardır. Köprüler, taştan, ahşaptan yada toprak sıvalı bitki dallarından yapılmaktadırlar [20,s 56].

Taş köprüler genellikle kaba tek bir parçadan yada işlenmiş ve hafif bir eğim verilmiş granitten oluşmaktadırlar. Süslü, dekoratif taş köprüler, birkaç taş kemerden oluşurlar. Yay şeklinde olan taş köprüler, Çin orijinlidir ve dolunayı çağrıştırırlar. Köprünün yarım dairesi sudaki yansımasıyla birleşince tam bir daireyi dolayısıyla dolunayı tasvir etmektedir, (Şekil 4.21).

Ahşap köprüler de taş köprüler gibi tasarım açısından çeşitlilik göstermektedirler. İlk ahşap köprü formları, çamurlu iris yataklarını geçmek için, geniş ahşap kalasların zigzag bir şekilde yerleştirilmesiyle ortaya çıkmıştır. Bu tipe *yashuhashi* denilmektedir. Japon tasarımı olan köprüler, suyu hızlı ve direk bir şekilde geçmek için değil de, çevredeki manzarayı ve suyu seyretmek için düşünülmüştür, (Şekil 4.22) [19,s 90-92].

4.1.9 KUYULAR

Kuyular bahçelerin vazgeçilmez süsleme elemanlarıdır. Japon bahçelerinde suyun varlığı yada tasviri çok önemlidir. Kuyuların yanındaki önemli aksesuarlar hendek, adım taşları, kayalar, bir taş çanak ve bitkilerdir.

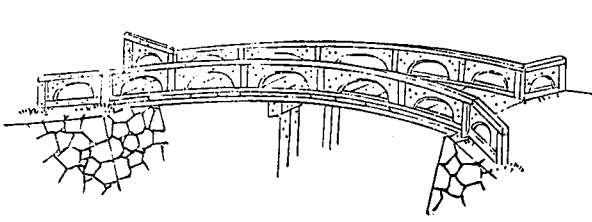
Kuyularla birlikte kullanılan kovalar yuvarlak yada kare şeklinde olmaktadır, (Şekil 4.23) [19,s 86-88].

4.2 CANLI TASARIM ELEMANLARI

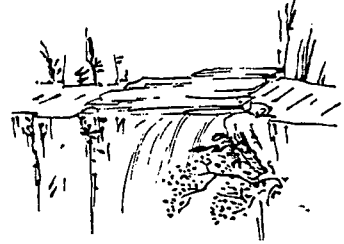
Japon bahçelerinde uygun ağaçlar, çalılar ve bitkilerin, düzenlemesi arazi, su ve ana kayaların düzenlemesinden sonra yapılır. Japon bahçelerinin iskeletini oluşturan kayalar ancak doğru bir bitkilendirmeyle amacına ulaşmaktadır [19,s 107].

Japon bahçelerinde bitkilendirmede tek renklilik hakimdir. Herdem yeşil bitkilere fazlaca yer verilmiştir. İğne yapraklılar ve özellikle çam türleri (pinus s.p.) en

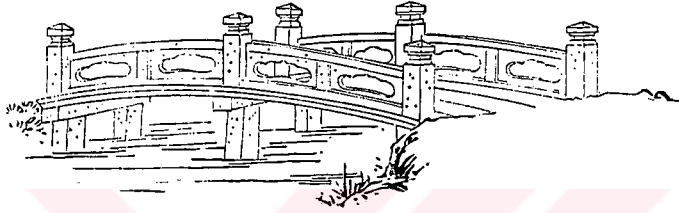
çok kullanılan bitkilerdendir. Yaprğını döken bitkilerden özellikle dal ve gövde güzelliğı bulunan türlere yer verilmiştir. Bahçede mevsimlerle yaprak renklerini değıştiren bitkiler ayrı bir önem kazanmaktadır [20,s 56].

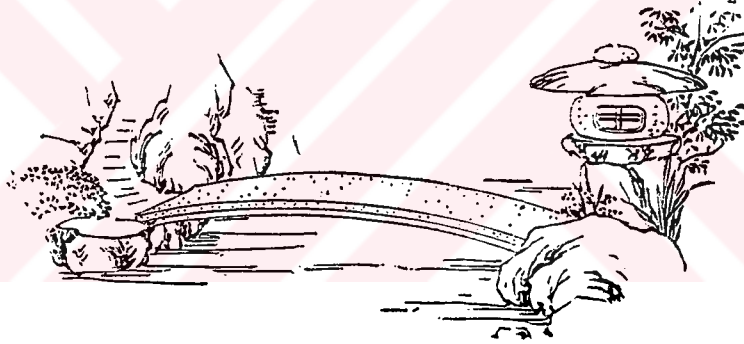
Hafif taş köprü

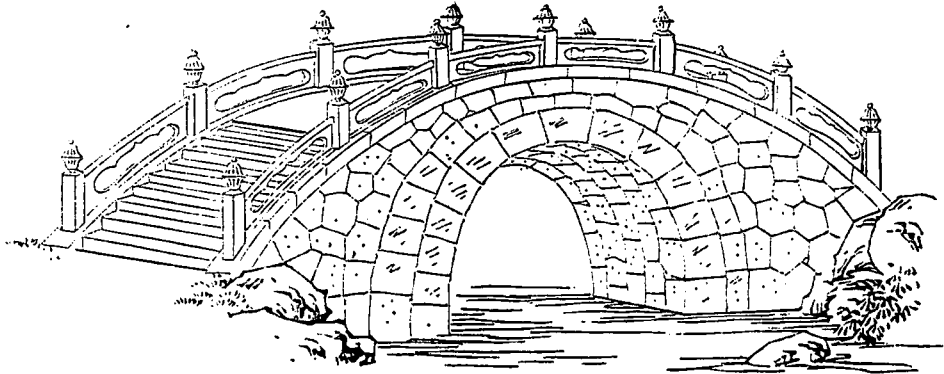
Kırsal köprü

Taş iskeletli köprü

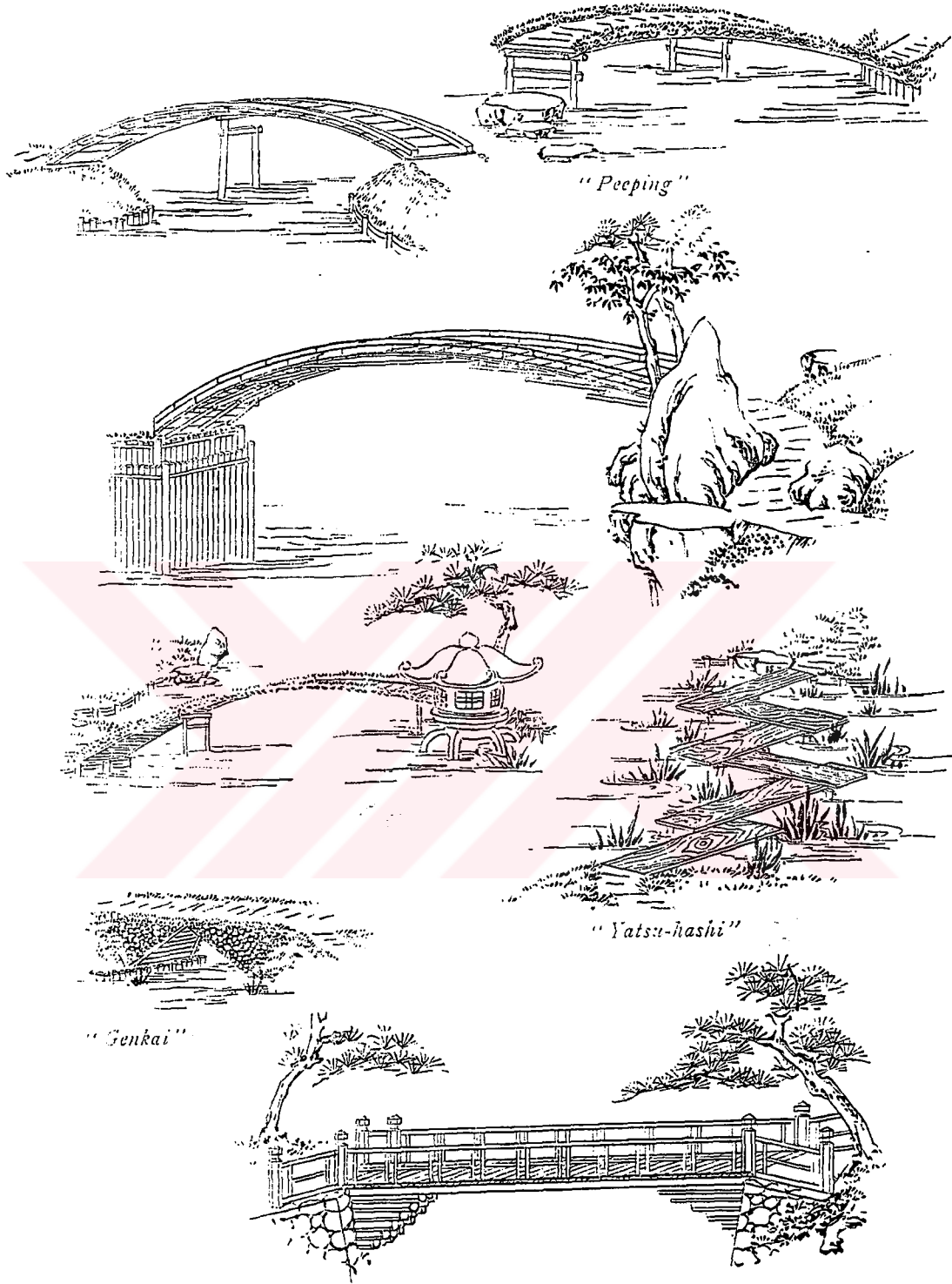
Granit köprü

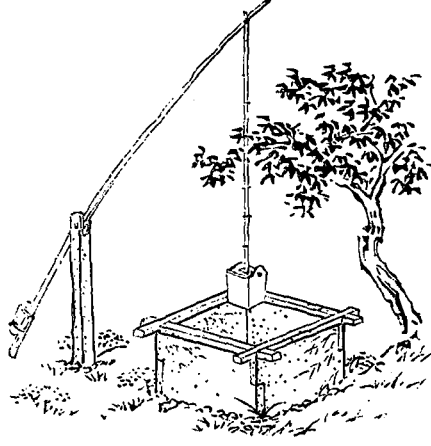
Çin orijinli dolunay köprüsü

Şekil 21

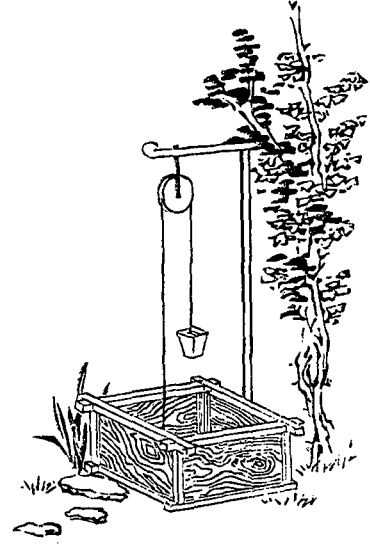
Japon bahçelerinde kullanılan taş köprü örnekleri [19].

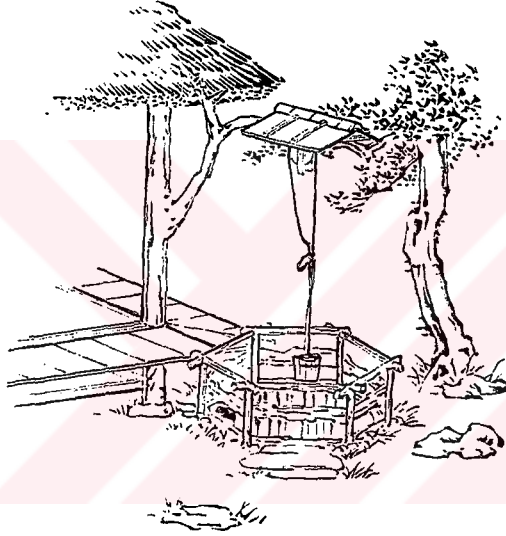
Şekil 3.22
Japon bahçelerinde kullanılan ahşap köprü örnekleri [19].

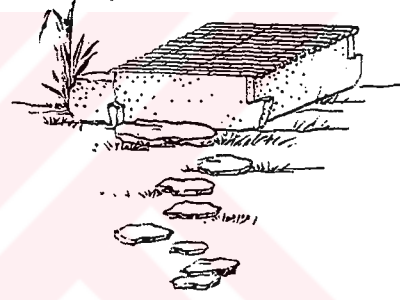
Basit ahşap kuyu

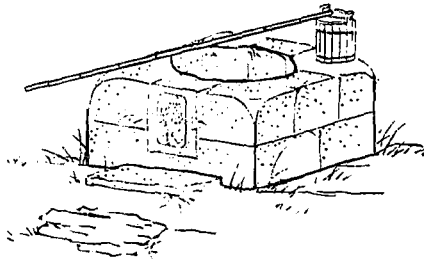
Tamamlanmış ahşap kuyu

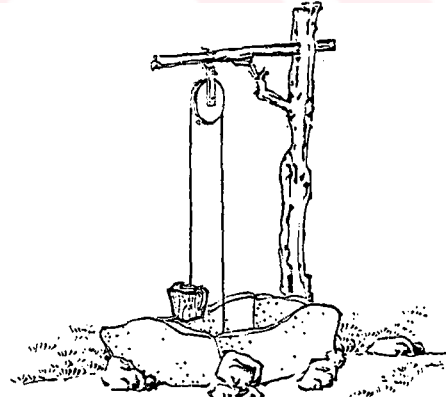
Kırsal ahşap kuyu

Kapaklı taş kuyu

Taş kuyu

Basit taş kuyu

Şekil 4.23
Japon bahçelerinde kullanılan kuyu örnekleri [19].

Ağaç ve çalılar, bahçe mekanındaki bir kısım objelerin kısmen saklanarak daha derin bir anlam kazanmalarına olanak verecek şekilde yerleştirilirler. Bazen, yağmur damlalarının ince musikisini işitmek için binaya yakın yerlere, büyük yapraklı palmyeler yerleştirilir. Ağaçların dalları bir köprünün önüne veya duvarların üzerine doğru sarkıtılmak suretiyle istenilen alanlarda gölgelik alanlar temin edilir. Ağaçları gruplamada genellikle üç-bir, bir-iki, beş-iki vb. gruplar kullanılmaktadır. Suyun üzerinde ay ışığının aksetmesine veya bahçeye rüzgarın girmesine mani olacak bir düzene hiçbir zaman yer verilmez [12].

4.2.1 HERDEM YEŞİL AĞAÇLAR

Bir Japon bahçesinde fazla çeşit bitkiye yer verilmez. Ama hiçbir bahçe çam ağacı olmadan düşünülemez. Güzel bir şekilde form verilmiş bir çam ağacı, hem erkeklik kudretinin sembolü hem de uzun ömürlülüğün sembolü olarak yer alır. Kısacası çam ağaçları, su ve kayalarla birlikte bahçenin iskeletini oluşturmaktadırlar. Herdem yeşil bitkiler renklerine göre çeşitlilik gösterirler. Yeşil-sarı, mavi-yeşil, yada yeşil-siyah renkleri bulunmaktadır. Birçok Japon bahçesinde en çok tercih edilen çam türü kara çamdır. En çok kullanılan diğer bir tür ise kızıl çamdır. Kızıl çam, kara çama nazaran daha yavaş büyür ve dişiliği ifade etmektedir. Klasik bahçelerde her ikisi birlikte göletin kenarına dikilir. Bu iki çam türünden başka japon çamları denilen cryptomeriales mavi yeşil ibreleri ve budanarak oluşturulan formlarıyla oldukça dekoratiflerdir. Ardıçlar (juniper), dik ve yayılıcı formlarıyla Japon bahçelerinde sadece ağaç olarak değil çalı olarak da kullanılan değerli bitkilerdendir [24,s 54-57].

4.2.2 YAPRAĞINI DÖKEN AĞAÇLAR

Yaprağını döken ağaçlar arasında, yavaş büyüyen yaprak formu ve renkleriyle dikkat çeken akçaağaçlar (Acer) önemli bir yer tutmaktadır. Akçaağaçların en önemli özelliği mevsimlere göre yapraklarının renk değiştirmesidir. En çok kullanılan varyetası Acer palmatum dissectum 'atropurpureum' dır. Kırmızı-mor olan yaprakları sonbaharda kıpkırmızı olmaktadır. Akçaağaçlar genellikle havuz kenarları gibi toprağın nemli olduğu alanlara dikilir.

Çin mabed ağacı olarak bilinen ginkgo, sonbaharda yapraklarının altın sarısına dönmesi nedeniyle tercih edilen ağaçlardandır. Japon bahçelerinde, baharın müjdecisi olarak bilinen kiraz ağaçlarının önemli bir yeri vardır. Kiraz ağaçlarının, yüzyıllar boyunca hibridlerinin çarpazlanarak çoğaltılması sonucu 200 değişik varyasyonu oluşturulmuştur. Beyazdan koyu pembeye kadar renkleri bulunan kiraz ağaçlarının, Japon felsefesinde önemli bir yeri vardır [24,s 57-58]. Japonlar, hayatın aynı japon kiraz çiçeklerinde olduğu gibi güzel ama, bir rüzgarla uçup gidecek kadar kısa olduğuna inanırlar. Onlara göre sahip oldukları bütün güzellikler her an kaybolabilir [27]. En çok kullanılan varyasyonu, erken çiçeklenen yoshino kirazıdır. Diğer bilinen bir varyasyonu da koyu pembe ve iri çiçekleriyle kwanzan kirazıdır. Japon bahçelerini süsleyen, baharda çiçek açan diğer meyve ağaçları ise erik ve elma ağaçlarıdır [24,s 58].

4.2.3 ÇALILAR

Japon bahçelerinde herdem yeşil ve çiçek açan olmak üzere çeşitli çalılar kullanılmaktadır.

Herdem yeşil çalılar :

Bunlar genellikle herdem yeşil olan Japon ağaçlarının yavaş büyüyen türleridir. Ardiçlar (Juniperus), Japon çamları (cryptomeria) gibi. Bahçelerde bunların dışında kullanılan, birçok cins daha bulunmaktadır. Japon şimşiri (Buxus japonica), çoban püskülü (ilex), kadın tuzluğu (berberis), gardenyalar vb. Herdem yeşil çalılar içinde en çok kullanılan azelyalardır. Japon bahçelerinde azelyalar batıda olduğu gibi renkleri için değil de doğal, kompakt formları için kullanılmaktadır.

Yaprağını döken çalılar :

Yaprağını döken çalılar da, ağaçlar gibi mevsim renklerini ve sonbahar renklenmesini göstermek amacıyla kullanılır. Bunlar arasında altın çanağı (Forsythia), japon gülü (Kerria), kartopu (Viburnum), ispirya (Spiraea) vb. bulunmaktadır [24,s 58-59].

4.2.4 ÇİÇEKLER

Japon bahçelerinde çiçekler çok dikkatli ve nadir olarak kullanılırlar. İrisler Japon bahçelerinde sıkça kullanılan soğanlı bitkilerdendir. İçinde su ögesi bulunan birçok Japon bahçesinde su kenarlarına iris dikilmektedir. Aynı şekilde suyun sembolik olarak ifade edildiği, kuru bahçelerde de ifadeyi kuvvetlendirmek için iris kullanılmaktadır. İrislerin Japon bahçelerinde kullanılan birçok varyatısı bulunmaktadır. Bunlar arasında Iris japonica, Iris lavigata, Iris sibirica sayılabilir. Bahçelerde kullanılan diğer çiçekli bitkiler, krizantemum, astar, zambak, nilüfer, orkide vb.'dir [24,s 62].

4.2.5 BAMBULAR

Bambu aklın ifadesidir. Onun nasıl büyüdüğünü bilmek, bir bahçede özellikle Japon bahçesinde, etkili bir biçimde kullanmak için yeterli değildir. Bu, pekçok yönden, bambu tarihini hissetmekten, onun gücünden ve kültürel öneminden daha az önemlidir. Bambular, uzun gövdeleri ile insanlar için bilinen en yararlı bitki grubudur ve dünyadaki herhangi bir canlı kadar gizemli ve mistiklerdir [28,s 33].

Bambular çimenlerin geniş bir alt grubudur. Anavatanları Asya'dır, fakat Afrika ve Amerika'da da yetişmektedirler. Boyutları değişkendir, balta girmemiş ormanlardan, Himalayalara kadar birçok yerde yetişmektedirler. Kırkbeş değişik sınıf ve yüzlerce cins tespit edilmiştir. Bambular çok gizemlidir ve bunu anlamak için botanikçi olmaya gerek yoktur. Bambu ormanlarına çok az miktarda ışık sızabilir. Mumsu beyazdan, sarıya, yeşilden mora ve siyaha izahı güç renkler oluştururlar. Bambunun temel Japon felsefesini simgeleyen üç bitkiden biri olması biraz şaşırtıcıdır. Bambu, yerleşik halka ilham vermesinin dışında, botanikçileri de şaşırtan bir bitki türüdür. Bu ağaçlar, gerçekte otturlar, gövdeleri boştur ve dalların çıktığı eklem ve modüllerden oluşmaktadırlar. Ağaca benzerler fakat halkalar halinde büyümezler.

Evrin tarihleri ve süreçleri bir bilmece gibidir, anavatanlarının Asya olduğu düşünülmesine rağmen, yapılan son çalışmalar, en yakın akrabası olan ağaçsı olmayan otların Yeni Dünya'da yaşadıklarını göstermiştir.

Gelişme süreçleri boyunca pekçok bambu türü çiçek vermeden önce 30 ile 120 yıl arasında büyürler. Bazıları birkez çiçek açar ve sonra ölürler. Gerçek bambu kümeleri -17° C'de bazıları -15° C'de ölmekte ya da zarar görmektedir. Çok azı -25° C'ye kadar dayanabilmektedir. Gelişmiş bir bambu -17° C ile -25° C arasında yaşamını sürdürebilmektedir. Kökler dallara göre kışın çok daha soğuğa dayanabilmektedir. Bambular yarı sert gövdeli bitkiler gibi hersene yeni sürgün verirler. Dayanıklılığın önemli olduğu yerlerde, *phyllostachys noda*, *p. lexuosa*, *p. aureosulcata*, *pseudosasa japonica* ve sasalar kullanılır [28,s 33-40].

4.2.6 YOSUNLAR

Yosunlar likenlerle beraber okyanusların çekilmesinden sonra ortaya çıkan, yüzeyde ve kayalıklarda kendi varlıklarını oluşturabilen ilk bitkiler arasındadır. Fakat çabuk üreyebilme yeteneklerinden ötürü yabancı otlar sınıfına dahil edilmektedirler.

Yosunlar, uygun nem ve gölge sağlanmak koşuluyla, çimen ve yerörtücü bitkilerin yetişemediği alanlarda kullanılmaktadırlar. Taş ve ahşapla mükemmel kontrast oluştururlar. Ortamları kurduğunda kış uykusuna girme eğilimleri, arasıra yapılan bir sulamayla önlenebilir. Gerçek kökleri olmadığından bu sulamanın derin olmasına gerek yoktur.

Yosunu bahçeye tanıtmak için belli aşamalardan geçilir. Öncelikle ortamın, yosunların aşırı büyüme eğilimlerini teşvik edecek şartlara, sahip olduğundan emin olunmalıdır. İkinci olarak alandan yosun haricindeki tüm bitkiler, ilerde yosun bakım ve görünümü ile ilgili bir problem yaratmaması için uzaklaştırılırlar. Likenler, eğreltiotları ve yabancı çiçekler öncelikle uzaklaştırılması gereken bitkilerdir. Yosunlar besince zengin toprağa gerek duymazlar, aksine böyle bir toprağın varlığı, yabancı otların büyümesini hızlandırarak yosunların yetişmesini engeller. Yosunların yetişeceği ortamda nem birikimi olması ve yosunların büyümesini sağlamak için toprağın eğimli olması faydalıdır. Bunun için basamaklardan yararlanılır.

Bahçeye yosun getirmenin en ileri yöntemi yosun çimlerinin tranplantasyonudur. Yabancı doğadan yosun toplarken doğal kolonilerin büyümelerine yetecek kadar yosun bırakmak gerekmektedir. Yosunlar kendilerini çok çabuk yenilerler. Ancak bununla beraber aşırı toplama, doğal yosun kolonilerinin yaşama yeteneğini tehlikeye

sokmaktadır. Yosunlar kullanılabilir bir kontrast oluşturarak bahçeye yeni güzellikler getirirler.

Doğal ortamlarında gördüğümüz güzellikler, özenle bahçe düzenlemelerine transfer edilebilirler. Japon bahçeleri bunun nasıl yapılacağını canlı örnekleridir [29,s 29-32].

Japon bahçelerinde kullanılan bitkilerin budanması oldukça önemlidir. Budama işlemi sadece bitkilerin canlanması için değil, ayrıca kendi formunun ortaya çıkması için yapılır. Japonlar bitkileri bahçenin genel tasarımına uyacak şekilde, bir sanat eserine gösterilen incelikle budarlar.

BÖLÜM 5

JAPON BAHÇELERİNDE UYGULANAN TASARIM PRENSİPLERİ VE TEKNİKLERİ

Japon bahçelerinin çeşitli elemanların sentezi ve birleşimi sonucu sahip olduğu eşsiz bir güzelliği vardır. Bahçenin temelindeki düşünsel güzellikle, doğal bitkiler, kum, su, taş öğeleriyle desteklenmiş, çeşitli elemanların birleştirilmesiyle ortaya çıkan kompozisyonel bir güzelliği vardır. Bu kompozisyon sonucu ortaya çıkan eser, Japonya'nın peyzajındaki güzelliklerle birleşince eşsiz olmaktadır. Japon bahçelerinin tasarımındaki ana faktörler; arazi, iklim, insanların inançları ve bahçelerin algılanmasındaki sosyal ve ekonomik temeldir. Bütün bunların doğrudan ilişkisiyle bir Japon bahçesi ortaya çıkmaktadır [10,s 8].

Daha önce de bahsedildiği gibi Japon bahçelerinde düşünsel ve görsel bir güzellik hakimdir. Görsel güzellik, çeşitli elemanların ve doğanın bir kompozisyon içinde kullanılmasıyla gerçekleşmektedir. Bunun için Japon bahçe tasarımında birçok prensip ve teknik kullanılmaktadır.

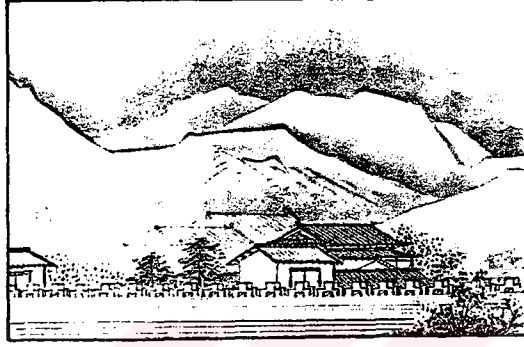
5.1 TASARIM PRENSİPLERİ

Japon bahçe tasarımındaki temel; ayrı, kapalı bir alan oluşturmaktır. Bunun için her bahçe bir çeşit sınırlandırma elemanı ile çevrilir. Bu duvar, bahçeyi istenmeyen görsel etkilerden, fiziksel yıpratmalardan koruduğu gibi içerde yaratılan minyatür dünyayı da sınırlandırmaktadır. Japonlar için bu kapalılık hissi oldukça önemlidir. Çünkü, ülkelerinin en büyük özelliği dağlar ve denizlerle sınırlı bir görünüme sahip olmasıdır. Ve japonlar, Japonya'nın sahip olduğu bu görsellliği bahçelerine taşımışlardır.

Bahçenin sınırlandırılması sadece iki boyutlu değildir. Yükselen binalar ve ağaçlarla gökyüzü de dikkatli bir şekilde sınırlandırılmıştır. Gökyüzü tasarımın ana öğesi olarak algılanır. Gökyüzünün fazla görünmesi, tasarımdaki dengeyi

bozmaktadır. Bu yüzden yeryüzü ve gökyüzü bir uyum içinde olmalıdır. Gökyüzünün sınırlandırılmadan, sınırsız bir biçimde algılanılması japonların kapalılık duygularına ters düşmektedir.

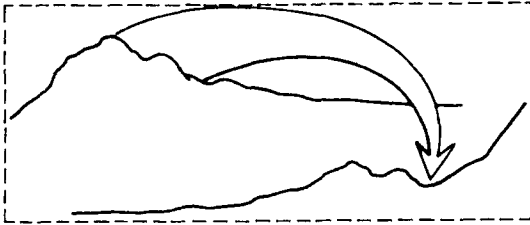
Japon bahçeleri, ideal doğanın bahçelerdeki imgesidir. Bahçede doğal bir uyum ve denge vardır. Tekrarlanan benzer şekiller ve açılar kompozisyonda bir denge yakalanır, (Şekil 5.1). Kompozisyondaki benzer formlar ve örnekler evrensel bir tasarımı çağrıştırmaktadır.

Şekil 5.1

Arkadaki dağlar çatıların silüetiyle benzer formlar ve açılar oluşturmaktadır [5,s 186].

Değişik bahçe unsurlarının birbiriyle bütünleşmesi, bahçedeki görsel uyumu yakalamanın önemli bir unsurudur. Birbirleriyle bağlantılı bir şekilde kullanılacak olan elemanlar, birbirlerini tamamlayan niteliktedir. Bir eleman diğerinin aynadaki yansımasıdır. Böylece bahçedeki elemanlar arasında tam bir uyum oluşmaktadır, (Şekil 5.2, Şekil 5.3).

Şekil 5.2

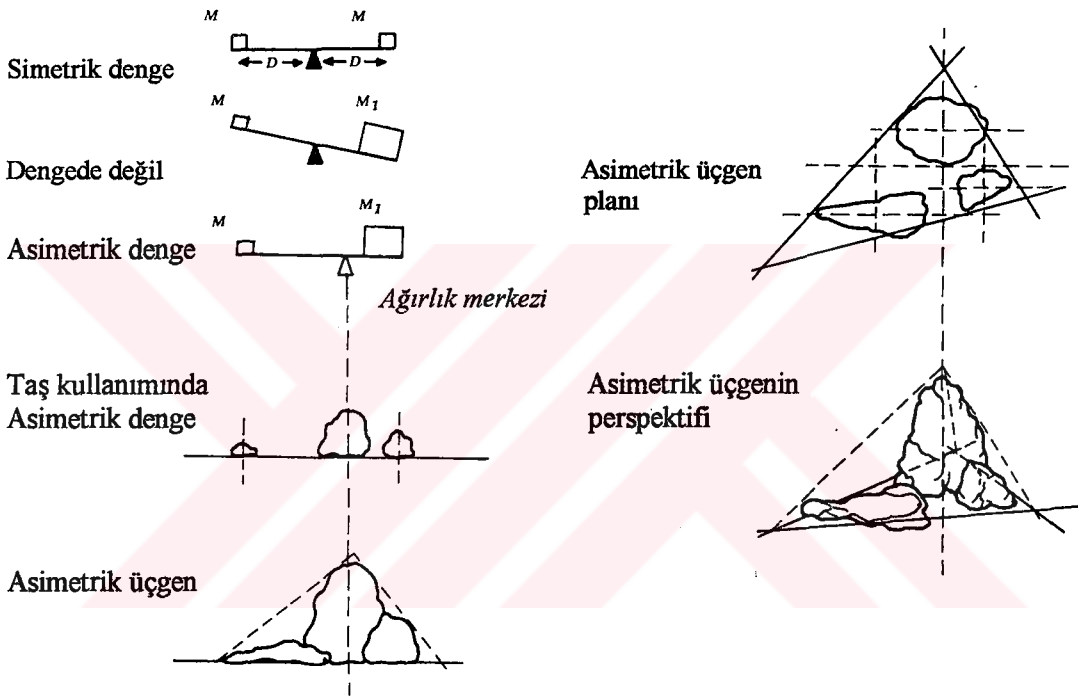
Birbirini tamamlayan kompozisyonlarda bir eleman diğerinin aynadaki yansımasıdır [5,s 187].

Şekil 5.3

Shisendo'da bulunan bir taşın bitki bitki materyeliyle birlikte kullanımı [5,s 187].

Bahçe tasarımında, Çin'in etkileriyle Heian döneminde görülen simetrik düzendeki tasarımların yerini, asimetrik düzenlemeler almıştır. Asimetrik düzenlemelerde, kütleler ve uzaklıklar yardımıyla bir denge sağlanmıştır. "M.D=C". Burada bahsedilen "M" objenin kütlesi, "D" objeyle hayali dayanma noktası arasındaki uzaklık "C" sabit bir değerdir. Bu formül asimetrik bir dengeyi göstermektedir. Japon bahçelerinde elemanlar düzenlenirken çeşit kenar üçgen baz olarak alınır. Bu, kaya ve diğer gruplamalar için en çok kullanılan yöntemdir. Ana kaya üçgenin merkezi doruk noktasına yerleştirilir, diğer iki kaya üçgenin tabanını oluşturmaktadır, (Şekil 5.4, Şekil 5.5) [5,s 180-189].

Şekil 5.4

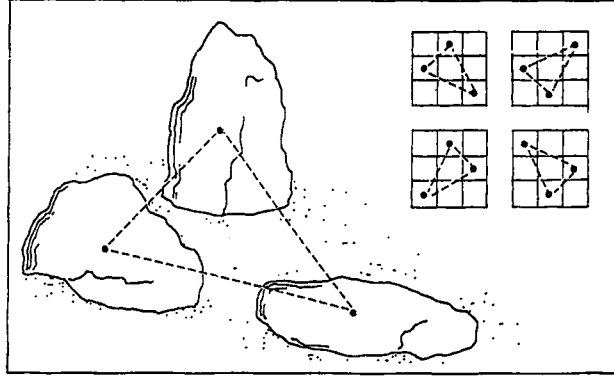
Asimetrik denge ve taş gruplamalarındaki üçgen kompozisyonu [5,s 187].

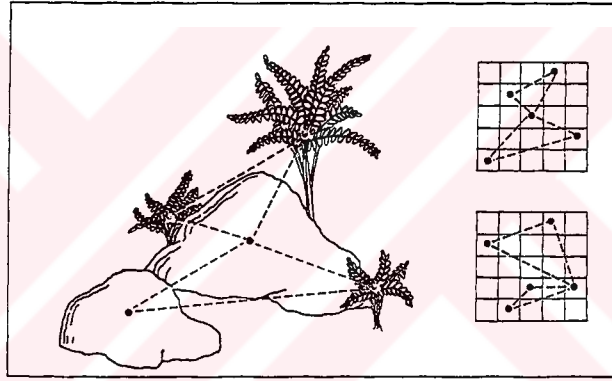
Şekil 5.5

Daisen-in'de bulunan asimetrik taş kompozisyonu [5,s 187].

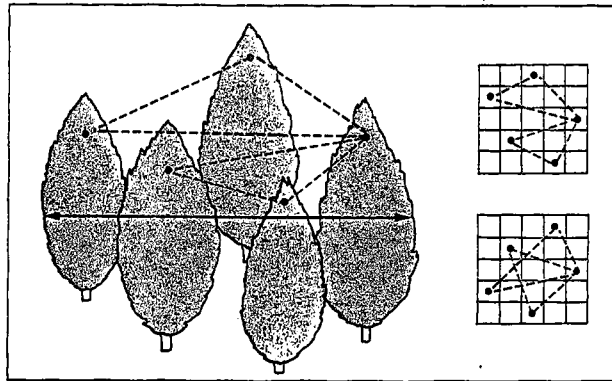
Bir Japon bahçesinde, taşlar, bitkiler ve insan yapımı objeler tek sayılı gruplar halinde kullanılırlar. Bu gruplamalarda asimetrik dengenin sağlanması çok önemlidir. Bu şekilde bahçede belli bir dinamizm sağlanmış olmaktadır, (Şekil 5.6).

3'lü kaya kullanımı;
En baskın kaya odak noktasını oluşturmaktadır.

Kaya ve bitkilerin 5'li kullanımı;
Kaya ve bitkiler birlikte kullanıldığında fazla bitki türüne yer verilmez.

5'li ağaç kullanımı;
Grup halinde kullanılan, farklı boylardaki ağaçlar tasarıma dinamizm getirir.

Şekil 5.6
Japon bahçesi öğelerinin tek sayılı kullanımı [24,s 35].

Japon bahçelerinde tek renklilik hakimdir. Bir japon bahçesinde yeşilin birçok tonuna yer verilirken, çiçeklerin kullanımı oldukça nadir olmaktadır. Bahçedeki çiçekler renklerinden çok mevsim değişikliklerini göstermek amacıyla kullanılmaktadır. Bahçelerde doğallığın ön planda olması nedeniyle insan yapımı objeler ister ahşap ya da taştan olsun, doğal renkleriyle boyanmadan kullanılır.

Japon bahçelerinin tasarımı, belirlenen bir odak noktası çerçevesinde gelişir. Bu odak noktası, kaya, ağaç, havuz ya da bir şelale olabilmektedir. Tasarımın baskın öğesi olarak kabul edilen bu odak noktası, bahçede kullanılan diğer elemanlarla tamamlanmaktadır.

Japon bahçeleri tasarlanırken dikkat edilen en önemli prensiplerden biri de bahçedeki manzaranın bir bakışta algılanılmayacak şekilde düzenlenmesidir. Bahçe kişide bir merak uyandırır, ve bahçeye giren kişi kendini bir keşif gezisindeymiş gibi hisseder. Bu yüzden bahçe içindeki manzaralar ağaçlar, kayalar gibi öğelerle saklanmıştır. Japon bahçeleri içinde dolaştıkça fark edilen bir güzellikten ibarettir [24,s 34-35].

5.2 TASARIM TEKNİKLERİ

5.2.1 ÖDÜNÇ ALINAN MANZARA (SHAKKEİ)

Birçok Japon bahçesi karakteristik olarak çevresiyle sürekli bir görsel ilişki içindedir. Bu ilişkiyi sağlayan tekniğe shakkei denilmektedir. Daha öncede bahsedildiği gibi Japon bahçeleri, eşsiz Japonya peyzajının küçültülmüş şeklidir. Edo döneminde gelişen bu teknik, daha çok geniş alanlarda yapılan tasarımlarda gezinti bahçelerinde, önemli bir rol oynamaktadır, (Şekil 5.7).

Shakkei tekniği ile çevredeki güzellikler bahçeye küçültülerek taşınmıştır. Fuji Dağı, Edo Körfezi ve Sumida Deresi en fazla ödünç alınan manzaralar arasındadır [13,s 189].

Japon bahçesi dışında Çin, İtalya rönesans bahçelerinde de ödünç alınan manzara teknikleri kullanılmaktadır. Fakat Japon bahçesinde çevredeki manzara, ağaç grupları, biçim verilmiş çitler, alçak duvarlar gibi çeşitli dikey mekan bölücüler yardımıyla tümüyle kullanılır. Manzara genellikle bahçe sınırlarının içinde bulunur.

Şekil 5.7 [13,s 189].

Kyoto, Daiyoku-ji'de bulunan Hojo bahçesi, ödünç alınan manzara tekniğiyle yapılmıştır.

Bu teknikler kısaca mesafenin kullanılması olarak tanımlanabilirler. Bu teknikteki artistik kuram son zamanlarda oldukça dikkat çekmektedir. Mesafenin kullanılmasıyla ilgili olarak ön, orta ve arka planda oluşturulan teknikte, özellikle ön planda bahçenin kendisi, orta planda manzaranın içinden görüldüğü bir çevre ve arka planda da manzara bulunur.

Küçültme, mekanın bir bahçe ile yeniden düzenlenmesidir; diğer bir deyişle bahçe ile doğal peyzajın aynı boyutsal düzlemde üst üste gelmesidir. Kısacası, küçültme ve ödünç manzara teknikleri doğal peyzaj ile insanı yalnızca fiziksel değil fakat aynı zamanda karşılıklı psikolojik ilişkiler yaratarak, birbirleriyle bütünleştirir.

Ödünç manzara ve küçültme teknikleri birbirine zıt değil aynı boyutta, fakat farklı mesafelerde kullanılan tekniklerdir [30,s 119-120].

5.2.2 VİSTA

Fransız barok bahçe sanatındaki gibi oldukça fazla geometrik şekillerle süslenmiş ve uzak vistalar sağlayan bahçeler Japonya'da hiçbir zaman gelişmemiştir. Bunda, Japonya'nın ve özellikle Kyoto gibi bahçeler cenneti sayılacak bir kentin morfolojik yapısının çok engebeli olmasının önemi büyüktür.

Japon bahçesinde vistalar genellikle kısa mesafededir. Ardışık biçimde ve yüksek bir sanat anlayışı ile birbirine ustaca bağlanmışlardır. Bu bağlantılarda ve geçişlerde Japon çay kültürünün etkisi büyüktür. Bahçedeki yapısal birlik, herbiri sınırlı derinlik veya genişlikteki küçük vista birimlerinin birbirlerine süreklilik oluşturacak biçimde bağlanması sonucu ortaya çıkar, (Şekil 5.8)

Şekil 5.8
Küçük vista birimlerinin ardışık dizisi [30,s 212].

Mekanın bu biçimde kurulması da geleneksel tasarım tekniklerindendir. Her manzara biriminin oluşturulmasında taş fenerler, biçim verilmiş çam ağaçları, hatta yapılar manzarada odak oluşturulmak üzere kullanılmışlardır [30,s 120].

5.2.3 ORGANİK DUYUMLAR

Japon bahçelerinde kullanılan tekniklerin amacı yalnızca görsel etkiler yaratmak değil, aynı zamanda ziyaretçinin diğer duyularını da harekete geçirmektir. Bu nedenle bu tür tasarım tekniklerine organik duyumlar denir.

Ziyaretçi ile bahçe içinde çeşitli yerlere yerleştirilen nesneler arasındaki mesafeler küçültme etkisiyle fiziksel olarak kısaltılmışlardır. Bu doğrudan doğruya görsel algının sonucudur. Bundan sonra insanla doğa arasında karşılıklı holistik ilişkiler sağlayan diğer duyumlar da algılamaya katılırlar.

Bu tekniklerin kullanılmasıyla akan suyun ve çağlayanların, düşen yaprakların, çıtırdayan bir dal parçasının, vb.'inin sesi insanın işitsel duyumlarını uyarır. Dağbaşının huzur dolu havası; toprak bir yolda, taş döşeme bir geçit; suyun

berraklığını ve ayaklar altındaki döşemenin dokusunu hissettirir. Bu türden bir yakınlık, ancak ziyaretçi ile bahçe arasındaki mesafenin fiziksel ve psikolojik olarak kısalması ile ortaya çıkabilir.

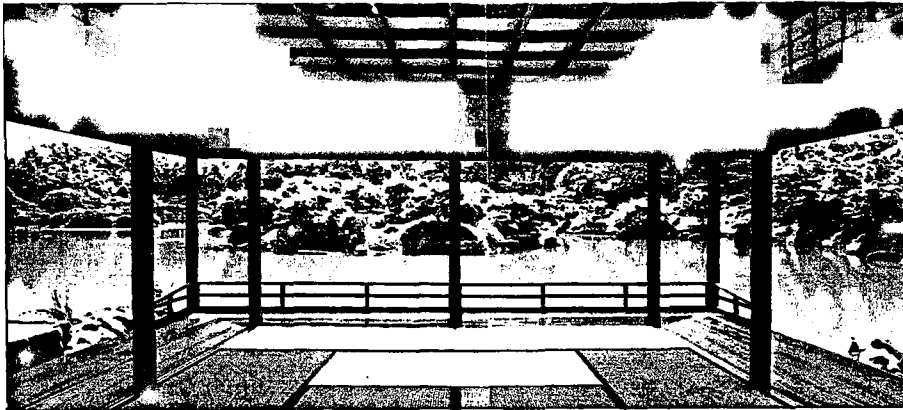
Yerinde kullanıldığında bu teknik, bahçeyi tüm duyumları ile hisseden ziyaretçi üzerinde çok etkili olmaktadır [30,s 120-121].

5.2.4 PERSPEKTİF KONTROLU

Büyük ve dikkat çeken öğelerin bakış noktalarına yakın konumlandırılması sınırlı bir mekanda bile olsa abartılı bir mekan genişlemesi sağlar. Bu tekniğe perspektif kontrolü denilmektedir.

Japon bahçelerinde kullanılan 3 ana düzlem vardır. Bunlar; yakın, orta ve uzak mesafelerdir. Tasarımda bahçenin arka tarafında bulunan çit ortadaymış gibi görünürken, ödünç alınan manzara bahçenin silüetini, arka mesafe düzlemini oluşturmaktadır. Bütün bu görsel etkiler perspektif kontrolüyle olmaktadır [5,s 184-185].

Büyük yapraklı ağaçlar bakış noktaları yakınına yerleştirilebilir. Küçük yapraklı çit bitkileri bakış noktalarından uzakta, budanmak suretiyle tepeler, küçük vadiler veya karmaşık dere kenarları görünimleri yaratılabilir. Ziyaretçilerin perspektif algılarını yanıltacak birçok yöntem vardır ve Japon bahçelerinde sıkça kullanılırlar, (şekil 5.9) [30,s 121].

Şekil 5.9

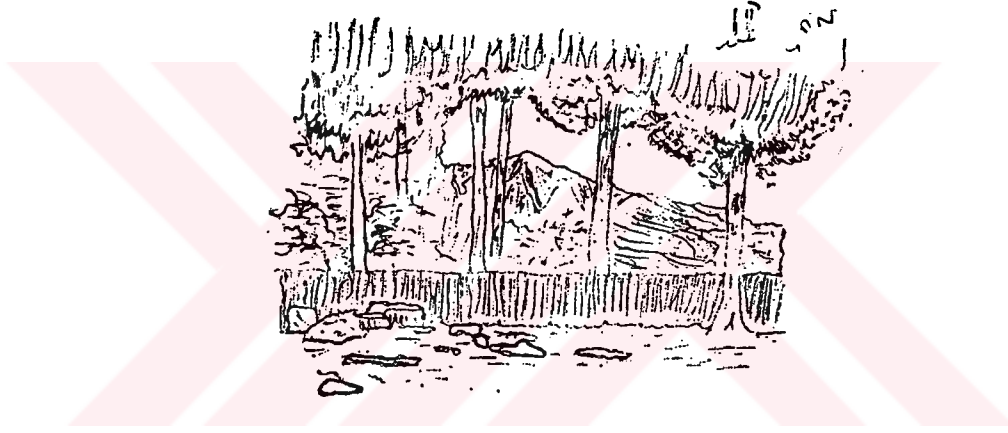
Perspektif kontrolü herdem yeşil çalılara biçim verilerek sağlanmıştır [13].

5.2.5 ÇERÇEVELEME

Japon bahçesinde çerçeveleme yatay olduğu kadar dikey olarak ta kullanılır. Ödünç alınan manzara tekniğinde bahçenin dışındaki doğal manzaranın, görsel alanın içine alınması, tekniğin etkisini arttırmak amacıyla, dikey çerçeveleme kullanılarak yapılır.

Çerçeveyi oluşturabilmek için dikmeler, döşemeler, çatılar hatta bitkiler sıkça kullanılır.

Yatay çerçeveleme, küçük kaya bahçelerinde bile toprak duvarlar yardımıyla yapılır. Bahçe mekanını çevre mekanından net olarak ayırmak için çevrelemenin ve çerçevenin kullanılması gerekir, (Şekil 5.10) [30,s 121-122].

Şekil 5.10
Dikey çerçeveleme [30,s 122].

5.2.6 DİĞER TEKNİKLER

Sayılan tekniklere ek olarak sözü edilmeğe değer birkaç teknik daha bulunmaktadır.

Kaya ve bitkisel materyalin bahçede kullanılmasında genellikle uygulanan tek sayıda kümelenendirme tekniği Japon bahçesinde sık olarak uygulanmaktadır. Bu teknikte, bahçede kullanılan bitkilerin gövdelerinin bir doğru üzerinde yer almaması kuraldır. Budizmde de İslam dininde olduğu gibi 3-5-7 gibi sayılar kutsal sayılmaktadır. Bu tekniğin kullanılması görsel etkinin yanısıra din etkisiyle de gelişmiştir.

Son bir teknik olarak ölçüyü incelemek gerekir. “Shaku” japon ayak ölçüsü ve “ken” boy ölçüsü, insanı temel alan ölçü birimleridir. Bu ölçü Japon bahçesinin planlanmasına, ölçülendirilmesine insan ölçeği katmaktadır. Böylece tasarımcı, güzelliğin ve bahçelerin değerdendirilmesinde insan rolünü hiçbir zaman gözden uzak tutmaz [30,s 122-123].

BÖLÜM 6

DÜNYADAN VE ÜLKEMİZDEN JAPON BAHÇESİ ÖRNEKLERİ

6.1 DÜNYADAN ÖRNEKLER

Peyzaj sanatı tarihinde önemli bir yer tutan Japon bahçesi, Japonya'nın bir süredir yürütmekte olduğu dışa açılma siyasetine koştur olarak daha fazla ilgi uyandırmaya, tanınmaya ve dolayısıyla Japonya'nın sınırlarını aşarak dünyanın pek çok yerinde uygulanmaya başlamıştır.

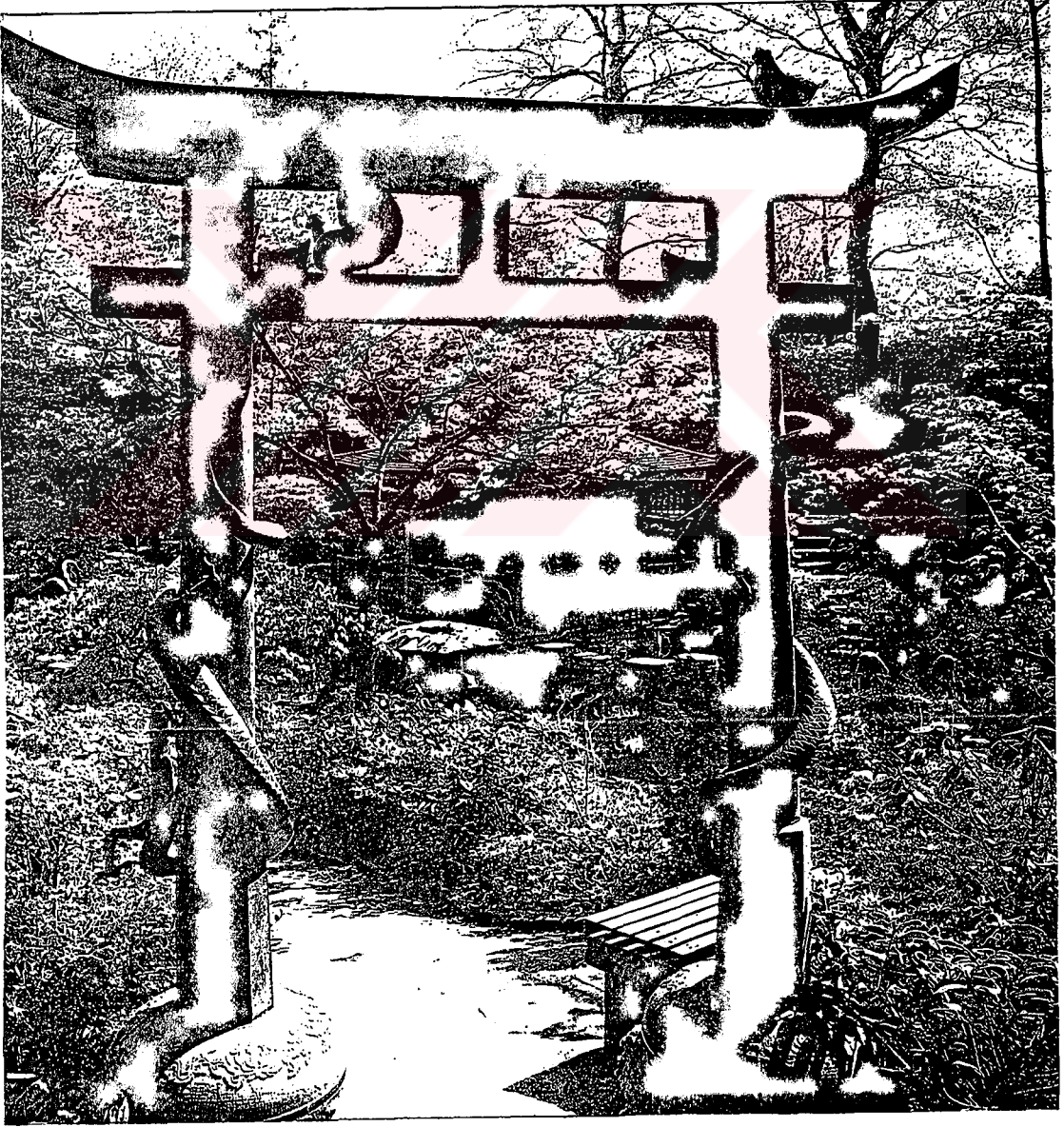
1860 yıllarında Japonya'nın liman şehirleri kapılarını dünyaya açmıştır. Bunun sonucunda yüzyıllardır dünyaya kapalı olan japonlar, avrupalılar için bir ilgi odağı olmuştur. Avrupa'da bahçelerin de içine girdiği bir Japon modası başlamıştır. Avrupa'da yapılan Japon bahçelerinin çoğu Japonya'dan gelen işgücüyle yapılmıştır.

6.1.1 COMPTON ACRES-İNGİLTERE

Bournemouth Dorset yakınında bulunan Compton Acres bahçeleri I. Dünya savaşından sonra mimar Thomas Simpson tarafından yapılmıştır. O günlerde bile bahçenin maliyeti bugünkü değeriyle yaklaşık 3 milyon dolara malolmuştur. Compton Acres kır alanı içinde, seri halde 3 bahçe bulunmaktadır. İtalyan bahçesi, su bahçesi ve Japon bahçesi. Bahçeler bu zamana kadar 6 bahçıvan tarafından getirilmiştir. Bahçeyle ilgilenen baş bahçıvan bay Collings, 23 yıldır bu bahçe için çalışmaktadır. Compton Acres'de bulunan bahçelerden hiçbiri diğer bahçeden algılanılmadığı için, bir bahçeyi gezerken diğerini keşfetmek, ziyaretçileri oldukça heyecanlandırmaktadır. Bahçenin genelinde mistik bir hava saklıdır. Bahçe içindeki birçok göletin hazırlanılmasından sonra ortaya çıkan toprak, mevcut bahçeleri yüksek tepelerle ayırmak için kullanılmıştır.

Formal bir şekilde düzenlenmiş İtalyan bahçesinden su bahçesine geçilmektedir. Bu bahçede farklı kotlarda düzenlenmiş ve sürekli bir döngü içinde olan birçok gölet bulunmaktadır. Son 23 yılda bahçe beş kez bitkilendirilmiştir. Bu bahçenin politikasıdır, böylece bahçe içindeki bitkiler her zaman taze ve genç görünmektedir.

Compton Acres'deki Japon bahçesi için söylenecek tek şey onun mükemmelliğidir. Bahçede her açıdan bakıldığında nefes kesici manzaralarla karşılaşmaktadır. Bahçe içindeki havuz renkli balıklarla doludur. Japon bahçesi Compton Acres'in güney kesiminde bulunmaktadır. Bahçe içinde çay bahçesi bulunmaktadır, (Şekil 6.1) [31,s 89-92].

Şekil 6.1
Compton Acres'deki Japon bahçesi [31,s 90].

6.1.2 HEALE HOUSE-İNGİLTERE

Wiltshire'da Salisbury yakınında bulunan Japon bahçesi 20. yüzyılın sonunda Louis Greville tarafından yapılmıştır. Bahçe içinde kemerli bir köprü, gölet ve çay evi bulunmaktadır. Bahçe, dört Japon bahçıvanı ve çıraqlarıyla birlikte geleneksel Japon bahçelerinin bir kopyası olacak şekilde yapılmıştır. Kayalar ve göletlerde dini düşüncelerin derin etkileri hissedilmektedir.

Heale House'daki çay evi oldukça büyüktür, asıl oda sekiz tatami büyüklüğünde olup ölçüleri inşa edildiğinden beri değişmemiştir. Çay evi ahşaptan yapılmıştır. Evin içindeki sürgülü camlar ve bütün bina, büyük bir dikkatle tek bir çivinin bile görülmesine izin verilmeden birleştirilmiştir. Çay evi, Avon nehri kenarında bulunmaktadır. Bahçe içinde bulunan çay evi ve köprü 1850 yılında yapılmış olup Japonya'dan getirtilmiştir.

Bahçede monolya, akça ağaçlar, kiraz, elma ve sığla ağaçları bulunmaktadır. Bu müthiş manzarayı sarmaşık güller tamamlamaktadır, (Şekil 6.2) [31,s 93-94].

6.1.3 BAY ve BAYAN ROGER HOLT-İNGİLTERE

Hertfordshire'da bulunan küçük, Japon stili bir bahçedir. Boyutları 6×3m.'dir. Bahçe içinde akasmayla (*Clematis montana*) örtülü ahşap bir pergola bulunmaktadır.

Bahçedeki bitkilendirme yeşilin her tonunu kapsamaktadır. Böylece bütün kış boyunca bahçe, yeşil ve beyaz bir örtüyle kaplanır. Bahçede ağırlıklı olarak filbahri (*philadelphus coranus*), akça ağaçlar, mohanya, adi fındık (*corylus avellana*) bulunmaktadır.

Bahçenin en belirgin özelliği çeşmesidir. Çeşme kenarında bir pompayla plastik bir kova bulunmaktadır. Bu plastik pompa, taşlar ve çakıllar kullanılarak kamüfle edilmiştir. Bu bahçe ve su elemanı sınırlı alanın olduğu bahçeler için ideal bir çözümdür [31,s 96].

Şekil 6.2
Wiltshire Salisbury yakınlarında bulunan Heale House [31,s 93].

6.1.4 JOHN P. HUMES'UN JAPON GEZİNTİ BAHÇELERİ-AMERİKA

Bu gezinti bahçesi, bir manzara desinatörü ve eşi tarafından 1960-62 yıllarında oluşturulmuştur. 1983'te kuzey sahilleri, yabani yaşam barınağına bağışlanmıştır.

Bu bahçenin tasarımında amaç, sakin bir dinlenme ortamı yaratmaktır. Bu gezinti bahçesindeki ağaçlar, doğal bitki örtüsüyle uyumlu Japonya orijinli ağaçların karışımıdır ve japonlar tarafından kutsal sayılan mevsimler arasındaki değişmeyi yansıtır. Baharın ilk günlerinde kiraz çiçeklerinin muhteşem renk cümbüşü, açelyalarla devam eder. Yazın başlangıcı, japon irislerinin bir gösterisini beraberinde getirir. Sonbahar boyunca japon akça ağaçları kırmızı, turuncu ve sarının değişik gösterilerine sahne olur [32,s 54-56].

6.1.5 MISSOURI BOTANİK BAHÇESİ

Sewa-en Kuzey Amerika'da bulunan Japonların 14 ar'lık alan kaplayan en büyük bahçesidir. Saflık, temiz, uyum ve barış bahçesi olarak bilinir. Bahçe, 17. ve 18. yüzyıllarda Japon feodal lordları zamanında ortaya çıkan *kaishyu* stilinde inşa edilmiştir. Bu bahçelerin tipik özelliği dönemin zenginliğini yansıtan büyük bir göle ve yeşil bir alana sahip olmalarıdır.

Seiwa'da bulunan 4.5 ar'lık göl, kendi konfigürasyonu içinde düzensiz bir şekilde yer almaktadır. Çevredeki çeşitli yerlerden ödünç alınan manzaralar bahçede tasvir edilmiştir. Gölet, üzerinde dört ada bulunmaktadır. Kaplumbağa ve turna adaları mutluluğun ve ebediyetin sembolleridir. Paradise (cennet adası), Crone (turna) adasının yakınında üç büyük kaya tarafından oluşmuş ve burnu olan bir adadır. Bu ada mutluluğu ve ebediyeti simgelemektedir. Cennet adası bahçenin ruhunu oluşturmaktadır.

Nakajima veya Orta ada olarak bilinen dördüncü ada, iki geçit köprüsüne sahiptir. Köprülerden biri olan taikabashi, sahip olduğu yarım daire şeklindeki kemerli yapısı ile suya aksettiği zaman, gölde bir dolunay görüntüsü yaratmaktadır. İkinci köprü olan dobashi (dünyalı köprü) çimlerin köşesinde alçak olarak inşaa edilmiştir. Orta adada bir çay evi bulunmaktadır. Bu çay evleri japonlar tarafından inşa edilmiş, Missouri'nin kardeş şehri olarak kabul edilen Nagana şehri tarafından hediye edilmiştir.

Birçok stildeki taş fenerler arasında karda kullanılan fenerler de bulunmaktadır. Bunlar Suwa şehrine, kardeş şehri olarak kabul edilen San Louse şehri tarafından hediye edilmiştir.

Seiwa-en, Japonya ve Missouri doğa ve bitki özelliklerini birleştirmiştir. Bahçenin iskeletini geniş meşe ağaçları ve selviler oluşturmaktadır. Bahçede kullanılan diğer bitkiler japon karaçamı, japon akça ağacı ve çoban püskülüdür. Bütün bu bitkiler büyük bir renk düzenlemesi içerisinde ve geleneksel Japon bahçelerinde olduğu gibi mevsimlerin habercisi olarak kullanılmıştır. İlkbahar: çiçeklerin, güllerin ve açelyaların mevsimi. Yaz: Japon gökkuşağı, nilüfer çiçeği, meşelerin üzerinde bulunan renklerin, ceviz ağacının, siyah tuppello ve kasımpatıların mevsimi. Kış: kar fenerleri ve çıplak dallı ağaçların mevsimidir. Kısacası bir Japon bahçesi, bütün mevsimlerin bahçesidir [33,s 52].

6.1.6 BROOKLIN BOTANİK BAHÇESİ-AMERİKA

Brooklin'deki bu bahçe 1914-1915 yıllarında Tokeo Shiota tarafından düzenlenmiş olan geleneksel bir Japon bahçesidir. Dünya'nın en güzel bahçesini oluşturmak O'nun en büyük tutkusuydu. 1915 yılında New York şehrinde sekiz bahçe inşa etmiştir ama O'nun en büyük başarısı Brooklin'deki bahçesi olmuştur. 1907 yılında çiçek sevgisi O'nu Japonya'dan Amerika'ya getirmiş ve 1946 yılından ölümüne kadar New York'ta kalmıştır.

Bu bahçe küçük bir gölü çevrelemektedir. Göl bir Çin karakteri olan, kalp ve akli simgeleyen, kokora denilen bir biçimde yapılmıştır. Bahçe içinde bulunan bu göl, nilüfer çiçeği topluluklarıyla dikkat çekmektedir. Gölet içinde kaplumbağa şeklinde tasarlanan küçük bir ada bulunmakta ve karaya bir köprü ile bağlanmaktadır.

Gölün üzerinde kenarları açık bir şekilde sallanır gibi duran bir çay bahçesi dikkat çekmektedir. Gölün geniş bölümünde, cennete açılan kapıyı simgeleyen bir giriş vardır. Tepenin yanındaki "shrine" isimli bahçe, Sormon tanrısı olan Inori'ye adanmıştır. Nilüferlerin yanında uzun heykel biçimli bir fener ve alçak çatılı bir kar feneri (Yukimi-doro) bulunmaktadır. Bu bahçede bulunan geleneksel Japon bitkileri; Japon akça ağaçları, çiçekli vişneler, açelyalar, diken üzümüleri ve çiçekli ayvalardır. Gölün kenarını küçük kümeler halinde japon laleleri çevrelemiştir [32,s 40].

6.1.7 DAWES ARBORETUM'DAKİ JAPON BAHÇESİ

Dawes Arboretum'daki Japon bahçelerine giden bazı ziyaretçiler bahçelerin sadeliğinden dolayı hayal kırıklığına uğurlarlar, bazıları ise aynı sebeplerden dolayı zevk alırlar. Bahçenin merkezinin sakin, düzenli mekanları ve tepeleri hoşlarına gider.

Bahçe Nakoto Makamura tarafından düzenlenmiştir. Kyoto Üniversitesinde peyzaj mimarlığı bölümünde öğretim üyesi olarak çalışan kişi, bahçeyi bir Amerika gezisi sırasında inşa etmiştir.

Bay Makamura bahçeyi Amerika ve Japon kültürlerinin bir alışverişi olarak düşünmüştür. Makamura "bu bahçeye gerçek bir Japon bahçesi diyemeyiz" der. Çünkü kullanılan malzemeler Amerikan yapımıdır. Fakat başka bir açıdan bakarsak, Japon bahçelerinin ana temasını sergilediğini görürüz. Makamura'nın deyişiyle bunlar gerçek manzaralardan soyutlanarak alınmıştır ama, çabucak fark edilebilirler.

Bu bahçe iki bölümden oluşmaktadır. Bir girişi fazla yüksek olmayan tümsek ve kayalarla sınırlandırılmıştır. Bay Makamura bunların Amerika'nın zorlu manzaraları olduğunu vurgulamaktadır. Bu kompozisyon sert kayaları ve önüne set çekilmiş bir seli anımsatır. Bu oluşumlar, rüzgarı ve kötü şartları engelleyerek çiçek oluşumu için uygun bir ortam hazırlamaktadır.

Sonra bahçenin ana bölümüne gelinir. Burada Japon bahçelerinin tipik elemanlarından oluşan bir manzara hakimdir. Buradaki bazı orijinal Japon elemanları; çakıllı sahil kayalıkları, köprülerle birleştirilmiş adalar ve ilkbahar görüntüleridir. Bahçe sirkülasyonunu oluşturan patika yol, kişilerin bahçeden zevk almalarını sağlayan meditasyon merkezini ve diğer ana noktaları birbirine bağlamaktadır.

Bu alandaki bitkiler japonlara özgü birkaç çalı olup, Japon bahçelerinden örnek olarak kullanılmaktadır. Porsuk ağacı, çiçek açmış ayva ağacı ve Japon akça ağacı gibi. Dawes Arboretum'un iklimi, en önemli bahçelerin bulunduğu merkez ve güney Japonya'nın ikliminden daha serdirdir.

Japon bahçelerinde gezen bir insan, Amerika ve Avrupa bahçelerindeki çiçeklerin renk cümbüşünü özleyebilir. Japon bahçelerinde tek renklilik hakimdir. Bunda amaç bahçede sakin, durgun bir atmosfer yaratmak, bahçedeki ziyaretçiyi rahatlatmak için durdurmak ve seyretmesi için cesaret vermektir. Bu barışçıl ortam, günlük streslerden uzaklaşmak için ideal bir fırsattır.

Makumara'nın yargılayıcı düşüncesine göre bahçe yalnızca odak noktaları değil, aynı zamanda kendine has özellikleri de taşımaktadır [34,s 48].

6.1.8 ÜÇ ADALARIN BAHÇESİ

Sansho-en'de Dr. Koichi Kawana'nın dizayn ettiği eşsiz bahçe planı, üç adaların manzarasına hakimdir. 1982'de ücretsiz olarak halkın hizmetine açılmıştır. En kuzeydeki geniş ada olan Horaijama (sonsuz mutluluk adası) dalgalı arazisi ve seyrek bitki örtüsü olan ve ziyaretçiler için ulaşılması zor olduğu için, uzaktan seyredilen bir kır manzarasıdır. Soğuk sonbahar sabahlarında sis adayı kaplar. Ortadaki ada, Seifuto'da (temiz, saf, meltem adası) sade bir çardak vardır. Yakınında bulunan su, bir fenerin yanındaki havuza akar. Bütün bunlar küçük bir çam ormanının arkasında, yarı gözüktür bir şekilde gizlenmiştir. İskele iki büyük granit parçasından oluşmuştur. Keinto (uğurlu bulut adası) üç adanın en güneyindeki, en geniş ve yüksek adadır. Oradaki şemsiye biçimli çardak, gezintiye gelenlere Çin usulü porselen oturakların üstünde dinlenme imkanı sunmaktadır. Bitişikteki kuru taş bahçesi çalı yoncalardan ve şimşirlerden oluşmaktadır. Etrafı; çoban püskülü, kurtbağrı ve çiçek açmış ayva ağacından oluşan karışık bir kuşatma elemanı ile çevrilmiştir. Bir Japon feodal lordunun yazlık evinin arkasında dizayn edilen ve Keinto'nun bir koyunda bulunan Shoin binası Sansho-en'in göz alıcı noktasıdır.

Sansho-en'in saf, arındırılmış zerafeti mevsimlik değişimlerle hafifçe vurgulanmıştır. Pembe açelyaların dalgalı tepelikleri, vişne ve erik ağaçları, altın çanak ve yaban elması ağaçları baharın gelişini müjdelemektedir.

Olgunlaşan japon incirleri ve akçaağacının parıltılı yeşilliği boyunca uzanan yonca çalısı, iğ ağacı ve kartopu tabiatın sürekli ritminde kışın yaklaştığını önceden bildirir. Çamlar, porsuk ağacı, şimşirler Chicago kışını yumuşatır ve seyrek kar yağışını artırır.

Sansho-en hayal gücünü harekete geçiren, insan ve doğayı bütünleştiren, kalbi restore eden ve ruhu dinlendiren Japon bahçe dizayn çeşitlerinin bir derlemesidir [35,s 50].

6.1.9 FAIRMOUNT PARKINDA PİNE BREEZE VİLLA BAHÇESİ

Pine Breeze Villa'da 14. yüzyıldan 17. yüzyıla uzanan tarzda yapılmış bir Japon evi bahçesidir. Seçkin bir şekilde inşa edilmiştir. Estetik olarak villa, bulunduğu mevki ve etrafındaki çok büyük yaşlı ağaçlarla değer kazanmaktadır. Tarihsel olarak bölgenin önemi, Amerika'daki Japon mimarisinin ve çevre düzenlemeciliğinin gelişimini göstermesinden kaynaklanmaktadır. Fairmount parkının bir bölümü 14. yüzyılın ikinci yarısından beri Japon düzenlemeciliğinin ve yapısının güzel örnekleriyle dolmuştur. 1876 yılında bu bölgenin ana caddesinde bir japon pazarı kurulmuştur, Fairmount parkı bu pazarla birleşmiştir. 1905'den 1955'deki yangına kadar Louisiana Purchase Exposition'da 300 yıllık bir Japon tapınak sitesi bulunmaktaydı. Shoin-zukuri sistemiyle yapılmıştır. İçinde, resmi çay törenleri için yapılmış bir çay evi olan bu site Junzo Yoshimura adında bir Japon mimar tarafından dizayn edilmiştir. 1954-1955 yıllarında New York Modern Sanatlar müzesinde sergilendikten sonra Philadelphia şehrine verilmiştir. Bahçesi, eve ve sahip olduğu mevkiye uygun olarak Tansai Sano tarafından dizayn edilmiştir.

1976 yılında George Shimamoto adlı mimarın önderliğinde evde bazı tadilatlar yapılmıştır. Sonrasında Masao Kinoshita adlı çevre düzenlemecisi liderliğinde yeniden restorasyon çalışmaları başlamıştır. Tamirlere, restorasyon çalışmalarına, eklenen bitkilere rağmen Sano'nun geleneksel bahçesi varlığını halen sürdürmektedir.

Villa yaklaşık 1 ar'lık bir alan üzerinde kurulmuştur. Bu alanın yaklaşık olarak yarısı ana bahçedeki gölet için kullanılmıştır. Sağlam bir tuğla duvar kuzey ve doğu tarafını kapatmıştır. Göletin arkasındaki duvarlar manzarayı kapatmıyacak ve Fairmount parkının diğer görüntülerini gözler önüne serecek şekildedir.

Villa'nın ana girişi, duvarın kuzeyindeki bir çift tahta kapıdan yapılmaktadır. Aynı zamanda güneyde, çay evi ve bahçesi için özel bir giriş vardır. Evin etrafı bütünüyle peyzaj projesine uygun olarak yapılmıştır. Özellikle bahçenin güneydoğusunda 16. ve 17. yüzyıla aitmiş gibi gözüken büyük bir gölet, ortasında bir adacık, evin arkasından gelen bir derecik, ufak bir şelale ve özenle yerleştirilmiş büyük kayalar mevcuttur. Villanın etrafında alçak bir tahta köprü, taştan bir fener, birkaç gölet vardır.

Bahçede kullanılan birçok renk büyük bir ahenk oluşturmaktadır. Villanın bahçesinde insanın göz zevkini okşayan ve yeşilin bütün tonlarının kullanıldığı görüntüler vardır. Çiçek açan kiraz ağacı ve öteki meyve ağaçları, manolyalar, çamlar, eğrelti otları, bambular, anoromeda vb.

Pine Breeze Villa'nın bahçesi veranda ve adalardan izlenebilecek en güzel bahçelerden biridir [36,s 46-48].

6.2 ÜLKEMİZDEN ÖRNEKLER

6.2.1 MİKASANOMİYA ANI BAHÇESİ (KIRŞEHİR)

Kaman ilçesi, Çağırkan Kasabası sınırları içindeki Kalehöyük'te 1986 yılının mayıs ayında Japonya Ortadoğu Kültür Merkezi adına Türkiye'de ilk kez bir Japon bilim ekibi tarafından arkeolojik kazılara başlanmıştır. Kazının başlaması nedeniyle düzenlenen törende, Çağırkan'da Japonya Ortadoğu Kültür Merkezi tarafından bir Japon bahçesinin kurulması da planlanmıştır.

Bahçe H.I.H. Prens Takahito Mikasa'nın Türkiye'ye gelişi ve Kaman - Kalehöyük kazılarını başlatması anısına, Türkiye ve Japonya arasındaki kültürel ilişkileri geliştirmek ve çevrede yaşayanlara dinlenme alanı yaratmak amacıyla düzenlenmiştir.

Bahçenin planı 1988-1989'da hazırlanmış, yapımı 1990-1993'de sürdürülmüş ve 1993 yılının Eylül ayında tamamlanmıştır.

Bahçe Japonya dışındaki Japon bahçelerinin en büyüklerinden biridir. Mikasanomiya Anı bahçesi "shakkei" (ödünç alınan manzara) ve "kaiyu" (gezinti) stilinde düzenlenmiştir, (Şekil 6.3), (Ek A).

Bahçenin inşaatı Türk-Japon işbirliği ile gerçekleştirilmiştir. Şimdiye kadar Japonya dışında kurulan Japon bahçeleri, Japonya'dan götürülen malzeme, işçi ve bahçe ustaları tarafından kısa bir sürede yapılmaktaydı. Mikasanomiya Anı Bahçesi çoğunluğu Türkiye'den temin edilen malzeme ve işçilikle uzun sürede tamamlanmıştır. Bahçe yapımında sadece Türkiye'de bulunmayan bazı özel malzemeler getirilmiş, planı ve kontrolörlüğü japonlar tarafından yapılmıştır.

Şekil 6.3

Mikasanomiyā Anı Bahçesinden bir görünüş

Ölçüleri:

Doğu-batı: 220 metre.

Kuzey-güney : 140 metre.

Kapladığı alan: 21.620 metrekare.

Göl alanı: 2500 metrekare.

Yol: 1.290 metrekare.

Bitki sayısı: 2380 adet 17 tür. (Bunun 2240 adet 12 tür Türkiye'den, 140 adet 5 tür Japonya'dan)

Bodur ağaçlar: 14.100 adet.

Çim: 15560 metrekare.

Doğal taş: 950 ton.

Çakıltası: 380 ton.

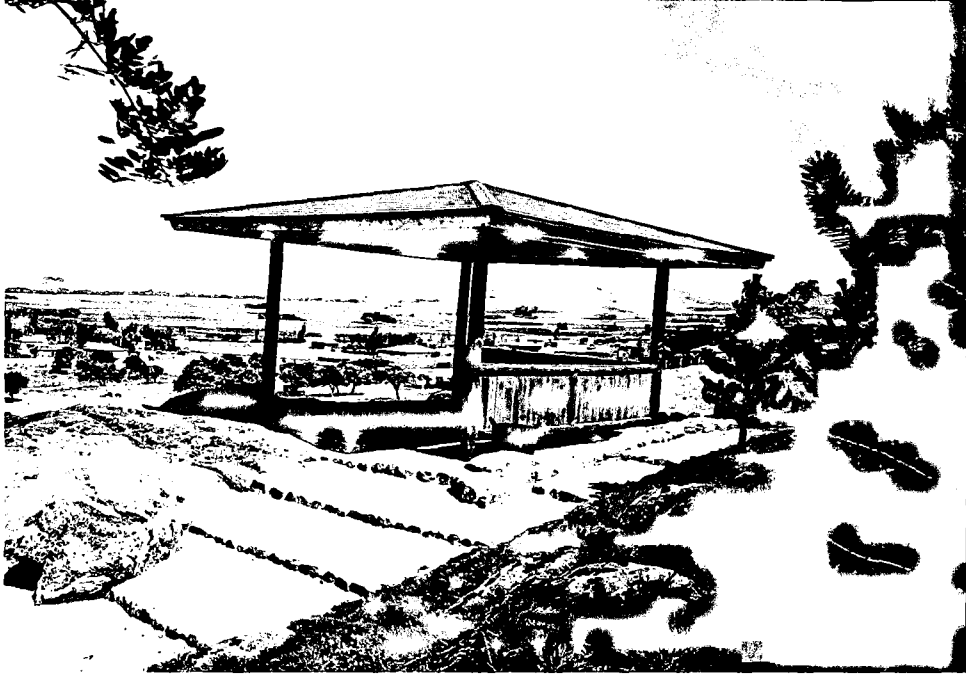
Kaplanan mıcır: 1800 metrekare.

Japonya'dan getirilen özel taşlar ise 5 (2 adet sekitoro, 1adet 13 katlı taş kule ve 1 adet kuyu taşı) bölümden oluşur, (Şekil 6.4, Şekil 6.5, Şekil 6.6, Şekil 6.7) [37].

Şekil 6.4

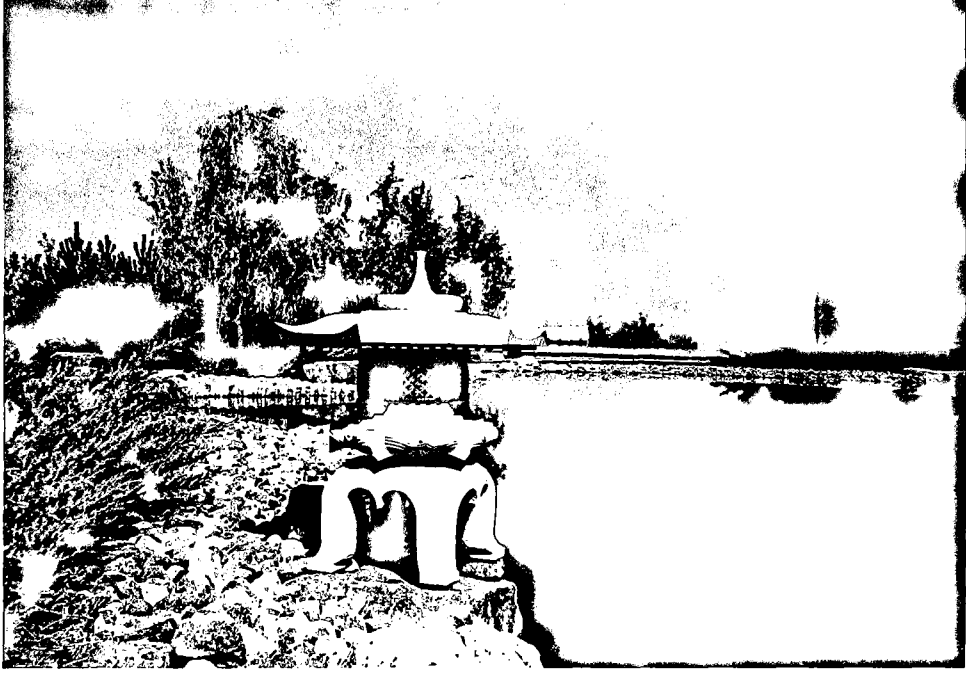
Mikasanomiya Anı Bahçesinde kullanılan 13 katlı-taş kule.

Şekil 6.5
Mikasanomiya Anı Bahçesinde bulunan çardak.

Şekil 6.6
Mikasanomiya Anı Bahçesinde kullanılan standart kandil *oribe* tipi.

Şekil 6.7
Mikasanomiya Anı Bahçesinde kullanılan ayaklı kandil *Yukimo-doro*.

Mikasanomiya Bahçesi, mevcut tabiattan kopuk bir şekilde değil de varolan tabiatın içine yerleştirilerek yapılmıştır. Amaç, insan eli değmemiş doğal bir görünüm sağlamaktır.

Bahçenin içinde 3 bölümden oluşan bir şelale bulunmaktadır. Her bölümde farklı stilde taşlar kullanılmıştır. Taş kullanımı, gittikçe yumuşayan bir tarz ifade etmektedir. Şelalede yer yer suyun sesi yer yer de hareketi ön plana çıkartılmıştır. Şelalenin devamında bulunan göl bir Çin karakteri olan “kokara” (kalp) stilinde yapılmıştır. Göletin çevresi yer yer ahşap elemanlar yer yer de kayalarla çevrilerek doğal bir görünüm sağlanmıştır, (Şekil 6.8).

Bahçede kullanılan ahşap elemanlarda bir denge söz konusudur. Bu elemanlar belirli bir yere yığılmadan kaya-su ögesiyle uyumlu bir şekilde dağıtılmıştır. Bahçede çevresindeki doğal, kayalık yapı yüzünden, kayaların kullanımına oldukça önem verilmiştir.

Bahçede, iklimin fazla uygun olmaması nedeniyle istenen bitkiler kullanılamamıştır. Bu yüzden bahçede sonbahar renklenmesi fazla belirgin değildir, (Tablo 6.1), (Şekil 6.9).

Şekil 6.8
Mikasanomiya Anı Bahçesinde bulunan şelale ve göletten bir görünüş.

Şekil 6.9
Bahçede görünen sonbahar renklenmesi.

Tablo 6.1

Mikasanomiya Anı Bahçesinde kullanılan bitkilerin 1996'daki durumu [38].

Çok iyi } ◎良い
 Normal } ○普通
 Kötü } △やや悪い

和 名	ラ テ ン 名	樹 高	樹 勢
(高 木)			
モ ミ	<i>Abies bornalleriana</i>	0.4-1.0 m	◎
ク ロ マ ツ	<i>Pinusu nigra</i>	1.0-3.0 m	◎
ネグンドカエデ	<i>Acer negunda</i>	2.5-4.0 m	○
ヨ-ロツバカエデ	<i>Acer platonoides</i>	2.0-3.5 m	◎
ト チ ノ キ	<i>Aesculus hippocatanus</i>	1.5-2.0 m	△
サ ク ラ ン ボ	<i>Durunu piceardii</i>	1.5 m	○
ツクバネガシ	<i>Queucus sessillitaris</i>	1.0-2.5 m	○
ニセアカシア	<i>Robinia pseudoacasia</i>	2.5-4.0 m	◎
エ ン ジ ン	<i>Sophora japonica</i>	2.0-2.5 m	○
シ ナ ノ キ	<i>Tillia tementosa</i>	2.0-2.5 m	○
リ ン ゴ	<i>Malus floribunda</i>	2.0-2.5 m	○
シダレヤナギ	<i>Salix bebronica</i>	1.5-4.0 m	◎
エゾヤマザクラ	<i>Purunu sargentii</i>	1.5-2.0 m	△
ソメイヨシノ	<i>Purunu yedoensis</i>	1.5-2.0 m	△
ヤマザクラ	<i>Purunu jamasakura</i>	1.5-2.0 m	△
ヤマモミジ	<i>Acer palumatum</i>	1.5-1.8 m	△
(灌木・地被)		() は指導刈込高	
ハイバクシン	<i>Juniperus horizontalis</i>	0.4 -0.7 m (—)	◎
コトネアスター	<i>Cotoneaster adpressas</i>	0.6 -1.2 m (0.7m)	○
〃	<i>damari</i>	0.05 -0.10 m (—)	○
〃	<i>horizontalis</i>	0.2 -0.6 m (0.5m)	◎
〃	<i>microphyllus</i>	0.6 -1.2 m (0.8m)	◎
ヒイラギナンテン	<i>Mahonia aguifolium</i>	0.4 -0.7 m (—)	○
ツ ゲ	<i>Buxus sempervirens</i>	0.2 -0.3 m (—)	△
ビラカンタ	<i>Pyrachantha coccinea</i>	0.5 -1.0 m (0.6m)	○

和 名	ラ テ ン 名	樹 高	樹 勢
メ ギ	Berberis thunbergii	() は指導刈込高 0.4 -0.7 m (0.4m)	○
タニウツギ	Philadelphus coronarius	0.8 -1.6 m (1.0m)	◎
クサボケ	Cydonia japonica	0.4 -0.6 m (0.4m)	○
イボタ	Ligustrum vulgane	0.8 -1.5 m (0.8m)	○
シモツケ	Spirea vanhouttie	0.6 -1.2 m (0.8m)	○
フジ	Vistria sineusis	1.5 m	△
アイリス	Inis genmanica	0.3 m	○
フジウツギ	Buddleia davidii	0.8 -1.2 m (0.2m)	◎

Parkın girişinde, parkı gizleyen yapılar bulunmaktadır. Bu yapılar arkeolojik kazıda çalışan Türk ve yabancı arkeologların ihtiyaçlarına cevap verebilecek şekilde düzenlenmiştir. İlerde bu yapıların kaldırılması ve parkın başka bir yapı ya da sınırlandırma elemanı ile saklanması amaçlanmaktadır.

Japon bahçelerinin önemli bir özelliği, bahçeye ilk girişte bütün manzaraları gözler önüne sermemesidir. Bu yüzden bahçedeki görünümler bitkilendirme, kayalar ve yaratılan suni tepelerle saklanmıştır, (Şekil 6.10). Fakat bu parkın yeni olması sebebiyle ağaçlar henüz büyüyememiş ve istenen fomlar verilememiştir, (Ek B) [38].

Şekil 6.10
Bahçede oluşturulan suni tepeler.

6.2.2 BAHÇEŞEHİR JAPON BAHÇESİ

İstanbul'da emlak bankasının uygulaması olan bahçeşehir toplu konut projesi içinde, balık lokantası önünde yaklaşık 8000 metrekaarelik bir alan kaplayan sembolik bir Japon bahçesi örneğidir. Ankara üniversitesi Ziraat Fakültesi Peyzaj Bölüm başkanı Prof. Dr. Yüksel Öztan danışmanlığında Mesa Mesken Sanayii A.Ş. tarafından 1995 yılında yapılmıştır.

Bahçenin bir bölümü karesansui (kuru bahçe) stilinde yapılmıştır. Kullanılan kayalar, çakıllar ve ahşap bir köprü ile sembolik bir dere izlenimi verilmiştir.

Bahçede birçok Japon bahçe öğesi bulunmaktadır. Buda tipi taş fener, kayadan oyulmuş bir taş çanak, pagoda (taş kule), taş fener ve ayaklı taş fener. Bahçedeki patika yollar, adım taşları ve kaldırım taşları kullanılarak yapılmıştır. Bahçede birçok bitki çeşidi kullanılmıştır, (Tablo 6.2).

Bu Japon bahçesi Japon bahçelerini sembolize eden bir örnektir. Japon bahçelerinin sahip olduğu ruh, düşünce bu projeye aksettirilememiştir. Bunun en büyük sebebi, projenin uygulamasına, herhangi bir bahçe projesi uygulaması gözüyle bakılmasından kaynaklanmaktadır. Proje tasarımı Prof. Dr. Yüksel Öztan tarafından yapılmış, uygulaması ise Mesa Mesken Sanayi A.Ş. tarafından yapılmıştır. Uygulamalarda Proje mimarının bulunamaması proje sonucunu olumsuz bir yönde etkilemiştir, (Ek C) [39].

Tablo 6.2 Bahçeşehir Japon bahçesinde kullanılan bitki çeşitleri

BİTKİ ÇEŞİTLERİ	ADET
Acer palmatum Dissectum Atropurpureum	2
Adiantum	30
Ancuba Japonica	9
Azelea sp.(beyaz)	10
Azelea sp.(kırmızı)	10
Bambusa Aurea	1
Betula pendula var. Youngii	1
Buxus sempervirens	5
Camellia Sasangua Cleopatra	2
Cercis Siliquastrum	6
Chamaecyparis Pisifera var. Filifera	1
Clerodendrom trichotonum	1
Convallaria Majalis	125
Cryptomeria Japonica	2
Cryptomeria Japonica Nana	10
Cycas Revoluta	4
Cyperus Papyrus	20
Fatsia Japonica	13
Gaultheria Procumbens	50
ginkgo Biloba	1
Hedera helix Cotchica	120
Hosta Sieboldiana	11
İris Kaempferi	50
İris Pseudocarus	70
Juniperus Chinensis	9
Juniperus Horizontalis	20
Magnolia Obovata 'Purpurea'	2
Magnolia Stellata	1
Mohaniya Charity	14
Nandina Domestica	13
Nephrolepis Cordifolia	63
Nuphar Lateum	15
Nymphaea Alba	50
Osmanthus Fragnas	7
Paulonia Imperialis	1
Photinia Glabra	5
Pieris Japonica	10
Podocarpus Macrophyllus	7
Poenia officinalis	15
Prunus 'Accolade'	7
Rhododendrom Purpie Splendour	9
Sasa pygmea variegata	11

BÖLÜM 7

KAMAN JAPON BAHÇESİ ÖRNEKLEM ALANINDA YAPILAN ARAŞTIRMA

7.1 ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ

Bu projede; Kırşehir ili, Kaman ilçesine bağlı Çağırkan kasabasında bulunan Japon Bahçesi örneklem alanı seçilerek, 400 anket yapılmış ve bu anket çalışmaları SPSS (PC) paket programı kullanılarak istatistiksel analiz teknikleriyle değerlendirilmiştir.

Bu proje 4 aşamada tamamlanmıştır.

1. aşamada; konu ile ilgili kaynak taraması yapılmış ve bu etapta YÖK ve Japonya Ortadoğu Kültür Vakfı dokümantasyon ve uluslararası bilgi tarama merkezlerinden yararlanılmıştır.

2. aşamada anket soru formu oluşturulmuştur.

3. aşamada Kaman İlçesi Çağırkan kasabası sınırlarında bulunan Japon Bahçesi'nde 400 anket yapılmıştır.

4. aşamada anket sonuçları değerlendirilerek, tez çalışması tamamlanmıştır.

7.1.1 ANKET FOMLARININ HAZIRLANMASI

Araştırmada ihtiyaç duyulan veriler ikincil türde veriler olmadığından anket yoluyla verilerin elde edilmesi kararlaştırılmıştır. Bu amaçla ekte sunulan anket formu

oluşturulmuştur. Anket formunda da görüleceği gibi, anket yoluyla elde edilmesi amaçlanan veriler iki grupta incelenmiştir, (Ek D).

1. Deneğe ait bilgiler : Bu grupta yer alan değişkenler yoluyla, örnek kütlenin demografik ve sosyo ekonomik özelliklerinin saptanması amaçlanmıştır.

2. Deneğin Kaman Japon Bahçesi hakkındaki izlenimleri : Bu grupta yer alan değişkenler yoluyla, kullanıcıların bu park hakkındaki görüşleri, memnuniyet dereceleri ve ülkemizde bu tip parkların bulunmasıyla ilgili görüşlerinin saptanması ve bu parkın Kaman'a olan ekonomik etkilerinin belirlenmesi amaçlanmıştır.

7.1.2 ÖRNEKLEM MODELİ

Bu projede; Kırşehir ili, Kaman ilçesine bağlı Çağırkan kasabasında bulunan Japon Bahçesi örneklem alanı olarak seçilmiştir. Mikasanomiya Anı Bahçesi olarak bilinen bu bahçe, Japonya dışındaki Japon bahçelerinin en büyüklerinden biridir.

Örneklem büyüklüğü, örneklem ana kütle sonsuz kabul edilerek,

$$n = \frac{\pi (1-\pi)}{(e/z)^2}$$

formülü kullanılarak saptanmıştır. Sonuç olarak ortaya çıkan 385 deney sayısı 400'e çıkarılmış ve belirlenen örneklem alanında 400 anket yapılmıştır.

7.2 KAMAN İLÇESİ

Kırşehir'e 54 km. uzaklıkta olan ilçenin kuzeyinde Keskin (Kırıkkale'nin ilçesi), batı ve güney bölümlerinde Şereflikoçhisar (Ankara'nın ilçesi), doğusunda Akpınar, güney doğusunda Kırşehir merkez ilçesi bulunmaktadır. Kargasekmez Dağı'nın kuzeybatı eteklerine kurulan ilçenin yüzölçümü 1231 km.² olup deniz seviyesinden yüksekliği 935 metredir.

İlçede, Orta Anadolu diye tanımladığımız bir coğrafi alanda bulunmasından dolayı karasal iklim hakimdir. Yazlar sıcak ve kurak, kışlar kar yağışlı ve soğuk geçmektedir. Karasal iklimin etkileri Kaman ve yöresinde kendisini, bitki örtüsüne de

yansıtmıştır. Dağlarda bitki örtüsü yani orman bitkileri bulunmamaktadır. İlçede bozkır bitkisi hakimdir, (Şekil 7.1)

Şekil 7.1
Bozkır kaplı Kaman ilçesinden bir görünüş.

1990 yılı genel nüfus sayımına göre ilçe merkez nüfusu 26.038'dir. Kendisine 10 belediye (kasaba), 41 köy bağlıdır. 1990 yılı istatistik bilgilere göre kasaba nüfusu ile köylerin toplam nüfusu 35.531'dir. İlçenin genel nüfus toplamı ise 61.569'dur. Bunun 29.866'sını erkekler, 31.703'ünü kadınlar oluşturmaktadır. Nüfus yoğunluğu 50 kişi/km² 'dir. Kaman nüfus gelişimi incelendiğinde göç alan değil, göç veren bir ilçe olduğu görülmektedir. Özellikle Ankara, Kırıkkale, İstanbul, İzmir ve yurt dışına çalışmak için giden aileler bulunmaktadır. Kaman nüfusunun çalışanlarının % 20'sinin yurt dışında olduğu tespit edilmiştir.

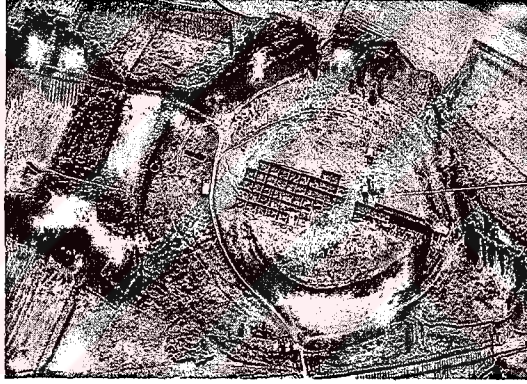
Kaman'ın ekonomik yapısını tarım ve hayvancılık oluşturmaktadır. Tarım ve hayvancılık verileri incelendiğinde il düzeyinde de gelir kaynağının bu iki unsura dayandığı görülmektedir. Tarım ve hayvancılığın halk geçimindeki oranı % 90 olarak görülmektedir.

Kırşehir il arazi dağılımının 123.000 hektarı Kaman ilçesine aittir. Bu durum merkezden sonra en geniş toprak dağılımıdır. Bunun 101.626 hektarlık alanı tarım alanlarına dağılmıştır. Tarıma ayrılmış arazinin bir kısmı sulanmakta olup, geri kalan

alanlarda kuru tarım yapılmaktadır. Sulu tarımın yapıldığı alanlar toplam tarım alanlarının sadece %9.06'sını oluşturmaktadır. Geri kalan %90.4'lük bir alanda ise kuru tarım yapılmaktadır.

Kaman ilçesinde ceviz üretiminin ayrı bir yeri vardır. Dünyaca meşhur, kaliteli ceviz ağaçları uzmanlar tarafından ortaya çıkarılmıştır. 1991 yılında 212 ton olan ceviz üretiminin, 1996 yılında 300 tonun üzerinde olduğu görülmüştür. Her yıl düzenlenen ceviz festivali ile bu ürünler tanıtılmakta ve yurdun çeşitli il ve ilçelerinden gelen ziyaretçiler ağırlanmaktadır.

Kaman ilçesine bağlı 20 yerleşim yerinde sit alanı bulunmaktadır. Bunlardan en önemlisi Çağırkan Kasabası sınırları içinde bulunan Kalehöyük'tür. Çapı 280 metre, yüksekliği 16 metredir, (Şekil 7.2). Kazılar Kültür Bakanlığı, Anıtlar ve Müzeler Genel Müdürlüğü'nün izni ile Japonya Ortadoğu Kültür Merkezi adına yürütülmektedir [41].

Şekil 7.2
Kalehöyükün hava fotoğrafı [37].

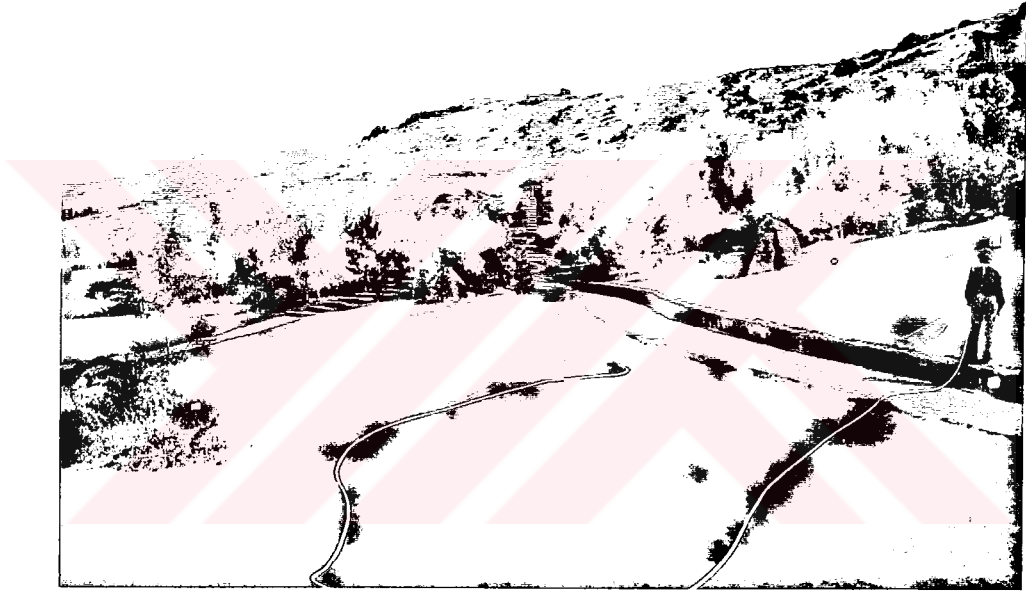
7.2.1 ÇAĞIRKAN KASABASI

Kaman'a 8 km. uzaklıkta 1985 nüfus sayımına göre 2505, 1990 yılına göre ise 2120 nüfuslu şirin bir beldemizdir. 1956 yılından beri belediye teşkilatı kurulmuş eski bir yerleşim yeridir. Baranlı Dağı eteklerinde kurulmuş, Çağırkan Kalehöyük arkeolojik sit alanlarıyla adını duyurmuştur. Kasaba dört mahalleden meydana gelmiştir [41,s 99].

Kasaba sınırları içinde bulunan arkeolojik sit alanı kasaba gençleri için önemli bir iş alanı olmaktadır. Kasabadan yaklaşık olarak 200 genç Japonya Ortadoğu Kültür Vakfı adına burada çalıştırılmaktadır.

Kazı evinin önünde kurulan Mikasanomiya Anı Bahçesi Çağırkan Kasabası için oldukça önemli bir mesire yeridir. Bahçe H.I.H. Prens Takahito Mikasa'nın Türkiye'ye gelişi ve Kaman-Kalehöyük kazılarını başlatması anısına, Türkiye ve Japonya arasındaki kültürel ilişkileri geliştirmek ve çevrede yaşayanlara dinlenme alanı yaratmak amacıyla düzenlenmiştir.

Bahçenin planı 1988-1989'da hazırlanmış, yapımı 1990-1993'de sürdürülmüş ve 1993 yılının Eylül ayında tamamlanmıştır. Parkın sürekli bakımı için yine Çağırkan Kasabasından 10 kişi çalıştırılmaktadır, (Şekil 7.3).

Şekil 7.3
Mikasanomiya Anı Bahçesi

Ortadoğu Kültür Vakfının yaptığı gözlemlere göre park her geçen yıl daha fazla bir ziyaretçi kitlesiyle karşılaşmaktadır, (Tablo 7.1). Aşağıdaki tabloda bahçenin ziyaretçiye açıldığı yıldan (1993) itibaren gelen ziyaretçi sayısı gösterilmiştir.

Tablo 7.1

	1993	1994	1995	1996
GELEN ZİYARETÇİ SAYISI	1.478	8.133	12.653	14.564

7.3 VERİLERİN ANALİZİ

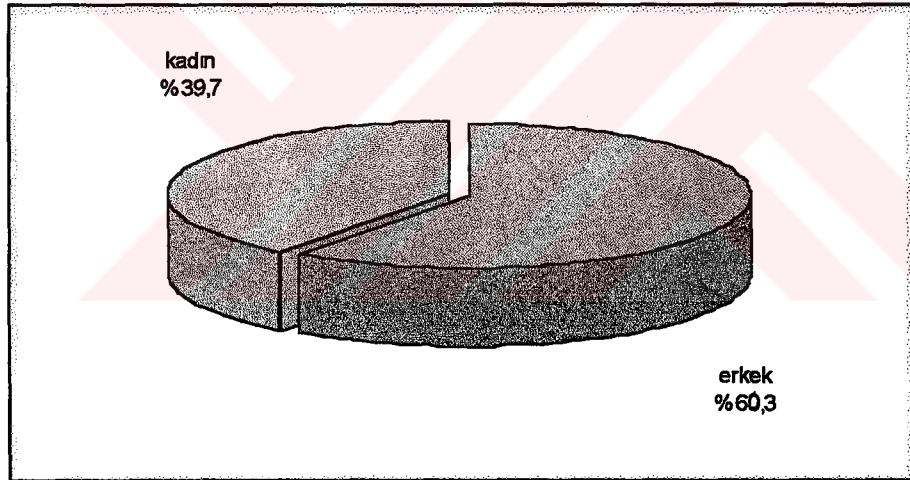
7.3.1 DENEĞE AİT BİLGİLER

Bu grupta yer alan değişkenler yoluyla, örnek kütlenin demografik ve sosyo ekonomik özelliklerinin saptanması amaçlanmıştır.

7.3.1.1 Cinsiyet

Tablo 7.2

	SIKLIK	YÜZDE %
ERKEK	241	60.3
KADIN	159	39.7
TOPLAM	400	100

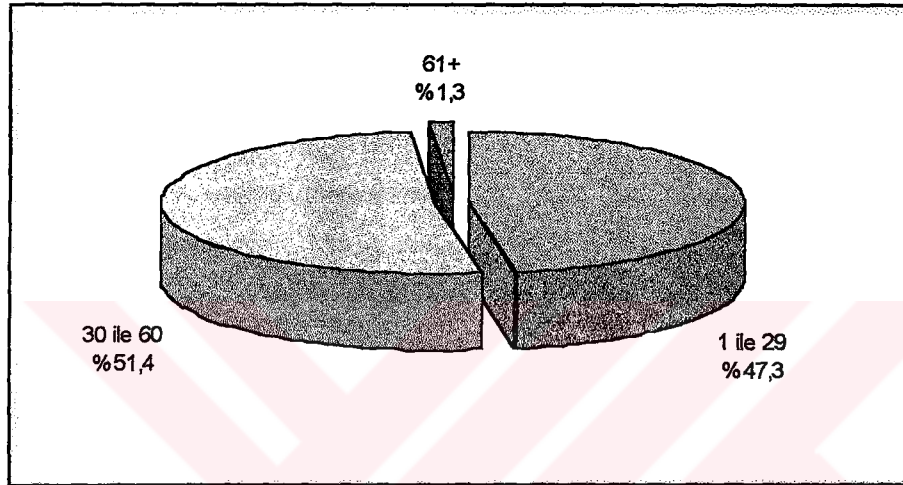
Şekil 7.4

Yapılan anket uygulamasının sonuçlarına göre parka gelen ziyaretçilerin %60.3'ünün erkek, %39.7'sinin kadın olduğu saptanmıştır.

7.3.1.2 Yaş

Tablo 7.3

	SIKLIK	YÜZDE %
1-29 YAŞ	189	47.3
30-60 YAŞ	206	51.4
61+ YAŞ	5	1.3
TOPLAM	400	100

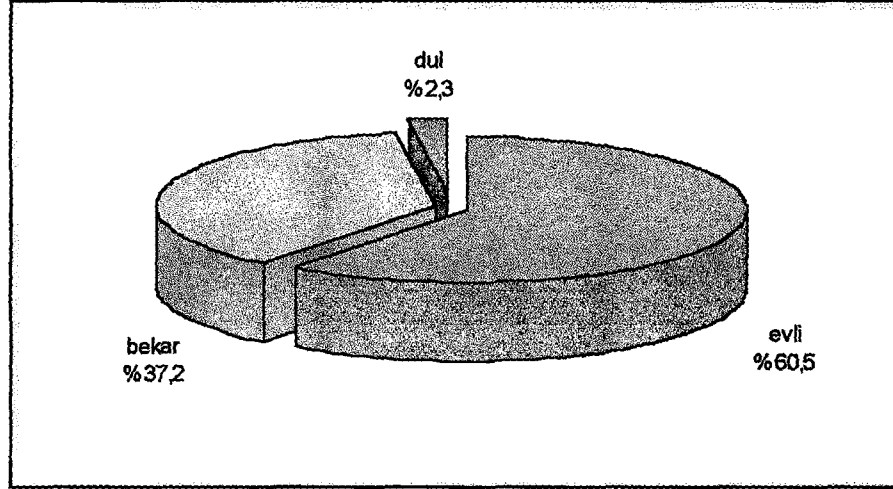
Şekil 7.5

Yapılan anket uygulamasının sonuçlarına göre parka gelen ziyaretçilerin %51.4'ü 30-60 yaş grubunu, %47.3'ü 1-29 yaş grubunu, %1.3'ü 61 yaş üstünü oluşturmaktadır. Parka gelenlerin %51.4'ünü orta yaş grubunun oluşturduğu görülmektedir.

7.3.1.3 Medeni Durum

Tablo 7.4

	SIKLIK	YÜZDE %
EVLİ	242	60.5
BEKAR	149	37.2
DUL	9	2.3
TOPLAM	400	100

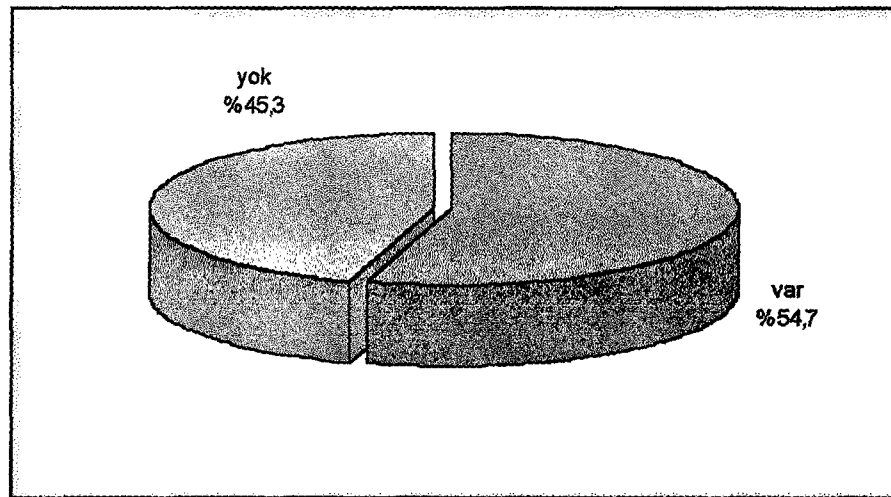
Şekil 7.6

Yapılan anket çalışmalarının sonuçlarına göre parka gelen ziyaretçilerin %60.5'inin evli, %37.2'sinin bekar, %2.3'ünün dul olduğu belirlenmiştir.

7.3.1.4 Çocuk Sahipliliği

Tablo 7.5

	SIKLIK	YÜZDE %
VAR	219	54.7
YOK	181	45.3
TOPLAM	400	100

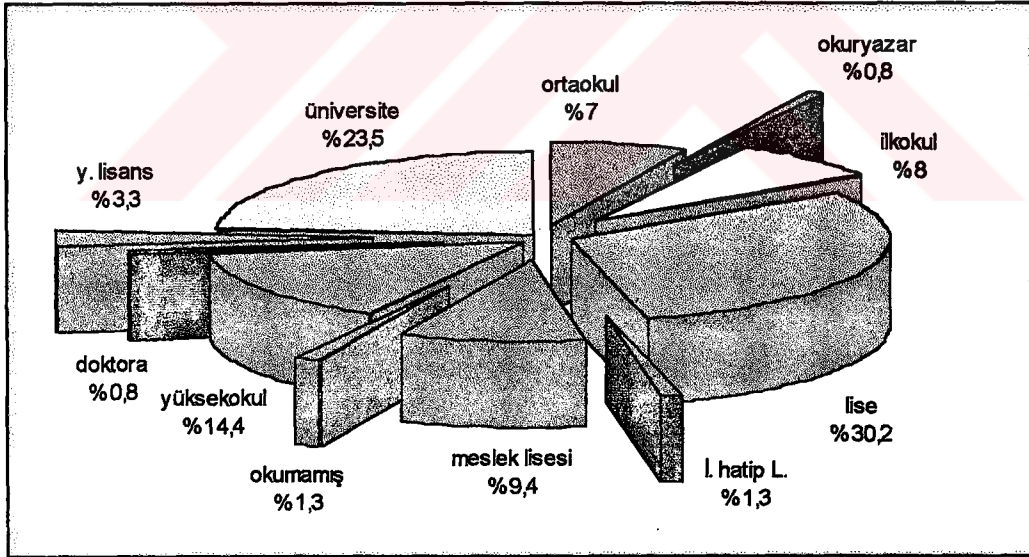
Şekil 7.7

Yapılan anket uygulamasının sonuçlarına göre parka gelen ziyaretçilerden %54.7'sinin çocuğunun olduğu, %45.3'ünün ise çocuğunun olmadığı belirlenmiştir.

7.3.1.5 Öğrenim Durumu

Tablo 7.6

	SIKLIK	YÜZDE %
HİÇ OKUMAMIŞ	5	1.3
OKURYAZAR	3	0.8
İLKOKUL	32	8
ORTAOKUL	28	7
LİSE	121	30.2
MESLEK LİSESİ	38	9.4
İMAM HATİP LİSESİ	5	1.3
YÜKSEKOKUL	58	14.4
ÜNİVERSİTE	94	23.5
YÜKSEK LİSANS	13	3.3
DOKTORA	3	0.8
TOPLAM	400	100

Şekil 7.8

Yapılan anket uygulamasının sonuçlarına göre parka gelen ziyaretçilerden %40.9'u (9.4+30.2+1.3) lise ve dengi okul mezunları olarak en büyük grubu oluşturmakta, bunu %37.9 ile (23.5+14.4) üniversite ve yüksekokul mezunları izlemektedir. Bunların dışında ziyaretçilerin %8'ini ilkokul mezunları, %7'sini

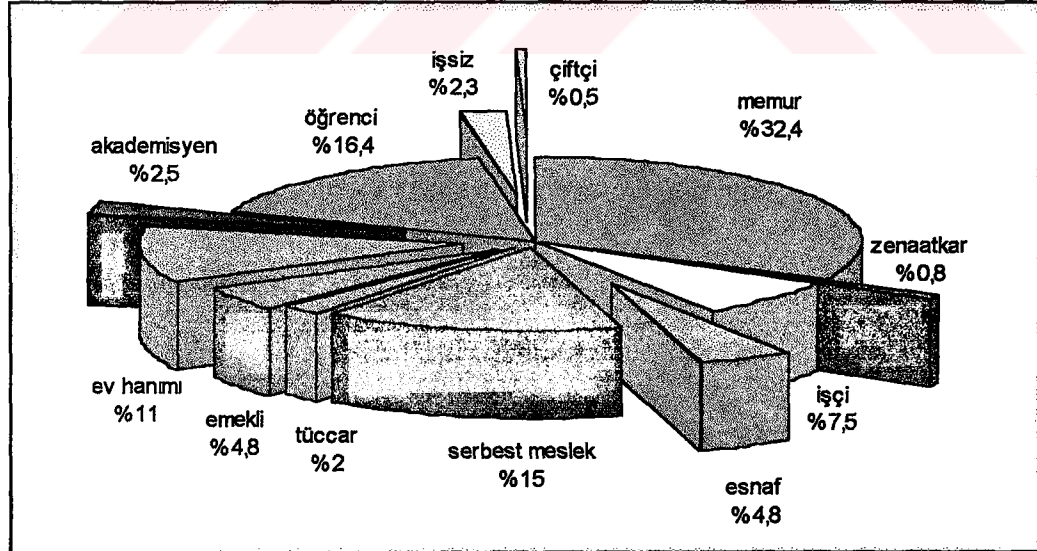
ortaokul mezunları, %3.3'ünü yüksek lisans mezunları, %1.3'ünü hiç okumamışlar, %0.8'ini okuryazarlar ve %0.8'ini doktora mezunları oluşturmaktadır.

Sonuç olarak parka gelenlerin büyük çoğunluğunu %78.8 oranı ile lise ve lise üstü eğitilmişlerin oluşturduğunu söyleyebiliriz.

7.3.1.6 Meslek Durumu

Tablo 7.7

	SIKLIK	YÜZDE %
MEMUR	130	32.4
İŞÇİ	30	7.5
ESNAF	19	4.8
ZENAATKAR	3	0.8
TÜCCAR	8	2
EMEKLİ	19	4.8
SERBEST MESLEK	60	15
AKADEMİSYEN	10	2.5
EV HANIMI	44	11
ÖĞRENCİ	66	16.4
ÇİFTÇİ	2	0.5
İŞSİZ	9	2.3
TOPLAM	400	100

Şekil 7.9

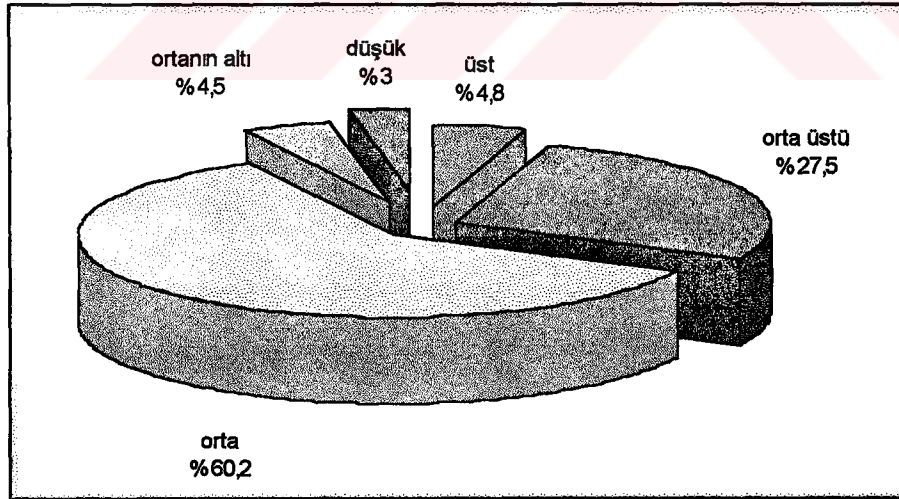
Yapılan anket uygulamasının sonuçlarına göre parka gelen ziyaretçilerden memur olanlar %32.4 oranı ile en büyük grubu oluşturmaktadır. Bunu %16.4 oranı ile öğrenciler, %15 oranı ile serbest meslek grubu, %11 oranı ile ev hanımları, %7.5 oranı ile işçiler, %4.8 oranı ile esnaf ve emekliler, %2.5 oranı ile akademisyenler, %2.3 oranı ile işsizler, %2 oranı ile tüccarlar izlemekte ve %0.5 oranı ile çiftçiler en düşük grubu oluşturmaktadır.

Kaman halkının %90'ının tarım ve hayvancılıkla uğraşmasına rağmen, parka gelen ziyaretçilerden sadece %5'inin çiftçi olduğu saptanmıştır.

7.3.1.7 Gelir Durumu

Tablo 7.8

	SIKLIK	YÜZDE %
ÜST GELİR GURUBU	19	4.8
ORTA ÜSTÜ GELİR GURUBU	110	27.5
ORTA GELİR GURUBU	241	60.2
ORTANIN ALTI GELİR GURUBU	18	4.5
DÜŞÜK GELİR GURUBU	12	3
TOPLAM	400	100

Şekil 7.10

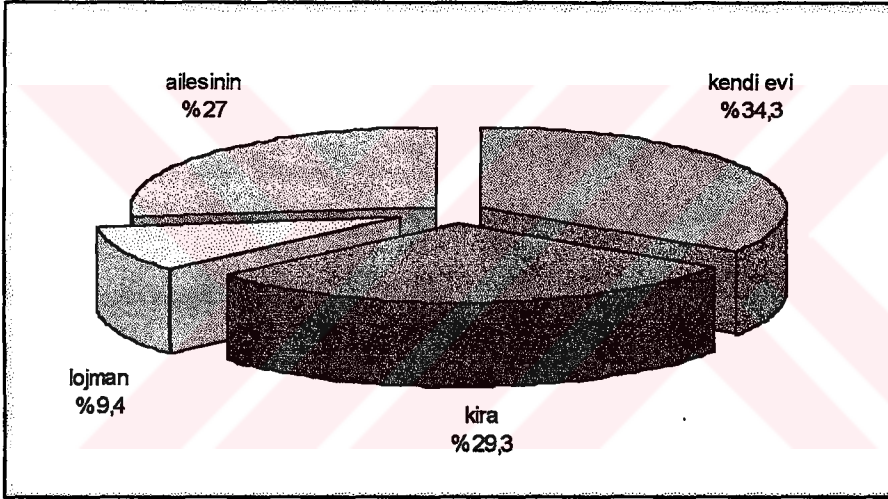
Yapılan anket uygulamasının sonuçlarına göre, orta gelir grubuna mensup kişilerin (%60.2) parka gelenler içinde en büyük grubu oluşturduğu ve bunu %27.5 ile ortanın üstü gelir grubuna mensup kişilerin izlediği görülmektedir. Bunların dışında

parka gelenlerin %4.8'inin üst gelir grubunu, %4.5'inin ortanın altı gelir grubunu ve %3'ünün düşük gelir grubunu oluşturduğu belirlenmiştir.

7.3.1.8 Ev Sahipliliği

Tablo 7.9

	SIKLIK	YÜZDE %
KENDİ MÜLKÜM	137	34.3
KİRA	117	29.3
LOJMAN	38	9.4
AİLEMİN	108	27
TOPLAM	400	100

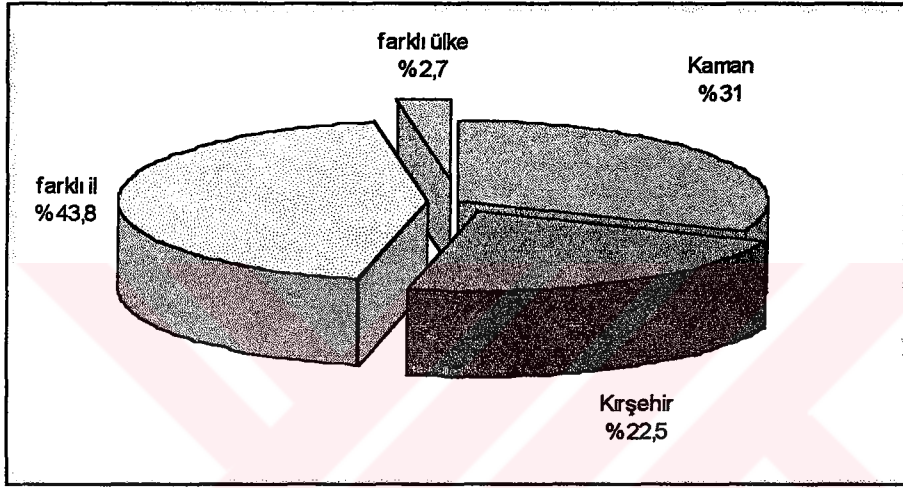
Şekil 7.11

Yapılan anket uygulamasının sonuçlarına göre, parka gelen ziyaretçilerden %34.3'ü ev sahibi, %29.3'ü kirada, %27'si ailesinin evinde, %9.4'ü ise lojmanda yaşamaktadır. Ziyaretçilerin yaklaşık 1/3'ünün kendine ait bir evinin olduğu saptanmıştır.

7.3.1.9 İkamet Yeri

Tablo 7.10

	SIKLIK	YÜZDE %
KAMAN	124	31
KIRŞEHİR	90	22.5
FARKLI İLDE	175	43.8
FARKLI ÜLKEDE	11	2.7
TOPLAM	400	100

Şekil 7.12

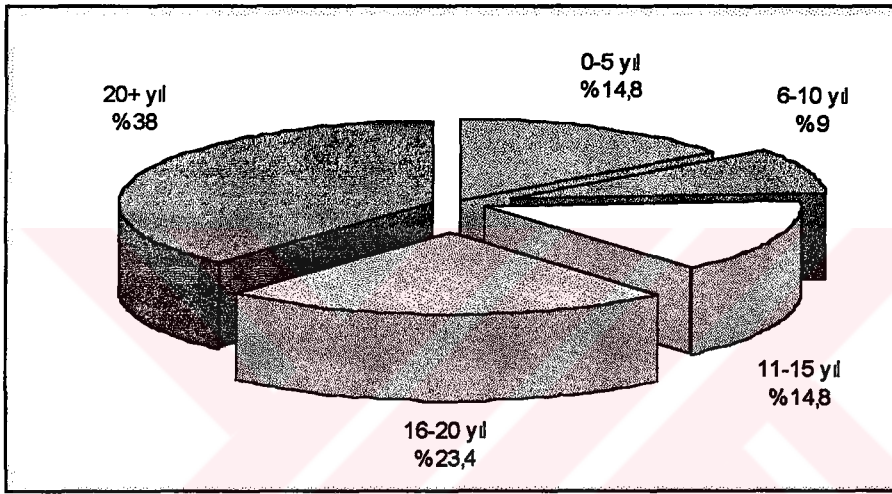
Anket uygulamasının sonuçlarına göre, parka Kaman dışından gelen ziyaretçiler; %43.8 ile farklı ilden gelenler ve %22.5 ile Kırşehir'den gelenler olmak üzere en büyük grubu oluşturmaktadır. Kaman'dan gelenler %31 oranı ile ikinci büyük grubu oluşturmaktadır. Yurt dışında ikamet edenlerin oranı ise %2.7 ile oldukça düşüktür.

Yapılan gözlemler sonucu, farklı ilde ve farklı ülkede ikamet edenlerin çoğunun, daha önce Kaman'da yaşayıp dışarıya göç eden aileler olduğu belirlenmiştir.

7.3.1.10 Bulunduğu İlde Oturma Süresi

Tablo 7.11

	SIKLIK	YÜZDE %
0-5 YIL	59	14.8
6-10 YIL	36	9
11-15 YIL	59	14.8
16-20 YIL	94	23.4
20+ YIL	152	38
TOPLAM	400	100

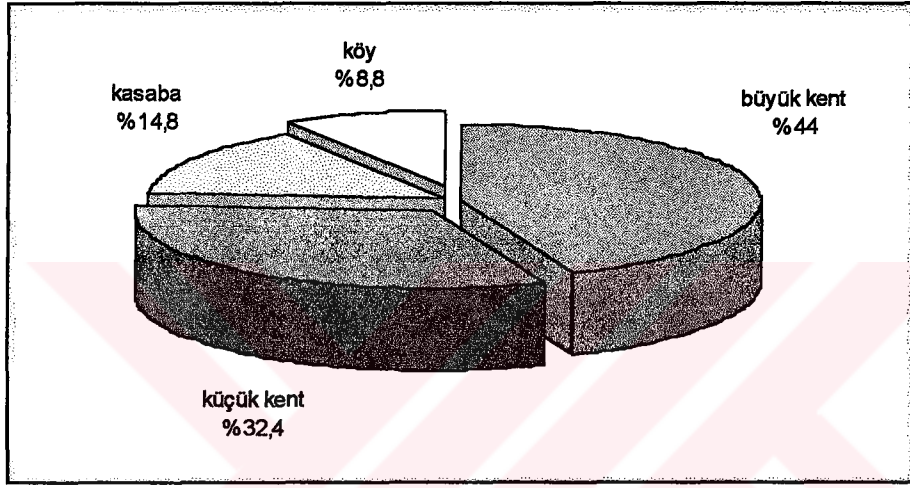
Şekil 7.13

Yapılan anket uygulamasının sonuçlarına göre, bulunduğu ilde 20 yılın üzerinde ikamet edenler %38 oranı ile en büyük grubu oluşturmaktadır. Bunu %23.4 oranı ile 16-20 yıl, %14.8 oranı ile 0-5 ve 11-15 yıl, ve %9 oranı ile 6-10 yıl arası ikamet edenler izlemektedir. Bu sonuçlardan parkı ziyaret edenlerin %60'ının 'kentli' olduğu sonucuna varabiliriz.

7.3.1.11 Daha Önce Yaşadığı Yerleşim Şekli

Tablo 7.12

	SIKLIK	YÜZDE %
BÜYÜK KENT	176	44
KÜÇÜK KENT	130	32.4
KASABA	59	14.8
KÖY	35	8.8
TOPLAM	400	100

Şekil 7.14

Yapılan anket uygulamasının sonuçlarına göre, parka gelen ziyaretçilerden en büyük grubu oluşturan %44'ünün daha önce büyük kentte, %32.4'ünün küçük kentte, %14.8'inin kasabada ve en küçük grubu oluşturan %8.8'inin köyde yaşadığı belirlenmiştir.

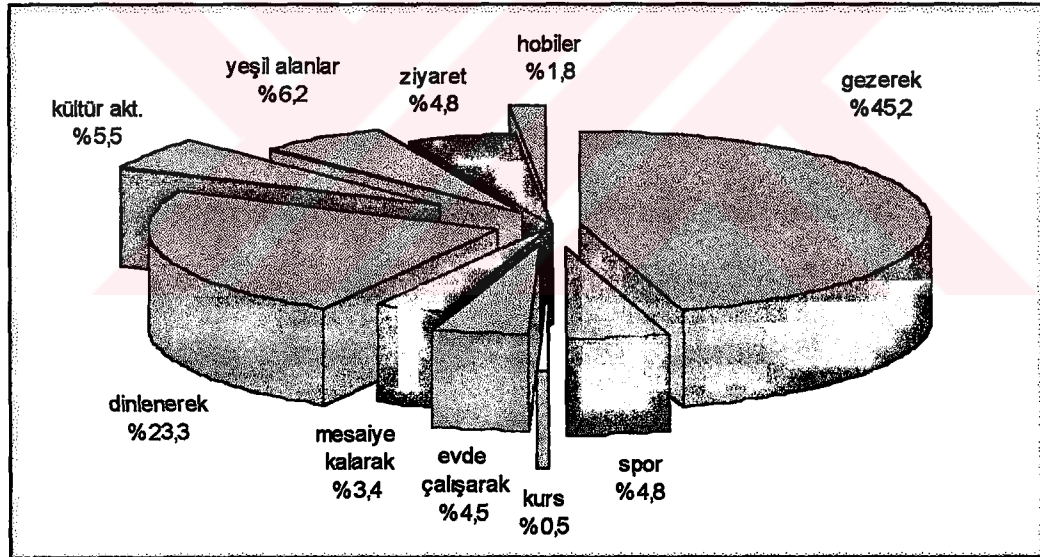
Bu sorunun cevapları, bir önceki sorunun cevapları gibi parka gelen ziyaretçilerin büyük çoğunluğunun "kentli" olduğu sonucunu ortaya koymaktadır.

7.3.1.12 Hafta Sonunu Değerlendirme Şekli

7.3.1.12.1 I. Derecede Hafta Sonunu Değerlendirme Şekli

Tablo 7.13

	SIKLIK	YÜZDE %
GEZEREK	181	45.2
SPOR YAPARAK	19	4.8
EVDE DİNLENEREK	93	23.3
EVDE ÇALIŞARAK	18	4.5
MESAIYE KALARAK	14	3.4
KURSA GİDEREK	2	0.5
KÜLTÜREL AKTİVİTELER	22	5.5
YEŞİL ALANLARA GİDEREK	25	6.2
EŞ, DOST ZİYARETİ	19	4.8
HOBİLERLE UĞRAŞARAK	7	1.8
TOPLAM	400	100

Şekil 7.15

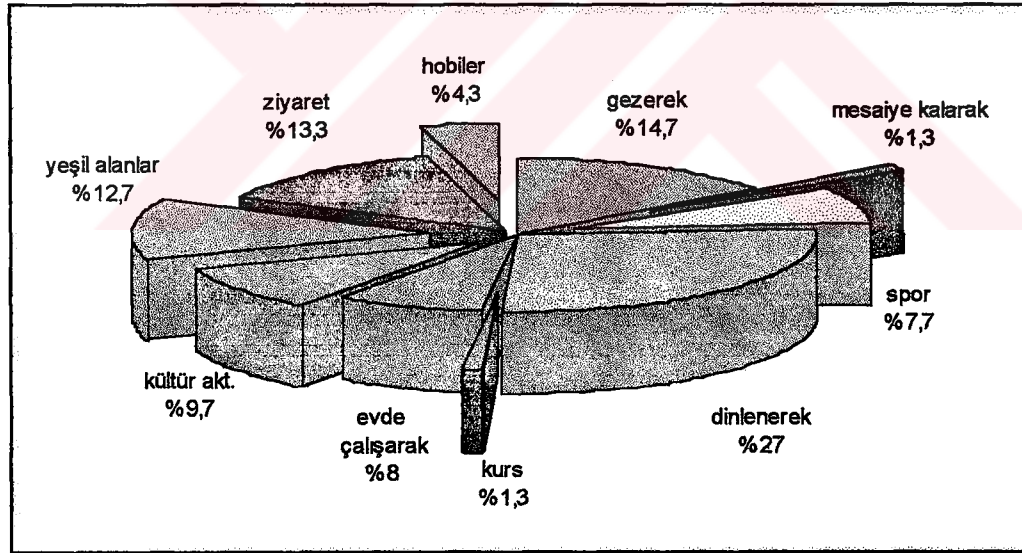
Anket uygulamasının sonuçlarına göre, parka gelen ziyaretçilerden I. derecede hafta sonunu değerlendirme şeklini ‘gezmek’ olarak cevaplandıranlar %45.2 oranı ile en büyük grubu oluşturmaktadır. Bunu %23.3 oranı ile ‘dinlenerek’, %6.2 oranı ile ‘yeşil alanlara giderek’, %5.5 oranı ile ‘kültürel aktivitelere katılarak’, % 4.8 oranı ile ‘spor yaparak’, %4.8 oranı ile ‘eş dost ziyaretine giderek’, %4.5 oranı ile ‘evde

‘çalışarak’, %3.4 oranı ile ‘mesaiye kalarak’, %1.8 oranı ile ‘hobileriyle meşgul olarak’ ve %0.5 oranı ile ‘kursu giderek’ cevapları izlemektedir.

7.3.1.12.2 2. Derecede Hafta Sonunu Değerlendirme Şekli

Tablo 7.14

	SIKLIK	YÜZDE %
GEZEREK	59	14.7
SPOR YAPARAK	31	7.7
EVDE DİNLENEREK	108	27
EVDE ÇALIŞARAK	32	8
MESAIYE KALARAK	5	1.3
KURSA GİDEREK	5	1.3
KÜLTÜREL AKTİVİTELER	39	9.7
YEŞİL ALANLARA GİDEREK	51	12.7
EŞ, DOST ZİYARETİ	53	13.3
HOBİLERLE UĞRAŞARAK	17	4.3
TOPLAM	400	100

Şekil 7.16

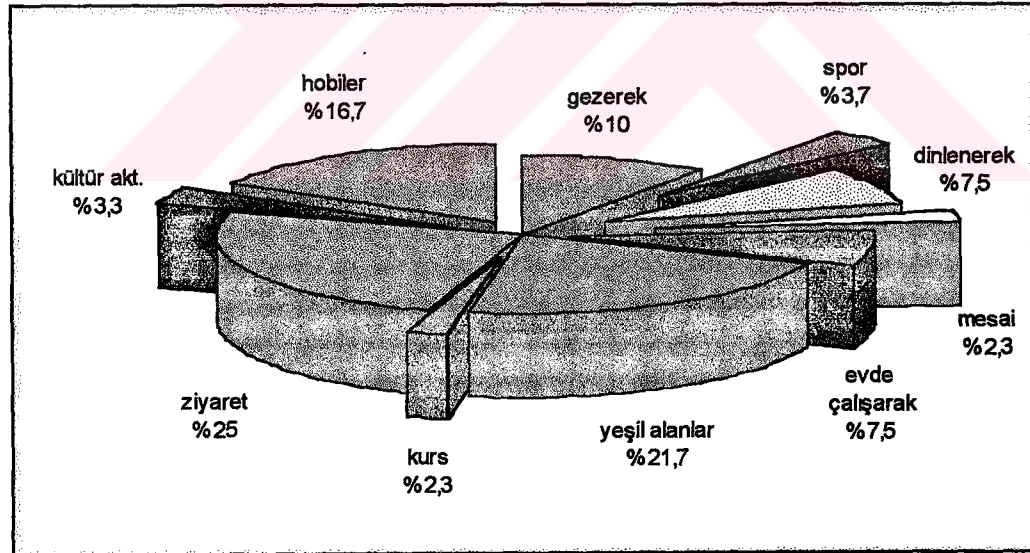
Yapılan anket uygulamasının sonuçlarına göre, parka gelen ziyaretçilerden 2. derecede hafta sonunu geçirme şeklini ‘dinlenmek’ olarak cevaplandıranlar %27 oranı ile en büyük grubu oluşturmaktadır. Bunu %14.7 oranı ile ‘gezmek’, %13.3 oranı ile ‘eş dost ziyaretine gitmek’, %12.7 oranı ile ‘yeşil alanlara gitmek’, %9.7 oranı ile

‘kültürel aktivitelere katılmak’, %8 oranı ile ‘evde çalışmak’, %7.7 oranı ile ‘spor yapmak’, %4.3 oranı ile ‘hobileriyle meşgul olmak’ ve %1.3 oranı ile ‘mesaiye kalmak’ ve yine %1.3 oranı ile ‘kursa gitmek’ olarak cevaplandıranlar izlemektedir.

7.3.1.12.3 3. Derecede Haftasonunu Değerlendirme Şekli

Tablo 7.15

	SIKLIK	YÜZDE %
GEZEREK	40	10
SPOR YAPARAK	15	3.7
EVDE DİNLENEREK	30	7.5
EVDE ÇALIŞARAK	30	7.5
MESAIYE KALARAK	9	2.3
KURSA GİDEREK	9	2.3
KÜLTÜREL AKTİVİTELER	13	3.3
YEŞİL ALANLARA GİDEREK	87	21.7
EŞ, DOST ZİYARETİ	100	25
HOBİLERLE UĞRAŞARAK	67	16.7
TOPLAM	400	100

Şekil 7.17

Yapılan anket uygulamasının sonuçlarına göre, parka gelen ziyaretçilerden 3. derecede hafta sonunu geçirme şeklini ‘eş dost ziyaretine gitmek’ olarak cevaplandıranlar %25 oranı ile en büyük grubu oluşturmaktadır. Bunu %21.7 oranı

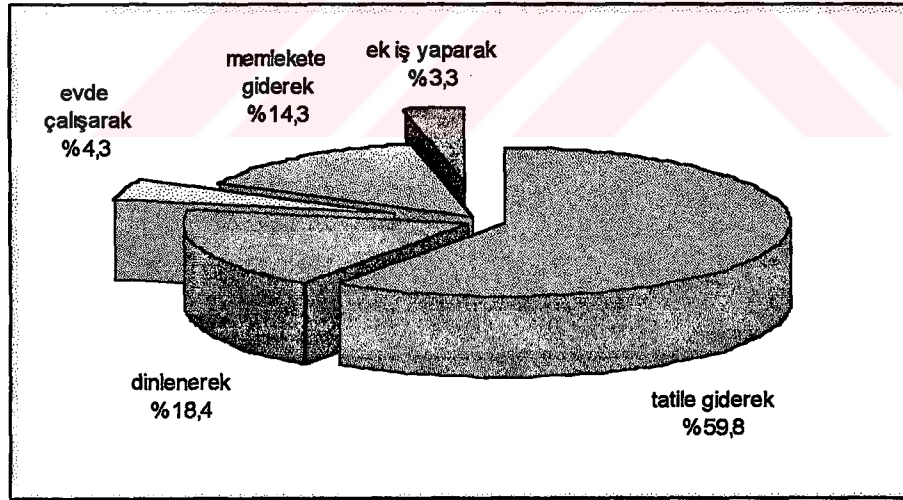
ile ‘yeşil alanlara gitmek’, %16.7 oranı ile ‘hobileriyle meşgul olmak’, %10 oranı ile ‘gezme’, %7.5 oranı ile ‘evde dinlenmek’, % 7.5 oranı ile ‘evde çalışmak’, %3.7 oranı ile ‘spor yapmak’, %3.3 oranı ile ‘kültürel aktivitelere katılmak’ %2.3 oranı ile ‘mesaiye kalmak’ ve yine %2.3 oranı ile ‘kursu gitmek’ olarak cevaplandıranlar izlemektedir.

Bütün bu sonuçlardan parka gelen ziyaretçilerin çoğunluğunun hafta sonunu sırasıyla gezerek, dinlenerek ve eş, dost ziyaretinde bulunarak geçirdiği belirlenmiştir.

7.3.1.13 Yıllık İznini Değerlendirme Şekli

Tablo 7.16

	SIKLIK	YÜZDE %
TATİLE GİDEREK	239	59.7
EVDE DİNLENEREK	74	18.4
EVDE ÇALIŞARAK	17	4.3
EK BİR İŞ YAPARAK	13	3.3
MEMLEKETE GİDEREK	57	14.3
TOPLAM	400	100

Şekil 7.18

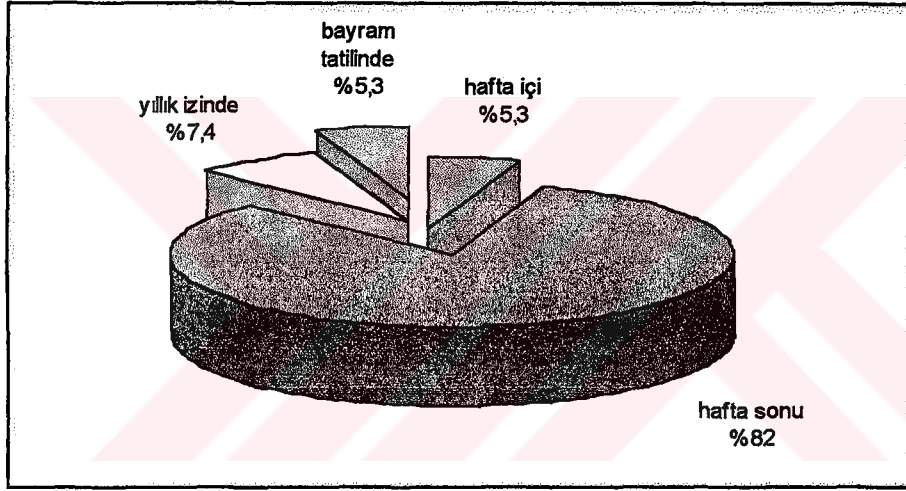
Yapılan anket uygulamasının sonuçlarına göre, parka gelen ziyaretçilerden yıllık izinlerini değerlendirme şekline ‘tatile gitmek’ olarak cevap verenler %59.7 oranı ile en büyük grubu oluşturmaktadır. Bunu %18.4 oranı ile ‘evde dinlenmek’, %14.3

oranı ile ‘memlekete gitmek’, %4.3 oranı ile ‘evde çalışmak’ ve %3.3 oranı ile ‘ek bir iş yapmak’ olarak cevap verenler izlemektedir.

7.3.1.14 Yeşil Alanlara Gidiş Zamanı

Tablo 7.17

	SIKLIK	YÜZDE %
HAFTA İÇİ	21	5.3
HAFTA SONU	328	82
YILLIK İZİNDE	30	7.4
BAYRAM TATİLİNDE	21	5.3
TOPLAM	400	100

Şekil 7.19

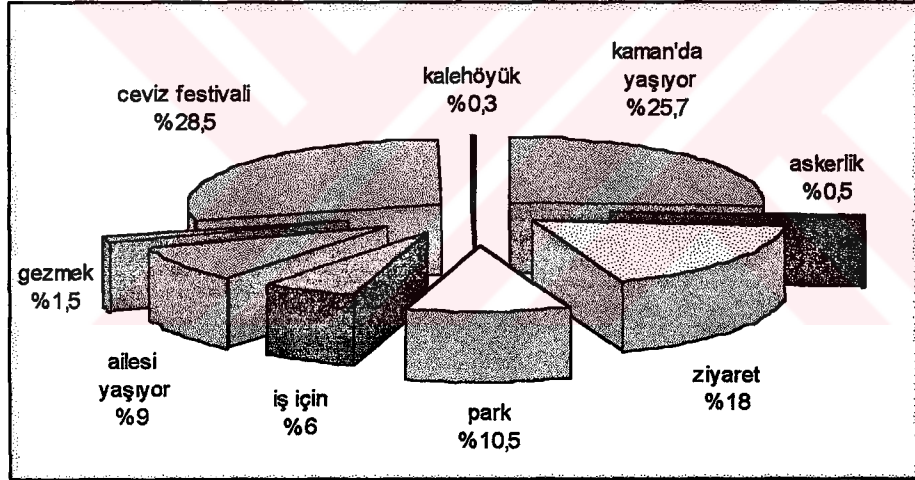
Yapılan anket uygulamasının sonuçlarına göre, yeşil alanlara hafta sonu gidenler %82 oranı ile en büyük grubu oluşturmaktadır. Bunu %7.4 oranı ile yıllık izinde gidenler, %5.3 oranı ile hafta içi gidenler ve yine %5.3 oranı ile bayram tatilinde gidenler izlemektedir.

7.3.2 DENEĞİN KAMAN JAPON BAĞÇESİ HAKKINDAKİ İZLENİMLERİ

7.3.2.15 Kaman'a Geliş Amacı

Tablo 18

	SIKLİK	YÜZDE %
BURADA YAŞIYORUM	103	25.7
AİLEM BURADA YAŞIYOR	36	9
EŞ, DOST ZİYARETİ İÇİN	72	18
PARK İÇİN	42	10.5
İŞ İÇİN	24	6
CEVİZ FESTİVALİ İÇİN	114	28.5
GEZMEK İÇİN	6	1.5
KALEHÖYÜK İÇİN	1	0.3
ASKERLİĞİNİ YAPMAK İÇİN	2	0.5
TOPLAM	400	100

Şekil 7.20

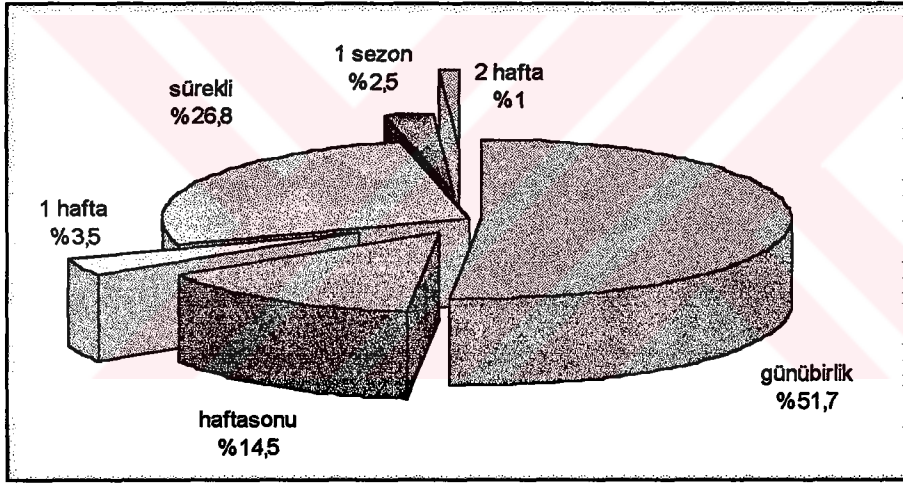
Anket sonuçlarına göre, Kaman'a ceviz festivali için gelenler % 28.5 oranı ile en büyük grubu oluşturmaktadır. Bunda da anket süresinin ceviz festivali zamanını kapsamalarının büyük etkisi bulunmaktadır. Bu sonucu %25.7 ile Kaman'da yaşayanlar, %18 ile eş dost ziyareti için gelenler, %10.5 ile park için gelenler, %9 ile ailesi burada yaşadığı için gelenler, %6 ile işi olduğu için gelenler (bu gurubu genellikle arkeolojik kazıda çalışanlar oluşturmaktadır), %1.5 ile gezmek için gelenler, %0.5 ile askerliğini

yapmak için gelenler ve en düşük grubu oluşturan %0.3 oranı ile Kalehöyüğü görmek için gelenler izlemektedir.

7.3.2.16 Kaman'da Kalış Süresi

Tablo 7.19

	SIKLIK	YÜZDE %
GÜNÜBİRLİK	207	51.7
HAFTASONU	58	14.5
BİR HAFTA	14	3.5
İKİ HAFTA	4	1
SEZONLUK	10	2.5
SÜREKLİ	107	26.8
TOPLAM	400	100

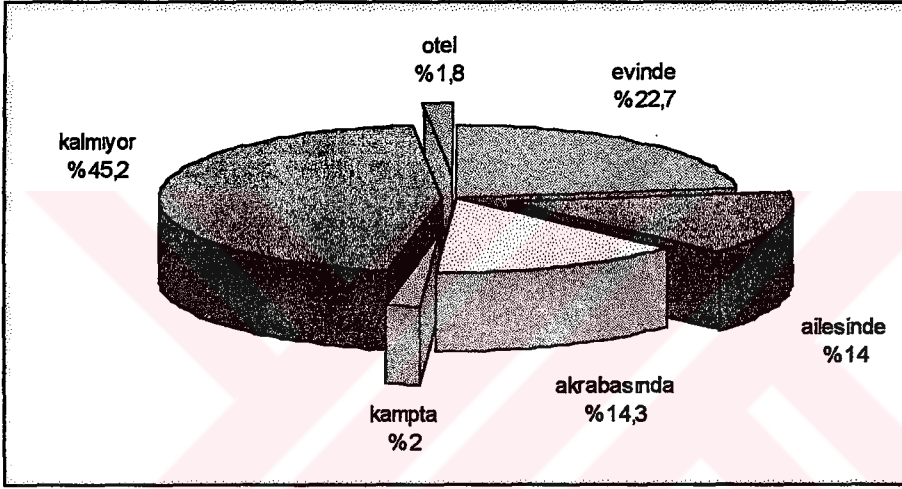
Şekil 7.21

Anket uygulamasının sonuçlarına göre, Kaman'a günübirlik gelenler %51.7 oranı ile en büyük grubu oluşturmaktadır. Bunu %26.8 oranı ile sürekli kalanlar, %14.5 oranı ile hafta sonu için gelenler, %3.5 oranı ile bir hafta kalanlar, %2.5 oranı ile sezonluk kalanlar ve %1 oranı ile iki hafta kalanlar izlemektedir.

7.3.2.17 Kaman'da Kaldığı Yer

Tablo 7.20

	SIKLIK	YÜZDE %
KENDİ EVİNDE	91	22.7
AİLESİNİN YANINDA	56	14
AKRABASINDA	57	14.3
OTEL	7	1.8
KAMPTA	8	2
KALMIYOR	181	45.2
TOPLAM	400	100

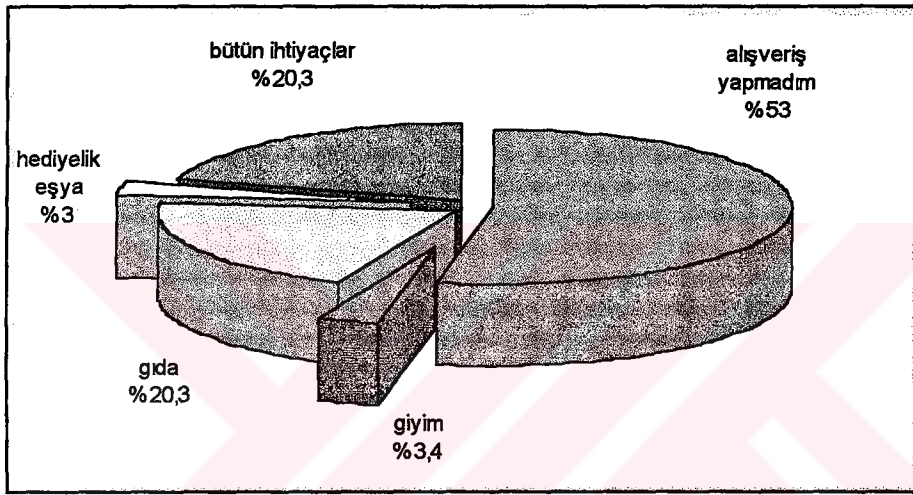
Şekil 7.22

Yapılan anket uygulamasının sonuçlarına göre, parka gelen ziyaretçilerden Kaman'da kalmayanlar %45.2 oranı ile en büyük grubu oluşturmaktadır. Bunu %22.7 oranı ile kendi evinde, %14.3 oranı ile akrabasının yanında, %14 oranı ile ailesinin yanında, %2 oranı ile kampta ve %1.8 oranı ile otelde kalanlar izlemektedir. Kampta kalan %2'lik grup, arkeolojik kazı için Japon kampında kalanları içermektedir.

7.3.2.18 Alışveriş Yapma Durumu

Tablo 7.21

	SIKLIK	YÜZDE %
ALİŞVERİŞ YAPMADIM	212	53
GIDA	81	20.3
GIYİM	14	3.4
HEDİYELİK EŞYA	12	3
BÜTÜN İHTİYAÇLAR	81	20.3
TOPLAM	400	100

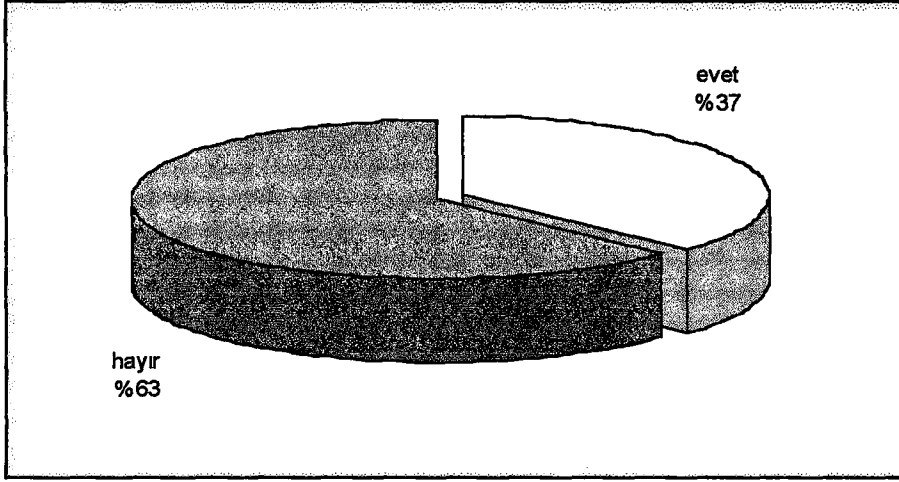
Şekil 7.23

Anket uygulamasının sonuçlarına göre, Kaman'da alışveriş yapmamış olanlar %53 oranı ile en büyük grubu oluşturmaktadır. Bunu %20.3 oranı ile gıda ihtiyacını ve %20.3 oranı ile genel ihtiyaçlarını karşılayanlar izlemektedir. Kaman'da giyim (%3.4) ve hediyelik eşya (%3) alanların oranı ise oldukça düşüktür.

7.3.2.19 Parka Daha Önce Gelme Durumu

Tablo 7.22

	SIKLIK	YÜZDE %
EVET	148	37
HAYIR	252	63
TOPLAM	400	100

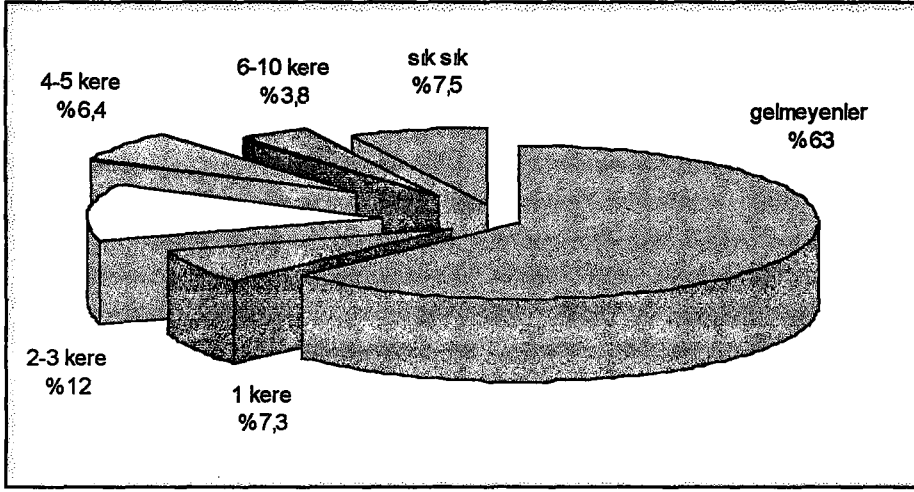
Şekil 7.24

Yapılan anket uygulamasının sonuçlarına göre, ziyaretçilerin büyük çoğunluğunu (%63) parka ilk defa gelenler oluşturmaktadır. Parka daha önce gelenler ise ziyaretçilerin %37'sini oluşturmaktadır.

7.3.2.20 Parka Geliş Sıklığı

Tablo 7.23

	SIKLIK	YÜZDE %
HİÇ GELMEMİŞ	252	63
1 KERE	29	7.3
2-3 KERE	48	12
4-5 KERE	26	6.4
6-10 KERE	15	3.8
SIK SIK	30	7.5
TOPLAM	400	100

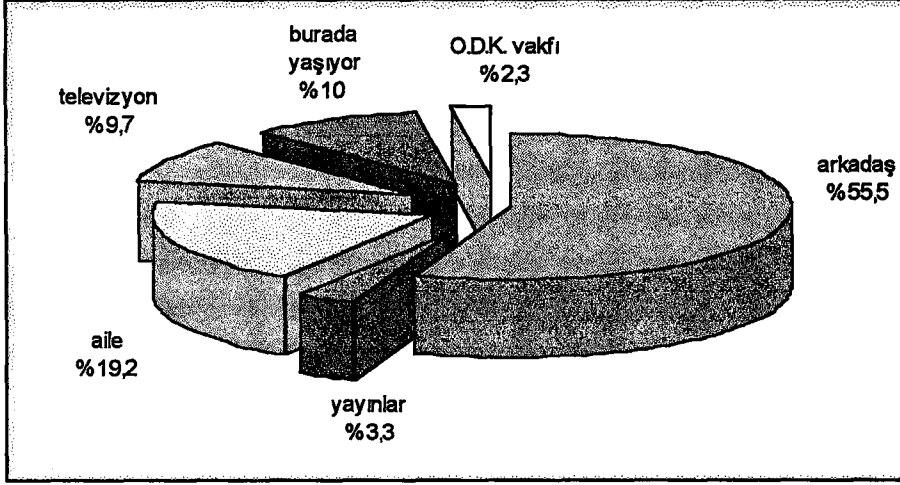
Şekil 7.25

Yapılan anket uygulamasının sonuçlarına göre, parka ilk defa gelenler %63 oranı ile en büyük grubu oluşturmaktadır. Daha önce gelmiş olan %37'lik grup içinde %12'sinin 2-3 kere, %7.5'inin sık sık, %7.3'ünün bir kere, %6.4'ünün 4-5 kere, %3.8'inin 6-10 kere geldiği belirlenmiştir. Yapılan gözlemlere göre parka sık sık gelenlerin Çağırkan kasabasında ikamet ettiği saptanmıştır.

7.3.2.21 Bu Parktan Haberdar Olma Durumu

Tablo 7.24

	SIKLIK	YÜZDE %
ARKADAŞ	222	55.5
AİLE	77	19.2
TELEVİZYON	39	9.7
YAYINLAR	13	3.3
O.D. KÜLTÜR VAKFI	9	2.3
BURADA YAŞIYOR	40	10
TOPLAM	400	100

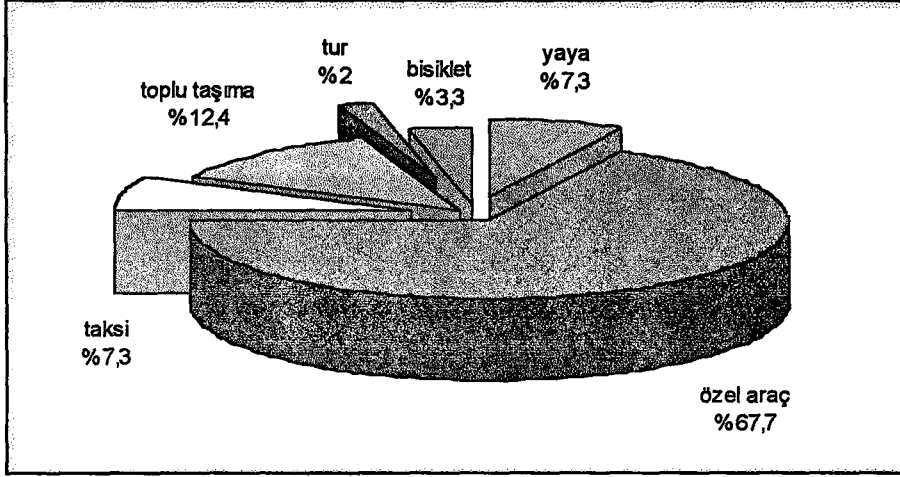
Şekil 7.26

Anket çalışmalarının sonuçlarına göre, parka gelenlerin büyük çoğunluğunu %74.7 oranı ile (55.5+19.2) parkı yakınlarından öğrenenler oluşturmaktadır. Bunu %10 oranı ile burada yaşadığı için bilenler, %9.7 oranı ile televizyondan, %3.3 oranı ile yayınlardan öğrenenler izlemektedir. Orta Doğu Kültür Vakfı aracılığıyla öğrenenler ise %2.3 oranı ile en düşük grubu oluşturmaktadır.

7.3.2.22 Parka Geliş Biçimi

Tablo 7.25

	SIKLIK	YÜZDE %
YAYA	29	7.3
ÖZEL ARAÇ	271	67.7
TAKSİ	29	7.3
TOPLU TAŞIMA	50	12.4
TUR	8	2
BİSİKLET	13	3.3
TOPLAM	400	100

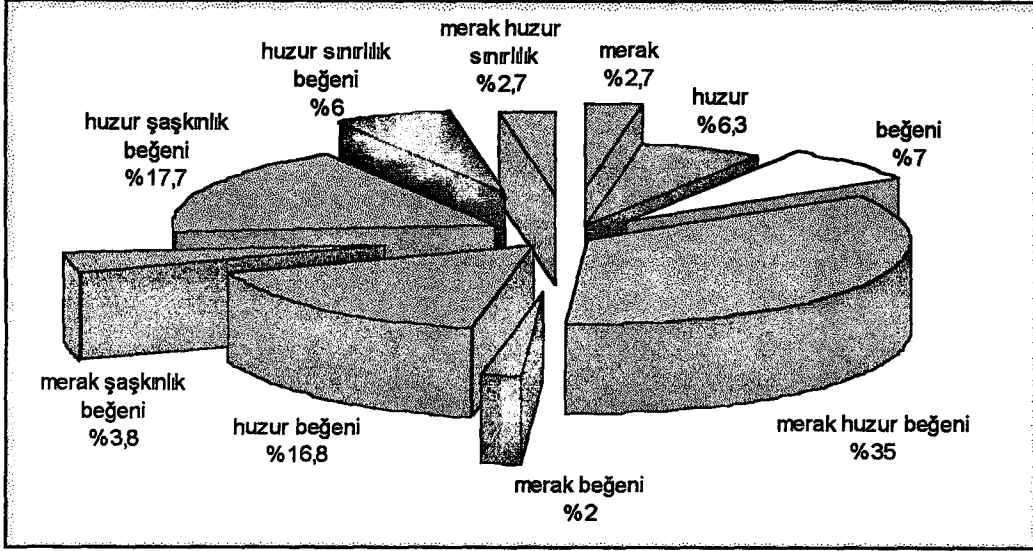
Şekil 7.27

Yapılan anket uygulamasının sonuçlarına göre, parka özel araçla gelenler %67.7 oranı ile büyük çoğunluğu oluşturmaktadır. Bunu %12.4 oranı ile toplu taşıma, %7.3 oranı ile taksi, %7.3 oranı ile yaya, %3.3 oranı ile bisikletle ve %2 oranı ile turla gelenler izlemektedir. Yapılan gözlemler sonucu parka yaya ve bisikletle gelenlerin Çağırkan Kasabası ve çevresinde ikamet ettiği belirlenmiştir.

7.3.2.23 Parkın Ulaşılabilirlik Durumu

Tablo 7.26

	SIKLIK	YÜZDE %
EVET	336	84
HAYIR	64	16
TOPLAM	400	100

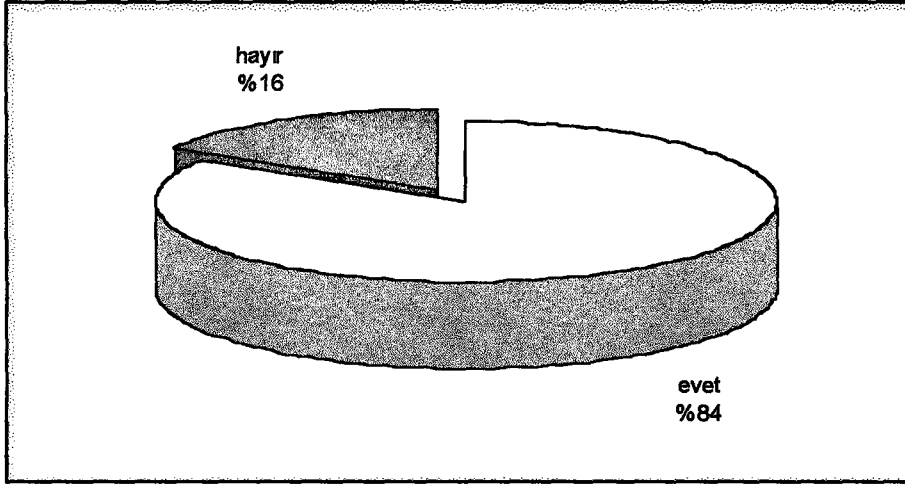
Şekil 7.36

Anket uygulamasının sonuçlarına göre, parkın merak-huzur-beğeni duygularını uyandırdığı ziyaretçiler %35 oranı ile en büyük grubu oluşturmaktadır. Bunu %17.7 oranı ile huzur-şaşkınlık-beğeni, %16.8 oranı ile huzur-beğeni, %7 oranı ile beğeni, %6.3 oranı ile huzur, %6 oranı ile huzur-sınırlılık-beğeni, %3.8 oranı ile merak-şaşkınlık-beğeni, %2.7 oranı ile merak, %2.7 oranı ile merak-huzur-sınırlılık ve %2 oranı ile merak-beğeni duygularını uyandırdığı ziyaretçiler izlemektedir.

7.3.2.32 Parkın Özellikleri

Tablo 7.35

	SIKLIK	YÜZDE %
DOĞAL, SADE	60	15
DOĞAL, MÜTEVAZİ	40	10
DOĞAL, SADE, MÜTEVAZİ	83	20.8
DOĞAL, MÜTEVAZİ, GÖRKEMLİ	26	6.5
YAPAY, SADE, MÜTEVAZİ	25	6.3
DOĞAL, DİNAMİK, GÖRKEMLİ	53	13.2
DOĞAL, MONOTON, MÜTEVAZİ	8	2
YAPAY, SADE, MONOTON, MÜTEVAZİ	14	3.5
DOĞAL, SADE, MÜTEVAZİ, GÖRKEMLİ	49	12.2
YAPAY, SADE, GÖRKEMLİ	18	4.5
DOĞAL, SADE, DİNAMİK, GÖRKEMLİ	24	6
TOPLAM	400	100

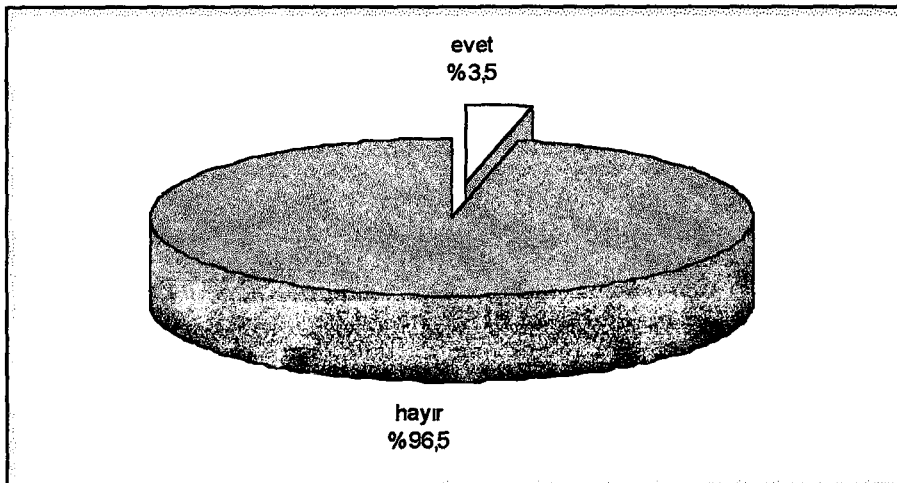
Şekil 7.28

Anket uygulamasının sonuçlarına göre, parka gelen ziyaretçilerin büyük çoğunluğunu oluşturan %84'ü parkın kolay ulaşılabilir bir yerde olduğunu, %16'sı ise parkın kolay ulaşılabilir bir yerde olmadığını düşünmektedir.

7.3.2.24 Deneğin Daha Önce Bir Japon parkı Görüp Görmediği

Tablo 7.27

	SIKLIK	YÜZDE %
EVET	14	3.5
HAYIR	386	96.5
TOPLAM	400	100

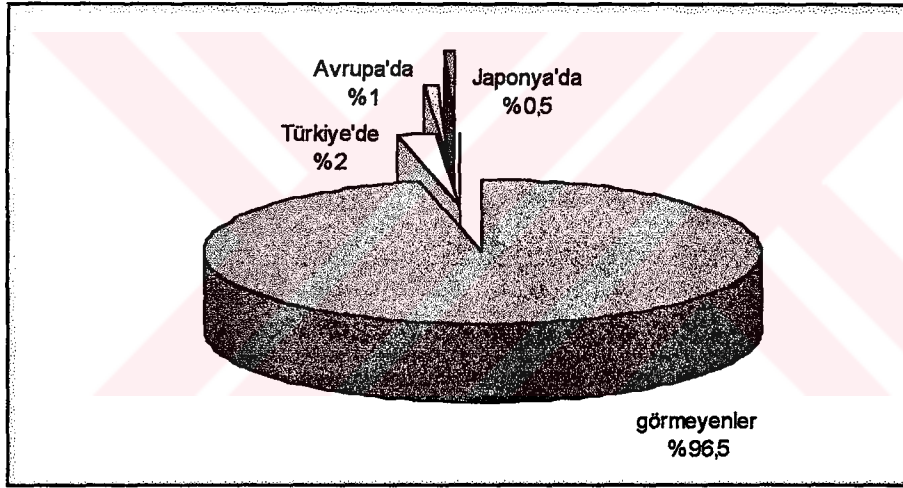
Şekil 7.29

Yapılan anket uygulamasının sonuçlarına göre, parka gelen ziyaretçilerden %96.5'inin daha önce bir Japon parkı görmemiş olduğu, %3.5'inin ise daha önce bir Japon parkı görmüş olduğu belirlenmiştir.

7.3.2.25 Japon Parkının Görüldüğü Yer

Tablo 7.28

	SIKLIK	YÜZDE %
JAPON PARKI GÖRMEYENLER	386	96.5
TÜRKİYE'DE	8	2
AVRUPA'DA	4	1
JAPONYA'DA	2	0.5
TOPLAM	400	100

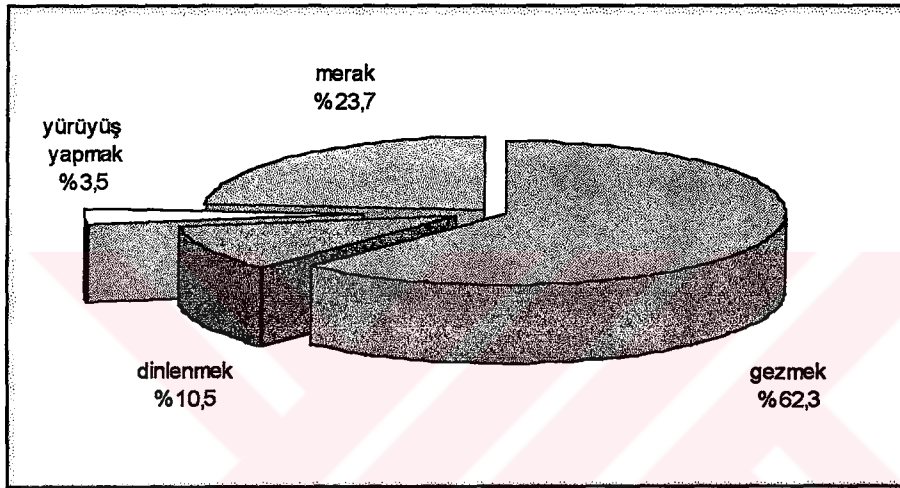
Şekil 7.30

Yapılan anket uygulamasının sonuçlarına göre, parka gelen ziyaretçilerden %96.5'i daha önce bir Japon parkı görmemiştir. Daha önce Japon parkı görmüş olan %3.5'lik oran içinde, %2'sinin Türkiye'de, %1'inin Avrupa'da, %0.5'inin Japonya'da gördüğü belirlenmiştir.

7.3.2.26 Parka Geliş Nedeni

Tablo 7.29

	SIKLIK	YÜZDE %
GEZİP,GÖRMEK	249	62,3
DİNLENMEK	42	10,5
YÜRÜYÜŞ YAPMAK	14	3,5
MERAK	95	23,7
TOPLAM	400	100

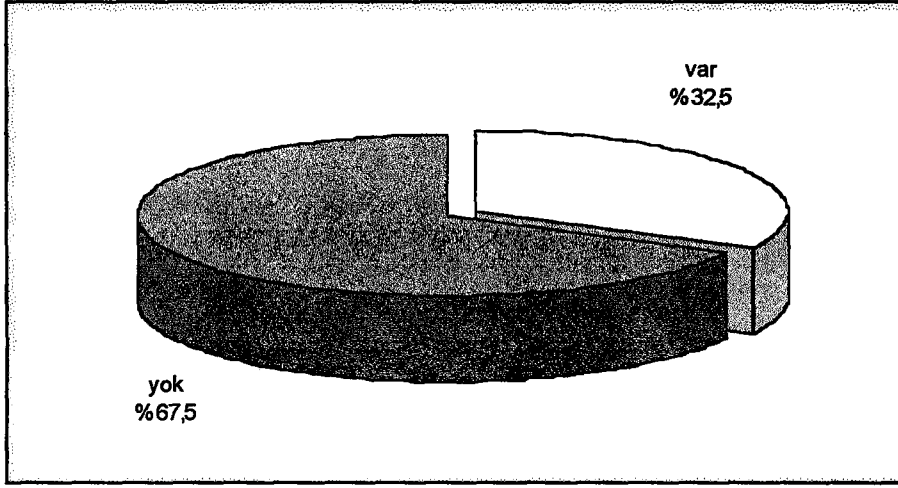
Şekil 7.31

Yapılan anket uygulamasının sonuçlarına göre, parka geliş nedenine ‘gezip görmek’ olarak cevap verenler %62.3 oranı ile en büyük grubu oluşturmaktadır. Bunu %23.7 oranı ile ‘merak’, %10.5 oranı ile ‘dinlenmek’ ve %3.5 oranı ile ‘yürüyüş yapmak’ olarak cevap verenler izlemektedir.

7.3.2.27 Bu Mevsimde Geliş Sebebinin Olup Olmadığı (Sonbahar)

Tablo 7.30

	SIKLIK	YÜZDE %
VAR	130	32,5
YOK	270	67,5
TOPLAM	400	100

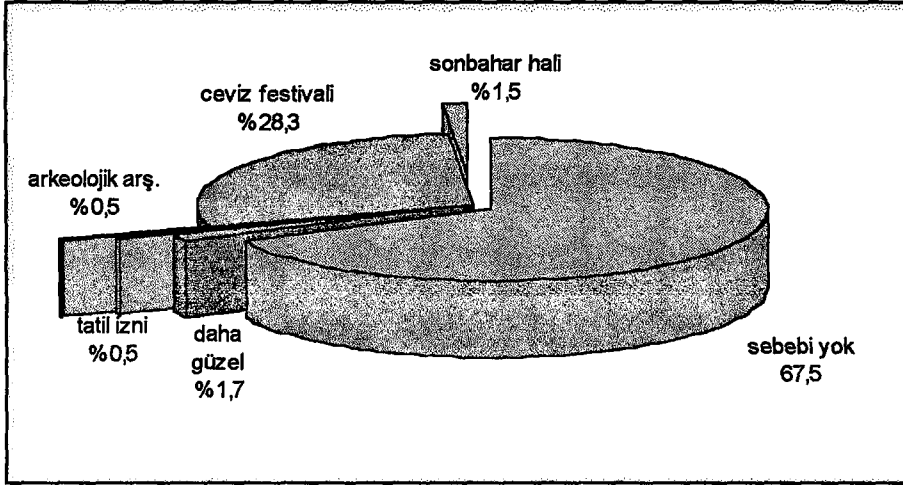
Şekil 7.32

Yapılan anket uygulamasının sonuçlarına göre, özellikle bu mevsimde gelişlerinin herhangi bir sebebi olmayanlar, ziyaretçilerin %67.5'ini, bir sebebi bulunanlar ise %32.5'ini oluşturmaktadır.

7.3.2.28 Bu Mevsimde Geliş Sebebi

Tablo 7.31

	SIKLIK	YÜZDE %
NEDENİ YOK	270	67.5
GÜZEL OLDUĞU İÇİN	7	1.7
TATİL İZNİ	2	0.5
ARKEOLOJİK ARAŞTIRMA	2	0.5
SONBAHAR HALİ İÇİN	6	1.5
CEVİZ FESTİVALİ İÇİN	113	28.3
TOPLAM	400	100

Şekil 7.33

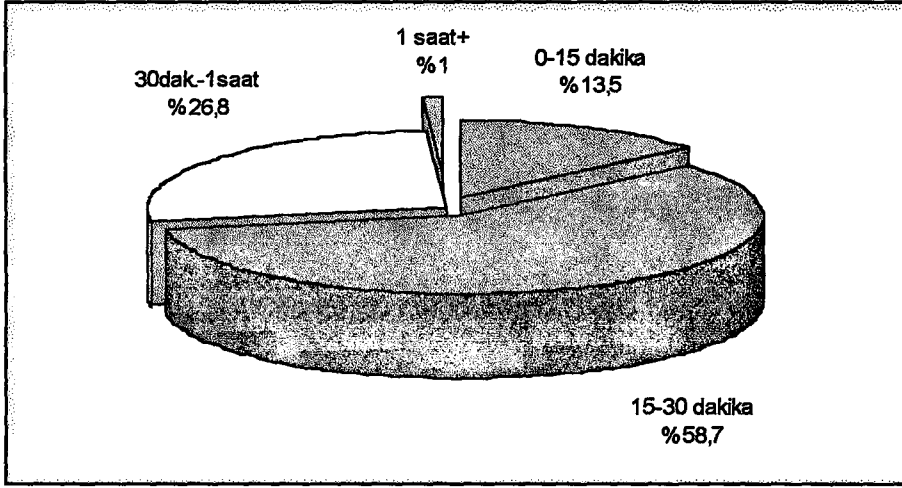
Yapılan anket uygulamasının sonuçlarına göre, daha önceki soruda da belirtildiği gibi ziyaretçilerin %67.5'inin parka bu mevsimde gelmelerinin herhangi bir sebebi yoktur. Sebebi olan %32.5'lik oran içinde ceviz festivali için gelenler %28.3 oranı ile en büyük grubu oluşturmaktadır. Bunu %1.7 oranı ile bu mevsimde güzel olduğu için gelenler, %1.5 oranı ile sonbahar halini görmek için gelenler, %0.5 oranı ile tatil izninden dolayı gelenler ve %0.5 oranı ile arkeolojik araştırma için gelenler izlemektedir.

Japon bahçelerinin en önemli özelliklerinden biri sonbahar renklenmesidir. Fakat elde edilen sonuçlardan da görüldüğü gibi parka, sonbahar halini görmek için gelenler tüm kütlenin sadece %1.5'ini oluşturmaktadır. Bu da halkın sonbahar renklenmesinden haberdar olmadığını aksi takdirde özellikle bu mevsimi tercih edeceklerini göstermektedir.

7.3.2.29 Parkta Kalış Süresi

Tablo 7.32

	SIKLIK	YÜZDE %
0-15 dakika	54	13.5
15-30 dakika	235	58.7
30 dakika-1 saat	107	26.8
1 saat+	4	1
TOPLAM	400	100

Şekil 7.34

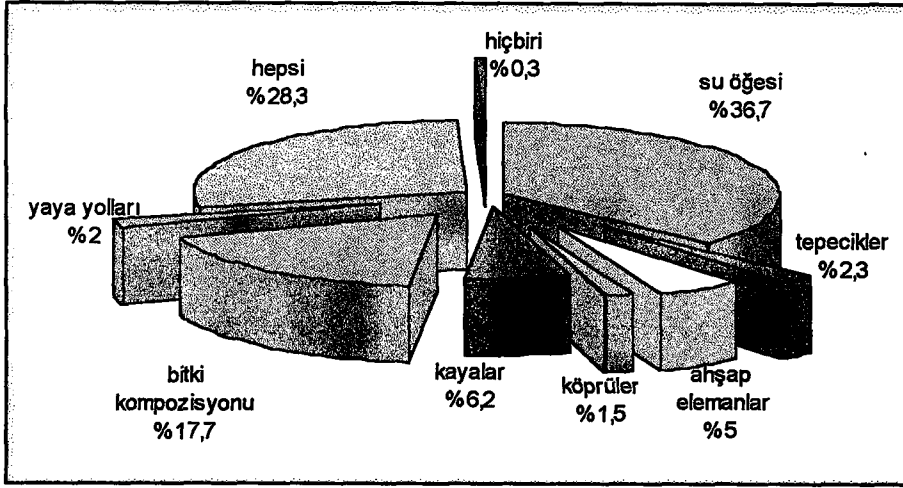
Yapılan anket uygulamasının sonuçlarına göre, parkta 15-30 dakika arasında kalanlar %58.7 oranı ile en büyük grubu oluşturmaktadır. Bunu %26.8 oranı ile 30 dakika- 1 saat arasında kalanlar ve %13.5 oranı ile 0-15 dakika arasında kalanlar izlemektedir. Parkta 1 saatin üzerinde kalanların oranı (%1) ise oldukça düşüktür.

Bunda da, parkta oturularak ya da bir şey içerek vakit geçirilicek bir yerin olmamasının etkisi büyüktür.

7.3.2.30 Parkta En Çok Beğenilen Öğeler

Tablo 7.33

	SIKLIK	YÜZDE %
SU ÖGESİ	147	36.7
TEPECİKLER	9	2.3
AHŞAP ELEMANLAR	20	5
KÖPRÜLER	6	1.5
KAYALAR	25	6.2
BİTKİ KOMPOZİSYONU	71	17.7
YAYA YOLLARI	8	2
HEPSİ	113	28.3
HİÇBİRİ	1	0.3
TOPLAM	400	100

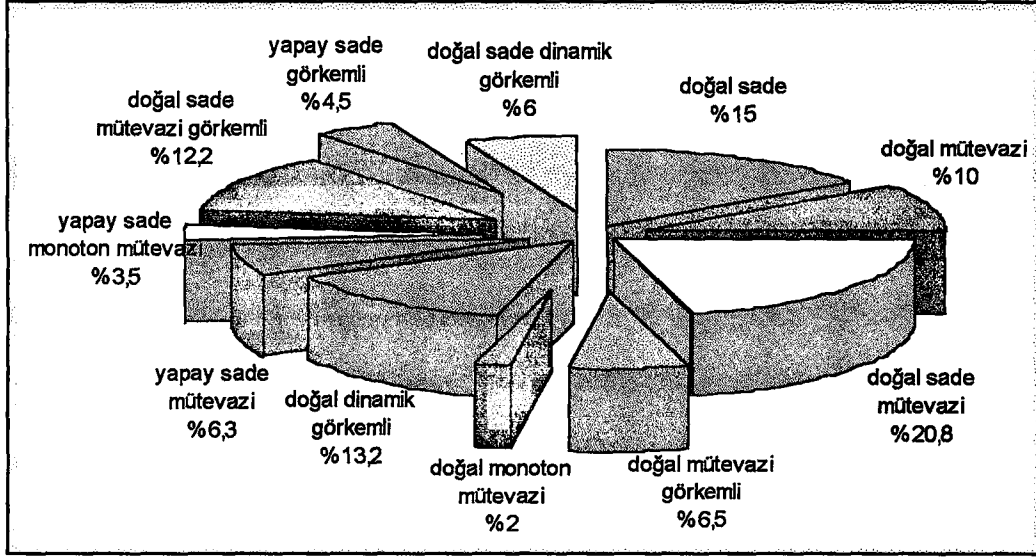
Şekil 7.35

Yapılan anket uygulamasının sonuçlarına göre, parkta en çok beğendiği öğeye ‘su ögesi’ olarak cevap verenler %36.7 oranı ile en büyük grubu, ‘hepsi’ olarak cevap verenler ise %28.3 oranı ile ikinci büyük grubu oluşturmaktadır. Bunları %17.7 oranı ile ‘bitki kompozisyonu’, %6.2 oranı ile ‘kayalar’, %5 oranı ile ‘ahşap elemanlar’, %2.3 oranı ile ‘tepecikler’, %2 oranı ile ‘yaya yolları’, %1.5 oranı ile ‘köprüler’ olarak cevap verenler izlemektedir. En düşük grubu oluşturan %0.3’ünün ise hiçbirşeyi beğenmediği saptanmıştır.

7.3.2.31 Parkın Ziyaretçide Uyandırdığı Duygular

Tablo 7.34

	SIKLIK	YÜZDE %
MERAK	11	2.7
HUZUR	25	6.3
BEĞENİ	28	7
MERAK, HUZUR, BEĞENİ	140	35
HUZUR, BEĞENİ	67	16.8
HUZUR, ŞAŞKINLIK, BEĞENİ	71	17.7
MERAK, BEĞENİ	8	2
HUZUR, SINIRLILIK, BEĞENİ	24	6
MERAK, HUZUR, SINIRLILIK	11	2.7
MERAK, ŞAŞKINLIK, BEĞENİ	15	3.8
TOPLAM	400	100

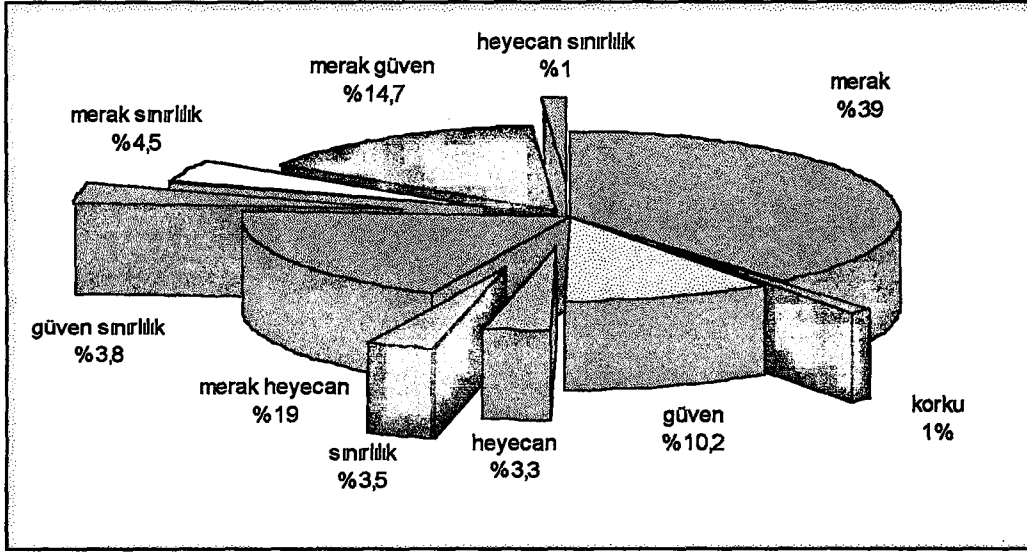
Şekil 7.37

Yapılan anket uygulamasının sonuçlarına göre, parkı doğal-sade-mütevazî bulanlar %20,8 oranı ile en büyük grubu oluşturmaktadır. Bunu %15 oranı ile doğal-sade, %13,2 oranı ile doğal-dinamik-görkemli, %12,2 oranı ile doğal-sade-mütevazî-görkemli, %10 oranı ile doğal-mütevazî, %6,5 oranı ile doğal-mütevazî-görkemli, %6,3 oranı ile yapay-sade-mütevazî, %6 oranı ile doğal-sade-dinamik görkemli, %4,5 oranı ile yapay-sade-görkemli, %3,5 oranı ile yapay-sade-monoton-mütevazî ve %2 oranı ile doğal-monoton-mütevazî bulanlar izlemektedir.

7.3.2.33 Parkın Dışarıdan Saklı Olmasının Uyandırdığı Duygular

Tablo 7.36

	SIKLIK	YÜZDE %
MERAK	156	39
GÜVEN	41	10.2
KORKU	4	1
HEYECAN	13	3.3
SINIRLILIK	14	3.5
MERAK, HEYECAN	76	19
GÜVEN, SINIRLILIK	15	3.8
MERAK, SINIRLILIK	18	4.5
MERAK, GÜVEN	59	14.7
HEYECAN, SINIRLILIK	4	1
TOPLAM	400	100

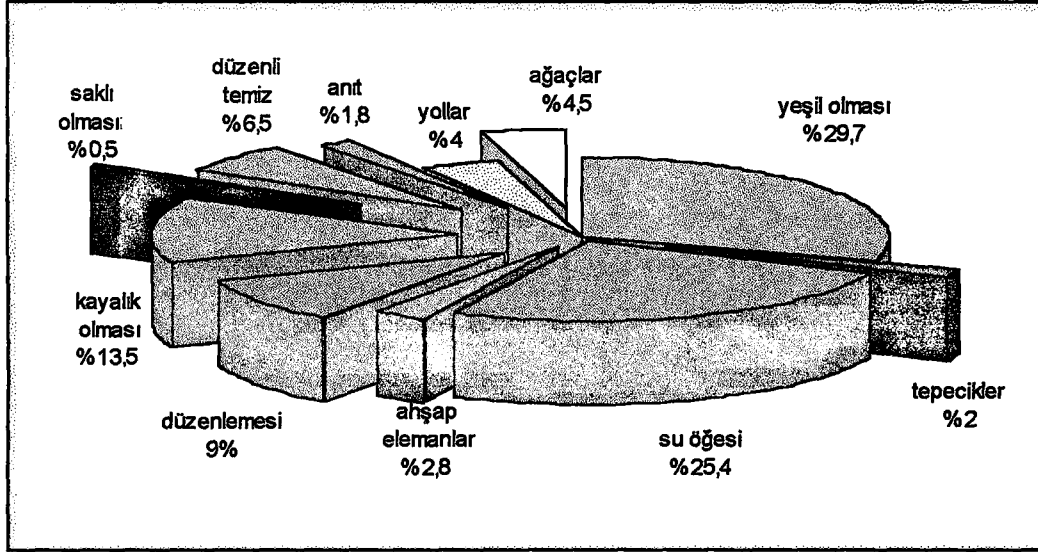
Şekil 7.38

Yapılan anket uygulamasının sonuçlarına göre parkın dışarıdan saklı olması; parka gelen ziyaretçilerden en büyük grubu oluşturan %39'una merak, %19'una merak-heyecan, %14,7'sine merak-güven, %10,2'sine güven, %4,5'ine merak-sınırlılık, %3,8'ine güven-sınırlılık, %3,5'ine sınırlılık, %3,3'üne heyecan, %1'ine korku ve yine %1'ine heyecan-sınırlılık duygularını uyandırmıştır.

7.3.2.34 Parkta İlk Dikkati Çeken Şey

Tablo 7.37

	SIKLIK	YÜZDE %
YEŞİL OLMASI	119	29.7
SU ÖGESİ	102	25.4
TEPECİKLER	8	2
AHŞAP ELEMANLAR	11	2.8
DÜZENLENİŞ BİÇİMİ	37	9.3
KAYALARIN ETEĞİNE KURULMASI	54	13.5
DÜZENLİ VE TEMİZ OLUŞU	26	6.5
DIŞARDAN ALGILANILMAMASI	2	0.5
ANIT	7	1.8
PATİKA YOLLAR	16	4
AĞAÇLAR	18	4.5
TOPLAM	400	100

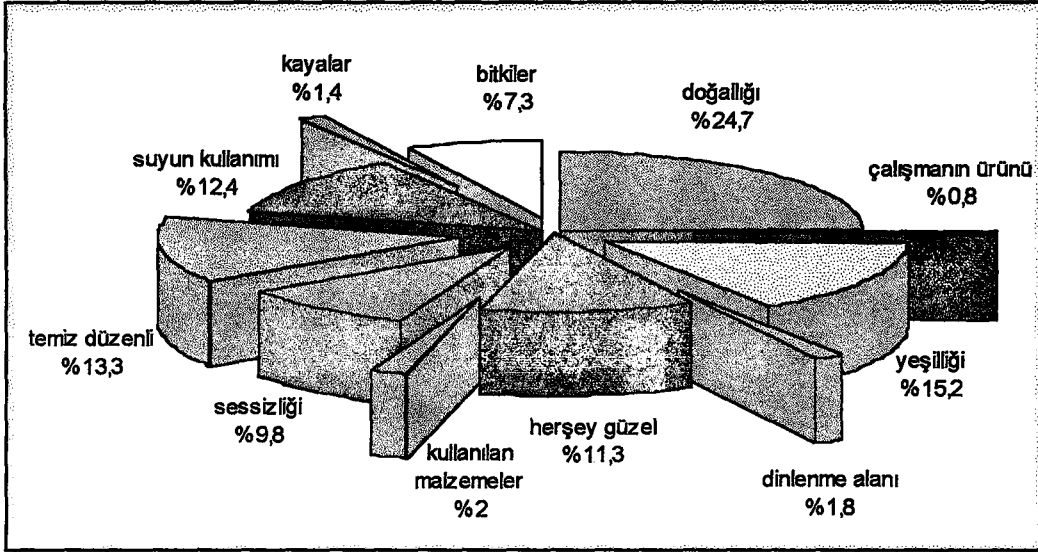
Şekil 7.39

Yapılan anket uygulamasının sonuçlarına göre, parkta ilk dikkatini çeken şeye ‘parkın yeşil olması’ olarak cevap verenler en büyük grubu oluşturmaktadır. Bunu %25.4 ile ‘su ögesi’, %13.5 ile ‘parkın kayaların eteğine kurulması’, %9.3 ile ‘düzenleniş biçimi’, %6.5 ile ‘düzenli ve temiz oluşu’, %4.5 ile ‘ağaçlar’, %4 ile ‘patika yollar’, %2.8 ile ‘ahşap elemanlar’, %2 ile ‘tepecikler’, %1.8 ile ‘anıt’ ve %0.5 ile ‘parkın dışardan algılanılmaması’ olarak cevap verenler izlemektedir.

7.3.2.35 Parkın En Beğenilen Yönü

Tablo 7.38

	SIKLIK	YÜZDE %
DOĞAYLA BİR BÜTÜN OLUŞU	99	24.7
YEŞİL OLMASI	61	15.2
HERYÖNÜ	45	11.3
SESSİZ VE HUZURLU OLUŞU	39	9.8
TEMİZ VE DÜZENLİ OLUŞU	53	13.3
SUYUN KULLANIMI	50	12.4
KAYALAR	6	1.4
BİTKİLERİN KULLANIMI	29	7.3
İYİ BİR ÇALIŞMANIN ÜRÜNÜ OLMASI	3	0.8
DİNLENME ALANI	7	1.8
KULLANILAN MALZEMELER	8	2
TOPLAM	400	100

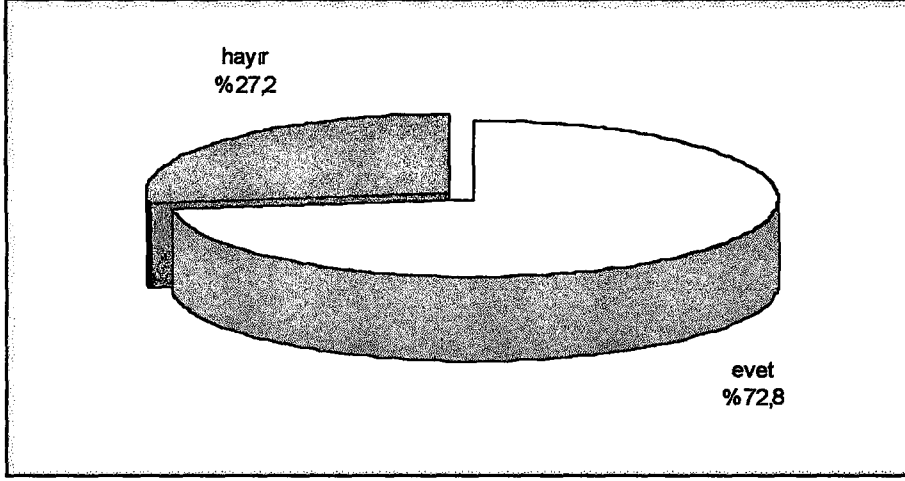
Şekil 7.40

Yapılan anket uygulamasının sonuçlarına göre, parkın en beğenilen yönüne 'doğayla bütün olması' olarak cevap verenler %24.7 oranı ile en büyük grubu oluşturmaktadır. Bunu %15.2 ile 'yeşil olması', %13.3 ile 'temiz ve düzenli olması', %12.4 ile 'suyun kullanımı', %11.3 ile 'her yönü', %9.8 ile 'sessiz ve huzurlu olması', %7.3 ile 'bitkilerin kullanımı', %2 ile 'kullanılan malzemeler', %1.8 ile 'dinlenme alanı', %1.4 ile 'kayalar' ve %0.8 ile 'iyi bir çalışmanın ürünü olması' olarak cevap verenler izlemektedir.

7.3.2.36 Parka İlk Girildiğinde ve Dolaştıktan Sonraki Düşünceler

Tablo 7.39

	SIKLIK	YÜZDE %
EVET	291	72.8
HAYIR	109	27.2
TOPLAM	400	100

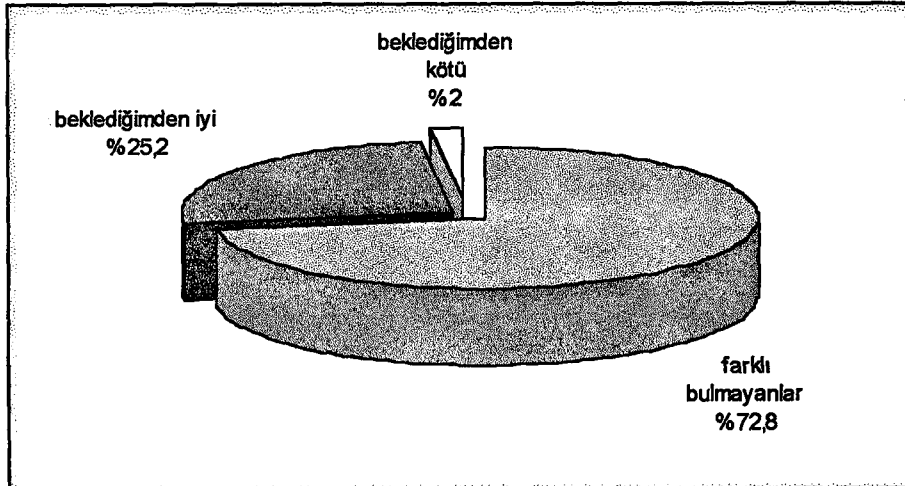
Şekil 7.41

Yapılan anket uygulamasının sonuçlarına göre, parka ilk girdiği zamanki duygu ve düşünceleriyle dolaştıktan sonraki duygu ve düşünceleri aynı olanlar, ziyaretçilerin %72.8'ini, farklı olanlar ise %27.2'sini oluşturmaktadır.

7.3.2.37 Parka İlk Girildiğinde ve Dolaştıktan Sonraki Düşüncelerin Farkı

Tablo 7.40

	SIKLIK	YÜZDE %
FARKLI BULMAYANLAR	291	72.8
BEKLEDİĞİMDEN DAHA İYİ	101	25.2
BEKLEDİĞİMDEN DAHA KÖTÜ	8	2
TOPLAM	400	100

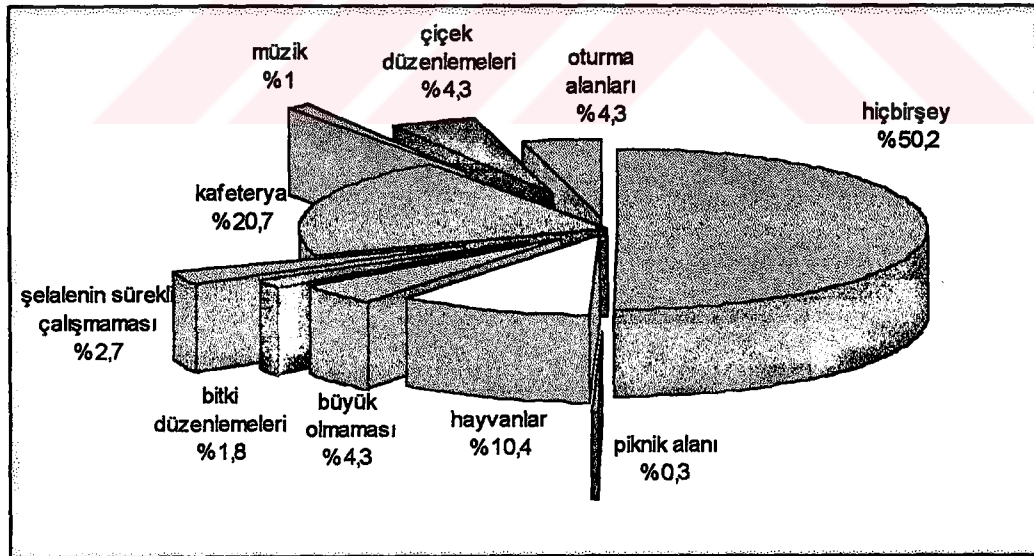
Şekil 7.42

Yapılan anket uygulamasının sonuçlarına göre, parka gelen ziyaretçilerden, parka ilk girdiği zamanki duygu ve düşünceleriyle dolaştıktan sonraki duygu ve düşünceleri farklı olan %27.2'lik grup içinde %25.2'si parkı beklediğinden daha iyi, %2'si beklediğinden kötü bulduğunu belirtmiştir.

7.3.2.38 Parkta En Çok Eksikliği Duyulan Şey

Tablo 7.41

	SIKLIK	YÜZDE %
HİÇBİRŞEY	201	50.2
HAYVANLAR	42	10.4
KAFETERYA	83	20.7
ALANIN BÜYÜK OLMAMASI	17	4.3
ŞEALLENİN SÜREKLİ AKITILMAMASI	11	2.7
ÇEVRESİNDE BİR PİKNIK ALANI	1	0.3
ÇİÇEK DÜZENLEMELERİ	17	4.3
MÜZİK	4	1
OTURMA ALANLARI	17	4.3
BİTKİ DÜZENLEMELERİ	7	1.8
TOPLAM	400	100

Şekil 7.43

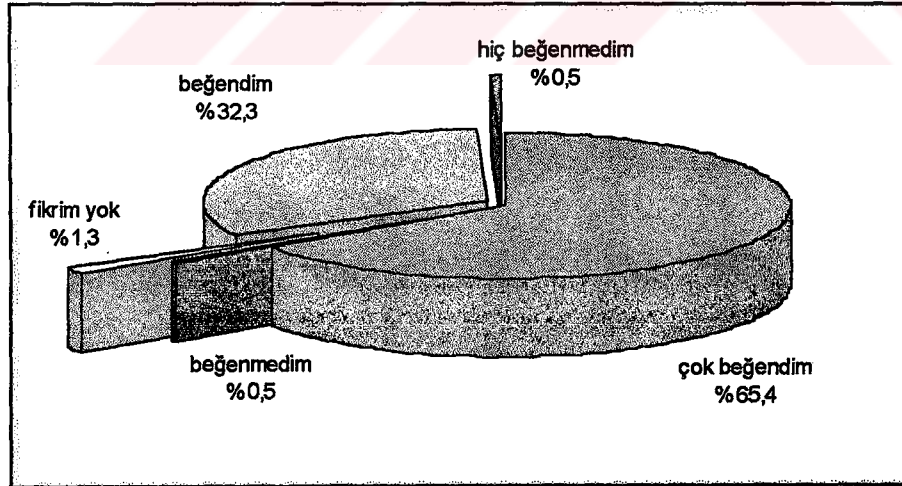
Anket uygulamasının sonuçlarına göre, ziyaretçilerin %50.2'si parkta herhangi bir şeyin eksikliğini duymadığını belirtmiştir. Bunun yanında parkta herhangi bir şeyin

eksikliğini duyan %49.8'lik oran içinde kafeteryanın eksikliğini duyanlar %20.7 ile en büyük grubu oluşturmaktadır. Bunu %10.4 ile hayvanların, %4.3 ile alanın yeterince büyük olmamasının, %4.3 ile çiçek düzenlemelerinin olmamasının, %4.3 ile yeterince oturma alanı olmamasının, %2.7 ile şelalenin sürekli akıtılmamasının, %1.8 ile yeterince bitki düzenlemesi olmamasının, %1 ile müzik yayını olmamasının ve %0.3 ile çevresinde bir piknik alanı olmamasının eksikliğini duyanlar izlemektedir. Hayvanların eksikliğini duyan ziyaretçiler, özellikle gölet içinde çeşitli balıklar görmek istediklerini belirtmişlerdir.

7.3.2.39 Parkın Beğenilme Durumu

Tablo 7.42

	SIKLIK	YÜZDE %
ÇOK BEĞENDİM	262	65.4
BEĞENDİM	129	32.3
FİKRİM YOK	5	1.3
BEĞENMEDİM	2	0.5
HİÇ BEĞENMEDİM	2	0.5
TOPLAM	400	100

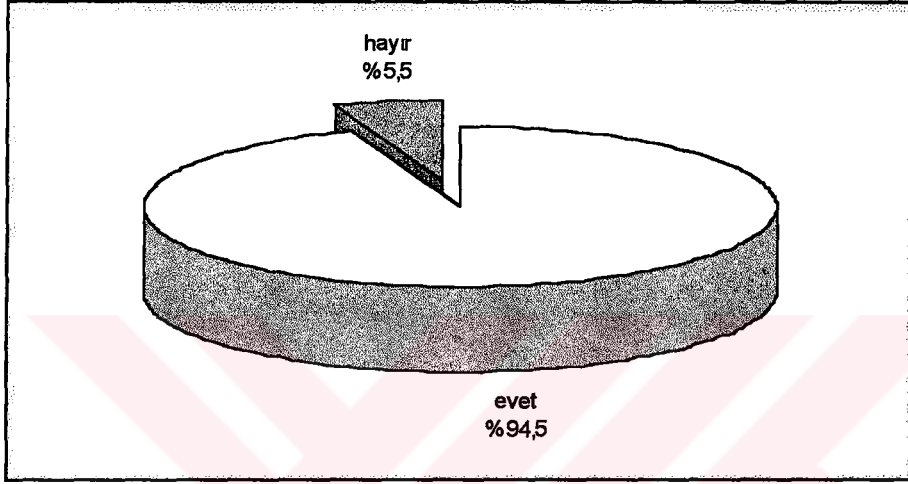
Şekil 7.44

Yapılan anket uygulamasının sonuçlarına göre, parkı genel olarak beğenenler %97.7 (65.4+32.3)' dir. Fikri olmayanlar %1.3 ve parkı beğenmeyenler %1 gibi çok düşük oranlardadır.

7.3.2.40 Parka Tekrar Gelme Durumu

Tablo 7.43

	SIKLIK	YÜZDE %
EVET	378	94.5
HAYIR	22	5.5
TOPLAM	400	100

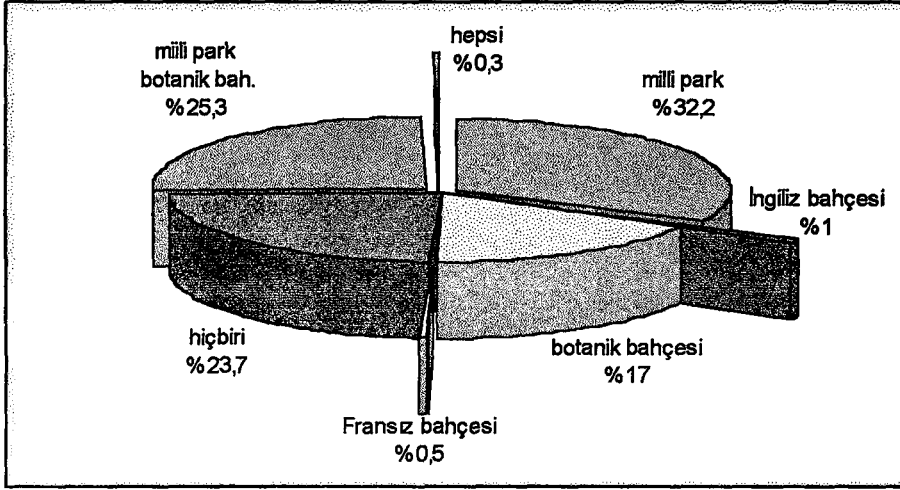
Şekil 7.45

Yapılan anket uygulamasının sonuçlarına göre, parka gelen ziyaretçilerden büyük çoğunluğunu oluşturan %94.5'i parka tekrar gelmek isterken, sadece %5.5'i tekrar gelmek istemediğini belirtmiştir. Tekrar gelmek istemeyen %5.5'lik oran içinde şehir dışında ikamet edenlerin çoğunlukta olduğu belirlenmiştir.

7.3.2.41 Gördüğü Yeşil Alan Tipleri

Tablo 7.44

	SIKLIK	YÜZDE %
MİLLİ PARK	129	32.2
BOTANİK BAHÇESİ	68	17
İNGİLİZ BAHÇESİ	4	1
FRANSIZ BAHÇESİ	2	0.5
MİLLİ PARK, BOTANİK BAHÇESİ	101	25.3
HEPSİ	1	0.3
HİÇBİRİ	95	23.7
TOPLAM	400	100

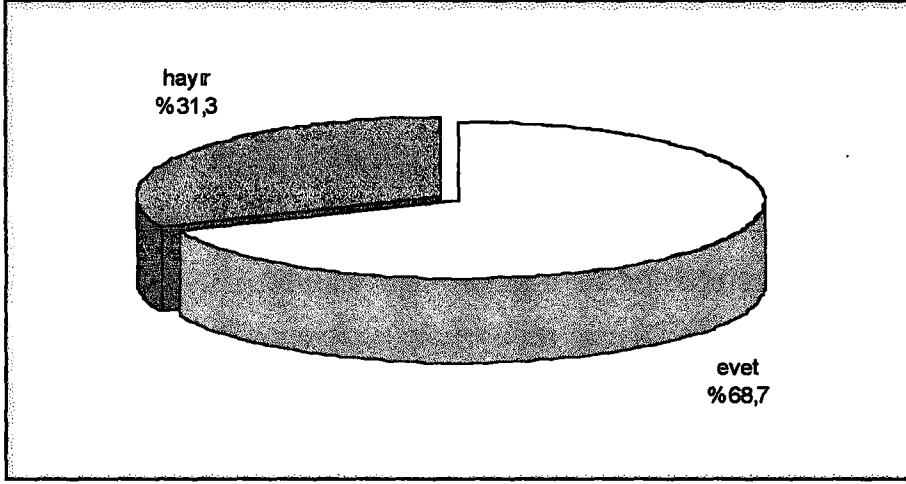
Şekil 7.46

Yapılan anket uygulamasının sonuçlarına göre, parka gelen ziyaretçilerden %32.2'sinin milli parkı, %25.3'ünün milli park ve botanik bahçesini, %23.7'sinin hiçbirini, %17'sinin botanik bahçesini gördüğü belirlenmiştir. Bunların dışında İngiliz bahçesini (%1), Fransız bahçesini (%0.5) ve hepsini (%0.3) görenler oldukça düşük oranları oluşturmaktadır.

7.3.2.42 Bir Japon Bahçesinin Diğer Parklardan Farklı Olup Olmadığı

Tablo 7.45

	SIKLIK	YÜZDE %
EVET	275	68.7
HAYIR	125	31.3
TOPLAM	400	100

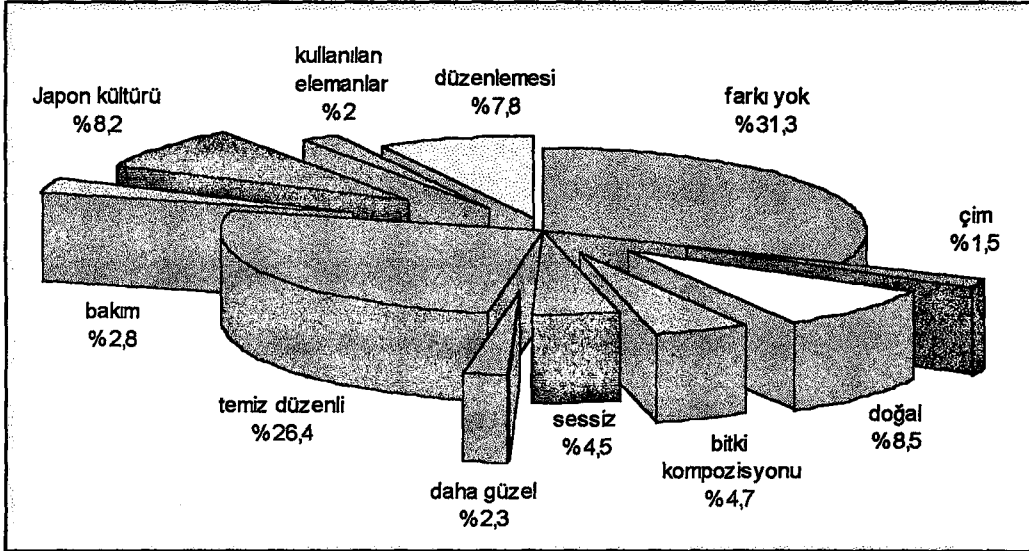
Şekil 7.47

Yapılan anket uygulamasının sonuçlarına göre, parka gelen ziyaretçilerden %68.7'sinin bir Japon bahçesini diğer parklardan farklı bulduğu, %31.3'ünün ise farklı bulmadığı saptanmıştır.

7.3.2.43 Bir Japon Bahçesinin Diğer Parklardan Farkı

Tablo 7.46

	SIKLIK	YÜZDE %
FARKLI DEĞİL	125	31.3
TEMİZ VE DÜZENLİ	106	26.4
ÇİM ALANI FAZLA	6	1.5
DOĞAL	34	8.5
BİTKİ KOMPOZİZYONU	19	4.7
SESSİZ VE HUZURLU	18	4.5
DAHA GÜZEL	9	2.3
SÜREKLİ BAKIM	11	2.8
JAPON KÜLTÜRÜNÜ YANSITMASI	33	8.2
KULLANILAN ELEMANLAR	8	2
DÜZENLENİŞ BİÇİMİ	31	7.8
TOPLAM	400	100

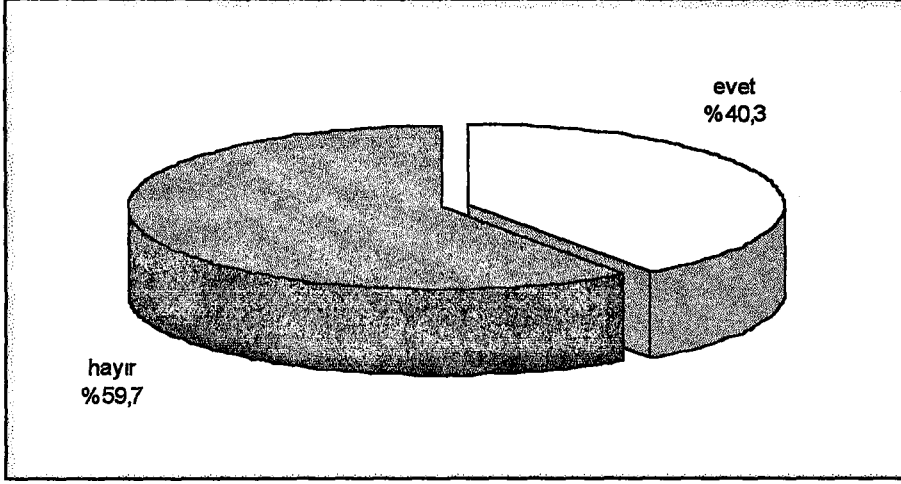
Şekil 7.48

Yapılan anket uygulamasının sonuçlarına göre, bir japon bahçesini diğer parklardan farklı bulmayanlar, ziyaretçilerin %31.3'ünü oluşturmaktadır. Farklı bulan %68.7'lik grup içinde farkının temiz ve düzenli oluşu olduğunu düşünenler %26.4 oranı ile en büyük grubu oluşturmaktadır. Bunu diğer parklardan farkının; doğallığı (%8.5), Japon Kültürünü yansıtması (%8.2), düzenleniş biçimi (%7.8), bitki kompozisyonu (4.7), sessiz ve huzurlu oluşu (%4.5), sürekli bir bakımın oluşu (%2.8), daha güzel oluşu (%2.3), kullanılan elemanlar (%2) ve çim alanının fazla oluşu (%1.5) olduğunu düşünenler izlemektedir.

7.3.2.44 Daha Önce Japon Kültürü Hakkında Bir Fikri Olup Olmadığı

Tablo 7.47

	SIKLIK	YÜZDE %
EVET	161	40.3
HAYIR	239	59.7
TOPLAM	400	100

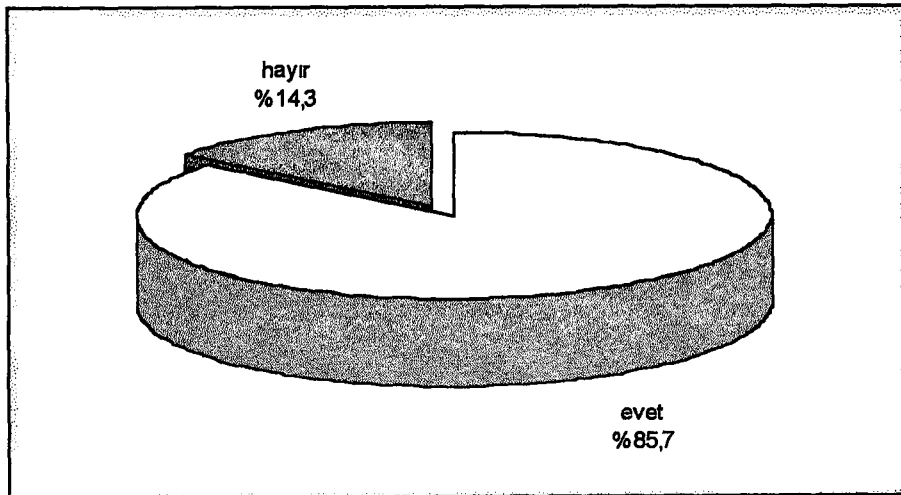
Şekil 7.49

Yapılan anket uygulamasının sonuçlarına göre, parka gelen ziyaretçilerden %59.7'si daha önce Japon kültürü hakkında bir fikri olmadığını, %40.3'ü bir fikri olduğunu belirtmiştir.

7.3.2.45 Bu Parkın Japon Kültürü Hakkında Yeni Bir Fikir Verip Veremediği

Tablo 7.48

	SIKLIK	YÜZDE %
EVET	343	85.7
HAYIR	57	14.3
TOPLAM	400	100

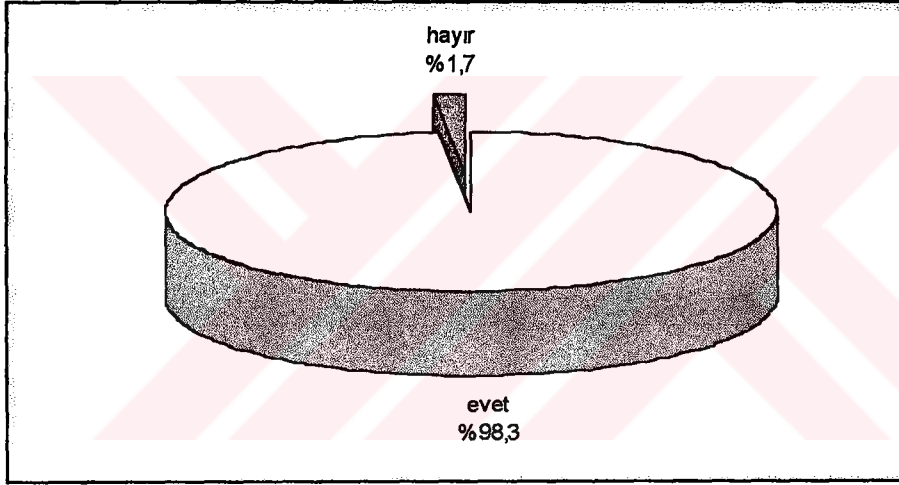
Şekil 7.50

Yapılan anket uygulamasının sonuçlarına göre bu parkın; parka gelen ziyaretçilerden %85.7'sine Japon kültürü hakkında yeni bir fikir verdiği, %14.3'üne yeni bir fikir veremediği belirlenmiştir. Sonuçlardan da görüldüğü gibi bu tip parklar kültürel açıdan oldukça öğretici olmaktadır.

7.3.2.46 Bu Tip Parkların Gerekliliği

Tablo 7.49

	SIKLIK	YÜZDE %
EVET	393	98.3
HAYIR	7	1.7
TOPLAM	400	100

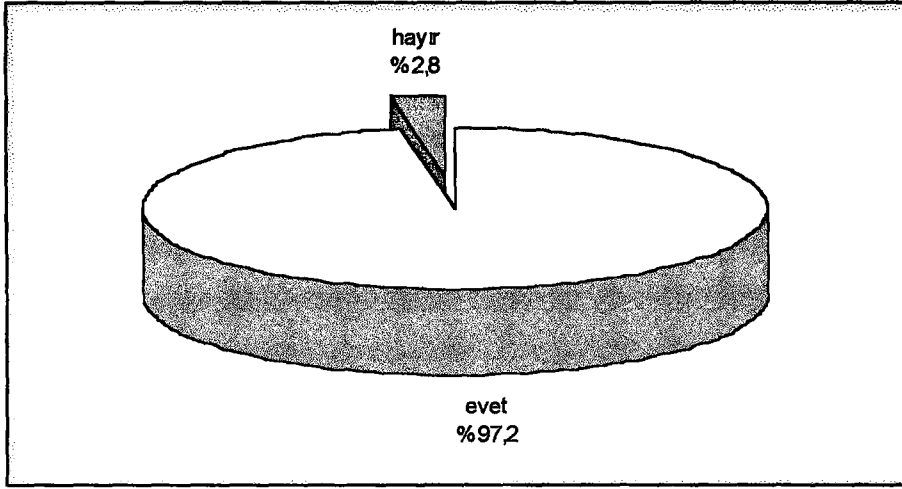
Şekil 7.51

Yapılan anket uygulamasının sonuçlarına göre parka gelen ziyaretçilerden büyük çoğunluğu %98.3 oranı ile bu tip parkların gerekli olduğunu, çok düşük bir oranı (%1.7) ise gerekli olmadığını belirtmiştir.

7.3.2.47 Japon Kültürü Hakkında Daha Fazla Bilgi Edinmek İsteyip İstememesi

Tablo 7.50

	SIKLIK	YÜZDE %
EVET	389	97.2
HAYIR	11	2.8
TOPLAM	400	100

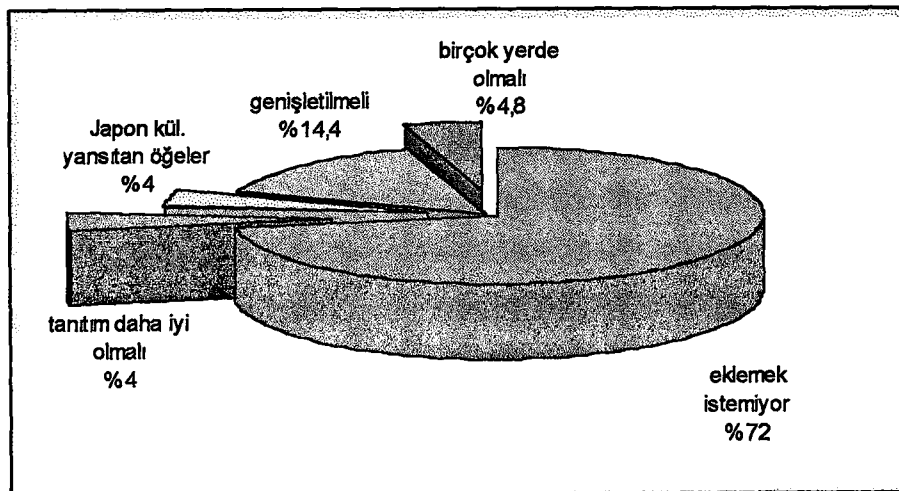
Şekil 7.52

Yapılan anket uygulamasının sonuçlarına göre parka gelen ziyaretçilerin %97.2'sinin Japon Kültürü hakkında daha fazla bilgi edinmek istediği, %2.8'inin daha fazla bilgi edinmek istemediği belirlenmiştir.

7.3.2.48 Ziyaretçinin Park İçin Önerileri

Tablo 7.51

	SIKLIK	YÜZDE %
YOK	288	72
TANITIM DAHA İYİ OLMALI	16	4
JAPONYA'YI TANITAN ÖGELER	19	4.8
GENİŞLETİLMELİ	58	14.4
BİRÇOK ŞEHİRDE OLMALI	19	4.8
TOPLAM	400	100

Şekil 7.53

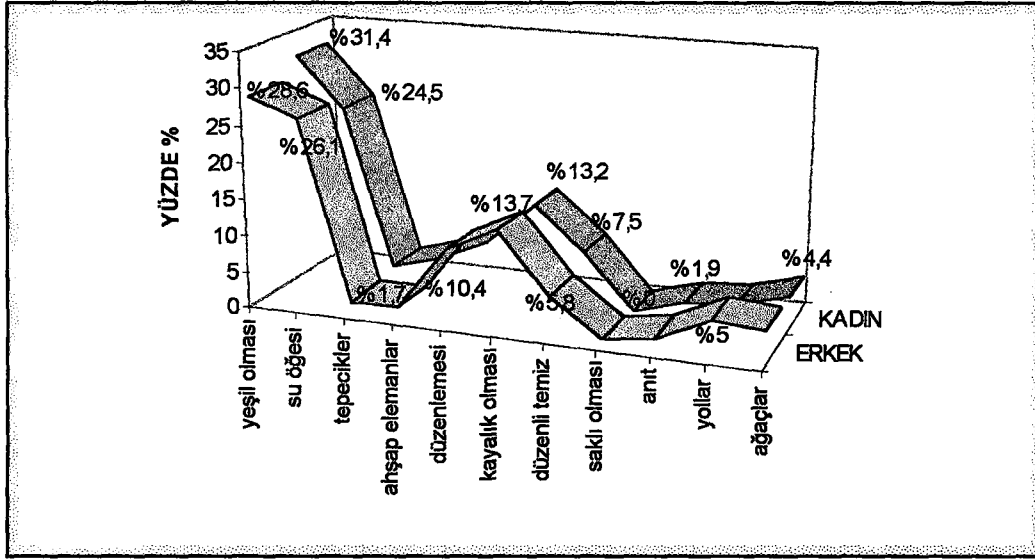
Yapılan anket uygulamasının sonuçlarına göre, parka gelen ziyaretçilerin %72'si daha fazla birşey eklemek istemediğini belirtmiştir. Park için önerileri olan %28'lik oran içinde parkın daha fazla genişletilmesi gerektiğini belirtenler %14.4 oranı ile en büyük grubu oluşturmaktadır. Bunu %4.8 oranı ile Japon kültürünü daha iyi tanımalarını sağlayacak kütüphane, müze vb.'inin bulunması gerektiğini belirtenler, yine %4.8 oranı ile birçok şehirde olması gerektiğini belirtenler ve %4 oranı ile tanıtımın daha iyi olması gerektiğini belirtenler izlemektedir.

7.3.3 ÇAPRAZ DEĞERLENDİRMELER

7.3.3.1 Cinsiyete Bağlı Olarak Parkta İlk Dikkati Çeken Şey

Tablo 7.52

	ERKEK Sıklık-Yüzde %		KADIN Sıklık-Yüzde %	
YEŞİL OLMASI	69	28.6	50	31.4
SU ÖGESİ	63	26.1	39	24.5
TEPECİKLER	4	1.7	4	2.5
AHŞAP ELEMANLAR	4	1.7	7	4.4
DÜZENLENİŞ BİÇİMİ	25	10.4	12	7.5
KAYALARIN ETEĞİNE KURULMASI	33	13.7	21	13.2
DÜZENLİ VE TEMİZ OLUŞU	14	5.8	12	7.5
DIŞARDAN ALGILANILMAMASI	2	0.8	0	0
ANIT	4	1.7	3	1.9
PATİKA YOLLAR	12	5	4	2.5
AĞAÇLAR	11	4.6	7	4.4
TOPLAM	241	100	159	100

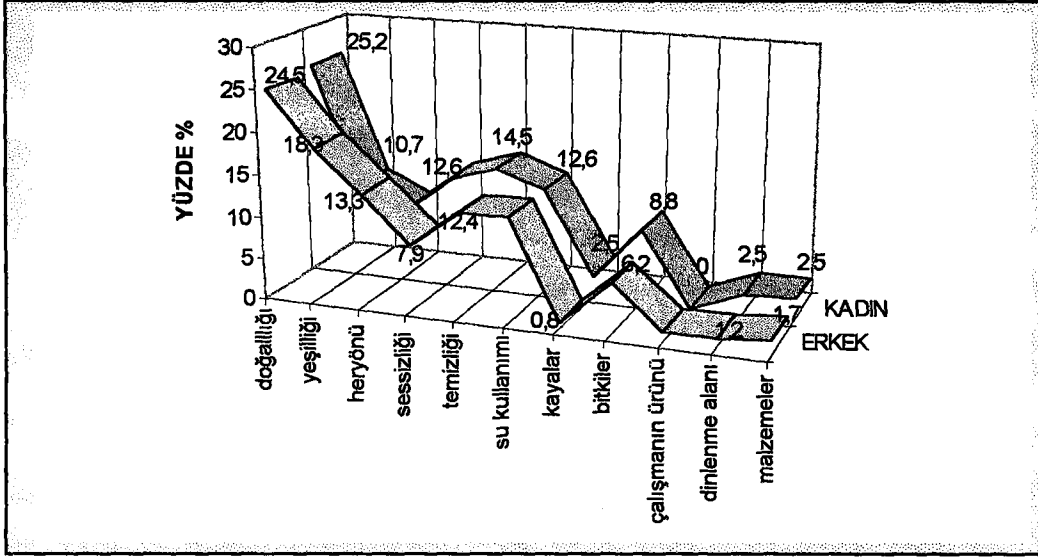
Şekil 7.54

Anket değerlendirmelerinin sonuçlarına göre, parkta ziyaretçilerin ilk dikkatini çeken şey cinsiyete bağlı olarak büyük farklılıklar göstermemektedir. Parkın temiz ve düzenli oluşu, ahşap elemanlar ve tepecikler kadınların erkeklere oranla daha fazla dikkatini çekmektedir. Bunun yanında, parkın düzenleniş biçiminin ve yolların, erkeklerin kadınlara oranla daha fazla dikkatini çektiği belirlenmiştir.

7.3.3.2 Cinsiyete Göre Parkın En Beğenilen Yönü

Tablo 7.53

	ERKEK Sıklık-Yüzde %		KADIN Sıklık-Yüzde %	
DOĞAYLA BİR BÜTÜN OLUŞU	59	24.5	40	25.2
YEŞİL OLMASI	44	18.3	17	10.7
HERYÖNÜ	32	13.3	13	8.2
SESSİZ VE HUZURLU OLUŞU	19	7.9	20	12.6
TEMİZ VE DÜZENLİ OLUŞU	30	12.4	23	14.5
SUYUN KULLANIMI	30	12.4	20	12.6
KAYALAR	2	0.8	4	2.5
BİTKİLERİN KULLANIMI	15	6.2	14	8.8
ÇALIŞMANIN ÜRÜNÜ OLMASI	3	1.2	0	0
DİNLENME ALANI	3	1.2	4	2.5
KULLANILAN MALZEMELER	4	1.7	4	2.5
TOPLAM	241	100	159	100

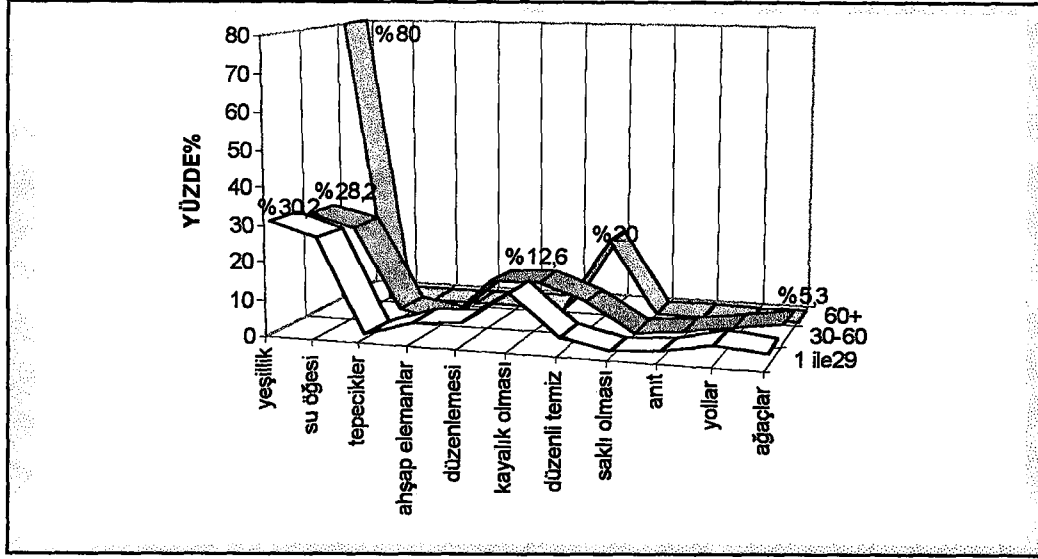
Şekil 7.55

Anket değerlendirmelerinin sonuçlarına göre, parka gelen ziyaretçilerden parkın en beğendikleri yönünün, doğayla bir bütün olması olduğunu belirtenler her iki grupta da en büyük grubu oluşturmaktadır. Parka gelen kadın ziyaretçilerden parkın en beğendikleri yönünün, sessiz - huzurlu ve temiz-düzenli oluşu olduğunu belirtenler erkek ziyaretçilere göre daha büyük bir çoğunluğu oluştururken, erkek ziyaretçilerden parkın en beğendikleri yönünün parkın yeşil olması ve herşeyinin güzel olması olduğunu belirtenler kadın ziyaretçilere göre daha büyük bir çoğunluğu oluşturmaktadır.

7.3.3.3 Yaş Gruplarına Göre Parkta İlk Dikkati Çeken Şey

Tablo 7.54

	1-29 YAŞ		30-60 YAŞ		60+ YAŞ	
	Sıklık	Yüzde	Sıklık	Yüzde	Sıklık	Yüzde
YEŞİL OLMASI	57	30.2	58	28.2	4	80
SU ÖGESİ	50	26.5	52	25.2	0	0
TEPECİKLER	2	1.1	6	2.9	0	0
AHŞAP ELEMANLAR	10	5.3	1	0.5	0	0
DÜZENLENİŞ BİÇİMİ	12	6.3	25	12.1	0	0
KAYALARIN ETEĞİNE KURULMASI	28	14.8	26	12.6	0	0
DÜZENLİ VE TEMİZ OLUŞU	8	4.2	17	8.3	1	20
DIŞARDAN ALGILANILMAMASI	2	1.1	0	0	0	0
ANIT	4	2.1	3	1.5	0	0
PATİKA YOLLAR	9	4.8	7	3.4	0	0
AĞAÇLAR	7	3.7	11	5.3	0	0
TOPLAM	189	100	206	100	5	100

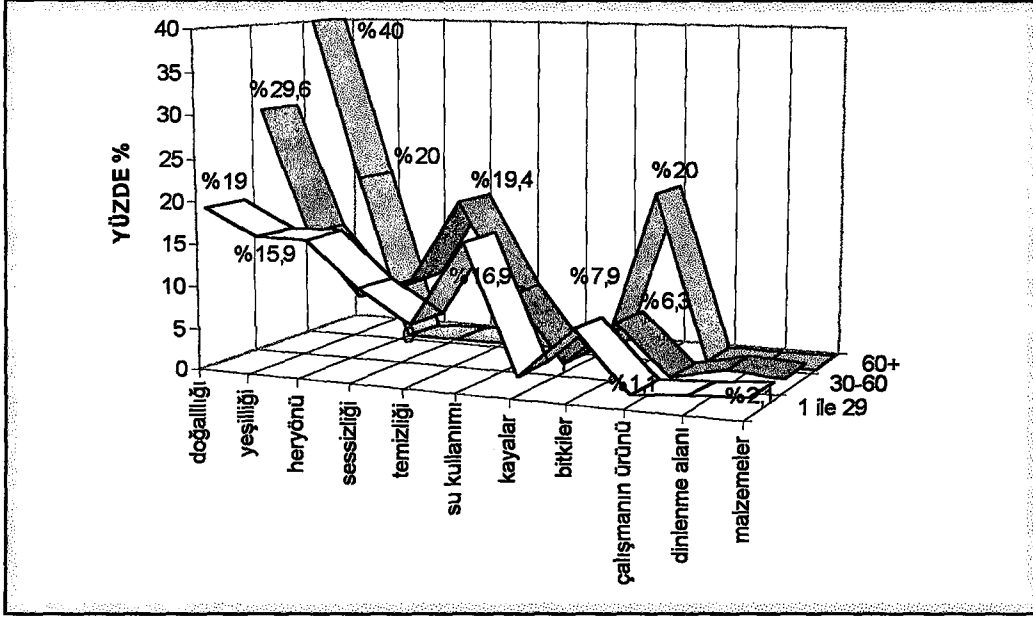
Şekil 7.56

Anket değerlendirmelerinden alınan sonuçlara göre, parka gelen ziyaretçilerden, parkta ilk dikkatini çeken şeyin parkın yeşil olması olduğunu belirtenler, her üç yaş grubunda da en büyük değerleri oluşturmaktadır. Bunun yanında düzen ve temizlik 60 üzeri yaş grubunu oluşturan yaşlı nüfusun, ahşap elemanlar 1-29 yaş gurubunu oluşturan genç nüfusun, parkın düzenleniş biçimi, ağaçlar ve tepecikler 30-60 yaş grubunu oluşturan orta yaş nüfusun, diğer yaş gruplarına göre daha fazla dikkatini çekmektedir. Parkın dışarıdan algılanılmaması yalnızca genç nüfusun çok düşük bir oranla dikkatini çekmektedir.

7.3.3.4 Yaş Gruplarına Göre Parkın En Beğenilen Yönü

Tablo 7.55

	1-29 YAŞ		30-60 YAŞ		60+ YAŞ	
	Sıklık	Yüzde	Sıklık	Yüzde	Sıklık	Yüzde
DOĞAYLA BİR BÜTÜN OLUŞU	36	19	61	29.6	2	40
YEŞİL OLMASI	30	15.9	30	14.6	1	20
HERYÖNÜ	30	15.9	15	7.3	0	0
SESSİZ VE HUZURLU OLUŞU	20	10.6	19	9.2	0	0
TEMİZ VE DÜZENLİ OLUŞU	13	6.9	40	19.4	0	0
SUYUN KULLANIMI	32	16.9	18	8.7	0	0
KAYALAR	4	2.1	2	1	0	0
BİTKİLERİN KULLANIMI	15	7.9	13	6.3	1	20
ÇALIŞMANIN ÜRÜNÜ OLMASI	2	1.1	1	0.5	0	0
DİNLENME ALANI	3	1.6	4	1.9	0	0
KULLANILAN MALZEMELER	4	2.1	3	1.5	0	0
TOPLAM	189	100	206	100	5	100

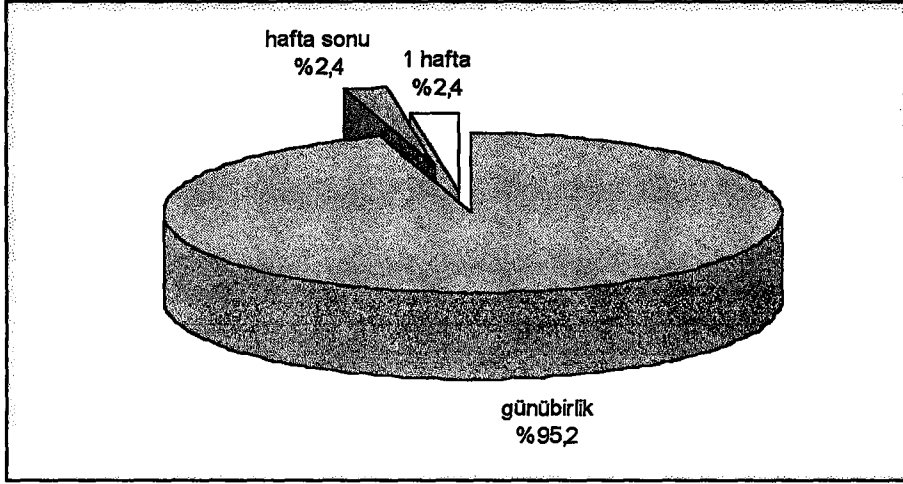
Şekil 7.57

Anket değerlendirmelerinden alınan sonuçlara göre parka gelen ziyaretçilerden, parkın en beğendikleri yönünün doğayla bir bütün olması olduğunu belirtenler her üç yaş grubunda da en yüksek grubu oluşturmaktadır. Bunun yanında 1-29 yaş grubunu oluşturan ziyaretçilerden parkın en beğendikleri yönünün suyun kullanımı, kayalar ve herşeyin güzel olması olduğunu belirtenler, 30-60 yaş grubunu oluşturan ziyaretçilerden temiz ve düzenli oluşu olduğunu belirtenler, 60 üzeri yaş grubunu oluşturan ziyaretçilerden bitkilerin kullanımı olduğunu belirtenler diğer yaş gruplarına göre çoğunluğu oluşturmaktadır.

7.3.3.5 Kaman'a Park İçin Gelenlerin Kaman'da Kalış Süresi

Tablo 7.56

	SIKLIK	YÜZDE %
GÜNÜBİRLİK	40	95.2
HAFTA SONU	1	2.4
BİR HAFTA	1	2.4
İKİ HAFTA	0	0
SEZONLUK	0	0
SÜREKLİ	0	0
TOPLAM	42	100

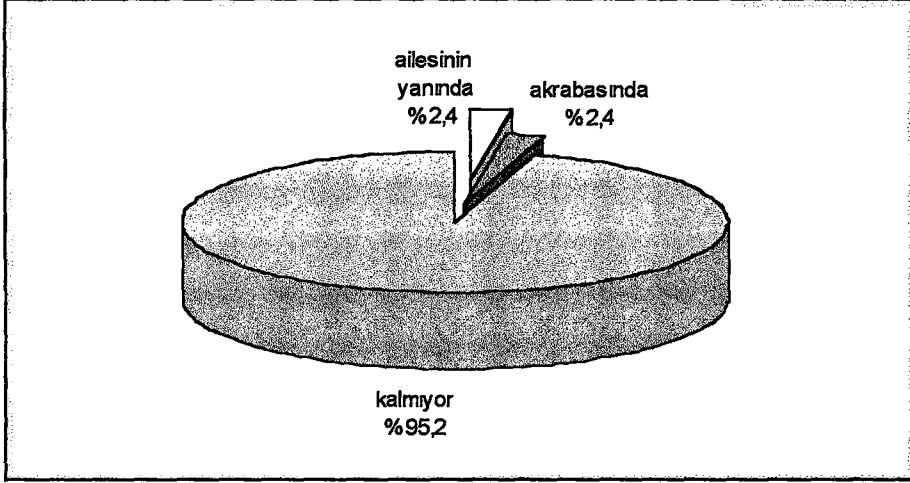
Şekil 7.58

Anket değerlendirmelerinden elde edilen sonuçlara göre Kaman'a park için gelenlerin büyük çoğunluğunu %95.2 ile günübirlik gelenler oluşturmaktadır. Kaman'da bir hafta sonu ve bir hafta kalanlar toplam kütlenin yalnızca %4.4'ünü oluşturmaktadır.

7.3.3.6 Kaman'a Park İçin Gelenlerin Kaman'da Kaldığı Yer

Tablo 7.57

	SIKLIK	YÜZDE %
KENDİ EVİNDE	0	0
AİLESİNİN YANINDA	1	2.4
AKRABASINDA	1	2.4
KAMPTA	0	0
OTEL	0	0
KALMIYOR	40	95.2
TOPLAM	42	100

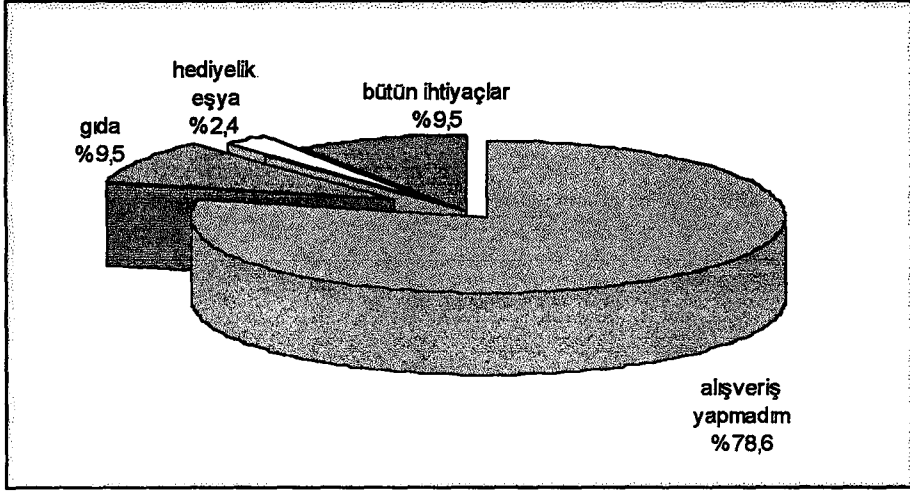
Şekil 7.59

Anket değerlendirmelerinin sonuçlarına göre, Kaman'a park için gelenlerin %95.2'si Kaman'a günübirlik geldiği için herhangi bir yerde kalmamaktadır. Kalanların %2.4'ü ailesinin yanında ve diğer %2.4'ü akrabasının yanında kalmaktadır. Kaman'a park için gelenler arasında otelde kalanlar bulunmamaktadır.

7.3.3.7 Kaman'a Park İçin Gelenlerin Alışveriş Yapma Durumu

Tablo 7.58

	SIKLIK	YÜZDE %
ALİŞVERİŞ YAPMADIM	33	78.6
GIDA	4	9.5
GİYİM	0	0
HEDİYELİK EŞYA	1	2.4
BÜTÜN İHTİYAÇLAR	4	9.5
TOPLAM	42	100

Şekil 7.60

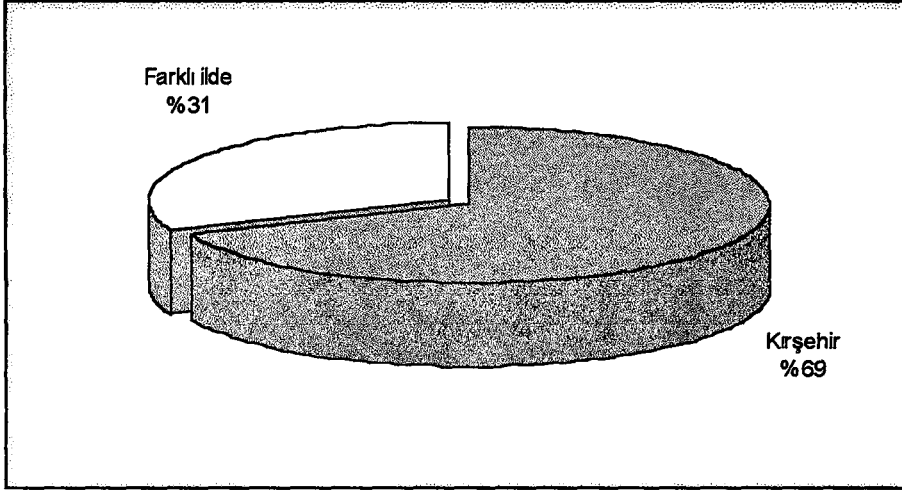
Anket değerlendirmelerinden elde edilen sonuçlara göre Kaman'a park için gelenlerin büyük çoğunluğunu oluşturan %78.6'sı alışveriş yapmadığını, %9.5'i gıda, %9.5'i bütün ihtiyaçlarını karşıladığını ve %2.4'ü ise hediyelek eşya aldığını belirtmiştir.

Bütün bu değerlendirmelerden de görüldüğü gibi Kaman'a park için gelenlerin şu anda, Kaman'a önemli bir ekonomik katkıları bulunmamaktadır.

7.3.3.8 Kaman'a Park İçin Gelenlerin İkamet Yeri

Tablo 7.59

	SIKLIK	YÜZDE %
KAMAN	0	0
KIRŞEHİR	29	69
FARKLI İLDE	13	31
FARKLI ÜLKEDE	0	0
TOPLAM	42	100

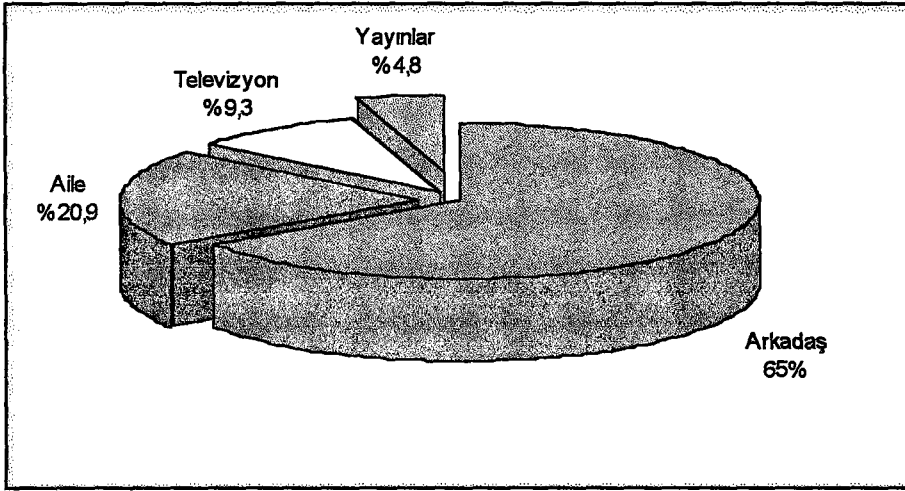
Şekil 7.61

Yapılan anket değerlendirmelerinin sonuçlarına göre Kaman'a park için gelenlerin büyük çoğunluğunu (%69) Kırşehir'de ikamet edenler, %31'ini farklı ilde ikamet edenler oluşturmaktadır.

7.3.3.9 Kaman'a Park İçin Gelenlerin Parkı Öğrenme Şekli

Tablo 7.60

	SIKLIK	YÜZDE %
ARKADAŞ	28	65
AİLE	8	20.9
TELEVİZYON	4	9.3
YAYINLAR	2	4.8
O.D. KÜLTÜR VAKFI	0	0
BURADA YAŞIYOR	0	0
TOPLAM	42	100

Şekil 7.62

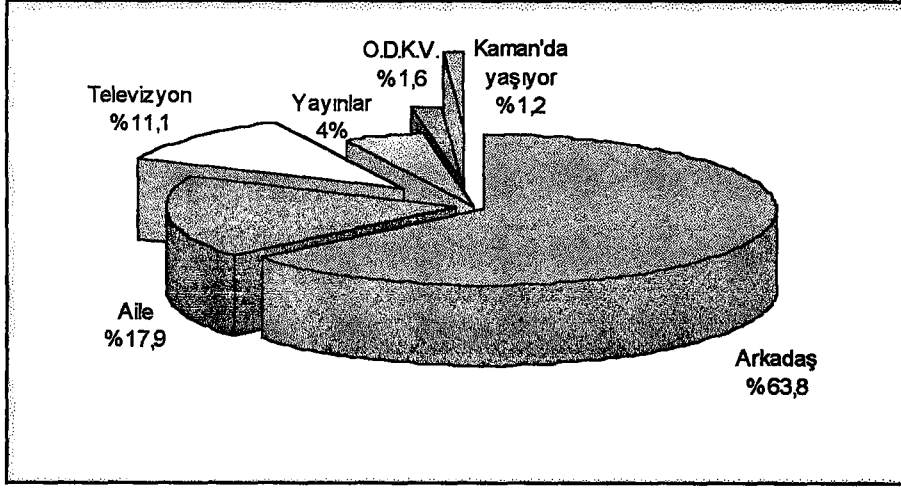
Yapılan anket değerlendirmelerinin sonuçlarına göre Kaman'a park için gelenlerin büyük çoğunluğunu %65 ile parkı arkadaşından öğrenenler, %20.9'unu ailesinden öğrenenler, %9.3'ünü televizyondan öğrenenler ve %4.8'ini yayınlardan öğrenenler oluşturmaktadır.

Sonuçlardan da ortaya çıktığı gibi Kaman'a park için gelenlerin büyük çoğunluğunu (%85.9) parkı, çevresindekiler vasıtasıyla öğrenenler oluştururken, haber organları aracılığıyla öğrenenler (%14.1) azınlıkta kalmaktadır.

7.3.3.10 Parka İlk Defa Gelenlerin Parkı Öğrenme Şekli

Tablo 7.61

	SIKLIK	YÜZDE %
ARKADAŞ	161	63.8
AİLE	45	17.9
TELEVİZYON	28	11.1
YAYINLAR	11	4.4
O.D. KÜLTÜR VAKFI	4	1.6
BURADA YAŞIYOR	3	1.2
TOPLAM	252	100

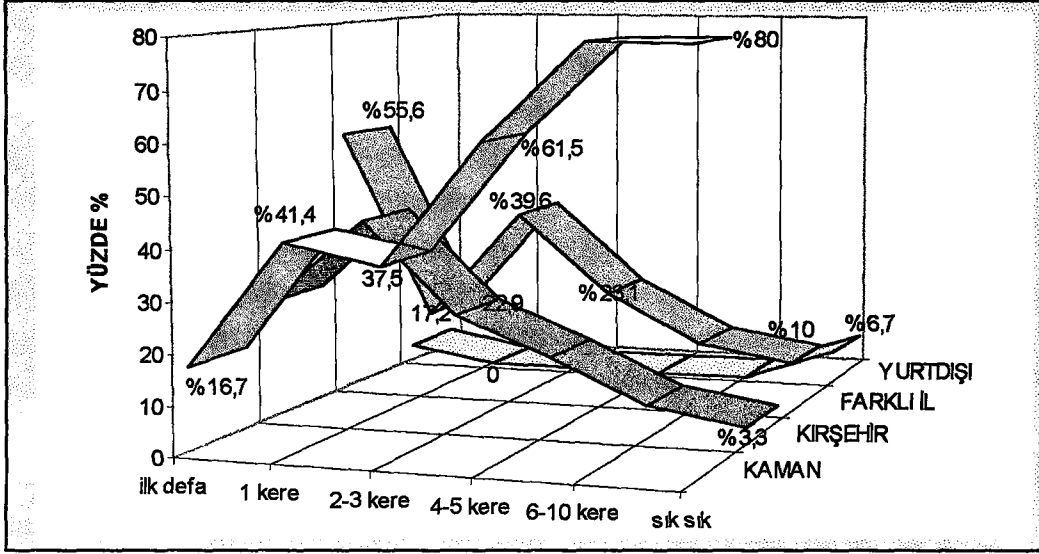
Şekil 7.63

Yapılan anket değerlendirmelerinin sonuçlarına göre parka ilk defa gelenlerin %63.8'i parkı arkadaşından, %17.9'u ailesinden, %11.1'i televizyondan, %4.4'ü yayınlardan öğrenmiştir. En küçük grubu oluşturan %1.2'si Kaman'da yaşadığından dolayı parkı bilmektedir.

7.3.3.11 Deneğin İkamet Yerine Göre Parka Geliş Sıklığı

Tablo 7.62

	KAMAN		KIRŞEHİR		FARKLI İL		FARKLI ÜLKE	
	Sıklık	Yüzde%	Sıklık	Yüzde%	Sıklık	Yüzde%	Sıklık	Yüzde%
İLK DEFA	42	16.7	61	24.2	140	55.6	9	3.6
1 KERE	12	41.4	12	41.4	5	17.2	0	0
2-3 KERE	18	37.5	11	22.9	19	39.6	0	0
4-5 KERE	16	61.5	4	15.4	6	23.1	0	0
6-10 KERE	12	80	1	6.7	2	13.3	0	0
SIK SIK	24	80	1	3.3	3	10	2	6.7
TOPLAM	124		90		175		11	

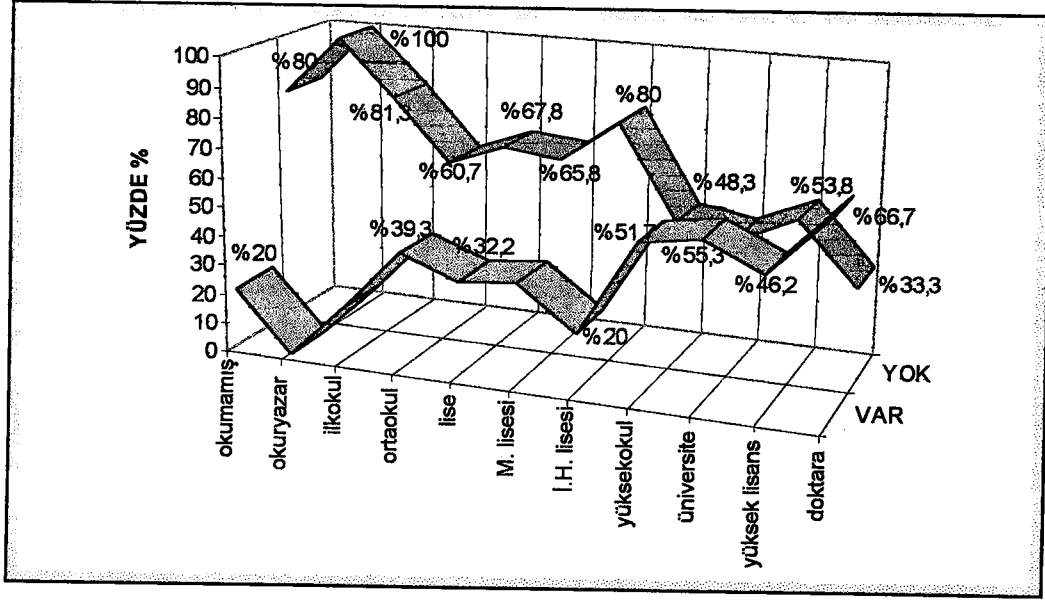
Şekil 7.64

Yapılan anket değerlendirmelerinin sonuçlarına göre parka ilk defa gelenlerin büyük çoğunluğunu Kaman dışında ikamet edenler ve parka sık sık gelenlerin büyük çoğunluğunu ise Kaman'da ikamet edenler oluşturmaktadır.

7.3.3.12 Deneğin Öğrenim Durumuna Bağlı Olarak Japon Kültürü Hakkında Bir Fikri Olup Olmadığı

Tablo 7.63

	VAR		YOK	
	Sıklık	Yüzde%	Sıklık	Yüzde%
HİÇ OKUMAMIŞ	1	20	4	80
OKURYAZAR	0	0	3	100
İLKOKUL	6	18.8	26	81.2
ORTAOKUL	11	39.3	17	60.7
LİSE	39	32.2	82	67.8
MESLEK LİSESİ	13	34.2	25	65.8
İMAM HATİP LİSESİ	1	20	4	80
YÜKSEKOKUL	30	51.7	28	48.3
ÜNİVERSİTE	52	55.3	42	44.7
YÜKSEK LİSANS	6	46.2	7	53.8
DOKTARA	2	66.7	1	33.3
TOPLAM	161		239	

Şekil 7.65

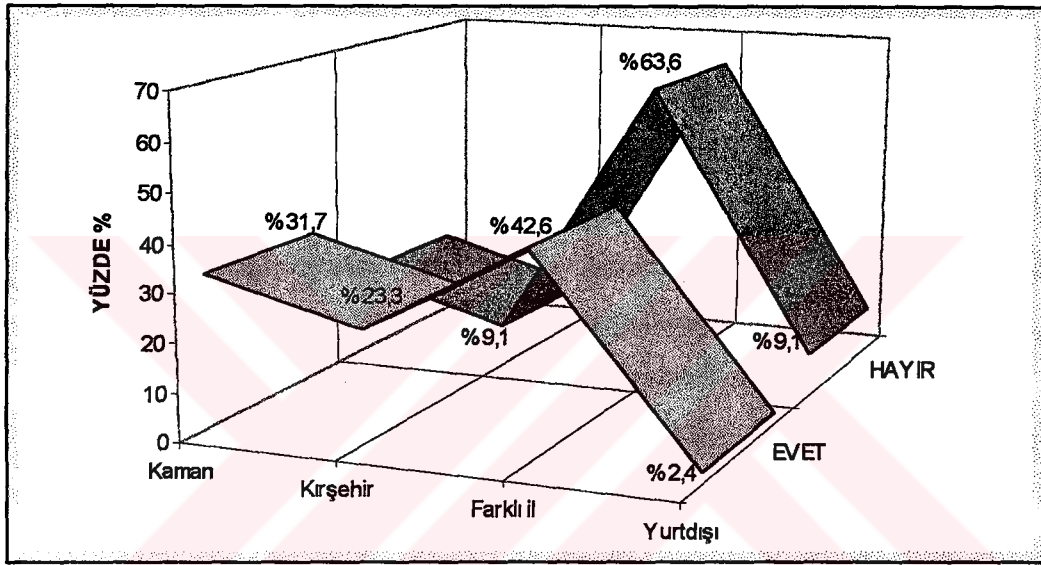
Parka gelen ziyaretçilerden daha önce Japon kültürü hakkında, hiç okumamış olanların %20'sinin bir fikri olduğu %80'inin olmadığı, okuryazar olanların %100'ünün bir fikri olmadığı, ilkokul eğitilmiş olanların %81.2'sinin olmadığı, ortaokul eğitilmişlerin %39.3'ünün bir fikri olduğu %60.7'sinin olmadığı, lise ve dengi okul eğitilmişlerin %32.2'sinin bir fikri olduğu %67.8'sinin olmadığı, üniversite ve yüksekokul eğitilmişlerin %48.3'sinin bir fikri olduğu %51.7'sinin olmadığı, yüksek lisans ve doktora eğitilmişlerin %46.2'sinin bir fikri olduğu %53.8'sinin olmadığı belirlenmiştir.

Yapılan değerlendirmeler sonucu, eğitim düzeyi arttıkça Japon kültürü hakkında fikri olanların arttığı belirlenmiştir.

7.3.3.13 Deneğin İkamet Ettiği Yere Bağlı Olarak Bu Parka Tekrar Gelmek İsteyip İstemediği

Tablo 7.64

	KAMAN		KIRŞEHİR		FARKLI İL		FARKLI ÜLKE	
	Sıklık	Yüzde%	Sıklık	Yüzde%	Sıklık	Yüzde%	Sıklık	Yüzde%
EVET	120	31.7	88	23.3	161	42.6	9	2.4
HAYIR	4	18.2	2	9.1	14	63.6	2	9.1
TOPLAM	124		90		175		11	

Şekil 7.66

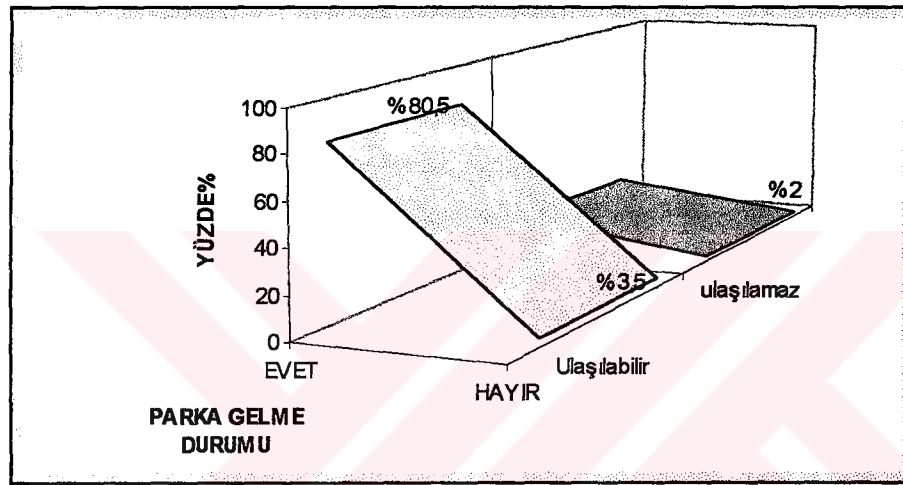
Anket sonuçlarına göre parka bir daha gelmek isteyenlerin büyük çoğunluğunu %42.6'lık bir oranla farklı ilde ikamet edenler, %31.7'lik bir oranla Kaman'da ikamet edenler, %23.3'lük bir oranla Kırşehir'de ikamet edenler oluşturmaktadır. En düşük grubu %2.4'lük oranla yurtdışında yaşayanlar oluşturmaktadır. Bunun yanında parka bir daha gelmek istemeyenlerin büyük çoğunluğunu %63.6'lık bir oranla farklı ilde yaşayanlar oluşturmaktadır. Bunu %18.2'lik bir oranla Kaman'da yaşayanlar izlemektedir.

Sonuçlardan da görüldüğü gibi parka bir daha gelmek istemeyenlerin büyük çoğunluğunu farklı ilde yaşayanlar oluşturmaktadır.

7.3.3.14 Deneğin, Parkın Ulaşılabilirlik Durumuna Bağlı Olarak Bir Daha Gelmek İsteyip İstemediği

Tablo 7.65

	EVET		HAYIR	
	Sıklık	Yüzde%	Sıklık	Yüzde%
ULAŞILABİLİR	322	80.5	14	3.5
ULAŞILAMAZ	56	14	8	2
TOPLAM	378	94.5	22	5.5

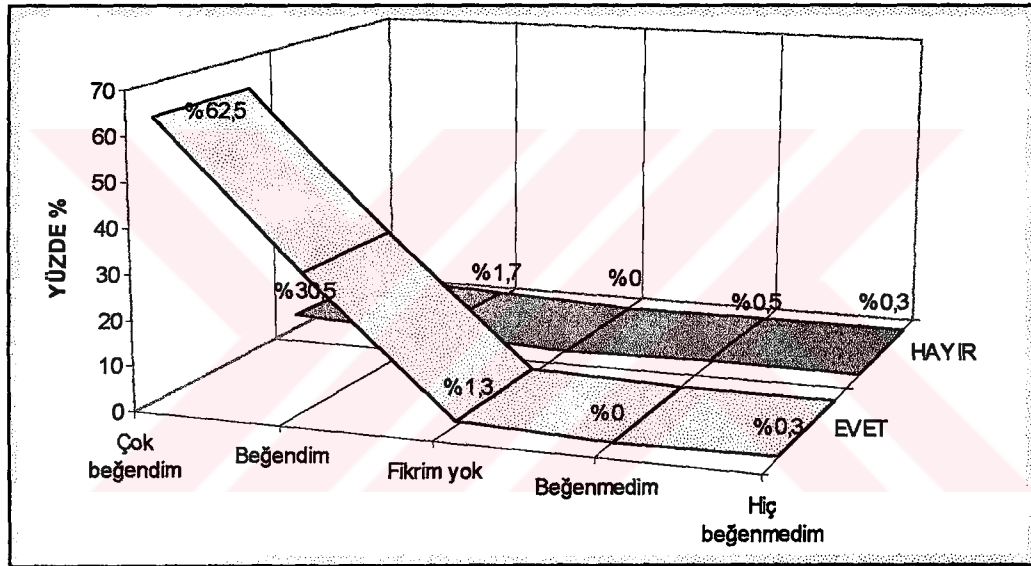
Şekil 7.67

Yapılan anket değerlendirmelerine göre, parka bir daha gelmek isteyen %94.5'lik oran içinde büyük çoğunluğunu %80.5 ile parkın kolay ulaşılabilir bir yerde olduğunu, %14 ile parkın kolay ulaşılamiyacak bir yerde olduğunu düşünenler oluşturmaktadır. Bunun yanında parka bir daha gelmek istemeyen % 5.5'lik oran içinde %3.5'i parkın kolay ulaşılabilir bir yerde olduğunu, %2 ise kolay ulaşılamiyacak bir yerde olduğunu düşünmektedir.

7.3.3.15 Deneğin Parkı Beğenme Durumuna Bağlı Olarak Tekrar Gelmek İsteyip İstememesi

Tablo 7.66

	EVET Sıklık-Yüzde%		HAYIR Sıklık-Yüzde%	
ÇOK BEĞENDİM	250	62.5	12	3
BEĞENDİM	122	30.5	7	1.7
FİKRİM YOK	5	1.2	0	0
BEĞENMEDİM	0	0	2	0.5
HİÇ BEĞENMEDİM	1	0.3	1	0.3
TOPLAM	378	94.5	22	5.5

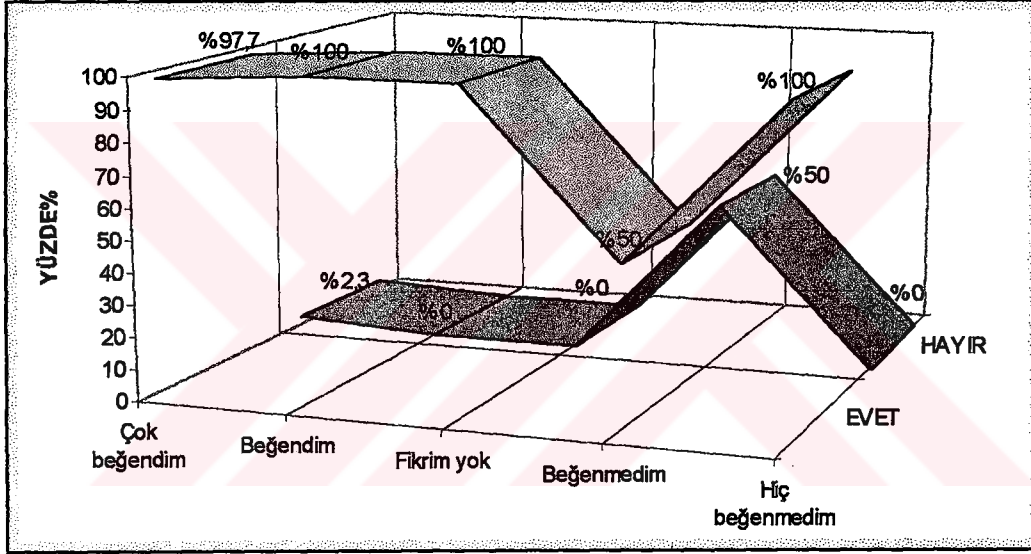
Şekil 7.68

Yapılan anket değerlendirmelerine göre, parka tekrar gelmek isteyen %94.5'lik oran içinde büyük çoğunluğunu %93 oranı ile (62.5+30.5) parktan memnun kalanlar oluşturmaktadır. Bunu %1.2 oranı ile fikri olmayanlar ve %0.3 oranı ile parktan memnun kalmayanlar izlemektedir. Parka bir daha gelmek istemeyen %5.5'lik oran içinde büyük çoğunluğunu %4.7 oranı ile (3+1.7) yine parktan memnun kalanlar oluşturmaktadır. Bunu %0.8 oranı ile (0.5+0.3) parktan memnun kalmayanlar izlemektedir. Parka bir daha gelmek istemeyenler içinde parktan memnun kalmayanların, diğer gruba göre çoğunluğu oluşturduğu saptanmıştır.

7.3.3.16 Deneğin Parkı Beğenme Durumuna Göre, Bu Tip Parkların Gerekliliği Hakkındaki Düşüncesi

Tablo 7.67

	EVET Sıklık-Yüzde%		HAYIR Sıklık-Yüzde%	
ÇOK BEĞENDİM	256	97.7	6	2.3
BEĞENDİM	129	100	0	0
FİKRİM YOK	5	100	0	0
BEĞENMEDİM	1	50	1	50
HİÇ BEĞENMEDİM	2	100	0	0
TOPLAM	393		7	

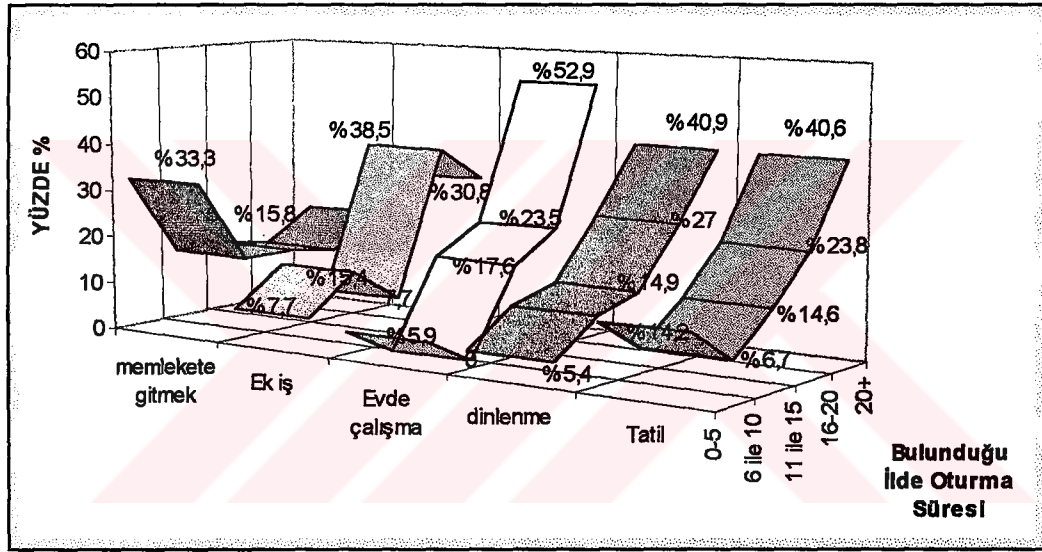
Şekil 7.69

Yapılan anket değerlendirmelerine göre, parkı çok beğenenlerin %97.7'si bu tip parkların gerekli olduğunu %2.3'ü gerekli olmadığını, parkı beğenenlerin hepsinin bu tip parkların gerekli olduğunu, fikri olmayanların hepsinin bu tip parkların gerekli olduğunu, parkı beğenmeyenlerin %50'si bu tip parkların gerekli olduğunu ve yine %50'si gerekli olmadığını, parkı hiç beğenmeyenlerin ise hepsinin bu tip parkların gerekli olduğunu düşündükleri belirlenmiştir.

7.3.3.17 Deneğin Bulunduğu İilde Oturma Süresine Bağlı Olarak Yıllık İznini Değerlendirme Şekli

Tablo 7.68

	0-5 YIL Sıklık %	6-10 YIL Sıklık %	11-15 YIL Sıklık %	16-20 YIL Sıklık %	20+ YIL Sıklık %
TATİLE GİDEREK	34 14.2	16 6.7	35 14.6	57 23.8	97 40.6
EVDE DİNLENEREK	4 5.4	9 12.2	11 14.9	20 27	30 40.9
EVDE ÇALIŞARAK	1 5.9	0 0	3 17.6	4 23.5	9 52.9
EK İŞ YAPARAK	1 7.7	2 15.4	1 7.7	5 38.5	4 30.8
MEMLEKETE GİD.	19 33.3	9 15.8	9 15.8	8 14	15 21.1
TOPLAM	59	36	59	94	152

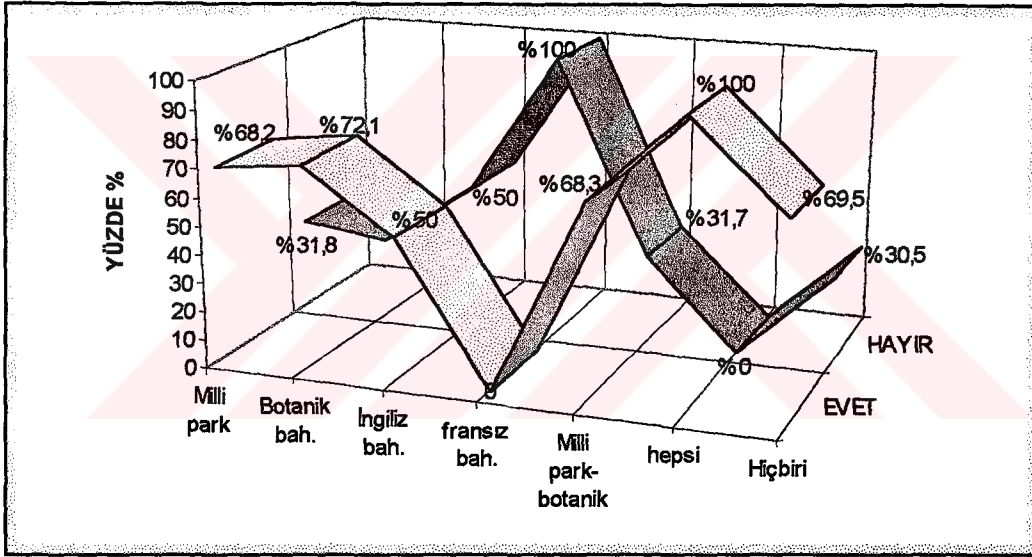
Şekil 7.70

Yapılan anket değerlendirmelerine göre, kentli kökenlilerin (16-20, 20+); tatile gitme, evde dinlenme, evde çalışma ve ek bir iş yapma eğilimlerinin kırsal kökenlilere oranla daha fazla olduğu, buna karşın kırsal kökenlilerin, memlekete gitme eğilimlerinin kentli kökenlilere göre daha fazla olduğu saptanmıştır.

7.3.3.18 Deneğin Gördüğü Yeşil Alan Tiplerine Bağlı Olarak Bu Japon Bahçesini Diğer Parklardan Farklı Bulup Bulmaması

Tablo 7.69

	EVET Sıklık-Yüzde %		HAYIR Sıklık-Yüzde %	
MİLLİ PARK	88	68.2	41	31.8
BOTANİK BAHÇESİ	49	72.1	19	27.9
İNGİLİZ BAHÇESİ	2	50	2	50
FRANSIZ BAHÇESİ	0	0	2	100
MİLLİ PARK-BOTANİK BAHÇESİ	69	68.3	32	31.7
HEPSİ	1	100	0	0
HİÇBİRİ	66	69.5	29	30.5
TOPLAM	275		125	

Şekil 7.71

Yapılan anket değerlendirmelerine göre, daha önce milli parkı görenlerin %68.2'si Japon bahçesini diğer parklardan farklı bulurken %31.8'i farklı bulmamaktadır. Botanik bahçesini görenlerin %72.1'i Japon bahçesini diğer parklardan farklı bulurken %27.9'u farklı bulmamaktadır. İngiliz bahçesi gören 4 kişiden 2'si Japon bahçesini diğer parklardan farklı diğer 2'si ise farklı bulmamaktadır. Fransız bahçesini gören 2 kişi Japon bahçesini diğer parklardan farklı bulmadığını belirtmiştir. Milli park ve botanik bahçesini görenlerin %68.3'ü Japon bahçesini diğer parklardan farklı bulurken %31.7'si farklı bulmamaktadır. Bütün yeşil alan tiplerini

gören 1 kişi Japon bahçesini diğerk parklardan farklı bulduğunu belirtmiştir. Belirtilen yeşil alan tiplerinden hiçbirini görmediğini belirtenlerin %69.5'i Japon bahçesini diğerk parklardan farklı bulurken %30.5'i farklı bulmadığını belirtmiştir.

Sonuçlardan da görüldüğü gibi yeşil alan tiplerinden herhangi birini görenlerin çoğunluğu Japon bahçesini diğerk parklardan farklı bulduğunu belirtmiştir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Peyzaj sanatı tarihinde önemli bir yer tutan Japon bahçeleri, Japonya'nın sınırlarını aşarak dünyanın birçok yerinde uygulanmaya başlamıştır. Buna karşın ülkemizde pek tanınmamaktadır. Bu tez çalışmasıyla Japon peyzaj sanatının tanıtılması amaçlanmıştır. Bu bahçe sanatını tanımanın ülkemizde giderek yozlaşmaya başlayan küçük bahçelerin tasarımına önemli katkıları olacağı kuşkusuzdur. Ayrıca Kaman Japon Bahçesi'nde kullanıcıların memnuniyet dereceleri değerlendirilerek, ülkemizde ilk olarak Japon Bahçeleri'nin uygulanabilirliğine ışık tutacak bir kaynak oluşturulmuştur.

İnsan eliyle oluşturulan ve mimari yapıya bir dış mekan ögesi olarak katkıda bulunmak üzere düzenlenen bahçe olgusu, doğu ve batı kültürlerinde birbirinden farklı doğa felsefelerinin ve dünya görüşlerinin ürünü olarak biçimlenmiş olsa bile, sonuçta yaşamı güzel kılma ve insanı doğayla bütünleştirme amacı çerçevesinde anlam kazanmıştır.

Uzakdoğu'da bahçeler, halkın doğa sevgisini, özlemini ve insan duygularının özgürlüğünü yansıtmaktadır. Japon bahçeleri, Uzakdoğu bahçelerini tanımlayan günümüze kadar ulaşmış örnek bahçelerdendir.

Bu bahçelere bakarak bir milletin doğayı nasıl kabullendiğini veya onu nasıl fethettiğini anlamak mümkündür. Doğanın insana ait bir yaşam çevresine katıldığı her koşul, doğaya müdahalenin söz konusu olduğu veya olmadığı eğilimler ve tercihleri kapsar. Avrupa kültürüne özgü bahçelerle, Uzakdoğu kültürüne özgü bahçe düzenleri arasındaki farklar hep bu kapsamda irdelenmişlerdir. Klasik bir Avrupa bahçesi sunileştirilmiş doğanın ta kendisidir. Doğa budanmış ve temizlenmiştir. İnsan bu bahçelerde doğaya ham madde olarak bakar. Bununla birlikte Japon bahçesinde doğal düzenin varlığını seçmek hemen mümkündür. Dağlardan ovalara ve şelalerden okyanuslara kadar, doğanın bu düzen içindeki değişikliği ile insan kudreti başa çıkamaz. Bu nedenle doğa içinde müthiş bir dinlenme duygusuna sahip olurlar. Japon bahçeleri birçok insan yapısı elemana rağmen doğanın ta kendisidir. Çünkü japonlar barış içinde yaşamının koşulunun; doğaya karşı gelerek ya da ülkelerinin

onlara bağsettği güzellikleri küçümseyerek değil de, doğayı özümseyerek olduğuna inanırlar.

Japon bahçelerinin çeşitli elemanların sentezi ve birleşimi sonucu sahip olduğu eşsiz bir güzelliği vardır. Bir kompozisyon sonucu ortaya çıkan bu güzellik, Japonya'nın peyzajındaki güzelliklerle birleşince eşsiz olmaktadır. Japon bahçelerinin tasarımındaki ana faktörler arazi, iklim, insanların inançları ve bahçelerin algılanmasındaki sosyal ve ekonomik temeldir. Bütün bunların doğrudan ilişkisiyle bir Japon bahçesi ortaya çıkmaktadır.

Japon Bahçesi tasarımında doğal peyzaj sentezinin soyut olarak biçimlendiğini görüyoruz. Bu anlayış içinde, bahçe sanatının amacı doğal peyzajdan algılanan güzelliklerin insan emeğiyle yaratılmasıdır.

Evler doğa koşullarından korunmak ve barınmak için tesis edildiği halde, bahçe sanki doğayı ve yaşamı yorumlamak için düzenlenmiştir. Japon bahçesi günlük yaşamdan ve uygarlıktan bir kaçış değil, geçmişle yani tarihle bir buluşma ve konuşma yeridir. Biçimler çok farklı olabilir ama çevre ve öğeler hep bilinenlerdir. İlk kez bir tarihi Japon bahçesini gezen bir kişi bile, sanki daha önce gelmiş görmüş gibidir. Tarihi Japon bahçesi bazen unutulmuş, bazen dün gibi canlı, ama hep meraklı, heyecanlı ve sürükleyici, tarihi bir roman gibidir.

Tarihi Japon bahçeleri 1500 yıllık bir sanat geleneğinin ürünüdür. Müze demek yanlış olur, yaşayan tarihtir. Yaşar, yaşlanır, değişir. Bahçede doğal görüntüler, doğal manzaralar vardır. Ama bahçe, doğanın bir taklidi, ya da insan eliyle yaratılmış bir doğa parçası değildir. Belkide bahçe, doğayı ve kendi doğallığını hatırlatma aracıdır. İnsanın kendi öz varlığına dönmesi, kendisi ile buluşup bütünleşmesidir. Kuşkusuz bahçede bir düzen, bir anlam vardır. Ancak bu anlam, açıkça söylenip vurgulanmamış, belli belirsiz bırakılmıştır. Öyle ki, herkes o belirsizliği kendince yorumlayabilir. İnsanı çeken, büyüleyen de o belli belirsizliktir. Bahçe güzel, uyumlu, ölçülü, gün ile ve mevsimlerle değişen, yaşayan bir sanat eseridir. Kişi bunları görür, algılar ama, anlamı hakkında uzun boylu durup düşünmek istemez.

Tarihi Japon bahçelerinde barış ve güçlülük duyguları hakimdir. Japonların gelenekler ve dinin etkisi altında düzenledikleri bu bahçeler için, çok yoğun çaba gösterdikleri açıktır. Gerek mimaride gerekse peyzaj mimarlığında, estetik ana amaç değildir. Mevcut alanlara daha geniş bir görüntü vermek, su, kum ve çim gibi düz

alanlar oluşturmak, kompleks görüntüleri ortadan kaldırmak, ayrıca bahçe elemanları arasında tipik bir denge hissi yaratmak esastır.

Japonya ortalama nüfus yoğunluğu 333 kişi/km.² olan kalabalık bir adadır ve bahçeler yaklaşık 1500 yıldır bu yoğunluğa karşı tampon görevini görmektedir. Bu yüzden çok küçük bir alan bile japonları huzuru, sanatsal bir biçimde birleştirilmiş ağaçlar, çalılar, kum, su ve taşlarda bulması için kıskırtmıştır.

İstatiksel verilere göre ülkemizin yoğunluğu 73 kişi/km.²'dir. Bu da Japonya'nın yoğunluğunun hayli altındadır. Fakat bilinen bir gerçek de, bizim bu yoğunluğun çok üstünde bir yoğunluğu metropoliten alanlarda yaşamamızdır. Kentlerimizdeki aşırı yığılma yeşil alanları oldukça daraltmıştır ve bu, her geçen gün bizi huzuru, küçük yeşil alanlarda aramaya itmektedir.

Aslında bu durumda ortaya çıkan önemli bir gerçek de, alan kullanım kararlarının yeniden irdelenmesi gerekliliğidir. Eskiden çok geniş alanlarda yaşayan insanlar, doğaya hakimiyetin simgesi olan formal dokuyu yeğlemişlerdir. Ama artık bugün, plansız nüfus gelişimi ve plansız kentleşme ile ortaya çıkan daralmış yaşam ortamlarında, doğallık ön plana çıkmıştır. İşte bütün bu sebeplerden dolayı doğallığın ön planda olduğu, Japon bahçe sanatını tanımanın ülkemizde giderek yozlaşan küçük bahçelerin tasarımında önemli katkıları olacağı şüphesizdir.

Daha önce de belirtildiği gibi Japon bahçeleri tamamiyle Japonya'ya özgü peyzaj, din ve kültür kavramları ile yoğrulmuş ve anlam kazanmıştır. Bu durumda bahçenin kendi yaşama ortamından uzak yabancı bir çevrede kurulmasının Japonya'daki kadar etkili olamayacağı açıktır. Burada önemli olan, Japon bahçelerini, içlerinde yaşattıkları tamamiyle kendilerine özgü olan düşüncelerle değil de, biçimsel olarak küçücük alanlara koca bir doğayı sığdırabilmelerindeki ustalığı alarak uygulamaktır.

Genelde Japon bahçelerine çeşitli ülkelerin özellikle Avrupa ve Amerika'nın gösterdiği büyük ilgi, düzenlemede yoğun ve ilginç bir biçimde kullanılan cansız materyelden kaynaklanmaktadır. Bitkiler çoğunlukla ikinci planda kalmaktadır. Bahçeler yerel iklime göre biçimlendirildiğinden, büyük ve önemli zorluklarla karşılaşılır. Fakat ülkemizde, Japon bahçelerinde kullanılan birçok bitki türünün rahatlıkla yetişmesi, bu zorlukların en aza indirgenmesini sağlamıştır.

Bu tez çalışmasında, Japon bahçelerinin ülkemizdeki uygulanabilirliğinin somut bir şekilde irdelenmesini sağlamak amacıyla Kaman Mikasanomiya Japon Bahçesi örneklem alanı seçilerek bir araştırma yapılmıştır.

Bahçe, kazı alanında çalışan japonlara, çalışmalarındaki verimliliği arttırmak, ülkelerine olan özlemlerini gidermek ve Kaman halkına bir mesire yeri yaratmak amacıyla düzenlenmiştir. Bu yüzden ülke çapında bir tanıtım yapılmasına gerek görülmemiştir. Tam tersine parkın, gelen ziyaretçilerin kazı evinde çalışanları rahatsız etmemesi açısından sessiz ve sakin kalması tercih edilmiştir. Bu yüzden, anket sonuçlarından da görüldüğü gibi, parka gelen ziyaretçilerin büyük çoğunluğunu Kaman'da farklı sebeplerden dolayı bulunup, parkı çevreden öğrenen ziyaretçiler oluşturmaktadır. Değerlendirmelere göre, parka gelenlerin büyük çoğunluğunu (%74.7) parkı yakınlarından öğrenenler oluşturmaktadır. Parkı, Orta Doğu Kültür Vakfı aracılığıyla öğrenenler ise (%2.3) azınlıkta kalmaktadır.

Kaman'a park için gelenler, toplam kütlenin %10.5'ini oluşturmaktadır. Bunun en büyük sebebi, parkın Kaman dışında pek tanınmamasından kaynaklanmaktadır. Zaten Kaman'a park için gelenlerin büyük çoğunluğunu (%83.4) da parkı çevresindekiler vasıtasıyla öğrenenler oluşturmaktadır. Ama, yapılan gözlemlere göre bahçeye gelen ziyaretçi sayısı, her yıl bir öncekine göre artmaktadır. Bunda da bahçeden memnun olarak ayrılan ziyaretçilerin payı büyüktür.

Bahçeye her geçen gün yapılış amacının üstünde bir ziyaretçi kitlesi gelmektedir. Bu sebeple Japonya Ortadoğu Kültür Vakfı en kısa zamanda arkeolojik kazı evini parkın içinden ayrı bir yere taşımayı ve parkı yapılan anket çalışmaları doğrultusunda geliştirmeyi düşünmektedir.

Yapılan araştırmanın sonucuna göre, parka gelen ziyaretçilerin çoğunluğunu orta yaş grubu ve genç nüfus oluşturmaktadır. Ayrıca ziyaretçilerin büyük çoğunluğunu (%79.6) lise ve lise üstü eğitilmişler olmak üzere eğitilmiş bir grubun oluşturduğu belirlenmiştir.

Kaman ve yöresi dışarıya sürekli göç veren bir ilçemizdir. Fakat çalışmak için Kaman dışına giden aileler, Kaman'la bağlantılarını tamamiyle kesmemekte eş dost, aile ziyaretleri ya da yörelerinin geleneksel ceviz festivali için sürekli Kaman'a gelmektedirler. Yapılan araştırma ve gözlemler sonucu parka gelenlerin büyük çoğunluğunu %66.3 oranı ile Kaman dışından gelen, bu tip ailelerin oluşturduğu

belirlenmiştir. Sonuç olarak park bulunduğu yörede oldukça sevilen ve Kaman'a dışarıdan gelen ziyaretçilerin tercih ettikleri bir mesire alanıdır.

Kentlerimizde yok olmaya yüz tutmuş olan yeşil alanlar; kentlilerin doğanın bir imgesi olarak gördükleri park ve bahçeleri oldukça önemli kılmaktadır. Bunun bir sonucu olarak da, parkı ziyaret edenlerin büyük çoğunluğunu kentlilerin oluşturduğu belirlenmiştir.

Kaman'a park için gelen %10.5'lik oran incelendiğinde; %95.2'sinin gününbirlik geldiği, %78.6'sının alışveriş yapmadığı ve hiçbirinin otelde kalmadığı belirlenmiştir. Dolayısıyla Kaman'a park için gelenlerin şu anda, Kaman'a önemli bir ekonomik katkıları bulunmamaktadır. Zaten Orta Doğu Kültür Vakfı'nın bahçeyi düzenlemesinde böyle bir amaç edinilmemiştir. Bahçe; Kaman'a herhangi bir ekonomik katkısı olması düşünülmeden, halkın ücretsiz olarak yararlanabileceği bir mesire yeri yaratma amacıyla düzenlenmiştir. Bu amacında da oldukça başarılı olduğu görülmektedir. Nitekim parka gelen ziyaretçilerin %94.5'i parka tekrar gelmek istediğini belirtmiştir. Gelmek istemeyen %5.5'lik oranın büyük çoğunluğunu ise farklı ilden gelenler oluşturmaktadır.

Anket değerlendirmelerinden elde edilen diğer sonuçlara göre bahçe, ziyaretçilerin büyük çoğunluğunda merak, huzur ve beğeni duygularını uyandırmıştır, bu da Japon bahçelerinin en büyük özelliklerinden biridir. Parka gelen ziyaretçilerin %97.7'si parkı beğenmekte, %85.7'si bu parkın onlara Japon kültürü hakkında yeni bir fikir verdiğini düşünmekte, %98.3'ü bu tip parkların gerekli olduğunu düşünmekte ve %97.2'si Japon kültürü hakkında daha fazla bilgi edinmek istemektedir. Bütün bu sonuçlardan da görüldüğü gibi bu tip parkların ülkemizde uygulanmasını, kullanıcılar olumlu bir şekilde ve memnuniyetle karşılamaktadırlar.

Ülkemizde yapılacak olan Japon bahçesi uygulamalarında önemli olan kullanıcıların gereksinimlerine de hitap etmesidir. Yapılan araştırmanın sonuçlarına göre parka gelen ziyaretçilerin %50.2'si parkta herhangi bir şeyin eksikliğini duymazken %49.8'i eksikliğini duyduğu şeyleri belirtmiştir. Bunlar içinde kafeterya birinci sırayı, hayvanlar ise ki bunda balıklar ve kuşlar kastedilmiştir, ikinci sırayı almaktadır. Kullanıcılar parkta daha fazla vakit geçirebilmek için bir kafeteryanın bulunmasını talep etmektedirler. Bu sonucun ortaya çıkmasındaki en büyük etken ise parkın, merkezden uzak, dağlık ve ıssız bir alanda bulunmasıdır.

Kaman ve çevresinde, sahip olduğu su kaynaklarının elde edilmesindeki güçlükten dolayı kuru tarım yapılmaktadır. Bu yüzden Kaman'da kurak bozkır bir görünüm hakimdir. Buna karşın bahçe, belirli günlerde akıtılan şelalesi ve hergün sulanarak elde edilen yeşil görünümüyle çöl ortasında bir vahayı andırmaktadır. Nitekim araştırmanın sonucundan da görüldüğü gibi parkın ilk dikkati çeken özellikleri arasında %29.7 oranı ile parkın yeşil olması ve %25.4 oranı ile su ögesi ilk sıralarda yer almaktadır.

Japonya Ortadoğu Kültür Vakfı, Kaman'da inşa ettiği bu bahçeyle mevcut kaynaklarımızın kullanılmasıyla en kurak ve kayalık alanların bile istenildiğinde bir cennete benzetilebileceğini göstermiştir.

Bu bahçede ziyaretçileri memnun eden diğer bir unsur ise, bahçenin yapıldıktan sonra terk edilmeyişidir. Aksine, hergün düzenli olarak yapılan bakım ve sürekli daha iyisine ulaşma düşüncesi, bahçeyi her geçen gün daha da güzelleştirmektedir ki bu da bahçeyi diğer parklardan farklı bulanların büyük çoğunluğunun farkının, temiz ve düzenli oluşu olduğunu düşünmelerine sebep olmuştur.

Umarım Japonya Ortadoğu Kültür Vakfının yaptırdığı bu bahçe, ülkemizdeki tüm bahçelere örnek teşkil eder. Sahip olduğumuz eşsiz peyzaj güzelliklerini ve sınırsız kaynaklarımızı yok edip, gözardı edeceğimize onlardan en iyi şekilde yararlanarak daha birçok vaha yaratabiliriz. Tıpkı japonlar gibi, barış içinde yaşamının koşulunun; doğayı yok ederek değil, doğayı özümseyerek olduğuna inanmak bize çok şey kazandıracaktır. Kimbilir belki de, bütün dünyaya ilham kaynağı olmayı başarmış Japon bahçelerinde yatan; doğayla, insanoğluyla barışık, o derin felsefeden öğreneceğimiz çok şey vardır.

Sonuç olarak dünyanın pekçok yerinde uygulanan buna karşın ülkemizde daha yeni yeni tanınmaya başlayan, Japon bahçelerinin tanıtılması ve uygulanması kentin yoğunluğu içinde daralmaya başlamış yeşil alanların tasarımı için oldukça önemlidir. Yapılan araştırmanın sonuçlarından da görüldüğü gibi bu tip uygulamaların ülkemizde gerek tasarım gerekse kullanıcılar açısından başarılı sonuçlar vereceği şüphesizdir.

KAYNAKLAR

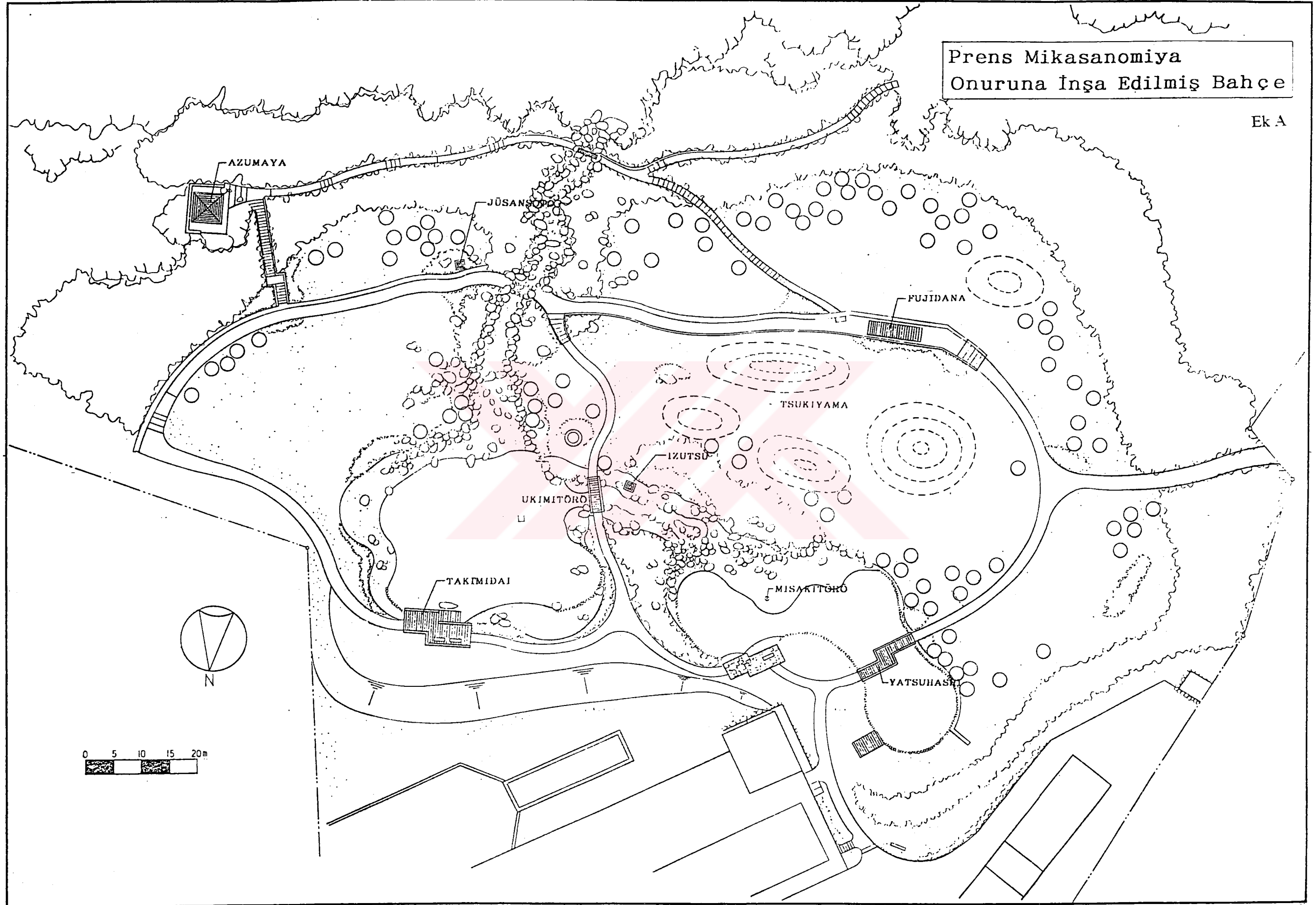
- [1] **ÖZGEN, Y.**, Japon Bahçelerinin Tarihsel Gelişimi, İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi, seri B, cilt 38, sayı 4, s. 90-97, (1988)
- [2] **ANONİM**, Japonya, Gelişim Büyük Coğrafya Ansiklopedisi, Gelişim Basım ve Yayım A.Ş., İstanbul, cilt 9, s. 2523-2524, (1981)
- [3] **ÖZTAN, Y.**, Japon Bahçesi, Maison Française Dekorasyon Dergisi, Yıl 2, Sayı 18, s. 212-217, Eylül (1996)
- [4] **ANONİM**, Japonya, Büyük Larousse Sözlük ve Ansiklopedisi, İnterpress Basın ve Yayıncılık A.Ş., İstanbul, cilt 12, s. 6056-6057, (1986)
- [5] **BRING, M., and WAYEMBERGH, J.**, Japanese Gardens: Design and Meaning, New York Mc Graw-Hill Book Company, p. 185, (1981)
- [6] **MASON. P.**, History of Japanese Art, Harry N. Abrams Inc., New York, pp. 7-25, (1993)
- [7] **YOSHINAGA, Y.**, Japanese Traditional Gardens, published by Shokokusha Tokyo, Japan, pp. 200-211, (1981)
- [8] **ISHIZAWA, M., and SUGANUMA, T.**, The Heritage of Japanese Art, Kodansha International Tokyo, New York, London, pp. 7-8, first edition (1980)
- [9] **IDEMİTSU, S.**, Japon Sanat Tarihine Genel Bir Bakış, Japon Sanat Dergisi, Idemitsu Koleksiyonu, printed in Japan by Heibonsa, pp.13-19, (1986)
- [10] **ANONİM**, Gardens, Kodansha Encyclopedia of Japan, Kodansha International LTD., Tokyo, Volume 3, pp. 8-11, first edition (1983)
- [11] **SHUPPAN, B.**, Tradition of the Japanese Garden, Tokyo, pp. 1-7, (1980)
- [12] **HORIGUCHI, S.**, Tradition of Japanese Garden, Tokyo, pp. 60-97, (1962)
- [13] **ITOH, T.**, The Gardens of Japan, Bibliography, Kodansha International Ltd., printed in Japan, seventh printing, p. 228, (1989)
- [14] **YOSHIKAWA, I.**, The World of Zen Gardens, Graphic-sha publishing Co., Ltd., Tokyo, p. 149, (1991)
- [15] **OKAKURA, K.**, Çay Kitabı, çeviren F. Atilla Güllü, 28 s., (1993)

- [16] **CHARAGEAT, M.**, Japon Bahçeleri, Sanat Dünyamız, Bahçe Kültürü, sayı 58, Yapı Kredi Yayınları Ltd. Şti., s. 113-118, kış (1995)
- [17] **ANONİM**, Japon Bahçeleri, House Ev Modelleri ve Bahçe Dergisi, 'Hürgaç Gazetecilik A.Ş., İstanbul, s. 128-131, Mayıs (1996)
- [18] **WENGEL, T.**, The Art of Gardening Through the Ages, Druckwerkstatt Stollberg VOB, German, pp. 203-207, (1987)
- [19] **CONDER, J.**, Landscape Gardening in Japan, Dover Publications, Inc., New York, p. 156, first published (1964)
- [20] **NURLU, E., ve ERDEM, Ü.**, Uzakdoğu Sanatı, Peyzaj Sanat Tarihi, Ege Üniversitesi Ziraat Fakültesi Peyzaj Mimarlığı Bölümü, Bornova İzmir, s. 51-61, (1994)
- [21] **THACKER, C.**, Japanese Gardens, The History of Gardens, USA University of California, Press Berkeley and Los Angeles, pp. 63-79, (1979)
- [22] **CHİYODA-KU, K.**, The Indoor Garden, Graphic-sha Publishing Co. Ltd., Tokyo, Japan, pp. 98-109, (1987)
- [23] **NISHI, K., and HOZUMI, K.**, What is Japanese Architecture?, translated by H. Mack Horton, Kodansha International Tokyo, New York, London, pp. 118-119, first English edition (1985)
- [24] **MURPHY, W. B.**, Japanese Gardens, The Time Life Encyclopedia of Gardening, pp. 7-62, (1983)
- [25] **TREIB, M.**, Modes of Formality: The Distilled Complexity of Japanese Design, Landscape Journal, Vol. 12, Number 1, pp. 2-16, Spring (1993)
- [26] **KITAO, T.K.**, Rocks, Islands, Mountains, and the Japanese Garden, Plants and Gardens, Japanese Gardens, Brooklyn Botanic Garden Record, Number 3, vol. 41, pp. 5-8, (1985)
- [27] **Dr. OMURA, S.**, Japonya Ortadoğu Kültür Merkezi, Kazı Başkanı ile yapılan sıfahi görüşme, Kaman Kırşehir, 21 Eylül (1996)
- [28] **SORVIG, K.**, Bamboos and Japanese Gardening, Plants and Gardens, Japanese Gardens, Brooklyn Botanic Garden Record, Number 3, vol. 41, pp. 33-40, (1985)
- [29] **TRIMBLE, M.B.**, Moss Gardening, Plants and Gardens, Japanese Gardens, Brooklyn Botanic Garden Record, Number 3, vol. 41, pp. 29-33, (1985)
- [30] **ÖZGEN, Y.**, Japon Bahçelerinde Kullanılan Bazı Tasarım Teknikleri, İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi, Seri A, Cilt 38, Sayı 2, s. 115-124, (1988)

- [31] **LLEWELLYN, R.**, Water Gardens, Word Lock Limited, London, pp. 89-96, (1987)
- [32] **MORREL, S. A.**, The John P. Humes Japanese Stroll Garden, Plants and Gardens, Japanese Gardens, Brooklyn Botanic Garden Record, Number 3, vol. 41, pp. 54-56, (1985)
- [33] **GODLEWSKI, A.P.**, Seiwa-en, Missouri Botanical Garden, Plants and Gardens, Japanese Gardens, Brooklyn Botanic Garden Record, Number 3, Vol. 41, pp. 52-54, (1985)
- [34] **COOK, A.D.**, The Japanese Garden, The Dawes Arboretum, Plants and Gardens, Japanese Gardens, Brooklyn Botanic Garden Record, Number 3, Vol 41, pp. 48-50, (1985)
- [35] **JARANTOSKI, K.S.**, Sansho-en The Garden of Three Islands, Plants and Gardens, Japanese Gardens, Brooklyn Botanic Garden Record, Number 3, Vol 41, pp. 50-52, (1985)
- [36] **WATANABE, M.I.**, Pine Breeze Villa, Plants and Gardens, Japanese Gardens, Brooklyn Botanic Garden Record, Number 3, Vol 41, pp. 46-48, (1985)
- [37] Japonya Ortadoğu Kültür Vakfı'ndan alınan dökümanlar, Çankaya, Ankara, (1996)
- [38] **ITOH, T.**, Mikasanomiya Anı Bahçesi Mimarıyla yapılan sıfahi görüşme, Kaman, Kırşehir, 2-3 Ekim (1996)
- [39] **ÖZTAN, Y.**, Ankara Üniversitesi, Peyzaj Mimarlığı Bölümü Öğretim Üyesiyle yapılan sıfahi görüşme, Ankara, 1 Ekim (1996)
- [40] Mesa Mesken Sanayii A.Ş., Çankaya, Ankara, (1996)
- [41] **ALTIN, Y.**, Yeşil Kaman, İl Gazetecilik ve Matbaacılık Ofset Tesisleri, 224 s., Ankara, Eylül (1996)

Prens Mikasanomiya
Onuruna İnşa Edilmiş Bahçe

Ek A

Ek B Mikasanomiya Anı Bahçesinden bir görünüş

Ek D

KAMAN JAPON PARKI ZİYARETÇİ ANKET FORMU

ANKET NO :
 TARİH : . . . 1996
 HAFTAIÇI () HAFTASONU ()
 ANKET UYGULANAN KİŞİ :
 TELEFON :

Bu anket formu İ.T.Ü. Fen Bilimleri Enstitüsü Şehir ve Bölge Planlaması Bölümünün Peyzaj Planlaması Programında yapılan bir araştırma projesi kapsamında yürütülmektedir. Bu konudaki düşüncelerinizin araştırma projesine geliştirici yönde katkısı olacaktır. Yardımınızdan ötürü teşekkür ederiz.

Filiz DEMİRBAŞ

A. DENEĞE AİT BİLGİLER

1. Cinsiyetiniz (1) Erkek (2) Kadın
2. Yaşınız (.....)
3. Medeni haliniz (1) Evli (2) Bekar (3) Dul
4. Çocuğunuz var mı ? (1) Var (2) Yok
5. Öğrenim durumunuz (1) Hiç okumamış (7) İmam Hatip Lisesi
 (2) Okuryazar (8) Yüksekokul
 (3) İlkokul (9) Üniversite
 (4) Ortaokul (10) Yüksek lisans
 (5) Lise (11) Diğer(.....)
 (6) Meslek Lisesi
6. Mesleğiniz (1) Memur (7) Serbest meslek
 (2) İşçi (8) Sanatçı
 (3) Esnaf (9) Akademisyen
 (4) Zenaatkar (10) Ev hanımı
 (5) Tüccar (11) Öğrenci
 (6) Emekli (12) Diğer (.....)
7. Gelir grubunuz (1) Üst gelir gr. (4) Ortanın altı gel.
 (2) Orta üstü gel. gr. (5) Düşük gelir gr.
 (3) Orta gelir grubu
8. Oturduğunuz evin mülkiyet durumu (1) Kendi mülküm (2) Kira (3) Lojman
 (4) Ailemin (5) Diğer.....

9. İkamet ettiğiniz yer (1) Kaman'da (2) Kırşehir'de
(3) Farklı ilde (4) Farklı ülkede

10. Bulunduğunuz ilde kaç yıldır oturuyorsunuz ? (1) 0-5 (2) 6-10 (3) 11-15
(4) 16-20 (5) 20+

11. Daha önce ikamet ettiğiniz yerleşim şekli nedir ?

(1) Büyük kent (2) Küçük kent (3) Kasaba (4) Köy

12. Hafta sonünüzü nasıl değerlendiriyorsunuz ? (Lütfen en fazla 3 tercihinizi numaralayıp sıralayınız.)

a. Gezerek	()	f. Kursa giderek	()
b. Spor yaparak	()	g. Kültürel aktivitelere katılarak	()
c. Evde dinlenerek	()	h. Yeşil alanlara giderek	()
d. Evde çalışarak	()	i. Maça giderek	()
e. Mesaiye kalarak	()	l. Eş, dost ziyaretine giderek	()
		j. Hobilerimle meşgul olarak	()

13. Yıllık izninizi nasıl değerlendiriyorsunuz ?

a. Tatile giderek	()
b. Evde dinlenerek	()
c. Evde çalışarak	()
d. İşimin dışında ek bir işte çalışarak	()
e. Memlekete giderek	()

14. Genellikle yeşil alanlara ne zaman gidersiniz ?

a. Hafta içi () b. Hafta sonu () c. Yıllık izinde () d. Bayram tatilinde ()

B. DENEĞİN KAMAN JAPON PARKI HAKKINDAKİ İZLENİMLERİ

15. Kaman'a hangi amaçla geldiniz ?

a. Burada yaşıyorum	()	e. İşim vardı	()
b. Ailem burada yaşıyor	()	f. Alışveriş için	()
c. Eş, dost ziyareti için	()	g. Diğer (.....)	
d. Park için	()		

16. Kaman'da kalış süreniz ?

a. Günübirlik geldim () b. Hafta sonu () c. Bir hafta () d. Diğer (.....)

17. Kaman'da nerede kalıyorsunuz ?

(.....)

18. Kaman'da hangi tür alışveriş yapma imkanınız oldu ?

- a. Alışveriş yapmadım () b. Gıda () c. Giyim () d. Hediyeelik eşya ()
e. Diğer (.....)

19. Bu parka daha önce geldiniz mi ?

- a. Evet () b. Hayır ()

20. 19. soruya cevabınız 'evet' ise kaç kere geldiniz ?

- a. 1 kere () b. 2-3 kere () c. 4-5 kere () d. 6-10 kere () e. Sık sık ()

21. Bu parkı kimden ya da nereden duydunuz ?

- a. Arkadaşımdan () d. Yayınlarından ()
b. Ailemden () e. Orta Doğu Kültür Vakfından ()
c. Televizyondan () f. Diğer (.....)

22. Buraya nasıl geldiniz ?

- a. Yaya () b. Özel araç () c. Taksi () d. Toplu taşıma () e. Tur ()
f. Bisiklet () g. Diğer (.....)

23. Sizce kolay ulaşabileceğiniz bir yerde mi ?

- a. Evet () b. Hayır ()

24. Daha önce bir Japon parkı gördünüz mü ?

- a. Evet () b. Hayır ()

25. Gördüyseniz; nerede ?

(.....)

26. Bu parka geliş nedeniniz ?

- a. Gezip, görmek () b. Dinlenmek () c. Yürüyüş yapmak ()
d. Merak () e. Diğer (.....)

27. Özellikle bu mevsimde gelişinizin bir sebebi var mı ?

- a. Var () b. Yok ()

28. Eğer varsa nedir ?

(.....)

29. Bu parkta ne kadar kalmayı düşünüyorsunuz ?

- a. 0-15 dak. () b. 15-30 dak. () c. 30 dak-1 saat () d. 1 saat- ()

30. Parktaki beğendiğiniz öğeleri sırasıyla belirtir misiniz ?

a. Su ögesi	()	f. Bitki kompozisyonu	()
b. Tepecikler	()	g. Yaya yolları	()
c. Ahşap elemanlar	()	h. Diğer (... ..)	
d. Köprüler	()	ı. Hiçbiri	()
e. Kayalar	()		

31. Dolaşırken, parkın sizde uyandırdığı duygular nelerdir ? (Lütfen en fazla 3 tercih belirtiniz.)

a. Merak	()	e. Sınırlılık	()
b. Huzur	()	f. Beğeni	()
c. Güvensizlik	()	g. Hoşnutsuzluk	()
d. Şaşkınlık	()	h. Diğer (.....)	

32. Bu park için aşağıdakilerden hangilerini söyleyebilirsiniz ? (Lütfen en fazla 4 tercih belirtiniz.)

a. Yapay	()	e. Monoton	()
b. Doğal	()	f. Dinamik	()
c. Düzensiz	()	g. Mütevazı	()
d. Sade	()	h. Görkemli	()

33. Parkın dışarıdan saklı olmasının sizde uyandırdığı duygular nelerdir ? (Lütfen en fazla 2 tercih belirtiniz.)

a. Merak ()	b. Güven ()	c. Korku ()	d. Heyecan ()	f. Sınırlılık ()
e. Diğer ()				

34. Parkta ilk dikkatinizi çeken şey nedir ?

(.....)

35. Parkın en beğendiğiniz yönü nedir ?

(.....)

36. Parka ilk girdiğiniz zamanki duygu ve düşüncelerinizle dolaştıktan sonraki duygu ve düşünceleriniz aynı mı ?

a. Evet ()	b. Hayır ()

37. Cevabınız hayır ise ; niçin ?

(.....)

38. Bu parkta en çok neyin eksikliğini duydunuz ?

(.....)

39. Bu parkı beğendiniz mi ?

- a. Çok beğendim () b. Beğendim () c. Fikrim yok ()
d. Beğenmedim () e. Hiç beğenmedim ()

40. Bir daha gelmeyi düşünür müsünüz ?

- a. Evet () b. Hayır ()

41. Aşağıda sıralanan yeşil alan tiplerinden hangilerini gördünüz ?

- a. Milli park () e. Fransız bahçesi ()
b. Botanik bahçesi () f. Hiçbiri ()
c. Arboretum () g. Diğer (.....)
d. İngiliz bahçesi ()

42. Bir japon bahçesini, daha önce görmüş olduğunuz parklardan farklı buluyor musunuz?

- a. Evet () b. Hayır ()

43. Cevabınız 'evet' ise farkı nedir ?

(.....)

44. Parkı gezmeden önce japon kültürü hakkında herhangi bir fikriniz var mıydı ?

- a. Evet () b. Hayır ()

45. Bu park size Japon kültürü hakkında yeni bir fikir verebildi mi ?

- a. Evet () b. Hayır ()

46. Ülkemizde bu tip parkların olması sizce gerekli mi ?

- a. Evet () b. Hayır ()

47. Japon kültürü hakkında daha fazla bilgi edinmek ister misiniz ?

- a. Evet () b. Hayır ()

48. Bu alan hakkında daha başka neler söylemek istersiniz ?

.....

2008

ÖZGEÇMİŞ

1973 yılında İstanbul'da doğdu. Ortaokul ve lise öğrenimini Özel Tarhan Lisesinde tamamladı, (1984-1991). 1991 yılında İstanbul Teknik Üniversitesi, Mimarlık Fakültesi Şehir ve Bölge Planlama Bölümünde lisans eğitime başladı. 1995 yılında Şehir Planlacısı ünvanını alarak mezun oldu. Aynı yıl İstanbul Teknik Üniversitesi, Mimarlık Fakültesi, Şehir ve Bölge Planlama Anabilim Dalı, Peyzaj Planlama yüksek lisans programına başladı.

2002
2003
2004
2005
2006
2007
2008
2009
2010
2011
2012
2013
2014
2015
2016
2017
2018
2019
2020
2021
2022
2023
2024
2025